VIDES AIZSARDZĪBAS UN
REĢIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS MINISTRIJA

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.- 2020.gadam

Rīga - 2012

Saturs

Saturs 2
Saīsinājumu skaidrojums 4
Ievads 5
1. Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna mērķi 7
2. Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas raksturojums valstī 9
2.1. Vispārīgs raksturojums 9
2.2. Institucionālie aspekti sadzīves atkritumu apsaimniekošanā un reģionālie atkritumu apsaimniekošanas plāni 10
2.2.1. Esošā situācija un attīstības virzieni 10
2.2.2. Diskusija par tirgus liberalizāciju 15
2.3. Institucionālie aspekti ražošanas un bīstamo atkritumu apsaimniekošanā 16
2.4.Atkritumu apsaimniekošanas politikas īstenošanā izmantotie instrumenti 17
2.4.1.Maksa par atkritumu apsaimniekošanu 18
2.4.2.Tarifs par sadzīves atkritumu apglabāšanu poligonos 19
2.4.3.Dabas resursu nodokļa piemērošana atkritumu apsaimniekošanas jomā 20
2.4.4. Ražotāju atbildības sistēmas atkritumu apsaimniekošanas jomā 21
2.5. Atkritumu apsaimniekošanas metodes 22
2.5.1. Atkritumu savākšana 22
2.5.2. Atkritumu reģenerācija un pārstrāde 24
2.5.3. Atkritumu apglabāšana un slēgto izgāztuvju rekultivācija 26
2.5.4. Atkritumu sadedzināšana 29
2.6.Izvērtējums par atsevišķu atkritumu veidu apsaimniekošanu 32
2.6.1. Sadzīves atkritumi 32
2.6.2. Bīstamie atkritumi 34
2.6.3. Videi kaitīgo preču atkritumi 37
2.6.4. Izlietotais iepakojums 41
2.6.5. Nolietotie transportlīdzekļi 43
2.6.6. Būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumi 44
2.7.Atkritumu sastāva novērtējums 45
2.8. Atkritumu ievešana un izvešana 47
3.Pasākumi plānā noteikto mērķu sasniegšanai 49
3.1. Prognoze par atkritumu apsaimniekošanas plānā ietverto atkritumu plūsmu attīstību plāna darbības laikā 49
3.2. Plānotās atkritumu apsaimniekošanas metodes 56
3.2.1. Atkritumu dalītā vākšana 56
3.2.2. Atkritumu sagatavošana atkārtotai izmantošanai, reģenerācija un pārstrāde 57
3.2.3. Atkritumu sadedzināšana 57
3.2.4. Atkritumu apglabāšana un rekultivēto izgāztuvju izmantošanas ierobežojumi 58
3.2.5. Depozīta sistēmas piemērošana iepakojumam 59
3.3. Atkritumu veidi un daudzumi ievešanai un izvešanai 60
3.4. Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi 60
3.5. Plānotās likumdošanas iniciatīvas 61
4. Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā paredzēto pasākumu īstenošanai pieejamais un nepieciešamais finansējums un tā avoti 63
4.1. Pārskats par atkritumu apsaimniekošanas sistēmas valsts finansējumu un ES fondu ietekmi uz atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstību 63
4.2. Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstības finansēšana 66

5. Stratēģija apglabājamo bioloģiski noārdāmo atkritumu apjomu samazināšanai 72
5.1. Direktīvas 1999/31/EK par atkritumu poligoniem prasības attiecībā uz bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu apsaimniekošanu 72
5.2. Latvijā radītais bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu daudzums 1995.gadā 73
5.3. Bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu apsaimniekošana Latvijā 74
6. Atkritumu rašanās novēršanas valsts programma 76
7. Noslēguma jautājumi 79
Pielikumi 80
1. pielikums. Sasniedzamie rezultāti atsevišķiem atkritumu veidiem un atkritumu plūsmām 2013.-2020.gadā, kas izriet no ES direktīvu prasībām 80
2.pielikums. Institucionālā struktūra atkritumu apsaimniekošanā 82
3.pielikums. Kopsavilkums par Eiropas Savienības direktīvu un Valsts atkritumu apsaimniekošanas plānā 2006.-2012.gadam noteikto pasākumu izpildi 86
4. pielikums Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas informācija par 2014. – 2020. gada Eiropas Savienības finanšu plānošanas perioda darbības programmā iekļaujamajiem VARAM kompetencē esošajiem uzdevumiem atbilstoši izstrādes procesā esošās Nacionālās attīstības programmas rīcības virzieniem 98
5.pielikums. Pasākumi, kuru mērķis ir saraut saikni starp ekonomisko izaugsmi un ar atkritumu rašanu saistīto ietekmi uz vidi 107
6. pielikums. Informācija par plāna izstrādes laikā notikušajām sanāksmēm 119
7.pielikums. Sadzīves atkritumu apsaimniekošanas jomā īstenotie projekti laikposmā no 2004. gada līdz 2011. gadam 128

Saīsinājumu skaidrojums

AAR	Atkritumu apsaimniekošanas reģions
ANO	Apvienoto Nāciju Organizācija
DRN	Dabas resursu nodoklis
EEI	Elektriskās un elektroniskās iekārtas
EEIA	Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi
EUROSTAT	Eiropas Savienības Statistikas birojs
EK	Eiropas Komisija
EMAS	Vides vadības un audita shēma
ERAF	Eiropas reģionālās attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
ES KF	Eiropas Savienības Kohēzijas fonds
EUR	Eiro
EVA	Eiropas vides aģentūra
IKP	Iekšzemes kopprodukts
IPNK	Integrēta piesārņojuma novēršana un kontrole
ISO	Starptautisko standartu organizācija
IVN	Ietekmes uz vidi novērtējums
LASA	Latvijas Atkritumu saimniecības asociācija
LASUA	Latvijas Atkritumu saimniecības uzņēmumu asociācija
LIA	Latvijas Iepakojuma asociācija
LIFE	ES finanšu instruments videi
LVAFA	Latvijas Vides aizsardzības fonda administrācija
LVIF	Latvijas Vides investīciju fonds
LVĢMC	Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”
LPAA	Latvijas pilnvaroto autotirgotāju asociācija
LPS	Latvijas Pašvaldību savienība
MASOC	Mašīnbūves un metālapstrādes asociācija
MK	Ministru kabinets
NAIK	No atkritumiem iegūts kurināmais
NTL	Nolietoti transportlīdzekļi
NVO	Nevalstiskās organizācijas
PCB	Polihlorētie bifenili
PCT	Polihlorētie terfenili
PET	Polietilēnteraftalāts
POP	Noturīgās organiskās piesārņojošās vielas
SPRK	Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija
TEP	Tehniski ekonomiskais pamatojums
UNDP	ANO Attīstības programma
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VKP	Videi kaitīgas preces
VKPA	Videi kaitīgo preču atkritumi
VVD	Valsts vides dienests
VVD RVP	Valsts vides dienesta Reģionālā vides pārvalde

Ievads

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020.gadam (turpmāk – plāns) ir izstrādāts atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likuma 9.panta prasībām. Plāns aizstās Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2006.-2012.gadam[1].

Atkritumu apsaimniekošanas sistēma ir viens no būtiskakajiem virzieniem ES un Latvijas likumdošanā vides aizsardzības jomā. Kopumā Latvijā šo jomu reglamentē vairāk nekā 40 normatīvie akti, tai skaitā Atkritumu apsaimniekošanas likums[2], Likums par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem[3], Likums par pašvaldībām[4] un Dabas resursu nodokļa likums[5].

Iepriekšējā plāna izstrādes laikā nebija precīzi noteikti vairāki ekonomiskās attīstības jautājumi, kas ietekmēja plāna prioritāšu izpildes kvalitāti. Formāli plāna mērķi ir sasniegti: Latvijā izveidots atkritumu apglabāšanas poligonu tīkls, slēgtas visas izgāztuves un vairākas no tām ir rekultivētas. Tai pat laikā poligonu izvietojums un plānotā atkritumu plūsma tika noteikta, pamatojoties uz ekonomiskās attīstības prognozēm, kuras nav izpildījušās ekonomiskās krīzes rezultātā. Plāna darbības laikā uzsāktas vairākas reformas, kuras līdz tam nebija plānotas un plānā netika paredzētas, pieņemts jauns Atkritumu apsaimniekošanas likums. Visas šīs darbības mazina plāna nozīmību kā nozares stratēģiskās attīstības pamatnostādnes. Papildus jāņem vērā tas, ka Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu papildina vēl 10 reģionālie atkritumu apsaimniekošanas plāni, kas vēl vairāk sarežģī nozares attīstības plānošanu.

Atbilstoši Eiropas Komisijas pētījumam[6], dalībvalstis, kurās novērojama vislielākā atpalicība atkritumu apsaimniekošanas jomā, ir Bulgārija, Čehija, Grieķija, Igaunija, Itālija, Kipra, Lietuva, Latvija, Malta, Polija, Rumānija un Slovākija. Pie trūkumiem var minēt to, ka atkritumu rašanās novēršanas politikas nav vispār vai arī tā darbojas vāji, ir nepietiekami stimuli atkritumu novirzīšanai no poligoniem un nepiemērota atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūra. Atbilstoši EUROSTAT datiem Latvijā uz vienu iedzīvotāju tiek saražots mazāk atkritumu nekā vairumā citu ES valstu[7], tomēr pārstādes jomā Latvijā ir viens no zemākajiem rādītājiem. Tā kā pārlieku daudz atkritumu tiek apglabāts poligonos, labāki atkritumu apsaimniekošanas paņēmieni (piemēram, atkārtota izmantošana un pārstrāde) tiek izmantoti nepietiekami. Šāda atziņa norāda uz to, ka iepriekšējā plāna ieviešanu nav iespējams vērtēt tikai formāli pret 2005.gadā noteiktajiem mērķiem, bet jāņem vērā arī atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstība. Citētais pētījums pierāda, ka Latvijā ir pamats runāt par esošās sistēmas darbības efektivitāti un šis plāns piedāvā vairākus pasākumus tās uzlabošanai.

Iepriekšējo kļūdu labošanai šajā plānā ir daudz precīzāk aprakstīti nākamajos septiņos gadījumos veicamie pasākumi, kā arī likumdošanas iniciatīvas. Plāna izstrādei tikai 2012.gadā rīkotas vairāk nekā 10 profesionālās diskusijas, apspriežot noteikto atkritumu veidu apsaimniekošanu, kā arī plānu kopumā. Detalizēts pārskats par plānā iekļautajiem pasākumiem tika sniegts seminārā „Latvijas atkritumu apsaimniekošanas nozares attīstība „Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.- 2020. projekta" kontekstā" 2012. gada 14. septembrī, SIA

[1] Ministru kabineta 2005.gada 29.decembra rīkojums Nr.860. Par Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2006.-2012.gadam; http://www.likumi.lv/doc.php?id=124880

[2] http://www.likumi.lv/doc.php?id=221378

[3] http://www.likumi.lv/doc.php?id=12483

[4] http://www.likumi.lv/doc.php?id=57255

[5] http://www.likumi.lv/doc.php?id=124707

[6] http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/12/888&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en

[7] http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=STAT/12/48&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en

„Liepājas RAS" CSA poligonā „Ķīvītes"[8]. Arī nākamajā periodā nebūs pilnībā iespējams izvairīties no situācijas, kad faktiski īstenotie pasākumi pārsniegs plānā paredzētos, tomēr, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas ierosinātie pasākumi ir pietiekami ievērojami, lai šie papildus pasākumi nemainītu plānā ietverto mērķus.

Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas vadība ietver sevī institucionālos, tehniskos un finanšu jautājumus. Ņemot vērā to, ka uz plāna projektu publicēšanas laiku turpinās Nacionālā attīstības plāna izstrāde, kā arī ES fondu finansēšanas prioritātes vēl nav noteiktas, plānā ietverti Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas priekšlikumi nozares valsts atbalstam, kuri tiks apspriesti iepriekšminēto stratēģisko dokumentu ietvaros. Vienlaikus fundamentālā problēma ir valsts statistikas kvalitāte, kas bija zināma arī iepriekšējā plāna izstrādes laikā, tomēr, plāna darbības laikā ievērojami uzlabojumi nav sasniegti. Piemēram, atbilstoši starptautiskā pētījuma datiem, Latvijā uz vienu iedzīvotāju tiek radīts 50 reizes mazāk būvniecības atkritumu nekā Igaunijā[9]. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas prioritāte nākamajā periodā ir būtiski pilnveidot valsts statistikas kvalitāti, kas attiecīgi ļaus uzlabot plāna detalizācijas pakāpi attiecībā uz noteiktajiem atkritumu veidiem un piedāvāt labākus risinājumus plānā ietverto mērķu sasniegšanai.

Plānā iekļauta informācija par atkritumu apsaimniekošanas politikas īstenošanā izmantotiem instrumentiem, atkritumu apsaimniekošanas metodēm un atkritumu rašanās novēršanas valsts programma. Informatīvajos nolūkos plānam ir pievienoti kopsavilkumi par tematiskajām diskusijām plāna izstrādei un to dalībnieku saraksti.

[8] http://www.liepajasras.lv/lv/aktuali/zinu-arhivs/seminars-latvijas-atkritumu-apsaimniekosanas-nozares-attistiba-atkritumu-apsaimniekosanas-valsts-plana-2013-2020-projekta-konteksta/

[9] http://www.biois.com/wp/wp-content/uploads/2011/01/BIO_Construction-and-Demolition-Waste_Final-report_09022011.pdf

1. Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna mērķi

Starptautiskie vides aizsardzības mērķi atkritumu apsaimniekošanas jomā ir iekļauti stratēģijā „Eiropa 2020" (Eiropas Komisijas paziņojums *EIROPA 2020*[10], Ceļvedī par resursu efektīvu izmantošanu Eiropā (Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai[11].

Šis plāns nodrošina šādu ES direktīvās minēto atkritumu apsaimniekošanas principu un mērķu piemērošanu un ieviešanu: Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 19.novembra direktīvas 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu (turpmāk – direktīva 2008/98/EK), Eiropas Parlamenta un Padomes 1994.gada 20.decembra direktīva 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu (turpmāk – direktīva 94/62/EK), Padomes 1999.gada 26.aprīļa direktīva 1999/31/EK par atkritumu poligoniem (turpmāk - 1999/31/EK), Padomes 1996. gada 16. septembra direktīva 96/59/EEK par polihlorētu bifenilu un polihlorētu terfenilu (*PHB/PHT*) apglabāšanu (turpmāk – direktīva 96/59/EEK); Eiropas Parlamenta un Padomes 2000.gada 18.septembra direktīva 2000/53/EK par nolietotiem transportlīdzekļiem (turpmāk - 2000/53/EK); Eiropas Parlamenta un Padomes 2003.gada 27.janvāra direktīva 2002/96/EK par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (turpmāk - direktīva 2002/96/EK); Eiropas Parlamenta un Padomes 2006.gada 6.septembra Direktīvas 2006/66/EK par baterijām un akumulatoriem, un bateriju un akumulatoru atkritumiem un ar ko atceļ Direktīvu 91/157/EEK (turpmāk – Direktīva 2006/66/EK), Eiropas Parlamenta un Padomes 2012.gada 4.jūlija Direktīva 2012/19/ES par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (turpmāk – Direktīva 2012/19/ES).

Atkritumu apsaimniekošanas mērķi ir ietverti šādos nacionālajos plānošanas dokumentos: Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam (apstiprināta Saeimā 2010.gada 10.jūnijā), Latvijas Nacionālais attīstības plānā 2007.-2013.gadam (Ministru kabineta 2006.gada 4.jūlija noteikumi Nr.564 "Noteikumi par Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2007.-2013.gadam"), Latvijas Stratēģiskās attīstības plāns 2010.–2013.gadam (apstiprināts ar Ministru kabineta 2010.gada 9.aprīļa rīkojumu Nr.203), kā arī Vides politikas pamatnostādnes 2009. - 2015.gadam (apstiprinātas ar Ministru kabineta 2009.gada 31.jūlija rīkojumu Nr. 517).

Atkritumu apsaimniekošanas valsts **plāna mērķi**:

- **novērst** atkritumu rašanos, palielinoties ekonomiskajai izaugsmei, un **nodrošināt** kopējā radīto atkritumu daudzuma ievērojamu samazināšanu, izmantojot maksimāli visas labākās pieejamās atkritumu rašanās novēršanas iespējas un labākos pieejamos tehniskos paņēmienus, palielinot resursu izmantošanas efektivitāti un veicinot ilgtspējīgākas patērētāju uzvedības modeļa attīstību;
- **nodrošināt** atkritumu kā resursu racionālu izmantošanu;
- **nodrošināt**, ka radītie atkritumi nav bīstami vai arī tie rada nelielu risku videi un cilvēku veselībai, atkritumi pēc iespējas tiek atgriezti atpakaļ ekonomiskajā apritē, it īpaši izmantojot pārstrādi, vai arī tiek atgriezti vidē noderīgā (piemēram, komposts), un, ka atkritumi tiek pārstrādāti pēc iespējas tuvāk to rašanās vietām;
- **nodrošināt** apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanu un atkritumu apglabāšanu cilvēku veselībai un videi drošā veidā;

[10] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:LV:PDF
[11] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0571:FIN:LV:HTML
VARAMPl_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020.gadam

Organizējot, plānojot un veicot atkritumu apsaimniekošanu, **jāievēro** prasības šādā **prioritārajā secībā**:

1. **novērst** atkritumu rašanos;
2. **samazināt** radīto atkritumu daudzumu (apjomu) un bīstamību;
3. **veicinā**t atkritumu sagatavošanu atkārtotai izmantošanai;
4. **atkārtoti izmantot** pienācīgi sagatavotus atkritumus;
5. **veicināt** atkritumu **pārstrādi;**
6. **veikt** atkritumu **reģenerāciju** citos veidos, piemēram, iegūstot enerģiju;
7. **veikt** atkritumu **apglabāšanu tādā veidā**, lai netiktu apdraudēta vide, cilvēku dzīvība un veselība;
8. **nodrošināt** slēgto atkritumu izgāztuvju un atkritumu poligonu **rekultivāciju** atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

Latvijā ik gadus rodas 600 000 – 700 000 tonnu sadzīves atkritumu un ap 50 000 tonnu bīstamo atkritumu. Savukārt ražošanas atkritumu apjomu šobrīd vēl ir precīzi grūti novērtēt, jo šāda atkritumu grupa līdz 2011.gadam netika izdalīta atsevišķi, līdz ar to ražošanas atkritumi iepriekš tika ieskaitīt sadzīves vai bīstamo atkritumu grupā. Tieši sadzīves atkritumu apsaimniekošana ir būtisks kopējā atkritumu apsaimniekošanas sistēmas elements, uz ko ir vērsti vairāki šī plāna pasākumi.

Plānā (2013.-2020.gadam) ietvertās rīcības attiecas uz šādu atkritumu veidiem un plūsmām:

- sadzīves atkritumi, tajā skaitā nebīstamie rūpniecības atkritumi;
- izlietotais iepakojums;
- bīstamie atkritumi, tajā skaitā bīstamie rūpniecības atkritumi, polihlroētos bifenilus un polihlorētos terfenilus saturošu iekārtu atkritumi, kā arī ārstniecības iestāžu atkritumi;
- videi kaitīgo preču atkritumi (izlietotās baterijas un akumulatori, naftas produktu atkritumi, elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi, nolietotas riepas);
- nolietotie transportlīdzekļi, uz kuriem attiecas Nolietotu transportlīdzekļu apsaimniekošanas likuma 3.panta pirmā daļa (vieglie automobiļi, kas paredzēti pasažieru pārvadāšanai, kam ir ne vairāk par astoņām sēdvietām papildus šofera sēdvietai un vismaz četri riteņi; kravas automobiļi ar pilnu masu, ne lielāku par 3,5 tonnām, kas paredzēti kravas pārvadāšanai un kam ir vismaz četri riteņi (izņemot antīkos automobiļus — transportlīdzekļus, kas ir īpaši vērtīgi kolekcionāriem, tiek uzglabāti videi drošā veidā un ir gatavi lietošanai vai arī izjaukti pa daļām), tricikli un kvadricikli) (turpmāk – transportlīdzekļi).
- bioloģiski noārdāmi atkritumi;
- būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumi.

Plāna darbības laikā (2013. līdz 2020.gadam) sasniedzamie rezultāti atsevišķiem atkritumu veidiem un plūsmām, kas izriet no Eiropas Savienības direktīvu prasībām, ir apkopoti 1.pielikumā.

Atkritumu rašanās novēršanas programma, tās mērķi, kā arī kvalitatīvie un kvantitatīvie indikatori ir iekļauti šī plāna 6.nodaļā.

2. Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas raksturojums valstī

2.1. Vispārīgs raksturojums

Valsts atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveidošanas un darbības **tiesiskais pamats** ir valsts pieņemtie normatīvie akti. Latvijā atkritumu apsaimniekošanu regulē Atkritumu apsaimniekošanas likums (jauns likums spēkā no 2010.gada 19.novembra), Iepakojuma likums, Nolietotu transportlīdzekļu apsaimniekošanas likums un no tiem izrietošie vairāk kā 40 Ministru kabineta noteikumi. Papildus vēl jāmin Dabas resursu nodokļa likums, kas nosaka nodokļa piemērošanu atkritumu apglabāšanai un vairākām preču grupām, kuru atkritumu apsaimniekošanai izvirzītas specifiskas prasības. Normatīvo aktu bāze izstrādāta, lai nodrošinātu katra Latvijas iedzīvotāja tiesības dzīvot kvalitatīvā vidē, Eiropas Savienības direktīvu prasību pārņemšanu nacionālajā tiesību aktu sistēmā, Eiropas Savienības regulu prasību ievērošanu, starptautisko līgumu un vispārēji atzītu vides aizsardzības principu ievērošanu. Iepriekšējā Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna darbības periodā (2006.-2012.gadā) tiesību aktu sistēmas izmaiņas notikušas pamatā saistībā ar direktīvas 2008/98/EK pieņemšanu, kas koncentrējas uz atkritumu rašanās novēršanu un atkritumu apjoma kā tāda samazināšanu, kā arī uz apglabājamo atkritumu apjoma samazināšanu, izmantojot atkritumus kā resursus. Tas diezgan būtiski maina pieeju atkritumu apsaimniekošanai un saliek jaunus svarīgus akcentus nākošajam plānošanas periodam no 2013.līdz 2020.gadam. Lai veicinātu atkritumu kā resursu izmantošanu, nevis to apglabāšanu, šajā periodā ir paaugstinātas dabas resursu nodokļa likmes. Pie būtiskām iniciatīvām pieskaitāma arī atļauju darbībām ar atkritumiem izsniegšanas sistēmas pilnveidošana un atkritumu statistikas vākšanas un apkopošanas aktualizācija un uzlabošana.

Normatīvajos aktos ir noteikta atkritumu apsaimniekošanā iesaistīto institūciju un personu **atbildība un kompetence,** kas nav būtiski mainījusies normatīvo aktu pārskatīšanas rezultātā (sk. 2.pielikumu).

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna darbības periodā (2006.-2012.gadā) Latvijā tika izveidoti 10 atkritumu apsaimniekošanas reģioni, pabeigta atkritumu apglabāšanas poligonu izveide, pilnībā slēgtas visas atkritumu izgāztuves, no kurām lielākā daļa arī rekultivētas, un turpināta sadzīves atkritumu dalītas vākšanas sistēmas un šķirošanas ieviešana un pilnveidošana, kas atbilst spēkā esošajā plānā nospraustajiem mērķiem. Tomēr jāņem vērā, ka minētajā plānošanas periodā notika ievērojamas ekonomiskās situācijas svārstības, administratīvi teritoriālā reforma, kā arī izmaiņas ES un nacionālajos normatīvajos aktos.

Plāna 2006.-2012.gadam īstenošanas gaita tikusi vērtēta, sagatavojot trīs Informatīvos ziņojumus par Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2006.-2012.gadam izpildi par 2006.-2010.gadu[12]. **Kopsavilkums** par **Eiropas Savienības prasību** izpildi šajā plānošanas periodā sniegts plāna 3.pielikuma 1.tabulā, bet kopsavilkums par visu **Valsts atkritumu apsaimniekošanas plānā 2006.-2012.gadam noteikto pasākumu izpildi** apkopots 3.pielikuma 2.tabulā.

Īstenotie atkritumu apsaimniekošanas projekti (valsts līdzfinansētie, tai skaitā ES fondu) laikposmā no 2004. gada līdz 2011.gadam ir izklāstīti 7. pielikumā.

Latvija kopumā ir izpildījusi ES normatīvajos aktos atkritumu apsaimniekošanas jomā noteiktās prasības, kā arī Valsts atkritumu apsaimniekošanas plānā 2006.-2012.gadam noteikto pasākumu izpildi. Tomēr īpaša uzmanība nākamā plāna (2013.-2020.gadam) periodā ir jāpievērš vairākiem aspektiem:

a) sadzīves atkritumu dalītās savākšanas sistēmas attīstība,

[12] http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=2271
VARAMPl_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020.gadam

b) elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu dalītās savākšanas sistēmas attīstība,
c) apglabājamā bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma samazināšana.

Atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likumam, atkritumu apsaimniekošana ir atkritumu savākšana, uzglabāšana, pārvadāšana, reģenerācija un apglabāšana (tai skaitā sadedzināšana sadzīves atkritumu sadedzināšanas iekārtās), šo darbību pārraudzība, atkritumu apglabāšanas vietu aprūpe pēc to slēgšanas, kā arī tirdzniecība ar atkritumiem un starpniecība atkritumu apsaimniekošanā.

Ņemot vērā ES politiku un jaunos akcentus atkritumu apsaimniekošanas hierarhijā, kā arī Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2006.-2012.gadam darbības periodā konstatētās problēmas, atkritumu apsaimniekošanas plānā minēto pasākumu turpmākā realizācija nākamajā plānošanas periodā (2013.-2020.gads) jākoriģē (piemēram, atbalstāmie pasākumi vairāk tendēti uz atkritumu rašanās novēršanu, dalītu vākšanu, šķirošanu, pārstrādi, savukārt atbalsts netiks sniegts poligonu izveidei).

Tālāk tiks sīkāk apskatīti svarīgākie atkritumu apsaimniekošanas aspekti (pa atkritumu plūsmām, darbības veidiem ar atkritumiem un politikas īstenošanai pielietotie instrumenti), kas pamato nākamajā plānošanas periodā (2013.-2020.) aktualitātes un veicamās darbības.

2.2. Institucionālie aspekti sadzīves atkritumu apsaimniekošanā un reģionālie atkritumu apsaimniekošanas plāni

2.2.1. Esošā situācija un attīstības virzieni

Sadzīves atkritumu, tai skaitā sadzīvē radušos bīstamo atkritumu, apsaimniekošanu savā administratīvajā teritorijā organizē pašvaldība atbilstoši pašvaldības saistošajiem noteikumiem par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, ievērojot atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu un reģionālos atkritumu apsaimniekošanas plānus.

Lai valstī maksimāli īsā laikā panāktu pozitīvu attīstību atkritumu apsaimniekošanā, izveidojot vides prasībām atbilstošu atkritumu apglabāšanas infrastruktūru, un efektīvi izmantotu pieejamos vietējos resursus un piesaistītu ES fondu līdzekļus, izstrādājot atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2006.-2012.gadam, tika noteikti 10 atkritumu apsaimniekošanas reģioni (AAR):

a) Austrumlagales atkritumu apsaimniekošanas reģions;
b) Dienvidlatgales atkritumu apsaimniekošanas reģions;
c) Liepājas atkritumu apsaimniekošanas reģions;
d) Malienas atkritumu apsaimniekošanas reģions;
e) Piejūras atkritumu apsaimniekošanas reģions;
f) Rīgas atkritumu apsaimniekošanas reģions;
g) Ventspils atkritumu apsaimniekošanas reģions;
h) Vidusdaugavas atkritumu apsaimniekošanas reģions;
i) Zemgales atkritumu apsaimniekošanas reģions;
j) Ziemeļvidzemes atkritumu apsaimniekošanas reģions.

Atkritumu apsaimniekošanas reģionu veidošana notika uz pašvaldību vienošanās pamata. Atkritumu apsaimniekošanas reģioni tika veidoti, ņemot vērā ekonomiskās analīzes,[13] kas tika veiktas „Sadzīves atkritumu apsaimniekošanas stratēģijas Latvijai 1998.-2010" izstrādes laikā, un uzskatāmi par indikatīviem. Atkritumu apsaimniekošanas reģioni un atkritumu poligoni Latvijā parādīti 1.attēlā, bet reģionu raksturojums – 2.tabulā. Savukārt, 1.tabulā norādītas konkrētajos atkritumu apsaimniekošanas reģionos ietilpstošās valsts nozīmes pilsētas un novadi. Kā redzams no 1.tabulas, teritoriālās reformas rezultātā izveidojusies situācija, ka Kuldīgas novada atkritumi

[13] Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2006.-2012.gadam, http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=2271 VARAMPl_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020.gadam

tiek izvesti uz 2 poligoniem, kas atrodas Liepājas, Piejūras un Ventspils AAR. Līdzīga situācija ir arī dažos citos novados. Līdz ar to nepieciešams šo situāciju risināt, pieņemot lēmumu, vai konkrētos novadus sadalīt starp atkritumu apsaimniekošanas reģioniem atbilstoši iepriekšējo pagastu robežām, vai noteikt, ka novads netiek dalīts starp atkritumu apsaimniekošanas reģioniem, bet viss pilnībā atbilst vienam konkrētam atkritumu apsaimniekošanas reģionam. Līdz ar to var būt nepieciešamība precizēt AAR robežas.

Minētais jautājums ir aktuāls, ņemot vērā, ka to pašvaldību administratīvajās teritorijās, kuras atrodas attiecīgajā atkritumu apsaimniekošanas reģionā, radītos sadzīves atkritumus apglabā tikai attiecīgā atkritumu apsaimniekošanas reģiona sadzīves atkritumu poligonā vai nodod tos attiecīgajās pārkraušanas stacijās.

1.attēls. Atkritumu apsaimniekošanas reģioni un atkritumu poligoni Latvijā
Datu avots: VARAM

1.tabula. Valsts nozīmes pilsētu un novadu sadalījums pa atkritumu apsaimniekošanas reģioniem

AAR	**Reģionā ietilpstošie novadi**
Austrumlagales	**Rēzekne un 6 novadi**: Ciblas, Kārsavas, Ludzas, Rēzeknes, Viļānu, Zilupes novads
Dienvidlatgales	**Daugavpils un 9 novadi**: Aglonas, Dagdas, Daugavpils, Ilūkstes, Krāslavas, Līvānu, Preiļu, Riebiņu, Vārkavas novads
Liepājas	**Liepāja un 12 novadi**: Aizputes, Brocēnu, Durbes, Grobiņas, Kuldīgas (Laidu, Pelču, Snēpeles, Vārmes pag.), Nīcas, Pāvilostas, Priekules, Rucavas, Saldus, Skrundas, Vaiņodes novads
Malienas	**10 novadi**: Alūksnes, Apes, Baltinavas, Balvu, Cesvaines, Gulbenes, Lubānas, Madonas (Dzelzavas, Liezēres pag.), Rugāju, Viļakas novadi
Piejūras	**Jūrmala un 8 novadi**: Dundagas, Engures, Jaunpils, Kandavas, Mērsraga, Rojas, Talsu, Tukuma novads

Pierīgas	**20 novadi**: Ādažu, Babītes, Baldones, Carnikavas, Garkalnes, Ikšķiles, Inčukalna, Ķeguma, Ķekavas, Lielvārdes, Mālpils, Mārupes, Ogres, Olaines, Ropažu, Salaspils, Saulkrastu, Sējas, Siguldas, Stopiņu novadi
Ventspils	**Ventspils un 3 novadi**: Alsungas, Kuldīgas (Kuldīgas pilsēta, Ēdoles, Gudenieku, Īvandes, Kabiles, Kurmāres, Padures, Rendas, Rumbas, Turlavas pag.), Ventspils novads
Vidusdaugavas	**Jēkabpils un 14 novadi**: Aizkraukles, Aknīstes, Ērgļu, Jaunjelgavas, Jēkabpils, Kokneses, Krustpils, Madonas (Madonas pilsēta un pārējie 12 pag.), Neretas, Pļaviņu, Salas, Skrīveru, Viesītes, Varakļānu novads
Zemgales	**Jelgava un 9 novadi**: Auces, Bauskas, Dobeles, Iecavas, Jelgavas, Ozolnieku, Rundāles, Tērvetes, Vecumnieku novads
Ziemeļvidzemes	**Valmiera un 21 novadi**: Alojas, Amatas, Beverīnas, Burtnieku, Cēsu, Jaunpiebalgas, Kocēnu, Krimuldas, Limbažu, Līgatnes, Mazsalacas, , Naukšēnu, Pārgaujas, Priekuļu, Raunas, Rūjienas, Salacgrīvas, Smiltenes, Strenču, Valkas, Vecpiebalgas novads

Datu avots: VARAM

Diskusija par AAR pārskatīšanu ir saistīta ar šādiem jautājumiem:

1. AAR pārskatīšana var ietekmēt pieņēmumus, uz kuru pamata tika izveidots sadzīves atkritumu poligonu tīkls Latvijā, kas ir saistīts arī ar realizēto ES fondu projektu nosacījumiem. Vienlaikus, mainoties ekonomiskajai situācijai Latvijā, šie vēsturiskie pieņēmumi nevar būt vienīgais iemesls AAR robežu saglabāšanai.

2. Degvielu cenu regulārās izmaiņas, kā arī citu izmaksu pieaugums un iedzīvotāju skaita izmaiņu process AAR robežu precizēšanu var pārvērst nepārtrauktā procesā, kas neļaus nodrošināt plānveidīgu poligonu pakalpojumu sniegšanu.

VARAM uzskata par pamatotu saglabāt esošas AAR robežas un AAR precizēšana 2012.-2020.gada periodā var būt attiecināta tikai uz tiem novadiem, kuri administratīvi teritoriālās reformas rezultātā ir piederīgi vairākiem AAR. AAR robežu precizēšana ir jāveic, pamatojoties uz pašvaldību veikto ekonomisko analīzi un šādas analīzes neveikšanas gadījumā pašvaldībā ir jāievieš zonējums, atbilstoši esošajām AAR robežām.

2.tabula. Atkritumu apsaimniekošanas reģionu raksturojums (uz 01.03.2011., aktualizēts iedzīvotāju skaits pēc CSP 2012.gada datiem)

AAR	Platība, km2				Iedzīvotāju skaits					
	Pilsētās	Laukos	% no Latvijas	Kopā	Pilsētās	Laukos	Kopā	Pilsē-tās,%	Laukos, %	% no Latvijas
Austrumlatgales	47	5660	8.8	5706	48356	45321	93677	52	48	4.5
Dienvidlatgales	108	6819	10.7	6927	106979	80017	186996	57	43	9.0
Liepājas	113	6688	10.5	6801	105590	50543	156133	68	32	7.5
Malienas	49	7369	11.5	7417	29292	45748	75040	39	61	3.6
Piejūras	139	5756	9.1	5895	87557	53864	141421	62	38	6.8
Pierīgas	75	3918	6.2	3993	99249	135075	234324	42	58	11.3
Ventspils	85	3962	6.3	4047	51587	21721	73308	70	30	3.5
Vidusdaugavas	81	7626	11.9	7707	59932	49598	109530	55	45	5.3
Zemgales	80	5097	8.0	5177	81975	92290	174265	47	53	8.4
Ziemeļvidzemes	136	11237	17.6	11372	49964	117073	167037	30	70	8.1
Rīgas pilsēta	307		0.5		658640		658640			31.8

VARAMPl_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020.gadam

Kopā Latvijā:	**1197**	**63392**	**100.0**	**64589**	**1404251**	**666120**	**2070371**	**68**	**32**	**100.0**

Datu avots: VARAM un Centrālā statistikas pārvalde

Iedzīvotāju skaita samazinājums aktualizē jautājumu par poligonu darbības ilgtspēju. Tomēr, sadzīves atkritumu apglabāšanas poligona darbība ir valsts regulējamais pakalpojums un tā tarifs ietver visas faktiskās izmaksas. Valsts regulācija nodrošina šī pakalpojuma (apglabāšanas) nepārtrauktību un patieso izmaksu segšanu, tādējādi, komersants – poligona apsaimniekotājs savā darbībā ir finansiāli aizsargāts. Vienlaikus šāds pieņēmums nozīmē to, ka poligonu pakalpojumu cenas nākotnē augs (kas sakrīt ar stratēģiju samazināt apglabājamo atkritumu apjomu), līdz ar to jānodrošina adekvāta kontrole par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, kas, savukārt, ir saistīts ar jautājumu par pašvaldības un atkritumu apsaimniekotāja savstarpējo līgumu.

Visos AAR sadzīves atkritumu apsaimniekošanas poligonus apsaimnieko starppašvaldību uzņēmumi:

- SIA "AADSO" – poligons "Cinīši" Daugavpils novadā,
- SIA "AALAS" – poligons "Križevniki" Rēzeknes novadā,
- SIA "Alba-5" – poligons "Kaudzītes" Gulbenes novadā,
- SIA "Getliņi Eko" – poligons "Getliņi" Stopiņu novadā,
- SIA "Liepājas RAS" – poligons "Ķīvītes" Grobiņas novadā,
- SIA "Piejūra" – poligons "Janvāri" – Talsu novadā,
- SIA "Ventspils Labiekārtošanas kombināts" – poligons Pentuļi Ventspils novadā,
- SIA "Vidusdaugavas SPAAO" – "Dziļā vāda" Krustpils novadā,
- SIA "ZAAO" – poligons "Daibe" Pārgaujas novadā,
- SIA "Zemgales Eko" – poligoni "Brakšķi" Jelgavas novadā un "Grantiņi" Bauskas novadā.

Komersanti, kuri nodrošina poligonu darbību vairākos gadījumos ir starppašvaldību reģionālie uzņēmumi, kuriem ir būtiska loma sadzīves atkritumu apsaimniekošanas organizācijā. Šāda izveidojusies situācija izraisīja diskusijas par plašāku poligonu lomu, piemēram, veidojot reģionālos atkritumu apsaimniekošanas centrus, kuru izveides mērķis būtu lielākā darbību koordinācija reģionā, tai skaitā dalītās atkritumu vākšanas sistēmas attīstības vai vides izglītības jomā.

VARAM atbalsta pieņēmumu, ka vairākos gadījumos labāks sistēmas darbības sniegums var tikt sasniegts, pašvaldībām sadarbojoties savā starpā (piemēram, veidojot kopīgus iepirkumus atkritumu apsaimniekotāja izvēlei), tai pat laikā VARAM neatbalsta jaunu institucionālo veidojumu radīšanu. Tas saistīts ar to, ka sistēmas attīstības rezultātā situācija dažādās pašvaldībās ir atšķirīga, un ir sasniegti pozitīvi rezultāti bez speciālu centru izveides. Atšķiras arī komersanti, kuri atbildīgi par poligonu darbību. Piemēram, divi no minētajiem uzņēmumiem - SIA "Ventspils Labiekārtošanas kombināts" un SIA "ZAAO" nodrošina ne tikai sadzīves atkritumu apglabāšanu, bet arī sadzīves atkritumu savākšanu, tajā skaitā dalīto vākšanu. Pārējie sadzīves atkritumu poligonu apsaimniekotāji veic galvenokārt poligonu apsaimniekošanu, kā arī atsevišķos gadījumos nodarbojas ar sadzīves atkritumu dalītās vākšanu.

Katram atkritumu apsaimniekošanas reģionam ir savs atkritumu apsaimniekošanas plāns, kuru ir apstiprinājis Ministru kabinets[14]. Atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likumam, kas bija spēkā līdz 2010.gada 18.novembrim, Rīgas pilsēta ir izstrādājusi un apstiprinājusi Rīgas

[14] http://www.varam.gov.lv/lat/likumdosana/normativie_akti/?doc=14572
VARAMPl_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020.gadam

pilsētas atkritumu apsaimniekošanas plānu 2006.-2012.gadam[15]. Jāņem vērā, ka atkritumu apsaimniekošanas reģionālo plānu darbība beidzas 2013.gada beigās.

Reģionālajos atkritumu apsaimniekošanas plānos 2007.-2013. gada plānošanas periodā galvenā vērība atkritumu apsaimniekošanas jomā veltīta videi drošu atkritumu apglabāšanas poligonu izveidei un veco, normatīvo aktu prasībām neatbilstošo, izgāztuvju slēgšanai un atkritumu savākšanas un šķirošanas iekārtu un laukumu izveidei. Plānos paredzēto pasākumu realizācijai tiek izmantoti ES struktūrfondu, valsts un pašvaldību budžeta līdzekļi, tāpēc visiem poligoniem tika sagatavoti tehniski – ekonomiskie pamatojumi, tajā skaitā par apkalpojamo teritoriju, apglabāšanai pieejamiem atkritumu daudzumiem un atkritumu pārvadājumu attālumiem. Tas ļāva valstī izbūvēt 10 sadzīves atkritumu poligonus, kuri atbilst normatīvo aktu prasībām, slēgt esošās apmēram 550 izgāztuves un rekultivēt daļu no tām, kā arī izveidot sadzīves atkritumu savākšanas un šķirošanas iekārtas un laukumus. Informācija par izveidotajiem sadzīves atkritumu apglabāšanas poligoniem, atkritumu savākšanas un šķirošanas iekārtas un laukumiem un rekultivētajām atkritumu izgāztuvēm par (valsts, tai skaitā ES fondu līdzfinansētie projekti) apkopota 7.pielikumā.

No augstāk minētā izriet, ka reģionālie atkritumi apsaimniekošanas plānu mērķi kopumā sasniegti – atkritumu apglabāšanas infrastruktūra un sistēma atkritumu apsaimniekošanas reģionos ir izveidota, poligonu izveide pabeigta un izgāztuves slēgtas. Atkritumu pārstrādes iekārtu izveide un tālāka attīstība nav risināma atkritumu apsaimniekošanas reģionu griezumā, jo atkritumu pārstrādes iekārtu izveides procesā jāizvērtē atbilstošās sašķirotas atkritumu, ko paredzēts pārstrādāt, plūsmas apjoms, pieejamība, šādu iekārtu izvietojums noteiktā teritorijā un saražotās preces tirgus noieta iespējas. Pārstrādes jaudu izveidi un vietu nosaka tirgus. Tas noved pie secinājuma, ka nākamajam plānošanas periodam (no 2014. līdz 2020.gadam) katram atkritumu apsaimniekošanas reģionam nav nepieciešams savs atkritumu apsaimniekošanas plāns, kuru apstiprina MK. Normatīvajos aktos jāparedz iespēja, ka šos plānus izstrādā attiecīgajā atkritumu apsaimniekošanas reģionā ietilpstošās pašvaldības, savstarpēji sadarbojoties, ja tās uzskata to par nepieciešamu. Bez tam, jau pašreiz normatīvajos aktos ir paredzēta iespēja katrai pašvaldībai izstrādāt savu atkritumu apsaimniekošanas plānu, ja tas ir nepieciešams.

Par sadzīves atkritumu savākšanu, tai skaitā dalīto savākšanu, pārvadāšanu, pārkraušanu un uzglabāšanu attiecīgajā sadzīves atkritumu apsaimniekošanas zonā pašvaldība slēdz līgumu ar atkritumu apsaimniekotāju, kurš izraudzīts publisko iepirkumu vai publisko un privāto partnerību regulējošos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un veiks atbilstošās darbības. Pēc VARAM rīcībā esošās informācijas, 2011.gadā pašvaldības bija noslēgušas aptuveni 400 līgumus par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu. Lielais līgumu skaits saistīts ar to, ka daudzos novados vēl ir spēkā pirms teritoriālās reformas bijušo pagastu noslēgtie līgumi. Jāatzīmē, ka daļa no līgumiem nav noslēgti atbilstoši normatīvo aktu prasībām, tāpēc pašvaldības strādā pie līgumu jautājuma sakārtošanas savās administratīvajās teritorijās.

Pašvaldības izdod saistošos noteikumus par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu savā administratīvajā teritorijā, nosakot šīs teritorijas dalījumu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas zonās, prasības atkritumu savākšanai, arī minimālajam sadzīves atkritumu savākšanas biežumam, pārvadāšanai, pārkraušanai un uzglabāšanai, kā arī kārtību, kādā veicami maksājumi par šo atkritumu apsaimniekošanu.

Katra sadzīves atkritumu sākotnējā radītāja pienākums ir piedalīties pašvaldības organizētajā sadzīves atkritumu apsaimniekošanā, ievērojot normatīvo aktu prasības atkritumu apsaimniekošanas jomā (arī pašvaldības saistošo noteikumus) un jānoslēdz līgums ar atkritumu apsaimniekotāju, kurš ir noslēdzis attiecīgu līgumu ar pašvaldību. Īpašniekam vai nomniekam, kura īpašuma teritorijā tiek radīti sadzīves atkritumu, ir pienākums nodrošināt vietu atkritumu

[15] https://www.riga.lv/NR/rdonlyres/49E64F58-76C8-4737-A453-091FA5BE281C/10216/Rigasplans3.pdf VARAMPl_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020.gadam

konteineram un atkritumu apsaimniekotāja transportlīdzekļa piekļuvi sadzīves atkritumu savākšanas punktam.

2.2.2. Diskusija par tirgus liberalizāciju

Neskatoties uz to, ka tirgus liberalizācija nekad nav bijusi plāna prioritāte, diskusijas par šo jautājumu ir notikušas arī iepriekšējā plāna darbības laikā. 2010.gadā pieņemtais Atkritumu apsaimniekošanas likums, kas aizstāja 2001.gada likumu, paredzēja jaunu deleģējumu Ministru kabinetam[16], kas nebija ietverts kā plānotais pasākums iepriekšējā plānā. Kaut arī šis deleģējums ievērojami nepaplašina jau iepriekš spēkā bijušu normu[17], tas raisījis plašas diskusijas par atkritumu tirgus liberalizācijas esamību un nepieciešamību.

Vienlaikus Konkurences padome ir sākusi plašas diskusijas par atkritumu tirgus darbību un atkritumu apsaimniekotāju izvēli, kas VARAM skatījumā nav Atkritumu apsaimniekošanas likuma, bet Publisko iepirkumu likuma jautājums.

Šī plāna mērķos neietilpst pasākumi, kuri būtu saistīti ar tirgus liberalizāciju vai pienākumu pārdali starp atkritumu sistēmas dalībniekiem, ņemot vērā, ka:

1. VARAM nav ieguvusi pierādījumus tam, ka izvirzīto plāna mērķu sasniegšana ir saistīta ar kapitāla izcelsmi: vienādi pozitīvi un negatīvi piemēri ir konstatējami gadījumos, kad, piemēram, sadzīves atkritumu savākšanu nodrošina pašvaldības kapitālsabiedrība vai privātā kapitālsabiedrība.
2. Sistēmas darbības efektivitātes un kapitāla izcelsmes saistība tiek plaši pētīta, un pētījumu rezultāti ir atšķirīgi. Plāna mērķis, savukārt, nav risināt kapitāla izmantošanas efektivitātes problēmas, bet noteikt nozares attīstības virzienu.

Neatkarīgi no tā, kādā veidā pašvaldības izvēlas sadzīves atkritumu apsaimniekotāju, sistēmas darbības efektivitāte ir lielā mērā atkarīga no noslēgtā līguma nosacījumiem, piemēram, ka atkritumi tiek nogādāti uz noteikto poligonu, ka atkritumi tiek savākti no visiem dalītas vākšanas punktiem vai arī visā pašvaldības teritorijā. Analizējot pašvaldību noslēgtos līgumus, VARAM konstatēja šādas galvenās problēmas:

1. pašvaldībai līgumā nav paredzētas tiesības, vai tiesības ir noteiktas tādā veidā, ka nav realizējamas;
2. komersantam tiesības ir noteiktas plaši, piemēram, komersants var pārtraukt līguma izpildi, paziņojot par to pašvaldībai trīs mēnešus iepriekš. Šāds periods parasti nebūs pietiekams pilnvērtīgā iepirkuma organizēšanai cita komersanta izvēlei.
3. Līgumā nav ietverti nosacījumi, kādā kārtībā ar pašvaldību tiek saskaņots līguma projekts starp iedzīvotāju (klientu) un atkritumu apsaimniekotāju.

Šo problēmu mazināšanai VARAM plāno izstrādāt vadlīnijas pašvaldībām līgumu slēgšanai ar komersantiem sadzīves atkritumu apsaimniekošanas jomā. Savukārt, pašvaldībām ir jānodrošina savu pieņemto lēmumu ekonomiskā analīze (pirms lēmumu pieņemšanas), kā arī adekvāts skaidrojošais darbs ar iedzīvotājiem saistībā ar šiem pieņemtajiem lēmumiem. VARAM, analizējot līdzšinējo praksi, saskata risku saistībā ar pakalpojumu izmaksu noteikšanu

[16] 18.panata 10.daļa. Sadzīves atkritumu radītājam, kurš atbilstoši normatīvajiem aktiem par dabas resursu nodokļa piemērošanu atbrīvots no dabas resursu nodokļa samaksas un kurš atbilst Ministru kabineta noteiktajiem kritērijiem, ir tiesības slēgt līgumu ar komersantu, kuru tas ir izvēlējies un kurš saņēmis atbilstošu atļauju, par savā komercdarbības veikšanas vietā radīto atkritumu savākšanu, pārvadāšanu, pārkraušanu un uzglabāšanu. Šajā gadījumā sadzīves atkritumu radītājs informē vietējo pašvaldību par atkritumu apsaimniekotāju, ar kuru tas noslēdzis līgumu, un par šā līguma darbības termiņu.

[17] Spēku zaudējis likums, 15.panta 5.daļa. Atkritumu radītājiem, kuri atbilstoši normatīvajiem aktiem atbrīvoti no dabas resursu nodokļa maksāšanas par atsevišķu veidu atkritumu apsaimniekošanu vai kuri piedalās atsevišķu veidu atkritumu apsaimniekošanas sistēmās, ir tiesības slēgt līgumu ar komersantu, kuru izvēlējies pats atkritumu radītājs, par šķirotu sadzīves atkritumu savākšanu, pārvadāšanu, pārkraušanu un uzglabāšanu, par to informējot vietējo pašvaldību.

(pakalpojumu cena var būt lielāka), ja netiek iepriekš analizēti visi iespējamie risinājumi, izvēloties atkritumu apsaimniekotāju.

Vienlaikus nav pamatoti pašvaldībai pieņemt lēmumu iesaistīties kādā no esošajām cita AAR starppašvaldību atkritumu apsaimniekošanas organizācijām, kas izveidotas konkrēta AAR ietvaros, ja pašvaldība nav iepriekš novērtējusi visus iespējamos tirgus piedāvājumus sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojuma sniegšanai saviem iedzīvotājiem. Tādā veidā nepamatoti tiek „apieta" publiskā iepirkuma procedūra. Šāda pieeja būtu pieņemama tikai tādā gadījumā, ja tirgū netiek piedāvāts atbilstošs pakalpojums par adekvātu cenu un kvalitāti vai iepirkuma procedūra beigusies bez rezultāta.

VARAM uzskata, ka ņemot vērā šajā nodaļā minētos apsvērumus, tirgus liberalizācijas jautājumu risināšana saistībā ar pašvaldību kapitālsabiedrību dalību sadzīves atkritumu apsaimniekošanas tirgū nav šī plāna mērķis vai prioritāte.

2.3. Institucionālie aspekti ražošanas un bīstamo atkritumu apsaimniekošanā

Ražošanas atkritumi ir atkritumi, kas radušies ražošanas procesā vai būvniecībā, savukārt bīstamie atkritumi ir atkritumi, kuriem piemīt viena vai vairākas īpašības, kas padara tos bīstamus. Bīstamo atkritumu vai ražošanas atkritumu sākotnējais radītājs vai valdītājs:

- atdala bīstamos atkritumus vai ražošanas atkritumus no citu veidu atkritumiem;
- uzglabā bīstamos atkritumus vai ražošanas atkritumus tā, lai tie neapdraudētu vidi, cilvēku dzīvību un veselību, kā arī personu mantu;
- nogādā bīstamos atkritumus vai ražošanas atkritumus speciāli aprīkotās bīstamo atkritumu vai ražošanas atkritumu savākšanas vietās vai slēdz līgumu ar attiecīgo atkritumu apsaimniekotāju par bīstamo atkritumu vai ražošanas atkritumu apsaimniekošanu, līgumā norādot attiecīgo atkritumu reģenerācijas vai apglabāšanas iekārtas;

Ražošanas atkritumu radītājs par radīto ražošanas atkritumu apsaimniekošanu var slēgt līgumu ar sadzīves atkritumu apsaimniekotāju, kuru noteiktajā kārtībā ir izraudzījusies pašvaldība vai izvēlēties to pats.

Bīstamo atkritumu vai ražošanas atkritumu apsaimniekotājs organizē speciāli aprīkotas bīstamo atkritumu vai ražošanas atkritumu savākšanas vietas.

Par bīstamo atkritumu apsaimniekošanas organizēšanu un koordinēšanu Latvijā ir atbildīga valsts un šīs funkcijas pilda valsts SIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" (LVĢMC). LVĢMC uzdevums ir nodrošināt valsts bīstamo atkritumu infrastruktūras objektu apsaimniekošanu, tajā skaitā bīstamo atkritumu poligona "Zebrene" apsaimniekošanu. Bīstamo atkritumu poligons „Zebrene", kas atrodas Dobeles novada Zebrenes pagastā, darbību uzsāka 2011.gada 17. janvārī. Šis poligons būs vienīgā bīstamo atkritumu apglābšanas vieta Latvijā, tai skaitā azbestu saturošo (nesaistītā veidā) atkritumu apglabāšanai.

LVĢMC veic arī neliela apjoma bīstamo atkritumu izraisīto avāriju seku likvidāciju un bīstamo atkritumu pārvadājumu uzskaites sistēmas (BAPUS) administrēšanu. BAPUS tiek reģistrēti bīstamo atkritumu pārvadājumi Latvijas teritorijā, un tiek uzskaitīti pārvadāto atkritumu daudzumi un veidi. Sistēmas lietotāji ir bīstamo atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumi, kā arī institūcijas, kuras veic bīstamo atkritumu aprites kontroli. BAPUS sistēmas darbība nākamajā periodā var būt attiecināta arī uz citiem sektoriem (papildinot datu bāzes iespējas vai arī izstrādājot jaunu sistēmu), piemēram, būvniecības atkritumiem.

2011.gadā poligonā tika ievestas tikai 1100 t atkritumu, kas ir mazāk nekā būtu nepieciešams, lai nodrošinātu rentablu komercdarbību. Tai pat laikā radīto bīstamo atkritumu apjoms ir ievērojami lielāks un mazs apglabāšanai nodot atkritumu apjoms daļēji skaidrojams ar to, ka īstermiņa bīstamo atkritumu glabāšanas nosacījumi (uzņēmumu teritorijā) netiek ievēroti pilnā apjomā.

Bīstamo atkritumu reģenerācijas sistēmas efektivitātes un optimizācijas galvenā ideja paredz tāda materiāla, kas zaudējis savas primārās īpašības preces ekspluatācijas un pārstrādes rezultātā un nav derīgs tam paredzēto pamatfunkciju veikšanai, izmantošanu alternatīvo funkciju apmierināšanai, pie nosacījuma, ka tas neizraisa kaitējumu videi. Bīstamās vielas saturošo materiālu reģenerācija ir lietderīga, tiklīdz materiāla izmantošanas summārais labums ir lielāks par kopējām izmaksām, saistītām ar materiāla apstrādes un otrreizējās produkcijas ražošanas procesu. Atkritumu otrreizējās pārstrādes procesa optimizācijai ir ieteikts izmantot otrreizējās pārstrādes procesa matemātisko modeli, kas ir viena no inovatīvās bīstamo atkritumu apsaimniekošanas vadīšanas mehānisma komponentēm[18]. Jāņem vērā tas, ka bīstamo atkritumu apsaimniekošanas jomā nekad nebūs iespējams nodrošināt ekonomiski pamatotas pārstrādes iespējas Latvijas teritorijā visiem bīstamo atkritumu veidiem, līdz ar to ir jāstimulē reģionālā sadarbība ar kaimiņvalstīm šajā jautājumā.

2.4.Atkritumu apsaimniekošanas politikas īstenošanā izmantotie instrumenti

Atkritumu apsaimniekošanas politikas īstenošanai ir jābūt atbalstītai ar ekonomiskajiem instrumentiem, ar kuru palīdzību var ieviest dažādas vēlamas izmaiņas un sasniegt noteiktus mērķus. Tos var papildināt brīvprātīgas vienošanās starp dažādām pusēm, lai sasniegtu maksimāli augstus vides aizsardzības mērķus un tiem:

- jāsniedz stingrs stimuls piesārņojuma samazināšanai un resursu taupīšanai;
- jāfunkcionē tādā veidā, lai piesārņotājs maksātu par piesārņojumu un lai vides aizsardzības izmaksas tiktu iekļautas to preču cenās, kuru ražošana tiek izmantoti piesārņojošie procesi;
- šiem instrumentiem ir jānodrošina, ka resursu lietotāji maksā atbilstošas cenas par tiem.

Latvijā pielietotie instrumenti ir **maksa par atkritumu apsaimniekošanu, tarifs par atkritumu apglabāšanu, dabas resursu nodoklis**, kas ne tikai īsteno principu „piesārņotājs maksā", bet arī stimulē ražotāju atbildības principa īstenošanu. Atsevišķi jāatzīmē arī **depozīta sistēmas piemērošana** dzērienu iepakojumam, kas Latvijā kopš 2004.gada noteikta kā brīvprātīga sistēma, bet praksē netiek atbilstoši īstenota.

Kā vēl viens instruments, kas palīdz sasniegt labākus rezultātus atkritumu apsaimniekošanā, jāmin arī MK 2010.gada 20.jūlija rīkojums "Par izlietotā papīra, nolietotās biroja tehnikas un nolietoto bateriju un akumulatoru apsaimniekošanu". Rīkojums uzdod visām ministrijām un to padotībā esošajām iestādēm nodrošināt izlietotā papīra, nolietoto elektrisko un elektronisko iekārtu un nolietoto bateriju un akumulatoru nodošanu atkārtotai lietošanai vai pārstrādei un reģenerācijai. **Valsts iestāžu iniciatīva un praktiskais piemērs**, šķirojot atkritumus un nododot tos kā otrreizējas izejvielas pārstrādei vai reģenerācijai, ir ļoti būtisks ieguldījums atkritumu apsaimniekošanas sistēmas pilnveidošanā un dabas resursu ilgtspējīgā izmantošanā. Valsts iestādes praksē realizē atbildīgu pieeju atkritumu apsaimniekošanas jautājumiem, šķirojot atkritumus un nododot tos pārstrādei un reģenerācijai. Nepieciešams veicināt šādas prakses ieviešanu arī pašvaldībās un pašvaldību iestādēs.

Būtisks instruments atkritumu apsaimniekošanas politikas īstenošanā ir arī **zaļais publiskais iepirkums** un tādi brīvprātīgie instrumenti kā **vides pārvaldības** un tām līdzīgās sistēmas un **ekomarķējumu** izmantošana. Visi minētie instrumenti vērtē tādu būtisku aspektu kā preces/produkta aprites cikla analīzi, kas ietver arī atkritumu aspektus. Līdz ar to arī šos instrumentus nedrīkst ignorēt un novērtēt par zemu. Lai arī šobrīd tie nav plaši piemēroti

[18] Dubro, Nora. Bīstamo atkritumu vadīšanas apsaimniekošanas ekonomiskie aspekti Latvijā : promocijas darbs / N.Dubro ; zinātniskais vadītājs A.Magidenko ; Rīgas Tehniskā universitāte. INŽENIEREKONOMIKAS UN VADĪBAS FAKULTĀTE. Ražošanas un uzņēmējdarbības institūts. Rīga : [RTU], 2011. 180 lp. VARAMPl_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020.gadam

instrumenti Latvijā, to loma nākotnē tikai pieaugs, tāpēc nākamajā plānošanas periodā tie jāņem vērā un jāveicina to intensīvāka izmantošana.

Pie politikas ieviešanas instrumentiem jāpiemin arī sodu piemērošana par pārkāpumiem atkritumu apsaimniekošanas jomā. Latvijā tas ir **administratīvais sods**, ko par pārkāpumiem, veicot vai neveicot darbības ar atkritumiem, piemēro gan fiziskajām, gan juridiskajām personām. Nākamajā plānošanas periodā (2013.-2020.gadam) nepieciešams izvērtēt šo sodu efektivitāti un samērīgumu.

2.4.1.Maksa par atkritumu apsaimniekošanu

Maksu par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu (izņemot sadzīves atkritumu reģenerāciju) savā administratīvajā teritorijā ar lēmumu nosaka pašvaldība, un maksu veido:

1) maksa par sadzīves atkritumu savākšanu, pārvadāšanu, pārkraušanu, uzglabāšanu, dalītās atkritumu savākšanas, šķirošanas un pārkraušanas infrastruktūras objektu uzturēšanu atbilstoši līgumam, kuru noslēgusi pašvaldība un atbilstoši izvēlēts atkritumu apsaimniekotājs;

2) sabiedrisko pakalpojumu regulatora apstiprinātais tarifs par sadzīves atkritumu apglabāšanu atkritumu poligonos;

3) DRN par atkritumu apglabāšanu.

Izmaksas par atkritumu kompostēšanu iekļauj vienā no šādiem maksājumiem:

1) sadzīves atkritumu apglabāšanas tarifā, ja bioloģiskos atkritumus kompostē sadzīves atkritumu poligonā;

2) maksā par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, ja bioloģiskos atkritumus kompostē vietās, kas speciāli ierīkotas bioloģisko atkritumu kompostēšanai.

Pareizi un pamatoti veidota maksa, kuras pamatā ir princips, ka atkritumu radītājam jāmaksā par faktiski radīto atkritumu apjomu (PAYT princips – *Pay-As-You-Throw*, kas izriet no ES vadlīnijām un uzstādījumiem par atkritumu apsaimniekošanu un to izdevumu segšanu), motivē iedzīvotājus šķirot atkritumus jau to rašanās avotā.

Pēc pašvaldības 2012.gadā sniegtajiem datiem sadzīves atkritumu apsaimniekošanas maksa Latvijas pašvaldībās svārstās no 2,86 LVL par m^3 (bez PVN) līdz 16,16 par m^3 (bez PVN)

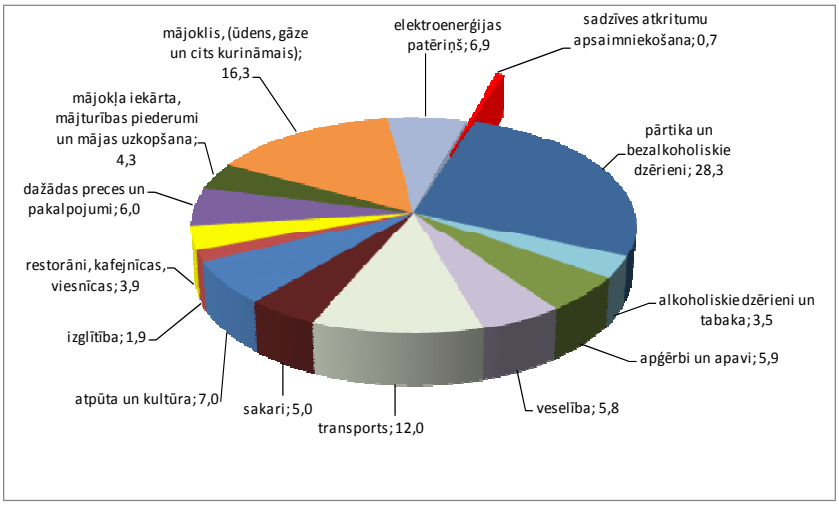

2.attēls.Māsjsaimniecību patēriņa izdevumu struktūra, (% uz vienu personu gadā)
Datu avots: [19] Centrālās statistikas pārvalde

[19] Izmantoti:
VARAMPl_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020.gadam

Salīdzinājumā ar citiem mājsaimniecību patēriņā izdevumiem, sadzīves atkritumu apsaimniekošana sastāda 0,7% uz vienu personu gadā Latvijā (2.attēls). Aprēķins veikts, pamatojoties uz to, ka mājsaimniecības patēriņa izdevumi 2011.gadā, rēķinot vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī, bija 188 lati, kā liecina Centrālās statistikas pārvaldes apkopotā informācija par privāto mājsaimniecību patēriņa izdevumiem 2011.gadā.

Kopīga atkritumu apsaimniekošanas maksa attiecīgi ir saistīta arī ar tarifu par sadzīves atkritumu apglabāšanu poligonos, kas, savukārt, nozīmē, ka šis tarifs ietekmē ekonomiski pamatotās AAR robežas. AAR robežu saglabāšanai ir nepieciešams veikt darbības pakalpojumu kopējās cenas izlīdzināšanai, kas notiek dabiski (ekonomisko pārmaiņu rezultātā), kā arī var būt ietekmējams process ar DRN palīdzību.

Maksa par bīstamo vai ražošanas atkritumu apsaimniekošanu ir atkarīga no atkritumu radītāja vai valdītāja vienošanās ar atkritumu apsaimniekotāju, kas veic attiecīgās atkritumu apsaimniekošanas darbības. Atkritumu apsaimniekošanas maksā var ietilpt maksa par bīstamo vai ražošanas atkritumu savākšanu, pārvadāšanu, pārkraušanu, uzglabāšanu, reģenerāciju vai ražošanas atkritumu apglabāšanu bīstamo atkritumu poligonā.

Maksā par bīstamo atkritumu apglabāšanu iekļauj izmaksas, kas saistītas ar bīstamo atkritumu pieņemšanu, identifikāciju, uzskaiti un reģistrāciju, iepakošanu, apglabāšanu (turpmāk – bīstamo atkritumu apglabāšana), kā arī poligona apsaimniekošanu tā darbības laikā, slēgšanu, rekultivāciju, uzturēšanu un monitoringu 30 gadus pēc poligona slēgšanas, kā arī finansiālo vai tam līdzvērtīgu nodrošinājumu piesārņojošās darbības atļaujā noteikto prasību izpildei par poligona slēgšanu, rekultivāciju un pēc poligona slēgšanas veicamo vides monitoringu. Šī pati maksa tiek piemērota arī par ražošanas atkritumu apglabāšanu, ja tie tiek apglabāti bīstamo atkritumu poligonā.

2.4.2.Tarifs par sadzīves atkritumu apglabāšanu poligonos

Tarifu par sadzīves atkritumu apglabāšanu atkritumu poligonā nosaka Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija likumā "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoru" noteiktajā kārtībā. Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifi poligonos uz 2012.gada septembri parādīti 3.tabulā.

3.tabula. Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifi poligonos 2012.gada septembrī

AAR	Atkritumu poligona apsaimniekotājs	Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifs (LVL par tonnu, bez DRN un PVN)
Malienas	SIA "ALBA 5" (poligons „Kaudzītes")	20.74
Dienvidlatgales	SIA "Atkritumu apsaimniekošanas Dienvidlatgales starppašvaldību organizācija" (poligons „Cinīši")	14.25
Piejūras	SIA "Atkritumu apsaimniekošanas sabiedrība "Piejūra"" (poligons „Janvāri")	17.56
Austumlatgales	SIA "Austrumlatgales atkritumu apsaimniekošanas sabiedrība" (poligons „Krīževnieki")	19.50

Centrālās statistikas pārvaldes dati par mājsaimniecību patēriņa izdevumiem 2010.gadā, http://www.csb.gov.lv/notikumi/par-majsaimniecibu-paterina-izdevumiem-2010gada-32043.html;
AS „Latvenergo" dati par elektroenerģijas tarifa struktūru http://www.latvenergo.lv/portal/page/portal/Latvian/latvenergo/main_page/par_latvenergo/elektribas_cena
SIA „Zemeļvidzemes atkritumu apsaimniekošanas organizācija" dati par atkritumu izvešanas maksu 2011.gadā.

Pierīgas	SIA "Getliņi Eko" (poligons „Getliņi”)		16.65
Liepājas	SIA "Liepājas RAS" (poligons „Ķīvītes”)		22.39
Ventspils	SIA "Ventspils labiekārtošanas kombināts" (poligons „Pentuļi”)		14.51
Vidusdaugavas	SIA "Vidusdaugavas SPAAO" (poligons „Dziļā Vāda”)		22.60
Zemgales	SIA „Zemgales EKO”	(poligons „Brakšķi”)	13.69
		(poligons „Grantiņi”)	15.79
Ziemeļvidzeme	SIA "Ziemeļvidzemes atkritumu apsaimniekošanas organizācija" (poligons „Daibe”)		19.83

Datu avots: Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija

Tarifā par atkritumu apglabāšanu poligonos iekļauj:

1) ar poligona ierīkošanu un ekspluatāciju saistītās izmaksas;

2) izmaksas, kas saistītas ar atkritumu sagatavošanu apglabāšanai, atkritumu slāņa regulāru pārklāšanu ar inertu pārsegumu;

3) izmaksas to sabiedrības izglītības pasākumu finansēšanai, kuri vērsti uz attiecīgā atkritumu apsaimniekošanas reģiona atkritumu radītāju izglītošanu atkritumu apsaimniekošanas jomā;

4) izmaksas, kas saistītas ar poligona apsaimniekotāja finansiālo vai citu līdzvērtīgu nodrošinājumu;

5) poligona slēgšanas un rekultivācijas izmaksas;

6) izmaksas, kas saistītas ar slēgta atkritumu poligona monitoringu vismaz 30 gadu ilgā laikposmā pēc šāda poligona slēgšanas.

Vērtējot tarifa par sadzīves atkritumu apglabāšanu poligonos ekonomiskos aspektus, var secināt, ka tarifa lielums saistīts arī ar apglabājamo atkritumu apjomu, kas projekcijā uz fiksētajām izmaksām samazina tarifu pie lielākiem apjomiem. Veicot turpmākā izmaiņas DRN sistēmā attiecīgi būtu apsverams jautājums par DRN likmju lieluma sasaisti ar apglabājamo atkritumu apjomu.

2.4.3.Dabas resursu nodokļa piemērošana atkritumu apsaimniekošanas jomā

Latvijā atkritumu apglabāšanai un atsevišķu preču realizēšanai vai izmantošanai savas saimnieciskās darbības nodrošināšanai tiek piemērots dabas resursu nodoklis (turpmāk – DRN). Saskaņā ar Dabas resursu nodokļa likumu, DRN mērķis ir veicināt dabas resursu ekonomiski efektīvu izmantošanu, ierobežot vides piesārņošanu, samazināt vidi piesārņojošas produkcijas ražošanu un realizāciju, veicināt jaunu, vidi saudzējošu tehnoloģiju ieviešanu, atbalstīt tautsaimniecības ilgtspējīgu attīstību, kā arī finansiāli nodrošināt vides aizsardzības pasākumus.

Atkritumu apsaimniekošanas jomā ar dabas resursu nodokli apliek:

1) atkritumu apglabāšanu;

2) videi kaitīgas preces ;

3) preču un izstrādājumu iepakojumu (turpmāk arī — iepakojums) un vienreiz lietojamos galda traukus un piederumus (turpmāk arī – vienreiz lietojamie trauki);

4) transportlīdzekļus.

DRN likmes nodokļa objektiem ir diferencētas atkarībā no konkrētās objektu grupas ietekmes uz vidi. Vienlaicīgi DRN likmes veidotas kā **motivējošs instruments** gan radītā atkritumu apjoma samazināšanai, gan arī apglabājamo atkritumu apjoma samazināšanai. Ar nodokļa starpniecību tiek īstenots princips **„piesārņotājs maksā”.**

Plāna pārskata periodā nodokļa likmes par dažādām objektu grupām ir mainītas atkarībā no iepakojuma materiāla veida, videi kaitīgo preču veida vai atkritumu veida. Tā, piemēram, lai samazinātu plastmasas iepirkumu maisiņu izmantošanu, 2008.gadā tika ievērojami palielinātas nodokļa likme par plastmasas maisiņiem, ko pircēja ērtības vai reklāmas noformējuma dēļ

iepakotu vai neiepakotu preču vai produktu kopumam (pirkumam) pievieno tirgotājs, neatkarīgi no tā, vai par šiem maisiņiem tiek iekasēta atsevišķa samaksa. Rezultātā jau 2008.gadā plastmasas iepirkuma maisiņu patēriņš samazinājās par gandrīz 42 %. Vienlaikus, lai veicinātu videi draudzīgāku materiālu izmantošanu, tika noteikta samazināta nodokļa likme par iepakojumu no bioplastmasas un oksi-sadalāmās plastmasas.

Plāna periodā (2006.-2013.gadam) kopš 2009.gada 1.jūlija pakāpeniski tikušas paaugstinātas DRN **likmes par atkritumu apglabāšanu**, nosakot atšķirīgas nodokļa likmes atkarībā no atkritumu bīstamības un ietekmes uz vidi:

- sadzīves atkritumi;
- būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumi (tai skaitā no piesārņotām vietām izrakta augsne neapstrādātā veidā);
- azbests šķiedru un putekļu veidā;
- bīstamie atkritumi;
- ražošanas atkritumi.

Visaugstākā dabas resursu nodokļa likme 25 lati par tonnu ir noteikta par bīstamo atkritumu un par azbesta šķiedru un putekļu veidā apglabāšanu. Nākamajā periodā nepieciešams izvērtēt nodokļa likmju efektivitāti un paaugstināšanu par atkritumu apglabāšanu, tajā skaitā, īpašu uzmanību pievēršot bioloģiski noārdāmo atkritumu apglabāšanai, jo, kā rāda arī citu valstu pieredze, nodoklis ir efektīvs instruments atkritumu apglabāšanas apjomu samazināšanai un resursu efektīvai izmantošanai. Jāpanāk, ka apglabāti tiek tikai tie atkritumi, ko nav iespējams atkārtoti izmantot, pārstrādāt un reģenerēt. DRN paaugstināšana nākotnē ir nepieciešama, tomēr, jānovērtē šī pieauguma tempi un jaunā regulējuma ieviešanas termiņi, ievērojot iespējamās ekonomiskās un sociālās konsekvences. DRN likmju paaugstināšana nav obligāti saistīta ar kompleksa pakalpojuma sadārdzinājumu iedzīvotājiem, jo augstāka DRN likme stimulēs atkritumu pārstrādi, kas samazinās to atkritumu plūsmu, kurai ir piemērojams DRN.

DRN **likmes videi kaitīgām precēm** noteiktas atkarībā no preču veida un veidota, pamatojoties uz konkrēta veida atkritumu pārstrādes izmaksām, kuras vidēji ir 2-3 reizes zemākas nekā nodokļa likmes. Savukārt **iepakojumam un vienreiz lietojamiem traukiem** nodokļa likmes, ievērojot to pašu principu, noteiktas atkarībā no materiālu veida un tā pārstrādes izmaksām. Attiecībā uz **transportlīdzekļiem** DRN likme noteikta 22 latu apmērā par transportlīdzekli. Šīs nodokļa likmes efektivitāte ir jāizvērtē nākamajā periodā, lai pieņemtu lēmumu par tās lieluma adekvātumu un stimulējošo efektu.

DRN maksā tā persona, kas pirmā Latvijas Republikas teritorijā:

1) realizē videi kaitīgas preces vai preces iepakojumā;

2) savas saimnieciskās darbības nodrošināšanai izmanto videi kaitīgas preces, izņemot preces, kuras apliekamas ar nodokli, tās realizējot, vai iepakojumā iegādātas preces (arī kopā ar preci ievesto precei pievienoto primāro, sekundāro un terciāro iepakojumu), izņemot preces iepakojumā, kuras apliekamas ar nodokli, tās realizējot;

3) Latvijas Republikas teritorijā sabiedriskajā ēdināšanā un mazumtirdzniecībā realizē vienreiz lietojamos galda traukus un piederumus;

4) pirmo reizi pastāvīgi reģistrē Latvijā transportlīdzekļus.

2.4.4. Ražotāju atbildības sistēmas atkritumu apsaimniekošanas jomā

DRN primāri ir veidots kā motivējošs instruments vides aizsardzības veicināšanai, nevis kā ieņēmumu avots valsts un pašvaldību budžetos, tāpēc komersantiem ir iespējams saņemt atbrīvojumu no DRN maksāšanas. Nodokli par videi kaitīgām precēm, iepakojumu, vienreiz lietojamiem traukiem un transportlīdzekļiem nodokļa maksātājs nemaksā, ja tas nodrošina vides aizsardzības normatīvajos aktos noteikto atbilstošo atkritumu veidu reģenerācijas normu izpildi, kā arī izpilda vienu no šādiem nosacījumiem:

1) ir izveidojis un piemēro atbilstošo atkritumu veidu apsaimniekošanas sistēmu un noslēdzis ar Latvijas Vides aizsardzības fonda administrāciju līgumu par atbilstošo atkritumu veidu apsaimniekošanas sistēmas piemērošanu;

2) ir noslēdzis ar atbilstošo atkritumu veidu apsaimniekotāju līgumu par piedalīšanos atbilstošo atkritumu veidu apsaimniekošanas sistēmā, ja apsaimniekotājs ir noslēdzis ar Latvijas Vides aizsardzības fonda administrāciju atkritumu apsaimniekošanas līgumu.

Tādejādi tiek veicināta un nodrošināta ES un Latvijas normatīvajos aktos noteiktā ražotāja atbildības principa piemērošana valstī. Ražotāju atbildības sistēmu ietvaros atbrīvojums no DRN samaksas ir piešķirts 4457 komersantiem attiecībā uz iepakojumu, 866 komersantiem attiecībā uz videi kaitīgām precēm, 1180 komersantiem attiecībā uz elektriskajām un elektroniskajām iekārtām, kā arī 31 komersantam - attiecībā uz transportlīdzekļiem.

Vienlaikus ar dabas resursu nodokļa atbrīvojumu piešķiršanu par videi kaitīgām precēm, iepakojumu un transportlīdzekļiem tiek sekmēta atkritumu dalītā vākšana Latvijā. Nodokļa maksātājs, saņemot minēto atbrīvojumu no dabas resursu nodokļa, uzņemas pienākumu zināmu apjomu tirgū novietoto videi kaitīgo preču, preču iepakojuma, vienreiz lietojamo trauku un transportlīdzekļu pēc nolietošanas savākt atpakaļ un reģenerēt. Caur šīm sistēmām tiek popularizēta atkritumu šķirošana, ieviesti arvien vairāk dalīto atkritumu pieņemšanas punkti.

Lai efektīvi sasniegtu uzstādītos mērķus attiecībā uz atsevišķu atkritumu plūsmu apsaimniekošanas rādītājiem, nākamajā plāna periodā (2013.-2020.gadam) nepieciešams pārskatīt un noteikt stingrākus nosacījumus, uz kādiem tiek piemēroti nodokļa atbrīvojumi, kā arī izvērtējama nepieciešamība noteikt augstākus reģenerācijas mērķus tiem, kas saņem nodokļa atbrīvojumus. Līdztekus jāvērtē arī nodokļa likmes par minētajiem objektiem. Papildus ir izvērtējams priekšlikums par nodokļa objektu grupu papildināšanu, piemēram, ar reklāmas materiāliem.

2.5. Atkritumu apsaimniekošanas metodes

2.5.1. Atkritumu savākšana

Katrā atkritumu apsaimniekošanas reģionā atbilstoši attiecīgajiem reģionālajiem atkritumu apsaimniekošanas plāniem ir paredzēta atkritumu dalītās savākšanas sistēmas izveide līdz 2013. gadam. Jebkurā gadījumā, atbilstoši ES direktīvu un nacionālo tiesību aktu prasībām pašvaldībām jānodrošina, ka katrā pašvaldībā **2015.gada 1.janvārī** visiem iedzīvotājiem ir pieejams dalīta atkritumu savākšanas pakalpojums, atsevišķi savācot vismaz stiklu, papīru, metālu un plastmasas. 2012.gadā dalītās vākšanas pakalpojums jau pieejams daudzās vietās.

Sadzīves atkritumu **dalītās vākšanas** nodrošināšanai visā Latvijas teritorijā ir izveidoti dalītās savākšanas punkti, kas ietver viena vai vairāku konteineru uzstādīšanu, kuros atkritumu radītāji var izmest sašķirotos papīra, kartona, stikla, plastmasas un metāla atkritumus, kā arī šķiroto atkritumu savākšanas laukumi, kuros iespējams videi drošā veidā atbrīvoties arī no citiem atkritumu veidiem, piemēram, sadzīves bīstamajiem atkritumiem, lielgabarīta atkritumiem u.c. atkritumu veidiem. Atkritumu savākšanu no dalītās savākšanas punktiem vai šķiroto atkritumu savākšanas laukumiem veic atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumi, kas nodarbojas ar sadzīves atkritumu apsaimniekošanu.

Vienlaikus darbojas arī ražotāja atbildības ietvaros izveidotās videi kaitīgo preču atkritumu, iepakojuma un nolietoto transportlīdzekļu apsaimniekošanas sistēmas, kuras uz līgumu pamata izmanto pašvaldību un pašvaldību uzņēmumu izveidotos dalītās savākšanas punktus vai šķiroto atkritumu savākšanas laukumus, vai arī veido tos savu sistēmu ietvaros.

3.attēlā ir atspoguļota informācija par atkritumu šķirošanas līniju, dalītās savākšanas laukumu un atkritumu dalītās savākšanas punktu skaitu, kas ierīkoti, izmantojot ES Struktūrfondu

finansējumu. Izveidoto videi kaitīgo preču punktu skaits šajā attēlā neietver pilnu informāciju saistībā ar videi kaitīgu preču atkritumu apsaimniekošanu.

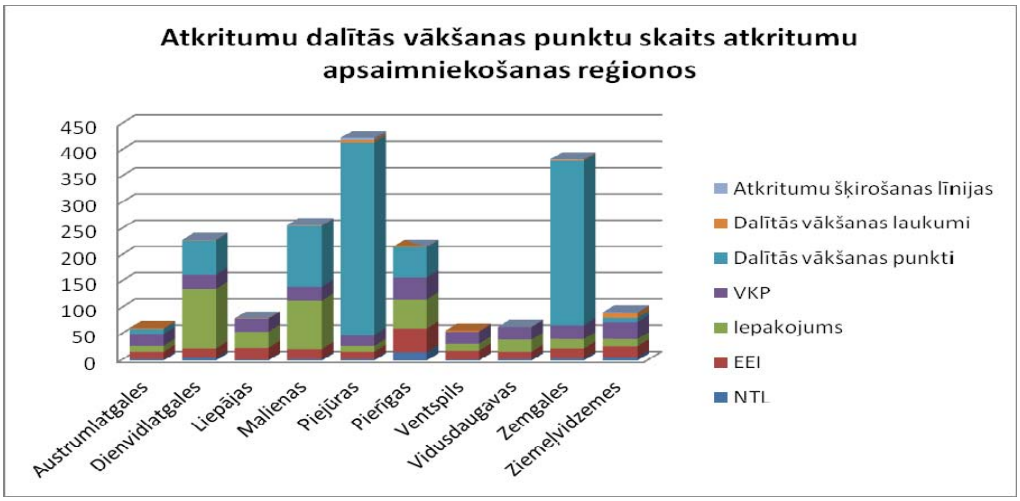

3.attēls. Atkritumu dalītās savākšanas punktu skaits atkritumu apsaimniekošanas reģionos, kas ierīkoti ar ES fondu finansējumu
Datu avots: VARAM

4. attēlā ir atspoguļota informācija par atkritumu šķirošanas līniju, dalītās savākšanas laukumu un atkritumu dalītās savākšanas punktu skaitu, kas ierīkoti, izmantojot ES Struktūrfondu finansējumu.

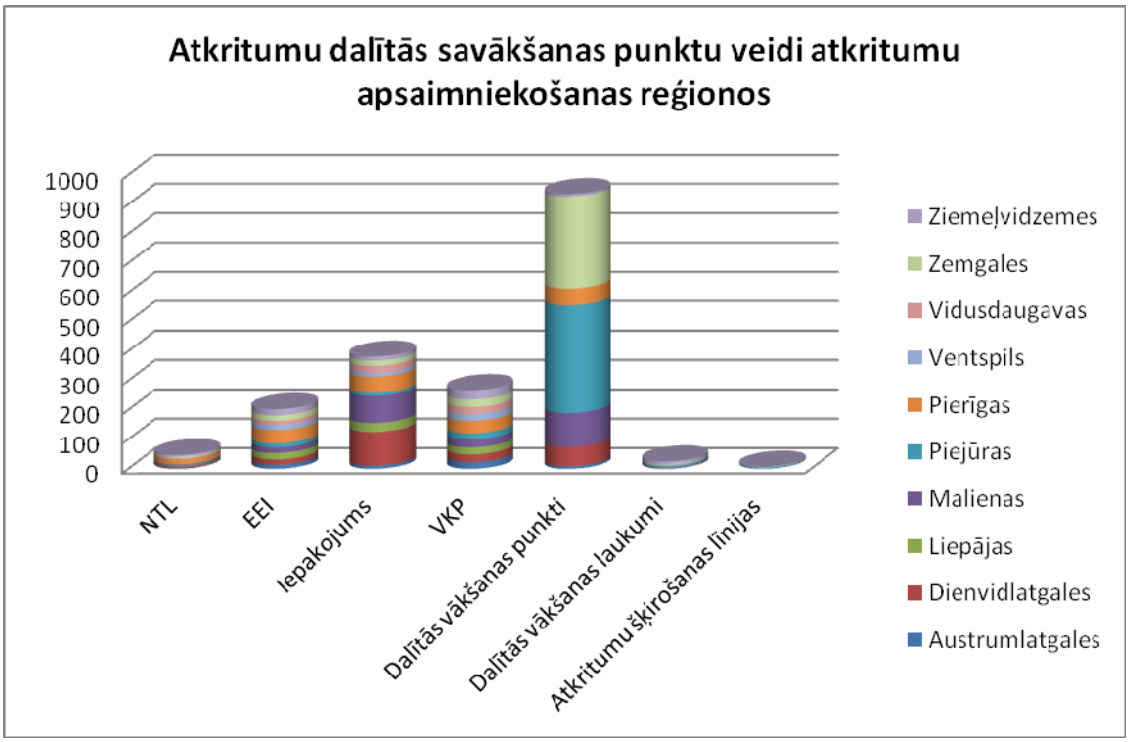

4.attēls. Atkritumu dalītās savākšanas punktu veidi atkritumu apsaimniekošanas reģionos, kas ierīkoti ar ES fondu finansējumu
Datu avots : VARAM

Dalītai atkritumu vākšanai vairākos atkritumu apsaimniekošanas reģionos un pašvaldībās privātmāju iedzīvotājiem dalītai atkritumu vākšanai ir pieejams pakalpojums, pielietojot ekosomas un ekokastes, ar kurām nodod noteiktu plūsmu atkritumus, mājsaimniecībai par to savākšanu nav jāmaksā.

Savāktos pārstrādei derīgos materiālus, pirms nodošanas pārstrādei/reģenerācijai nepieciešams apstrādāt šķirošanas līnijā, kur tiek veikta:

- sadzīves atkritumu piemaisījumu atdalīšana;
- pārstrādei derīgo materiālu sašķirošana pa materiālu veidiem;
- vieglās frakcijas sapresēšana ķīpās.

2.5.2. Atkritumu reģenerācija un pārstrāde

Atkarībā no atkritumu reģenerācijas iekārtas jaudas, to darbībai VVD RVP izsniedz atļauju A vai B kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai. Atkritumu pārstrādi veic atkritumu apsaimniekošanas komersanti. Uz 2012.gada 1.septembri 1055 darbībām ir Valsts vides dienesta izsniegtas, spēkā esošas atļaujas atkritumu apsaimniekošanai. Tas izskaidrojams ar to, ka iepriekšējos gados vairakkārt ir mainījusies atkritumu apsaimniekošanas atļauju, izņemot A vai B kategorijas piesārņojošo darbību atļaujas, izsniegšanas sistēma un to, ka operatori bieži ir katrai atsevišķai darbībai ar atkritumiem saņēmuši atkal jaunu atsevišķu atļauju, tajā skaitā atsevišķu pārvadāšanas atļauju katrā pašvaldībā, kur tiek veikta darbība. Tāpēc nākamajā plānošanas periodā šis jautājums ir jāsakārto, lai valstī būtu pieejama pārredzama un skaidra informācija par operatoriem, kuri veic vai var veikt konkrētas darbības ar atkritumiem.

Latvijā 62 operatori, kuri ir saņēmuši attiecīgās atļaujas, ir pašvaldības vai pašvaldību uzņēmumi.

2010.gadā Latvijā tika pārstrādāti 47% no savāktajiem sadzīves atkritumiem un apmēram 65% no savāktajiem bīstamajiem atkritumiem. 5.attēlā ir sniegta informācija par 2010.gadā pielietotajiem sadzīves atkritumu pārstrādes veidiem, bet 6.attēlā – par 2010.gadā pielietotajiem bīstamo atkritumu pārstrādes veidiem.

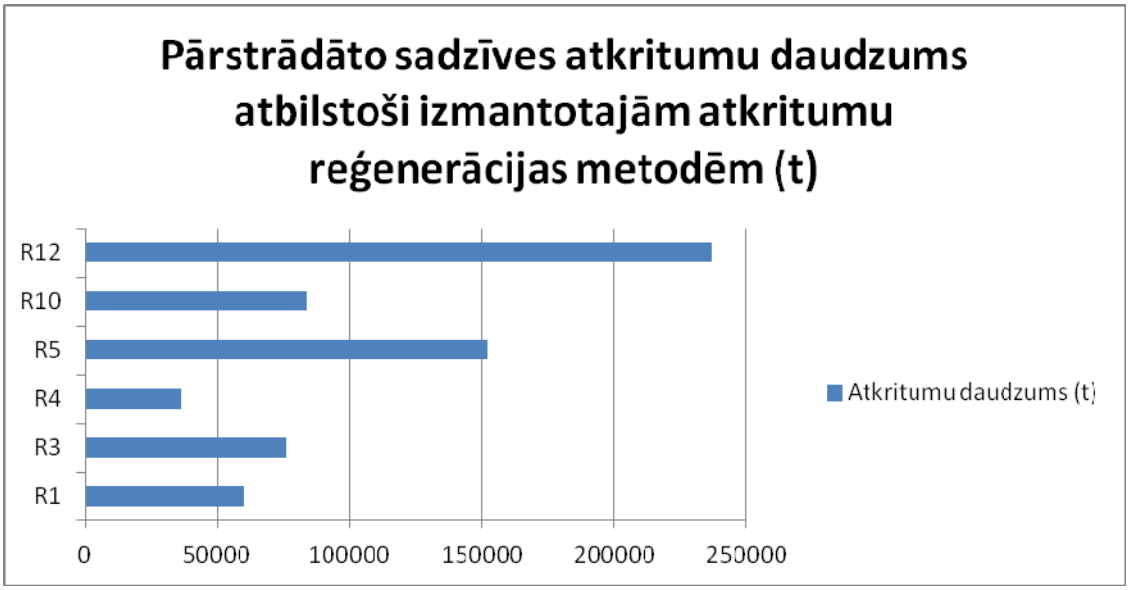

5.attēls. Pārstrādāto sadzīves atkritumu daudzums atbilstoši izmantotajām atkritumu reģenerācijas metodēm

Datu avots: LVĢMC

4.tabula. MK noteikumos par atkritumu reģenerācijas un apglabāšanas veidiem ir minēti šādi atkritumu reģenerācijas veidi

R1	Atkritumu izmantošana galvenokārt par degvielu vai citā veidā, lai ražotu enerģiju
R2	Šķīdinātāju attīrīšana vai reģenerācija
R3	Par šķīdinātājiem neizmantotu organisko vielu pārstrāde vai attīrīšana, ieskaitot kompostēšanu un citus bioloģiskās pārveidošanas procesus
R4	Metālu un metālu savienojumu pārstrāde vai attīrīšana
R5	Citu neorganisko materiālu pārstrāde vai attīrīšana
R6	Skābju vai bāzu reģenerācija
R7	Piesārņojuma mazināšanai izmantoto ķīmisko vielu vai ķīmisko produktu reģenerācija
R8	Katalizatoru sastāvdaļu reģenerācija
R9	Naftas produktu un eļļu rafinēšana vai naftas produktu un eļļu atkārtota izmantošana citā veidā
R10	Apstrāde augsnē, kas rada ekoloģiskus vai lauksaimniecības uzlabojumus
R11	Tādu atkritumu izmantošana, kas radušies, veicot jebkuras darbības, kas apzīmētas ar kodu R1, R2, R3, R4, R5, R6, R7, R8, R9 un R10
R12	Atkritumu īpašību mainīšana, lai ar tiem veiktu jebkuras darbības, kas apzīmētas ar kodu R1, R2, R3, R4, R5, R6, R7, R8, R9, R10 un R11
R13	Atkritumu uzglabāšana (izņemot pagaidu uzglabāšanu atkritumu rašanās vietās pirms to savākšanas), pirms tiek veiktas jebkuras darbības, kas apzīmētas ar kodu R1, R2, R3, R4, R5, R6, R7, R8, R9, R10, R11 un R12.

Kā redzams 5.attēlā, ievērojama daļa sadzīves atkritumu tiek pārstrādāta, piemērojot ar kodu R12 apzīmēto atkritumu pārstrādes metodi **„**Atkritumu īpašību mainīšana, lai ar tiem veiktu jebkuras darbības, kas apzīmētas ar kodu R1, R2, R3, R4, R5, R6, R7, R8, R9, R10 un R11". Tas nozīmē, ka sadzīves atkritumi tiek sagatavoti turpmākajai pārstrādei vai nu Latvijā, vai arī citās valstīs. Jāņem vērā, ka Latvijā radītais daudzums ir nepietiekams, lai būtu ekonomiski pamatoti izveidot Latvijā iekārtas visu veidu atkritumu pārstrādei.

Latvijā tiek veikta papīra un kartona atkritumu pārstrāde (piemēram, SIA „Papīrfabrika Līgatne", SIA „V.L.T.), plastmasas atkritumu pārstrāde (piemēram, A/S „PET Baltija", SIA „Nordic Plast", SIA „Ādažu polimēra industrija", SIA „Green World" u.c.). Tā kā tirgus attīstās un mainās atkarībā no pieprasījuma un piedāvājuma, tas būtiski ietekmē atkritumu pārstrādes attīstību un virzību. Pateicoties zinātniski-tehniskajam progresam un pētnieciskajam darbam, tiek attīstītas jaunas pārstrādes tehnoloģijas.

2010.gadā tika pārstrādāti aptuveni 65% no visiem savāktajiem **bīstamajiem atkritumiem**. Atsevišķu veidu bīstamo atkritumu pārstrāde notiek Latvijā, piemēram, naftas produktu atkritumu attīrīšana, dienasgaismas spuldžu pārstrāde, bet daļa bīstamo atkritumu tiek izvesti pārstrādei citās ES valstīs. Visvairāk bīstamo atkritumu tika pārstrādāti, izmantojot ar R9 kodu apzīmēto atkritumu pārstrādes veidu (Naftas produktu un eļļu attīrīšana vai naftas produktu un eļļu atkārtota izmantošana). Bīstamo atkritumu daudzums pa atkritumu reģenerācijas un pārstrādes veidiem 2010.gadā ir uzrādīts 6.attēlā.

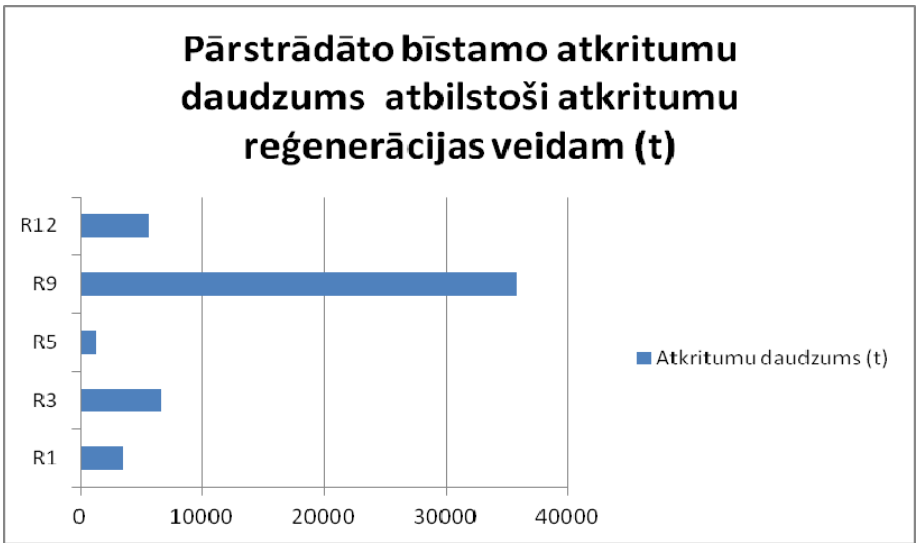

6.attēls. Bīstamo atkritumu daudzums (tonnas) pa pārstrādes veidiem 2010.gadā atbilstoši atkritumu reģenerācijas veidiem
Datu avots: LVĢMC

Pašlaik tiek izmantotas 2/3 no Latvijā pieejamās atkritumu reģenerācijas/pārstrādes jaudas. Šāda situācija saistīta ar augstākām otrreizējo izejvielu cenām ārvalstīs, salīdzinoši lielajiem izdevumiem otrreizējo izejvielu ieguvei.

Jāatzīmē, ka iepriekšējā plāna darbības periodā atkritumu pārstrādes infrastruktūras attīstībai nebija pieejams pietiekams ES Struktūrfondu atbalsts. Latvijas investīciju un attīstības aģentūras ir piešķīrusi atbalstu ieguldījumiem mikro un mazo komersantu attīstībā īpaši atbalstāmajās teritorijās. Minēto ES atbalstu ir saņēmuši 4 projekti atkritumu pārstrādes jomā:

- Būvju demontāžas atkritumu pārstrādes pakalpojumu attīstības SIA "Jaunlaicenes kokogles";
- Naftas produktu saturošā piesārņojuma noārdošo baktēriju biomasas pavairošanas tehnoloģiskās iekārtas uzstādīšana esošā bioremedācijas kompleksā;
- Ar ogļūdeņražiem un pārtikas eļļu piesārņoto šķidro atkritumu attīrīšanas tehnoloģijas ieviešana ražošanā produkta ar augstu energoietilpību iegūšanai;
- Jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešana cieto HD polietilēna un polipropilēna atkritumu pārstrādē un otrreizējo granulātu ražošanā.

Nākamajā plānošanas periodā (2013.-2020.gads) VARAM plāno atbalstu no ES struktūrfondu līdzekļiem atkritumu pārstrādes objektu izveidei un jaudu attīstīšanai. Jāņem vērā, ka šāds atbalsts var būt pieejams tikai pēc nopietnas izpētes un analīzes veikšanas par attiecīgās atkritumu plūsmas novērtējuma (apjomi, rašanās avoti u.c.), ekonomiski pamatotām iespējām izveidot pārstrādes jaudas, kā arī novērtējuma par esošajām pārstrādes jaudām tuvākajās kaimiņvalstīs un tur radītajām attiecīgajām atkritumu plūsmām.

2.5.3. Atkritumu apglabāšana un slēgto izgāztuvju rekultivācija

Latvijā darbojas 11 sadzīves atkritumu apglabāšanas poligoni, kā arī viens bīstamo atkritumu apglabāšanai poligons (skat.5.tabulu).

5.tabula. Atkritumu apglabāšanas poligoni Latvijā

Nr.p. k.	Poligons (nosaukums, adrese)	Kopējā ietilpība (tonnas) 20 gadu laikā

		(projektētā)
1.	CSA poligons „Pentuļi”	261 594
2	Sadzīves atkritumu bioloģiskās pārstrādes un inerto atkritumu poligons „Ķīvītes”	398 638
3.	Dienvidlatgales reģiona sadzīves atkritumu poligons „Demene”	210 000
4.	Sadzīves atkritumu poligons „Križevņiki”(Austrumlatgale)	510 000
5.	Sadzīves atkritumu poligons ”Kaudzītes” (Maliena)	620 700
6.	Sadzīves atkritumu poligons “Daibe”	280 000
7.	Sadzīves atkritumu poligons „Getliņi”	12 000 000
8.	Sadzīves atkritumu poligons “Brakšķi”	210 000
9.	Sadzīves atkritumu poligons „Grantiņi”	78 000
10.	Sadzīves atkritumu poligons „Janvāri” (Piejūra)	490 000
11.	Sadzīves atkritumu poligons „Dziļā Vāda” (Vidusdaugava)	792 000
12.	Bīstamo atkritumu poligons „Zebrene”	180 000
Kopā:		20 242 000

Datu avots: VARAM

Dažādiem poligoniem ir ļoti atšķirīgi darbības apjomi, kas jāņem vērā, plānojot turpmāko atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstību. Būtisks nosacījums poligona ietilpības plānošanai ir arī atkritumu blīvumam, t.i. veicot atbilstošas atkritumu sagatavošanās operācijas, poligonu darbība slaiku ir iespējams pagarināt. Papildus ir jāņem vērā tas, ka plānotās poligonu ietilpības tika aprēķinātas, pieņemot par pamatu pieaugošo apglabājamo atkritumu trendu, kas, ievērojot ekonomisko situāciju un arī darbības atkritumu apjomu samazināšanai, nav vairs pamatots.

Apglabāto atkritumu daudzuma samazinājums izskaidrojams gan ar ekonomisko krīzi – ekonomikas stagnāciju un iedzīvotāju maksātspējas ievērojamu kritumu, kā rezultātā samazinājies arī radīto atkritumu daudzums, gan ar atkritumu pārstrādes apjoma palielināšanos (7.attēls).

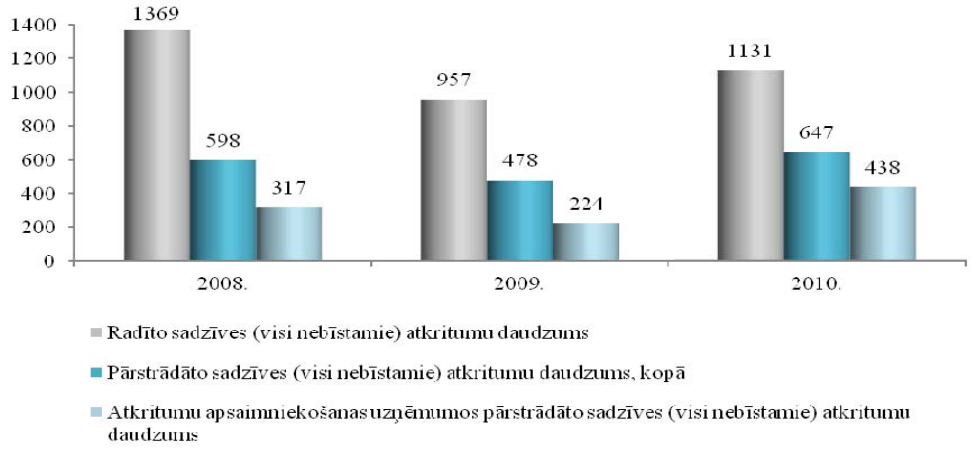

7.attēls. Radīto un pārstrādāto sadzīves (visi nebīstamie) atkritumu daudzums, tūkst.t.[20]
Datu avots: LVĢMC dati, VARAM veiktais apkopojums

[20] „Valsts statistiskā pārskata"Nr.3 – Atkritumi. Pārskats par atkritumiem" kopsavilkums par 2008., 2009., 2010.g., LVĢMC
VARAMPl_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020.gadam

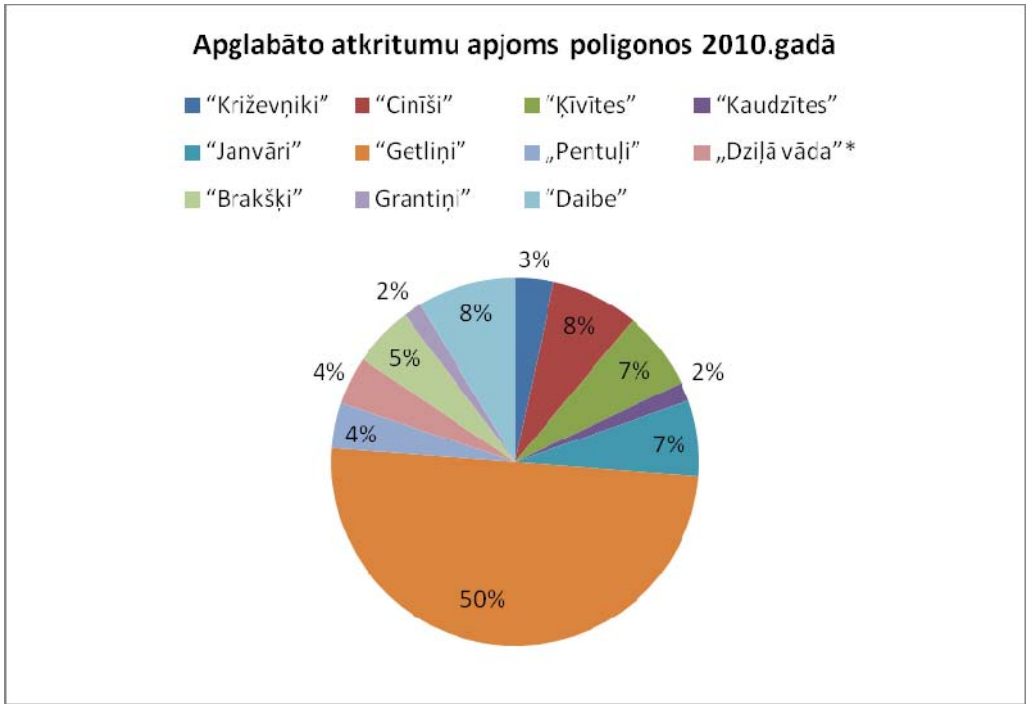

8.attēls. Apglabāto atkritumu procentuālais apjoms sadalījumā pa poligoniem 2010.gadā
Datu avots: LVĢMC

Vislielākais atkritumu apjoms ir apglabāts poligonā „Getliņi", jo Rīgā un Rīgas AAR koncentrēta gandrīz puse Latvijas iedzīvotāju un liela daļa rūpniecības (sk. 8.attēls).

Katra poligona izveides pamatā ir projekta tehniski ekonomiskais pamatojums (TEP). TEP ietvaros tiek veikta konkrētā atkritumu apsaimniekošanas reģiona analīze:

- iedzīvotāju skaits un blīvums, demogrāfiskais stāvoklis, ienākumu un bezdarba līmenis;
- pirms poligona izbūves tiek noteikts „atkritumu rašanās smaguma centrs", lai nodrošinātu optimālu atkritumu plūsmu reģionā un poligons būtu pēc iespējas pietuvināts galvenajiem atkritumu rašanās centriem;
- atspoguļoti pieņēmumi, uz ko balstās turpmākā atkritumu saimniecības attīstība;
- atkritumu rašanās prognoze vismaz nākamajiem 20 gadiem (atsevišķi paredzot apglabājamo, pārstrādājamo atkritumu daudzumus) u.c..

Tāpat tika noteikts nepieciešamo sākotnējo investīciju un piedāvāto tehnisko risinājumu ekspluatācijas izmaksu apjoms, rēķināta investīciju ietekme uz esošajiem tarifiem.

Lai plānotu projektu, tam izstrādā finanšu ekonomiskā analīzi (FEA), kas paredz finanšu avotu noteikšanu, ES fondu līdzfinansējuma apjoma aprēķinu, pašu ieguldījuma veidu (uzņēmuma līdzekļi/ilgtermiņa aizņēmums, kas saistīts ar pašvaldību galvojumu) un citus nepieciešamos parametrus.

Pieņemot lēmumu par poligona būvniecību, ir ņemts vērā ļoti plašs nosacījumu loks, lai izveidotā infrastruktūra būtu dzīvotspējīga ilgtermiņā. Kā ļoti būtiski nosacījumi ir prognozētā atkritumu plūsma un finansējuma piešķiršanas nosacījumi. Finansējuma būtiskāko daļu veido Eiropas Savienības Kohēzijas fonda finansējums un atbalsta saņēmēja līdzfinansējums, kas parasti ir ilgtermiņa kredītaizņēmums, par kuru ir izsniegts valsts vai pašvaldības galvojums. Eiropas Savienības Kohēzijas fonda finansējuma saņēmējs ir tieši atbildīgs par projekta īstenošanu un rezultātu uzturēšanu vismaz piecus gadus pēc projekta īstenošanas. Finansējuma

saņēmējs piecus gadus pēc projekta īstenošanas reizi gadā sniedz informāciju atbildīgajai iestādei (VARAM).

Finansējuma saņēmējam neizpildot nosacījumus, uz kādiem tika piešķirts finansējums, apstiprinot projekta iesniegumu, ir iespējams ES Kohēzijas fonda līdzfinansējuma likmes pārrēķins. Finansējuma saņēmējam nespējot saņemt ieņēmums atbilstoši prognozētajam, radīsies problēmas ar ilgtermiņa (10 gadi un ilgāk) kredītaizņēmumu atmaksu, kur tālākās sekas būs valstij vai pašvaldībai, kurai kā galvotājam nāksies veikt maksājumus finansējuma saņēmēja - atkritumu poligona apsaimniekotāja vietā

Izveidojot valstī normatīvo aktu prasībām atbilstošus atkritumu apglabāšanas poligonus, tika radīti priekšnoteikumi, lai slēgtu un rekultivētu likumdošanas prasībām neatbilstošās atkritumu izgāztuves. Līdz 2011.gada beigām, piesaistot 2007. – 2013. gada Eiropas Savienības finanšu plānošanas perioda finanšu līdzekļus, rekultivētas 30 sadzīves atkritumu izgāztuves ~51 ha platībā, no tām 7 izgāztuves 18,185 ha platībā 2011.gadā .

2.5.4. Atkritumu sadedzināšana

Saskaņā ar ES un Latvijas normatīvajiem aktiem atkritumu sadedzināšanu tam īpaši paredzētās atkritumu sadedzināšanas iekārtās klasificē kā R1 kodam atbilstošu atkritumu reģenerācijas veidu, ja šo iekārtu energoefektivitāte ir līdzvērtīga vai lielāka par šādu koeficientu:

1) 0,60 – iekārtām, kuras darbojas atbilstoši normatīvajiem aktiem par prasībām atkritumu sadedzināšanai un atkritumu sadedzināšanas iekārtu darbībai un kuru darbībai izsniegta A vai B kategorijas piesārņojošas darbības atļauja pirms 2009.gada 1.janvāra;

2) 0,65 – iekārtām, kuru darbībai izsniegta A vai B kategorijas piesārņojošas darbības atļauja pēc 2008.gada 31.decembra.

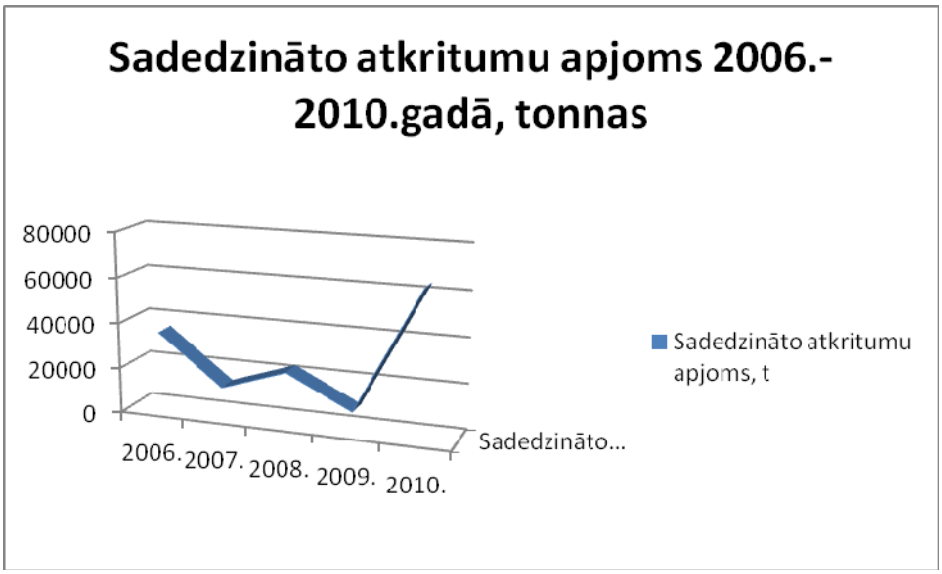

9.attēls. Sadedzināto atkrtiumu apjoms.
Datu avots: LVĢMC

Atkritumu sadedzināšana īpaši paredzētās iekārtās, kurās netiek sasniegta iepriekšminētā energoefektivitāte, ir uzskatāmas par atkritumu apglabāšanas iekārtām (atkritumu apglabāšanas kods D10 – apglabāšana uz sauszemes).

MK noteikumos par prasībām atkritumu sadedzināšanai un atkritumu sadedzināšanas iekārtu darbībai ir noteiktas prasības atkritumu (arī bīstamo atkritumu) sadedzināšanai, kā arī atkritumu sadedzināšanas iekārtu darbībai, un prasības un robežvērtības sadedzināšanas iekārtu

dūmgāžu attīrīšanai. Saskaņā ar MK noteikumiem par kārtību, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai, sadzīves atkritumu sadedzināšanas iekārtām ir nepieciešama B kategorijas atļauja.

Atkritumu līdzsadedzināšana, aizstājot ar atkritumiem degvielu, arī ir uzskatāma par atkritumu reģenerāciju. Sadzīves un bīstamo atkritumu līdzsadedzināšana 2010.gadā tika veikta 17 iekārtās, kur darbībai ir izsniegta attiecīgās kategorijas atļauja piesārņojošas darbības veikšanai. Kopumā 2010.gada šajās iekārtās tika sadedzinātas 63462 tonnas sadzīves un bīstamo atkritumu (9.attēls). Minēto iekārtu darbībai ir izsniegtas atļaujas atbilstoši normatīvajiem aktiem par piesārņojošām darbībām.

Jānorāda, ka lielākā daļa atkritumu tiek līdzsadedzinātas cementa ražošanas procesā SIA CEMEX cementa ražošanas iekārtās.

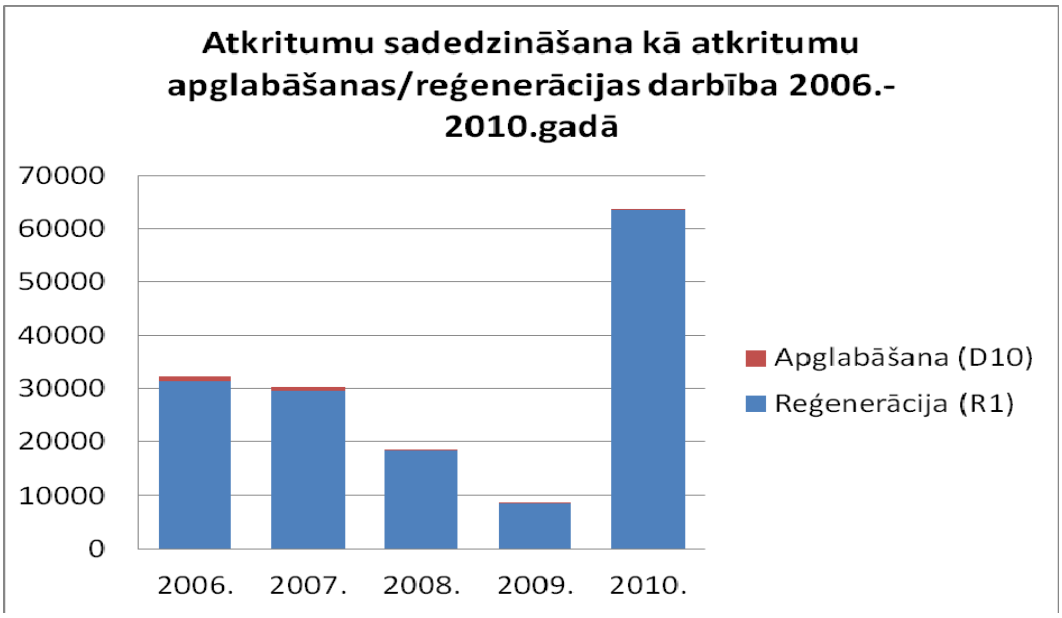

10.attēls. Atkritumu sadedzināšana kā atkritumu apglabāšanas/reģenerācijas darbība.
Datu avots: LVĢMC

Jāņem vērā augstākminētie energoefektivitātes koeficienti, kas garantētu, ka Latvijā nākotnē tiktu būvētas iekārtas, kas atbilst ES direktīvu prasībām un kurās atkritumu sadedzināšanu uzskatītu nevis par atkritumu apglabāšanu, bet gan par atkritumu pārstrādi/reģenerāciju (sk. 10.attēls).

Saskaņā ar ES un Latvijas normatīvajiem aktiem atkritumu gazifikāciju un pirolīzi, izmantojot atkritumu sastāvdaļas kā ķīmiskas vielas, klasificē kā kodam R3 atbilstošu atkritumu reģenerācijas veidu - par šķīdinātājiem neizmantotu organisko vielu pārstrāde vai attīrīšana, ieskaitot kompostēšanu un citus bioloģiskās pārveidošanas procesus. Jāņem vērā tas, ka abas atkritumu reģenerācijas metodes vēl nav pietiekami labi izpētītas.

Ar jēdzienu „no atkritumiem iegūts kurināmais" (turpmāk – NAIK) tiek apzīmēts plašs no atkritumiem iegūtu sadedzināmu materiālu klāsts ar augstu kaloritāti, kas tiek sagatavots atbilstoši vadlīnijām, normatīvajiem aktiem vai rūpniecības uzņēmumu tehniskajām specifikācijām. NAIK var izgatavot no sadzīves atkritumu pārstrādes pārpalikumiem, rūpniecības un tirdzniecības atkritumiem, notekūdeņu attīrīšanas dūņām, rūpnieciskiem bīstamajiem atkritumiem, biomasas atkritumiem, u.tml.

Latvijā šobrīd netiek ražots NAIK, bet, ņemot vērā to, ka visos atkritumu apsaimniekošanas reģionos ir uzstādītas vai līdz reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu darbības perioda beigām (līdz 2013.gada beigām) paredzēts uzstādīt atkritumu mehāniski – bioloģiskās pārstrādes iekārtas (šķirošanas līnijas), NAIK ražošana varētu attīstīties plāna darbības periodā. Saskaņā ar ES normatīvajiem aktiem, NAIK ražošana nemaina šo materiālu statusu, t.i., tie joprojām ir atkritumi (MK noteikumi par atkritumu klasifikāciju). Tas nozīmē, ka NAIK ražošanai un pārvadāšanai ir nepieciešamas atļaujas, kas izsniegtas atbilstoši normatīvajiem aktiem par piesārņojumu vai normatīvajiem aktiem par atkritumu apsaimniekošanu.

NAIK tirgu ietekmē direktīva 1999/31/EK par atkritumu poligoniem, it īpaši šīs direktīvas prasība samazināt poligonos apglabājamo bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu apjomus. Tas nozīmē, ka ir jāievieš vai nu atkritumu šķirošana to rašanās vietās, vai arī atkritumi jānovirza uz cita veida apstrādes iekārtām, piemēram, atkritumu sadedzināšana, atkritumu kompostēšana. NAIK ražošanā ir iespējams izmantot atkritumu šķirošanas vai pārstrādes procesu pārpalikumus, tāpēc NAIK ražošana nodrošina zināmu elastību atkritumu apsaimniekošanas sistēmai.

NAIK sadedzināšanu ietekmē arī normatīvajos aktos noteiktās prasības atkritumu sadedzināšanai un emisiju robežvērtības no atkritumu sadedzināšanas un līdzsadedzināšanas iekārtām.

NAIK sadedzināšanas iespējas:

1) kā kurināmais līdzsadedzināšanas procesā;
2) rūpnieciskos procesos, aizstājot degvielu.

Atbilstoši literatūras avotos norādītajam, NAIK pārsvarā ražo no sadzīves atkritumiem. Pie tam, jo sašķiroti un viendabīgāki ir NAIK ražošanā izmantojamie atkritumi, jo kvalitatīvāks NAIK tiek iegūts.

NAIK ražošanā nedrīkst izmantot šādus atkritumus[21]:

- azbestu saturoši atkritumi;
- impregnēta koksne;
- bīstamie atkritumi;
- atkritumi ar augstu minerālvielu saturu;
- ārstniecības iestāžu atkritumi;
- radioaktīvi atkritumi;
- infekciozi atkritumi;
- atkritumi, kurus ir iespējams pārstrādāt citā, efektīvākā veidā (piemēram, iepakojums);
- stabilizēti atkritumi .

Viena no lētākajām un vislabāk attīstītajām tehnoloģijām NAIK ražošanai no sadzīves atkritumiem ir atkritumu mehāniski-bioloģiskā apstrāde (turpmāk – MBT). MBT iekārtās tiek atdalīti metāli un inertie materiāli, atdalīta atkritumu organiskā frakcija (stabilizēšanas un kompostēšanas procesiem, ar vai bez anaerobās apstrādes), un tiek iegūtas NAIK frakcijas ar augstu kaloritāti. NAIK ražošanai var tikt izmantots arī tā saucamais „sausais process", kad sadzīves atkritumi (pēc metālu un inerto materiālu atdalīšanas) tiek žāvēti kompostēšanas procesa ietvaros. Ir novērtēts, ka ES tiek saražoti apmēram 3 miljoni tonnu NAIK, no kurām tiek sadedzināti apmēram 70%[22]. Dažās ES valstīs ir plānots NAIK izmantot arī pirolīzes un gazifikācijas procesos.

NAIK kvalitāte ir atkarīga no šādiem faktoriem: NAIK ražošanā izmantojamie atkritumi un citi komponenti; kaloritāte un sadegšanas efektivitāte; ūdens saturs; sēra un hlora saturs; emisijas; smagie metāli un sadedzināšanas pārpalikumi; fizikālās īpašības.

[21] http://www.epa.sa.gov.au/xstd_files/Waste/Guideline/standard_rdf.pdf
[22] http://ec.europa.eu/environment/waste/studies/pdf/rdf.pdf

6.tabula.NAIK kā degvielas raksturojums[23]

Degvielas veids	Siltumspēja (J/g)	Mitruma saturs (%)	Pelnu saturs (%)
NAIK	12000-16000	15-25	10- 22
Ogles	21000-32000	3-10	5-10
Cietie sadzīves atkritumi	11000 - 12000	30-40	25-35

Datu avots: http://www.unep.org/ietc/Portals/136/SWM-Vol1-Part2.pdf, p.295

Galvenie nosacījumi NAIK izmantošanai:

1) Ir pieejamas iekārtas NAIK sadedzināšanai, kas nodrošina NAIK pilnīgu sadegšanu un dūmgāzu attīrīšanu atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajiem rādītājiem;
2) Saražotais NAIK atbilst sadedzināšanas iekārtu norādītajai specifikācijai;
3) NAIK stabilas un nepārtrauktas piegādes.

Atkritumu sadedzināšanai, tos reģenerējot, un arī kurināmā iegūšanai no atkritumiem ir ievērojama loma, lai nodrošinātu plāna 1.pielikumā noteiktos rezultatīvos rādītājus attiecībā uz bioloģiski noārdāmo atkritumu apglabājamo apjomu samazināšanu.

2.6.Izvērtējums par atsevišķu atkritumu veidu apsaimniekošanu

2.6.1. Sadzīves atkritumi

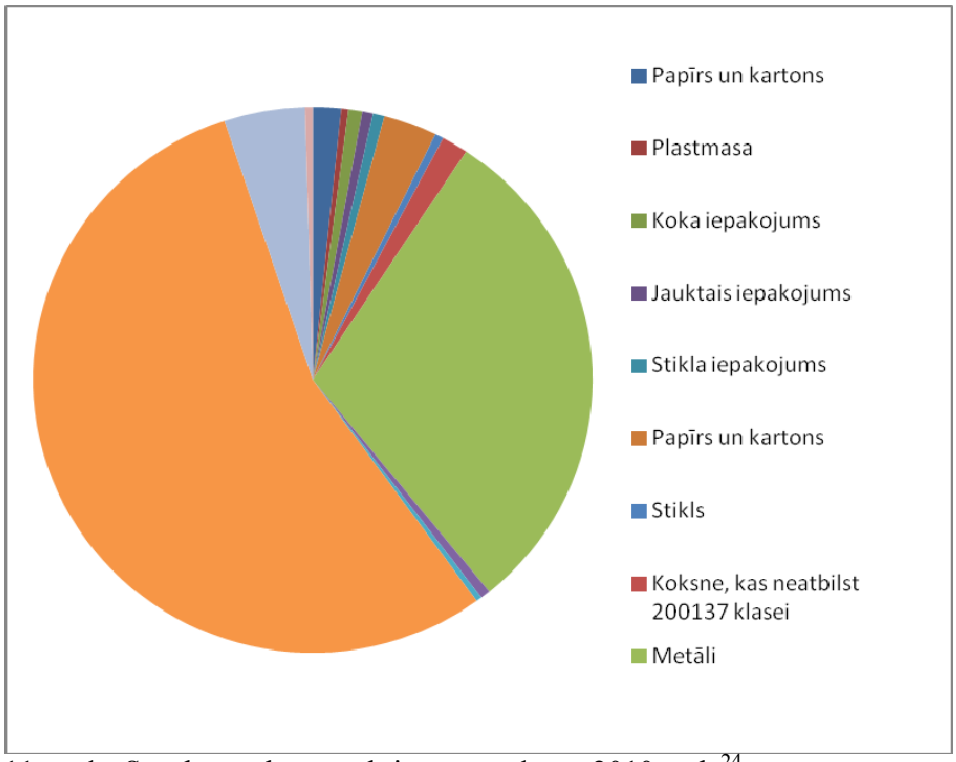

11.attēls. Savākto sadzīves atkritumu struktūra 2010.gadā[24]
Datu avots: LVĢMC

[23] http://www.unep.org/ietc/Portals/136/SWM-Vol1-Part2.pdf, p.295
[24] 200137 klase- Koksne kas satur bīstamas vielas
VARAMPl_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020.gadam

Radītais sadzīves atkritumu daudzums 2010.gadā organizācijās, kuras ir atskaitījušās LVĢMC, ir 826 tūkstoši tonnu. Savākto sadzīves atkritumu struktūra uzrādīta 11.attēlā.

2010.gadā kopējais **pārstrādāto** atkritumu apjoms saskaņā ar LVĢMC sniegto informāciju ir 647 tūkstoši tonnu (12.attēls). Tādejādi pārstrādāti ir 47% no savāktajiem sadzīves atkritumiem, tajā skaitā nebīstamajiem ražošanas atkritumiem.

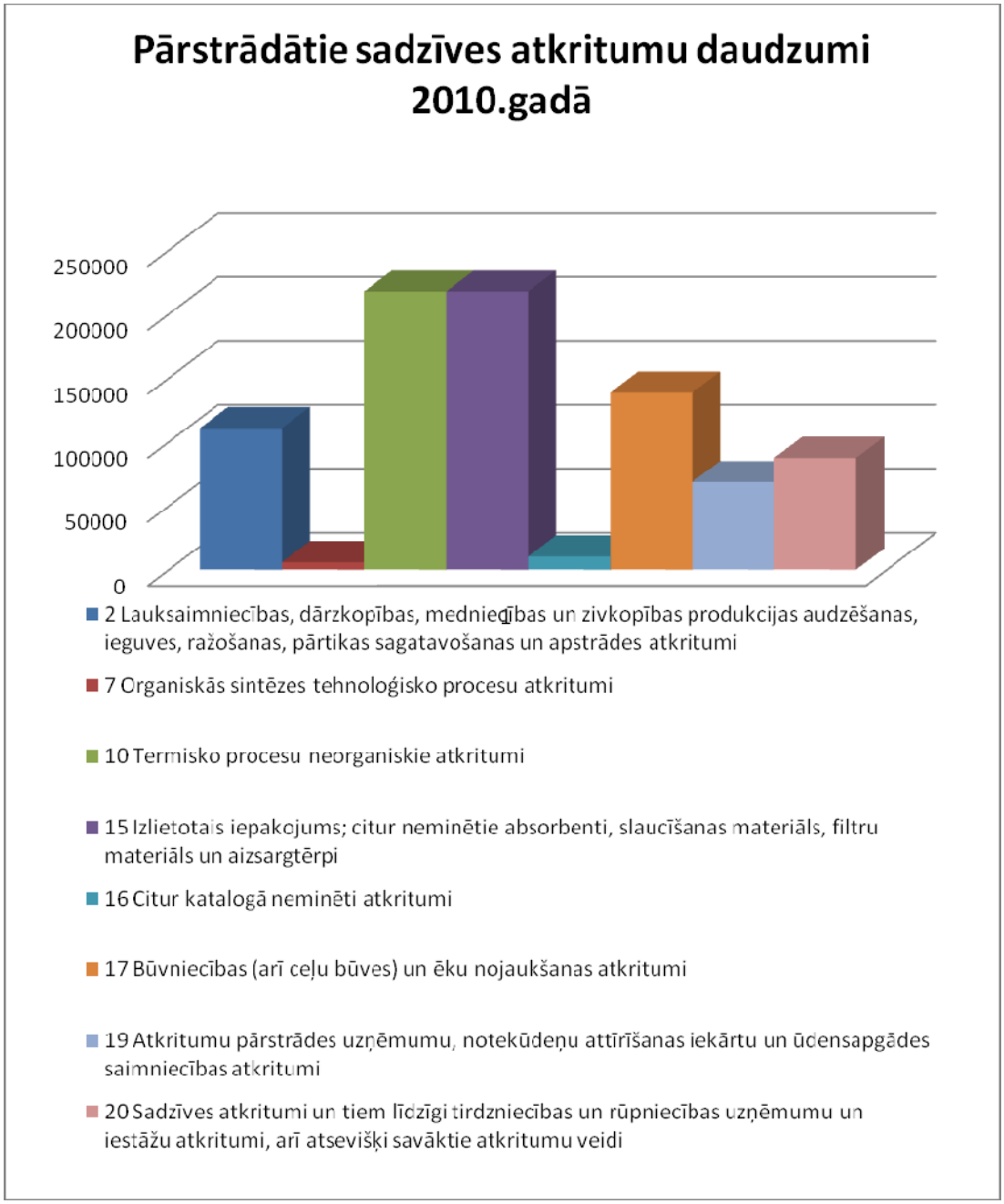

12.attēls. Sadzīves atkritumu daudzums (sadalījumā pa atkritumu nodaļām) pa atkritumu radīšanas avotu veidiem 2010. gadā
Datu avots: LVĢMC

Kopējais **pārstrādei eksportēto** sadzīves atkritumu apjoms 2010.gadā ir 332 tūkstošus tonnu. Lielāko īpatsvaru eksportēto atkritumu sastāvā veido krāsaino un melno metālu lūžņi –

kopumā gandrīz 245 tūkstoši tonnu. Citas lielākās eksportēto atkritumu plūsmas ir papīra un kartona, plastmasas un stikla atkritumi. Pārstrādes jaudas uz vietas Latvijā nav pietiekamas un saimnieciski izdevīgāka ir atkritumu transportēšana pārstrādei uz ārzemēm.

Latvijā **importētais sadzīves** atkritumu apjoms 2010.gadā ir salīdzinoši neliels – kopā 27,7 tūkstoši tonnu.

Analizējot datus atkritumu klašu griezumā, var redzēt, ka tāpat kā eksporta gadījumā, tā arī importa gadījumā lielāko īpatsvaru veido papīrs, kartons, plastmasa, metāls, stikls, kas kopā sastāda 25,7 tūkstošus tonnu, jeb 92,3%.

2010.gadā Latvijā poligonos apglabāti 617 tūkstoši tonnu sadzīves atkritumu. Lielāko īpatsvaru apglabāto atkritumu apjomā sastāda „sadzīves atkritumi un tiem līdzīgi tirdzniecības un rūpniecības uzņēmumu un iestāžu atkritumi, arī atsevišķi savāktie atkritumu veidi" – 95%, nākamās lielākās grupas ir „būvniecības (arī ceļu būves) un ēku nojaukšanas atkritumi" un „lauksaimniecības, dārzkopības, medniecības un zivkopības produkcijas audzēšanas, ieguves, ražošanas, pārtikas sagatavošanas un apstrādes atkritumi", kas attiecīgi sastāda 2,2% un 1,2%.

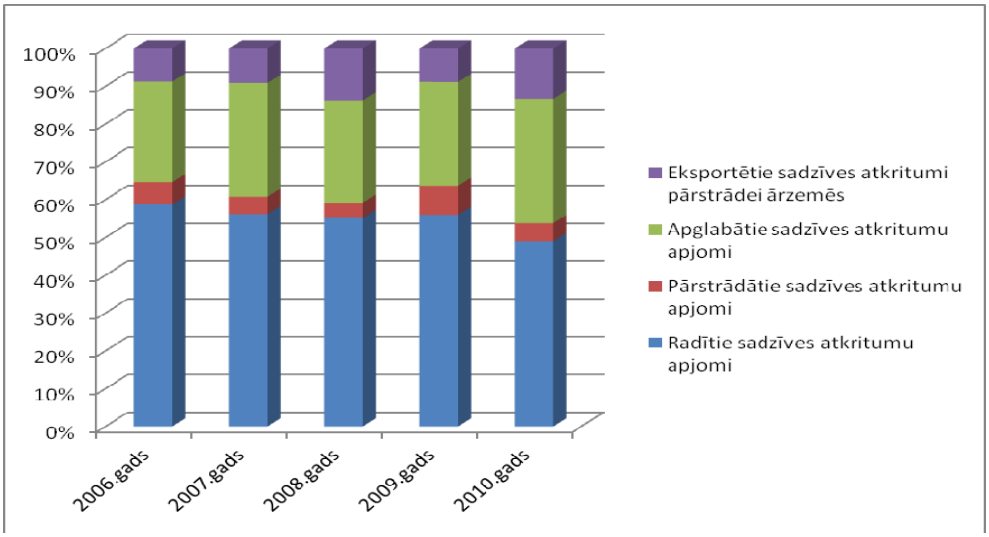

13.attēls. Apsaimniekotie sadzīves atkritumu apjomi , %
Datu avots: LVĢMC

2.6.2. Bīstamie atkritumi

Bīstamo atkritumu radītājam vai īpašniekam ir jānogādā bīstamos atkritumus speciāli aprīkotās bīstamo atkritumu savākšanas vietā vai jāslēdz līgums ar attiecīgo atkritumu apsaimniekotāju par bīstamo atkritumu apsaimniekošanu.

Atbilstoši valsts statistikas pārskatam 3-BA "Pārskats par bīstamajiem atkritumiem", 2010.gadā Latvijā tika radītas 55 563 tonnas bīstamo atkritumu. Savukārt, savāktas 2010.gadā tika 97722 tonnas bīstamo atkritumu. Salīdzinot datus par saražoto un savākto bīstamo atkritumu apjomu 2010.gadā, redzams, ka savākto atkritumu apjoms pārsniedz radīto bīstamo atkritumu apjomu – šī starpība rodas tāpēc, ka datos par saražoto sadzīves atkritumu apjomu neietilpst uzņēmumu, kas nesniedz statistikas atskaites, radītais atkritumu apjoms. Savākto bīstamo atkritumu grupas redzamas 14.attēlā.

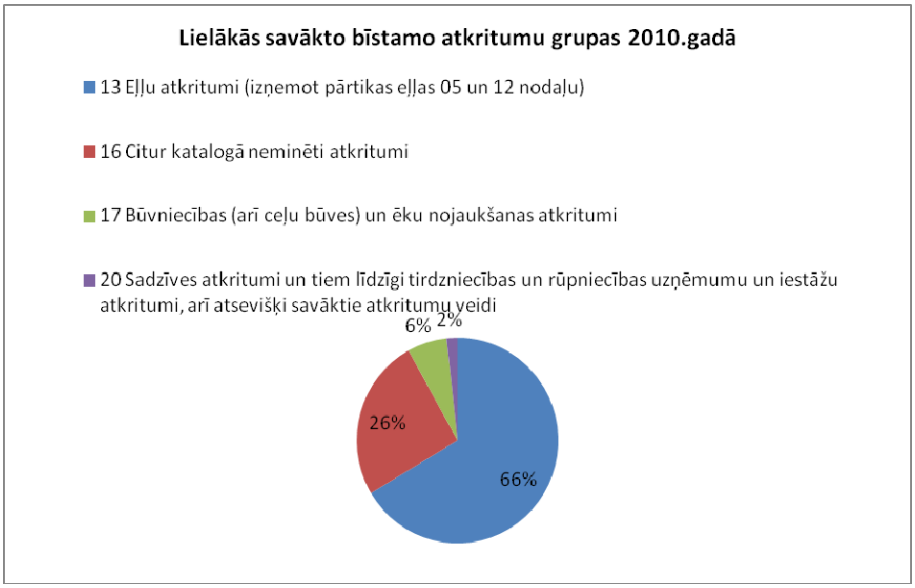

14.attēls. Lielākās savākto bīstamo atkritumu grupas 2010.gadā
Datu avots : LVĢMC

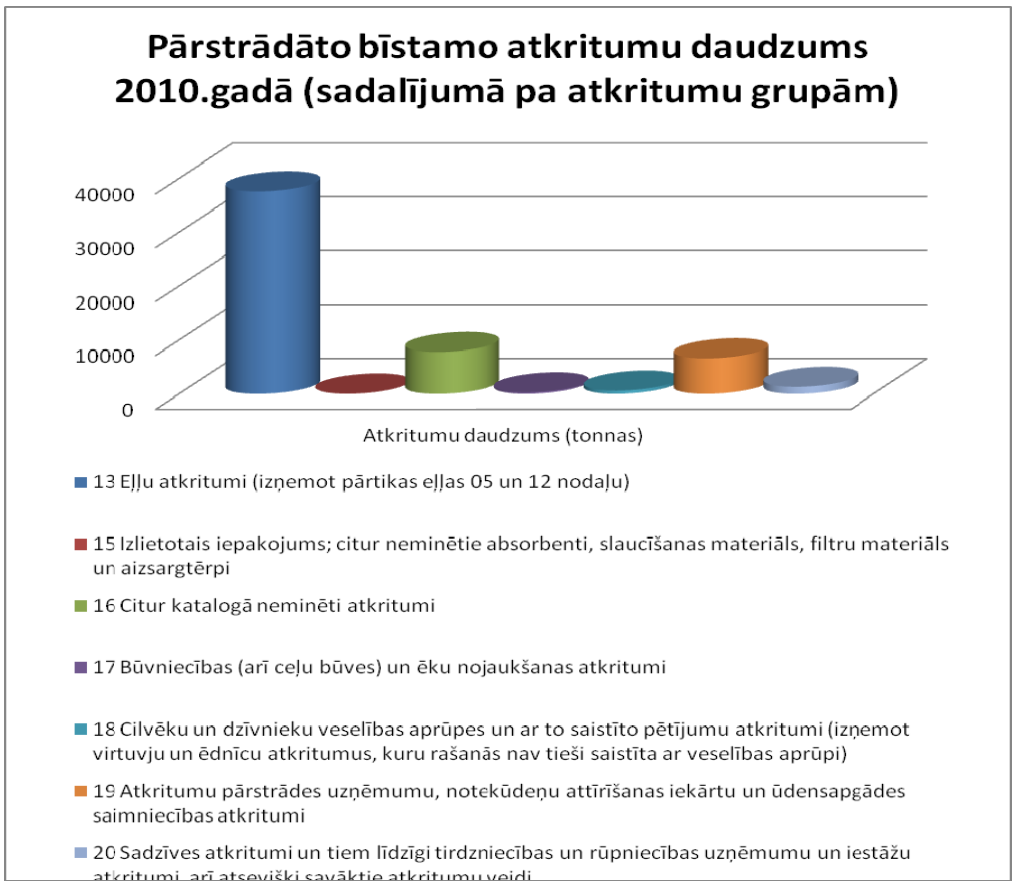

15.attēls. Pārstrādāto bīstamo atkritumu daudzums 2010.gadā.
Datu avots: LVĢMC

2010.gadā Latvijā tika pārstrādātas 54169 tonnas bīstamo atkritumu. Pārstrādāto bīstamo atkritumu daudzums pa atkritumu grupām 2010.gadā parādīts 15.attēlā. Saskaņā ar izdotajām atļaujām A vai B kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai, kopumā Latvijā esošajās bīstamo atkritumu pārstrādes iekārtās ir iespējams pārstrādāt aptuveni 86 000 tonnu bīstamo atkritumu.

Bīstamie rūpniecības atkritumi tiek nodoti uzglabāšanai, reģenerācijai vai apglabāšanai bīstamo atkritumu apsaimniekošanas komersantiem Latvijā vai citās valstīs, vai arī uzglabāti to rašanās vietās, kas vairs nav pieļaujams, kā jau iepriekš šajā plānā norādīts.

Latvijā nav pilnībā izveidota **bīstamo atkritumu** savākšanas sistēma sadzīvē radušos bīstamo atkritumu savākšanai no iedzīvotājiem, jo iedzīvotājiem ir iespējams nodot tikai atsevišķu veidu sadzīvē radušos videi kaitīgo preču atkritumus (piemēram, baterijas, akumulatorus, EEIA).

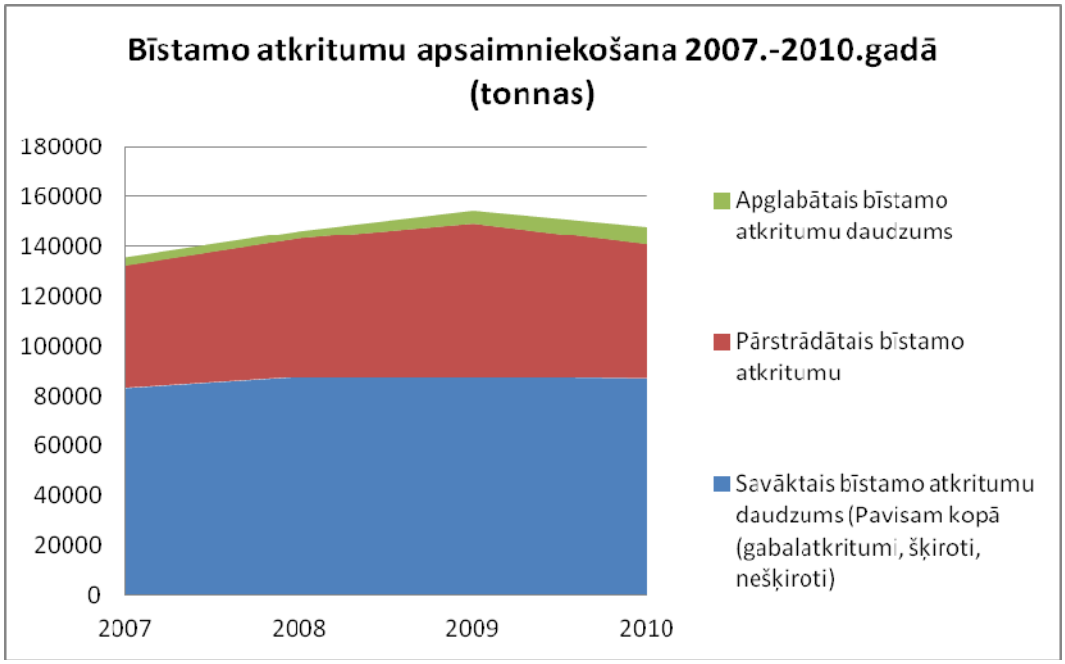

16.attēls. Savākto, pārstrādāto, apglabāto bīstamo atkritumu daudzums
Datu avots: LVĢMC

Polihlorētos bifenilus (PHB) un polihlorētos terfenilus (PHT) saturoši atkritumi galvenokārt ir bijušā PSRS ražotie kondensatori un transformatori, kas ir tikuši izmantoti tādās nozarēs kā enerģijas ražošana un pārvade, ķīmiskā un naftas ķīmijas rūpniecība, melnā metalurģija, koksnes pārstrāde, papīra un celulozes ražošana un citās nozarēs. Lielākā daļa Latvijas PHB/PHT saturošo atkritumu inventarizēti (uzskaitīti), izņemti no aprites un izvesti apglabāšanai ārpus Latvijas ANO UNDP projekta „PHB saturošu iekārtu savākšana un utilizācija videi draudzīgā veidā" ietvaros. Līdz 2009.gada 1.aprīlim tika apglabātas 595 tonnas PHB saturošu iekārtu. Tādejādi ir nodrošināta aptuveni 90% PHB/PHT saturošu iekārtu izņemšana no saimnieciskās aprites un to apglabāšana.

Pašreiz ekspluatācijā esošo PHB/PHT saturošu iekārtu svars ir 66,296 7 tonnas, bet apmēram 9,2 tonnas PHB/PHT saturošo atkritumu tiek uzglabāti atbilstoši normatīvo aktu prasībām vietās, kur tie tiek ekspluatētas PHB/PHT saturošas iekārtas.

Ārstniecības iestādēs radīto bīstamo atkritumu dalītā savākšana, iepakošana marķēšana un uzglabāšana ir jānodrošina ārstniecības iestādēm. Ārstniecības iestādes var pašas veikt dalīti savākto bīstamo atkritumu apstrādi. Atsevišķās ārstniecības iestādēs (lielākajās daudzprofilu slimnīcās) ir uzstādītas iekārtas atsevišķu bīstamo atkritumu apstrādei

(dezinfekcijai), un apstrādātie atkritumi, kuri vairs nav bīstamie atkritumi, tiek apsaimniekoti tāpat kā sadzīves atkritumi.

Lielāko daļu ārstniecības iestādēs radīto bīstamo atkritumu apsaimnieko bīstamo atkritumu apsaimniekošanas komercsabiedrības, kuras ir specializējušās šādu atkritumu apsaimniekošanā. Informācija par ārstniecības iestāžu atkritumu apsaimniekošanu sniegta 17.attēlā.

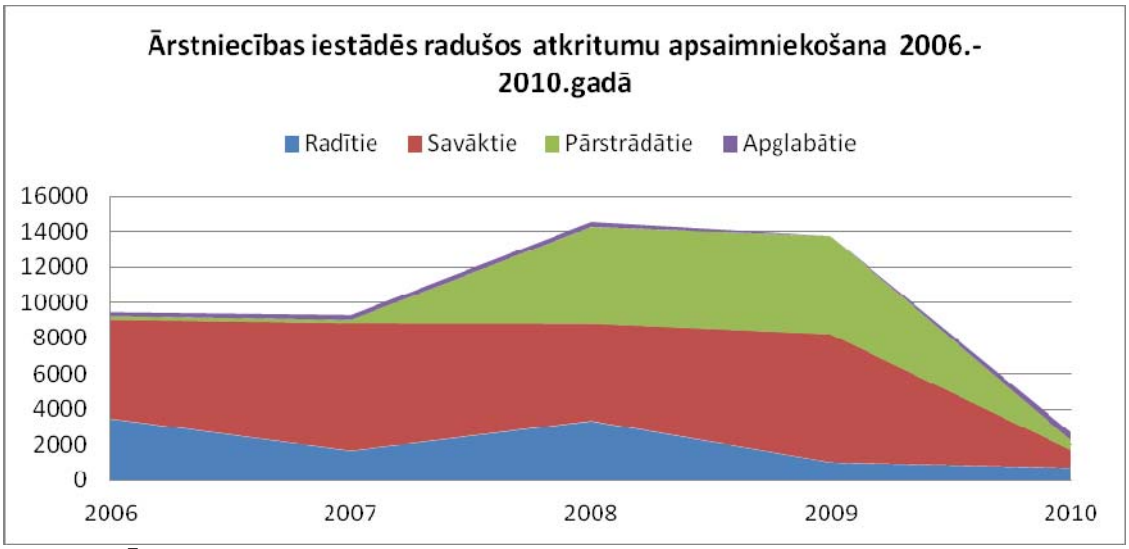

17.attēls. Ārstniecības iestādēs radušos atkritumu apsaimniekošana.
Datu avots: LVĢMC

2.6.3. Videi kaitīgo preču atkritumi

Saskaņā ar DRN likumu videi kaitīgās preces ir preces, kuru ražošanai vai izplatīšanai noteikti ierobežojumi vai kuru atkritumu apsaimniekošanai tiek noteiktas īpašas prasības, ja tās savā aprites ciklā negatīvi ietekmē vai var ietekmēt vidi, cilvēka dzīvību vai veselību, un tās saskaņā ar DRN likumu tiek apliktas ar nodokli:

- smēreļļas
- elektriskie akumulatori un galvaniskie strāvas avoti;
- visu veidu riepas;
- eļļas filtri;
- elektriskās un elektroniskās iekārtas.

EEI ražotājiem (ar šo jēdzienu saprot ne tikai šo iekārtu ražotājus, bet arī šādu iekārtu ievedējus un izplatītājus no citām valstīm) Latvijā ir jāreģistrējas EEI ražotāju reģistrā (www.elektroregistrs.lv). EEI ražotāju reģistra turētājs ir Latvijas Elektrotehnikas un elektronikas rūpniecības asociācija.

EEI atkritumu apsaimniekošanā tiek īstenots ražotāja atbildības princips, t.i., EEI atkritumu savākšanu, reģenerāciju un apglabāšanu nodrošina šo videi kaitīgo preču ražotājs (sīkāk aprakstīts 2.4.4.nodaļā). 2010.gadā Latvijas tirgū tika laistas aptuveni 20 000 tonnas EEI, bet savāktas 5020 tonnas EEIA. Jāatzīmē, ka ES direktīva 2002/96/EK paredz, ka ES dalībvalstīm ir jānodrošina, ka uz 1 iedzīvotāju gadā tiek savākti 4 kilogrami mājsaimniecības EEI atkritumu. 2010.gadā šis ES normatīvajā akta noteiktais mērķis netika sasniegts, uz 1 iedzīvotāju tika savākti tikai 2,1 kg EEIA, kas lielā mērā saistīts ar ekonomiskās krīzes atstāto iespaidu un sekām, jo samazinājusies iedzīvotāju pirktspēja. Rezultātā iedzīvotāji iegādājas daudz mazāk jaunas EEI, lietošanā esošās iekārtas lieto ilgāk, lieto daudz pārdomātāk un met ārā daudz

retāk. Attiecīgās ES direktīvas prasības faktiski ir adresētas un izvirzāmas patērētājsabiedrībai. Ne velti jaunajā EEIA direktīvā EEIA savākšanas prasības ir noteiktas kā % attiecība pret tirgū laistajām EEI noteiktā periodā.

EEIA savākšanas sistēma ir izveidota visos atkritumu apsaimniekošanas reģionos. EEIA atkritumu tiek savākti videi kaitīgo preču atkritumu savākšanas punktos, atkritumu savākšanas laukumos vai arī metāllūžņu savākšanas punktos. 2012.gada septembrī Latvijā darbojas 203 EEIA savākšanas vietas.

Savāktās EEIA tiek nogādātas EEIA pārstrādes iekārtās. Lielākā daļa savākto EEIA tiek pārstrādāti Latvijā, tomēr atsevišķi EEIA veidi tiek pārstrādāti citās ES valstīs (Lietuva, Vācija, Dānija).

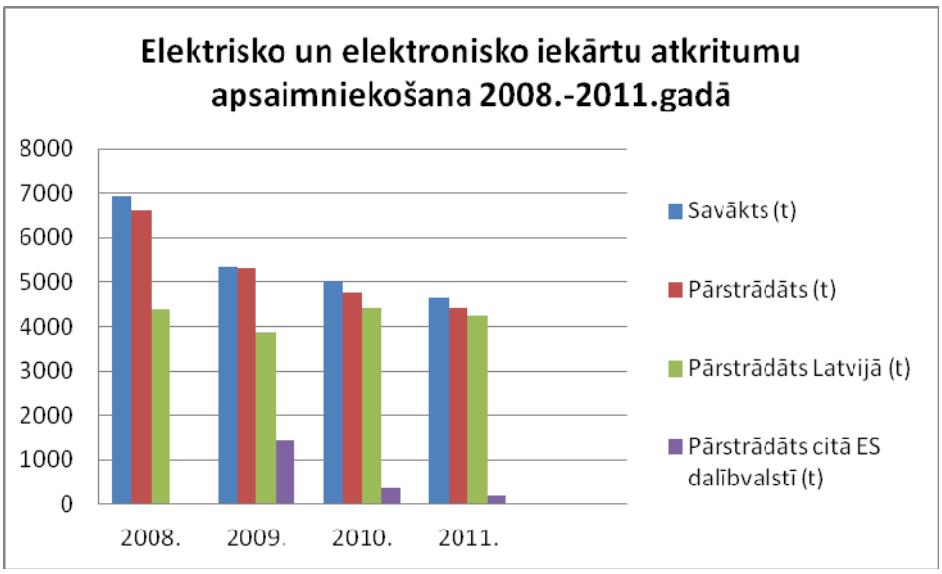

18.attēls. Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu apsaimniekošana.
Datu avots: LVAFA

Arī **bateriju un akumulatoru** ražotājiem ir jāreģistrējas bateriju un akumulatoru ražotāju reģistrā (www.elektroregistrs.lv). Minētā ražotāju reģistra turētājs ir Latvijas Elektrotehnikas un elektronikas rūpniecības asociācija.

Bateriju un akumulatoru atkritumu apsaimniekošanā tiek piemērots ražotāja atbildības princips, t.i., bateriju un akumulatoru atkritumu savākšanu, reģenerāciju un apglabāšanu nodrošina šo videi kaitīgo preču ražotājs(sīkāk aprakstīts 2.4.4.nodaļā). 2010.gadā Latvijas tika savāktas 1128 tonnas bateriju un akumulatoru atkritumu. Arī bateriju un akumulatoru savākšanas sistēma ir izveidota visos atkritumu apsaimniekošanas reģionos. Pārnēsājamo bateriju savākšana pārsvarā notiek speciālās bateriju savākšanas kastītēs, kas pieejamas praktiski visos veikalos, kur tiek pārdotas baterijas, kamēr transportlīdzekļos izmantojamo bateriju un akumulatoru savākšana bieži notiek šo bateriju un akumulatoru tirdzniecības vietās vai arī transportlīdzekļu remontdarbnīcā.

Savāktās baterijas pārsvarā tiek pārstrādāts citās valstīs, jo Latvijā radītais un savāktais bateriju un akumulatoru atkritumu daudzums ir pārāk mazs, lai veidotu šeit atbilstošas pārstrādes jaudas. Svina akumulatori tiek pārstrādāti Igaunijā, bet pārnēsājamās baterijas – Beļģijā un Francijā. Informācija par bateriju un akumulatoru apsaimniekošanu sniegta 19.attēlā.

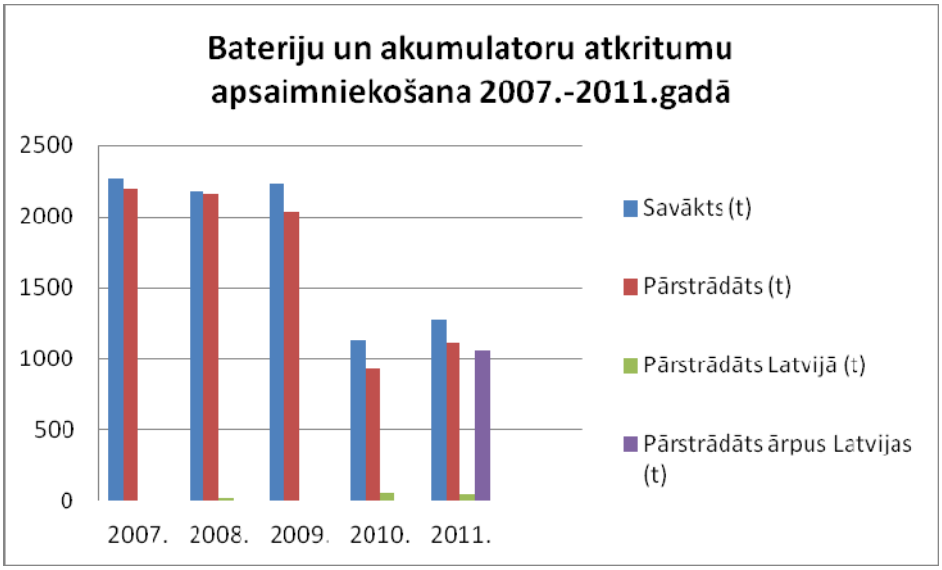

19.attēls. Bateriju un akumulatoru atkritumu apsaimniekošana.
Datu avots: LVAFA

Naftas produktu atkritumu (smēreļļu) un eļļas filtru apsaimniekošanā 2011.gadā Latvijā tika realizētas ap 17 000 tonnu smēreļļas, no kurām tika savākti apmēram 40%. Naftas produktu atkritumu savākšana notiek galvenokārt autotransporta līdzekļu tehniskās apkopes vietās. Savāktie naftas produktu atkritumi tiek pārstrādāti Latvijā (galvenokārt kā degviela cementa ražošanas procesos), gan ārzemēs. Informācija par smēreļļu atkritumu apsaimniekošanu norādīta 20.attēlā.

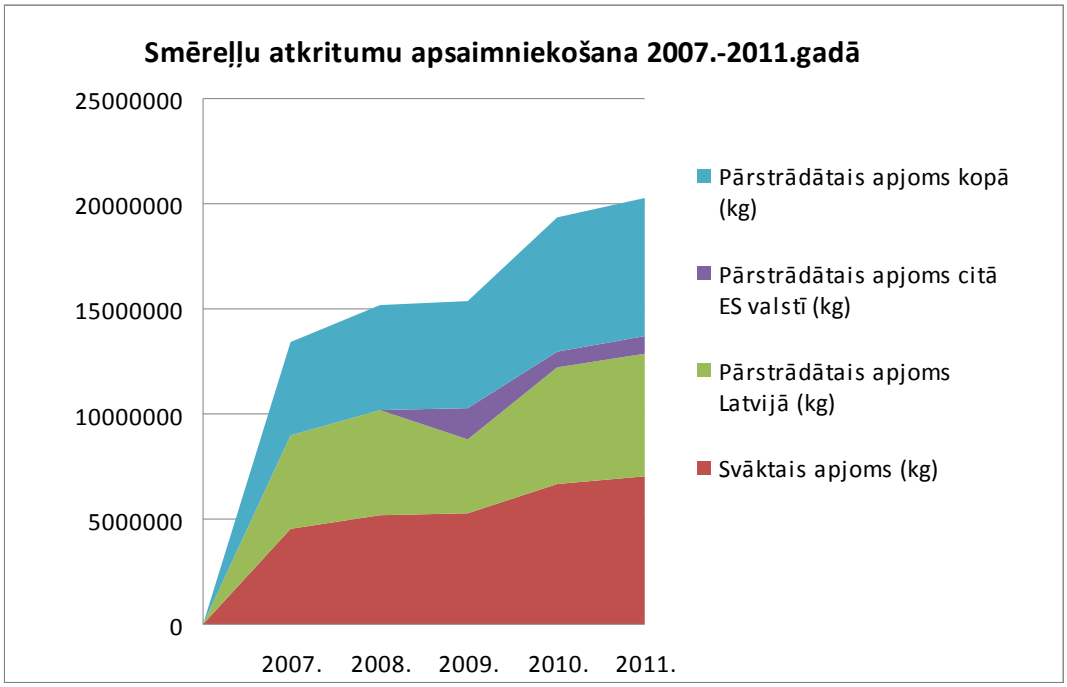

20.attēls. Smēreļļu atkritumu apsaimniekošana.
Datu avots: LVAFA

2011.gadā Latvijā tika realizēti apmēram 500 000 gabali eļļas filtru, no kuriem tika savākta aptuveni ¼ daļa. Arī eļļas filtru savākšana notiek galvenokārt autotransporta līdzekļu tehniskās apkopes vietās. Savāktie eļļas filtru atkritumi tiek galvenokārt tiek pārstrādāti Latvijā (21.attēls).

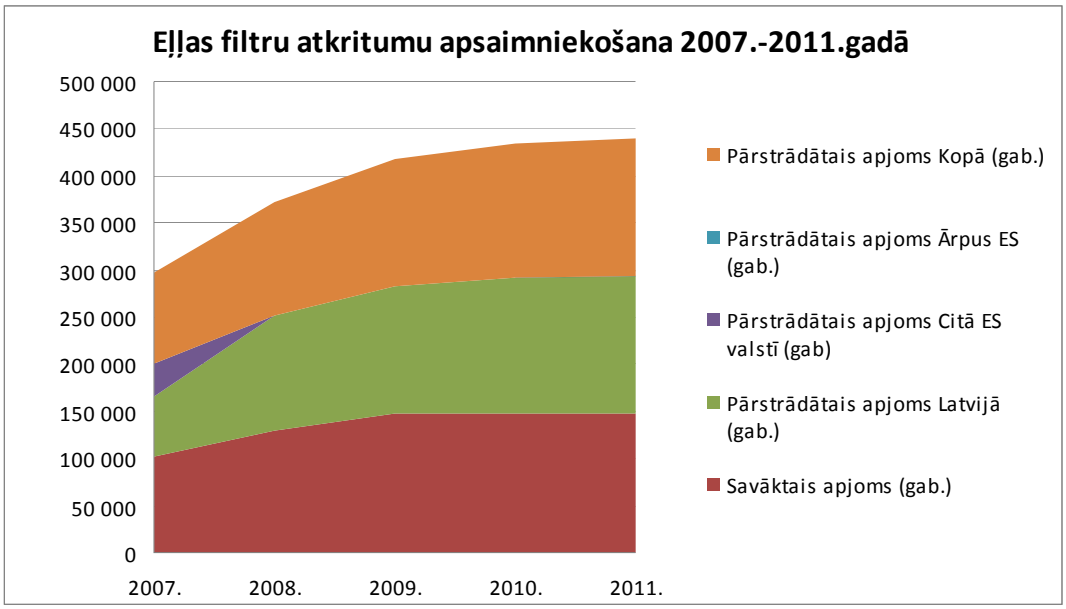

21.attēls. Eļļas filtru atkritumu apsaimniekošana.
Datu avots: LVAFA

2011.gadā Latvija tika realizētas apmēram 12 000 tonnas **riepu**, bet savākti apmēram 70% no minētā apjoma. Nolietoto riepu savākšana notiek autotransporta līdzekļu tehniskās apkopes vietās, kā arī videi kaitīgo preču atkritumu savākšanas vietās un sadzīves atkritumu savākšanas laukumos. Nolietotās riepas daļa tiek izmantotas cementa ražošanas procesā, bet lielākā daļa tiek izvestas pārstrādei ārpus Latvijas. Informācija par nolietotu riepu apsaimniekošanu sniegta 22.attēlā.

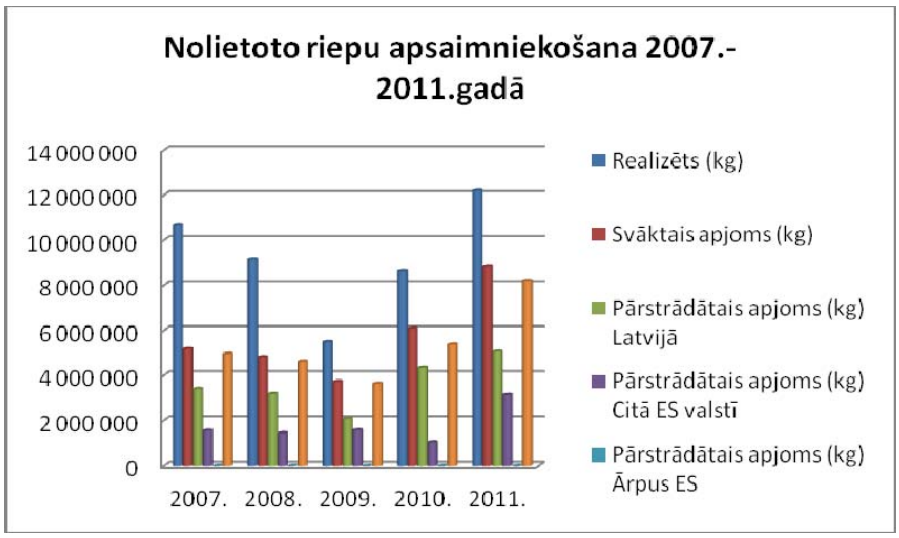

22.attēls. Nolietotu riepu apsaimniekošana.
Datu avots: LVAFA

2.6.4. Izlietotais iepakojums

Iepakojuma apsaimniekošanu Latvijā regulē Iepakojuma likums un izrietošie MK noteikumi. Iepakotājiem, kas rada vairāk kā 300 kg izlietotā iepakojuma gadā, ir jānodrošina izlietotā iepakojuma reģenerācija noteiktā apjomā. Lai izpildītu valsts noteiktās reģenerācijas normas, iepakotāji izlietotā iepakojuma apsaimniekošanu var nodrošināt paši vai slēgt līgumus ar iepakojuma apsaimniekotājiem.

2012.gada vidū Latvijā darbojas četri iepakojuma apsaimniekotāji, kas noslēguši līgumu ar LVAFA un saņēmuši saviem līgumpartneriem atbrīvojumu no dabas resursu nodokļa samaksas, un vairāki komersanti, kas individuāli nodrošina savu radīto iepakojumu atkritumu apsaimniekošanu.

2010.gadā iepakojuma apsaimniekotāji apsaimniekoja 93% no 2010.gada izlietotā iepakojuma valstī. Līdzīgs iepakojuma apsaimniekotāju pārziņā esošā iepakojuma īpatsvars ir arī iepriekšējos un turpmākajos gados.

Izlietotā iepakojuma apsaimniekošana sastāv no vairākiem posmiem, tādēļ liela nozīme ir šo dažādo posmu kontrolei.

Tiem izlietotā iepakojuma apsaimniekotājiem, kas ir noslēguši līgumus ar LVAFA, katru gadu LVAFA ir jāiesniedz auditēts gada pārskats. Tādējādi izlietotā iepakojuma plūsmas kontroles procesā piedalās arī neatkarīgi auditori. Normatīvo aktu prasība par gada pārskatu auditēšanu šobrīd attiecas tikai uz izlietotā iepakojuma apsaimniekotājiem, tomēr, lai uzlabotu kontroli, tiek izvērtēta iespēja šo prasību attiecināt arī uz pārskatiem par DRN maksātāju pašu izveidotajām izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas sistēmām. Jāatzīmē, ka jāpārskata arī nosacījumi un prasības iepakojuma apsaimniekošanas sistēmām un to darbībai, lai nepieļautu apsaimniekošanas sistēmu atrašanos nevienlīdzīgos apstākļos un iespējamos krāpniecības un sistēmas kropļošanas gadījumus. Tāpēc rūpīgi jāizvērtē jautājums par individuālajām sistēmām, kuru esamība daudzās ES valstīs netiek pat pieļauta.

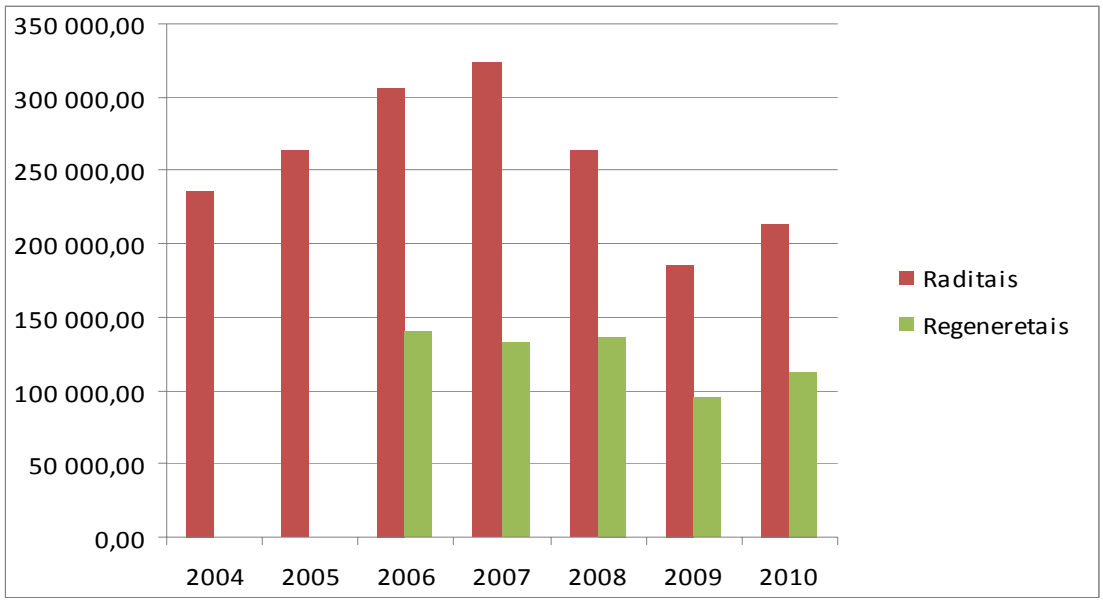

23.attēls. Radītā un reģenerētā iepakojuma apjoms
Datu avots: VARAM

2010.gadā Latvijā tika reģenerēti 53% no radītā izlietotā iepakojuma kopējā apjoma, kas ir par 1% mazāk nekā paredzēts Direktīvā 94/62/EK. Reģenerācijas prasību un faktisko apjomu salīdzinājums pa materiālu veidiem sniegts 24.attēlā.

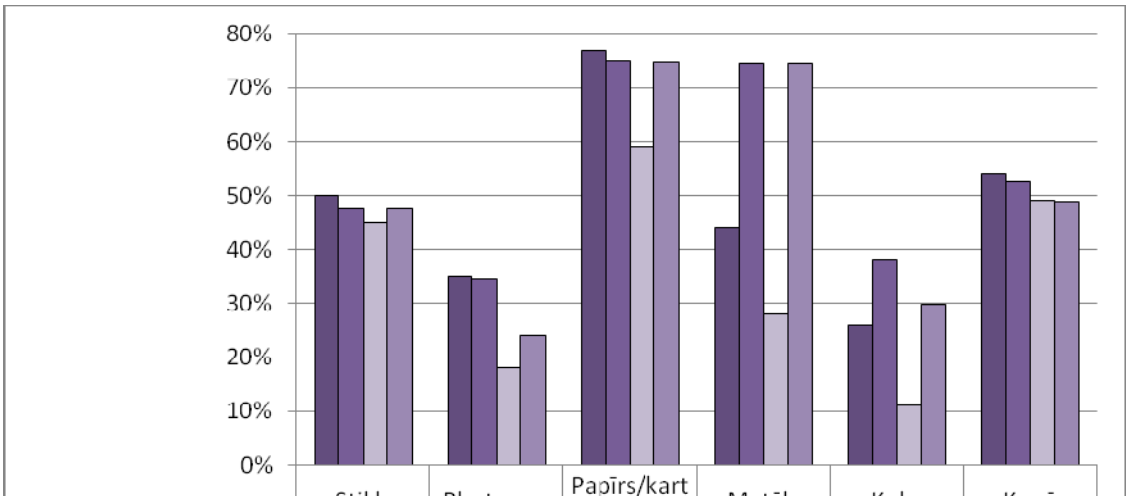

	Stikls	Plastmasa	Papīrs/kartons	Metāls	Koks	Kopā
Reģenerācijas mērķi	50%	35%	77%	44%	26%	54%
Reģenerets	48%	34%	75%	75%	38%	53%
Pārstrādes mērķi	45%	18%	59%	28%	11%	49%
Pārstrādāts	48%	24%	75%	75%	30%	49%

24.attēls. Direktīvas 94/62/EK ieviešanas plānā noteikto izlietotā iepakojuma reģenerācijas mērķu salīdzinājums ar faktisko situāciju Latvijā 2010.gadā
Datu avots: VARAM

2010.gadā stikla, papīra/kartona un kopējie reģenerācijas apjomi par 1 līdz 2 procentpunktiem atpaliek no noteiktajiem mērķiem, kas daļēji izskaidrojams arī ar neapzinīgo komersantu rīcību, neapsaimniekojot izlietoto iepakojumu vai neatskaitoties par paveiktajām darbībām.

Kā galvenais izlietotā iepakojuma reģenerācijas veids Latvijā ir materiālu pārstrāde, jo Latvijā nav plaši attīstīta izlietotā iepakojuma reģenerācija ar enerģijas ieguvi vai izmantojot citus reģenerācijas veidus. No visiem izlietotā iepakojuma materiālu veidiem nozīmīgs īpatsvars reģenerācijai ar enerģijas ieguvi 2010.gadā bija izlietotajam koka iepakojumam.

Izlietotā iepakojuma pārstrāde Latvijā sastāda tikai aptuveni pusi no kopējā pārstrādātā apjoma. 2010.gadā Latvijā tika pārstrādāti 53%, bet pārējie 47% pārstrādātā apjoma tika izvesti pārstrādei uz citām valstīm. Latvijā ir attīstītas vairākas polimēru pārstrādes rūpnīcas. PET iepakojums tiek pārstrādāts PET pārslās AS „PET Baltija". Izlietotais polietilēna iepakojums tiek pārstrādāts polimēru granulās arī SIA „Ādažu polietilēna industrija", SIA „Green World" un SIA „Nordic plast". 2012.gada rudenī Liepājā darbu uzsācis uzņēmums, kas veic cieto HD polietilēna un polipropilēna atkritumu pārstrādi un otrreizējo granulātu ražošanu.

Daļa izlietotā papīra iepakojuma tiek pārstrādāta Latvijā SIA „Papīrfabrika „Līgatne",, bet daļa tiek izvesta pārstrādei uz kaimiņvalstīm. Izlietotais metāla iepakojums līdz ar citiem metāllūžņiem tiek pārstrādāts Latvijā AS „Liepājas Metalurgs" un SIA „Tolmets". Izlietotais koka iepakojums lielākoties tiek pārstrādāts kurināmā izejmateriālā. Latvijā nav stikla pārstrādes rūpnīcas, tāpēc izlietotais stikla iepakojums jauna stikla iepakojuma ražošanai tiek transportēts uz citām valstīm. Liela daļa no tā tiek transportēta uz Lietuvu, kurā ir vairākas stikla iepakojuma

ražotnes. Latvijā uz vietas izlietotais stikla iepakojums tiek pārstrādāts stikla smiltīs, kuras pēc tam var izmantot stikla iepakojuma ražošanā vai ceļu būvniecībā.

Jāatzīmē, ka ir izveidojusies situācija, kurā daļa izlietotā iepakojuma tiek izvesta pārstrādei, tai pat laikā Latvijas komersanti tādu pašu izejvielu savas darbības nodrošināšanai ieved no citām valstīm. Tas nozīmē, nākošajā periodā, kā jau iepriekš šajā plānā tika norādīts, nepieciešams veikt rūpīgu analīzi par atkritumu plūsmām un to pārstrādes jaudām, vērtējot pārstrādes jaudas kaimiņvalstī un domājot par turpmāku Baltijas sadarbību šajā jautājumā.

2.6.5. Nolietotie transportlīdzekļi

Latvijā netiek veikta automašīnu izgatavošana vai komplektēšana. Visas automašīnas, kas piedalās ceļu satiksmē Latvijā, tiek ievestas no citām valstīm. Uz 2012.gada 1.janvāri Latvijā oficiāli reģistrēti ir 47 profesionāli jaunu /mazlietotu automašīnu ražotāju pilnvaroti dīleri un 300 - 600 komersanti, kas nodarbojas ar lietoto automašīnu ievešanu/importēšanu.

2011.gadā bija reģistrētas aptuveni 674000 automašīnas (7.tabula), kas atbilst NTL likuma 3.pantā minētajiem kritērijiem (vieglie automobiļi, kuram ir 9 vai mazāk sēdvietas, kravas automobiļi ar pilnu masu līdz 3500 kg, tricikli vai kvadricikli):

7.tabula. Reģistrētie transportlīdzekļi

Reģistrēto transportlīdzekļu skaits	Uz 2010.gada 1.janvāri	Uz 2011.gada 1.janvāri
Vieglie	902788	635325
Kravas	61404	37472
Tricikli	515	79
Kvadricikli	2343	1137
Kopā:	967505	674013

Datu avots: CSDD

Nolietotu transportlīdzekļu norakstīšanu veic NTL apstrādes uzņēmums, kurš no īpašnieka pieņēmis konkrēto NTL. Ja īpašnieks transportlīdzekli ir izkomplektējis vai nodod apstrādes uzņēmumam atsevišķus tā agregātus, likvidācijas sertifikātu izsniedz tikai numurētam agregātam (virsbūve, kabīne, rāmis). Par NTL (numurētā agregāta) nodošanu apstrādei NTL apstrādes uzņēmums nolietotā transportlīdzekļa īpašniekam izsniedz likvidācijas sertifikātu. Apstrādes uzņēmums ne vēlāk kā vienu mēnesi pēc likvidācijas sertifikāta izsniegšanas veic NTL norakstīšanu CSDD (skat. 8.tabulu).

8.tabula. Ar NTL likvidācijas sertifikātu norakstīto transportlīdzekļu skaits

Ar nolietoto transportlīdzekļu likvidācijas sertifikātu norakstīto transportlīdzekļu skaits	Uz 2010.gada 1.janvāri	Uz 2011.gada 1.janvāri
Vieglās	11707	12425
Kravas	616	708
Tricikli	0	1
Kvadricikli	1	1
Kopā:	12324	13135

Datu avots: CSDD

Attiecībā uz NTL apsaimniekošanu tiek piemērots plāna 2.4.4.nodaļā aprakstītā ražotāja atbildības princips. Līdz 2012.gada 1.jūlijam LVAFA bija noslēgusi līgumus ar 30

transportlīdzekļu būvētāju pilnvarotiem pārstāvjiem vai lietotu transportlīdzekļu tirgotājiem par atbrīvojuma no dabas resursu nodokļa samaksas par transportlīdzekļa pirmreizējo reģistrāciju Latvijā.

Valsts vides dienests uz 2012.gada 1.janvāri ir izsniedzis 158 B kategorijas atļaujas NTL apstrādei. Savukārt 107 NTL apstrādes komersantiem ir tiesības izdot transportlīdzekļu likvidācijas sertifikātus.

Kopš 2007.gada Latvijā darbojas metāllūžņu smalcināšanas iekārta, kuras jauda ir 200 000 tonnu/gadā, un kurā ir iespējams sasmalcināt arī apstrādātus NTL (apmēram 10% no smalcinātāja jaudas). Apstrādāto vai sasmalcināto NTL metālus saturošā daļa tiek nodota tālākai pārstrādei Latvijā vai citās Eiropas Savienības valstīs. Transportlīdzekļos esošās plastmasas, logu stikls un citas transportlīdzekļu daļas tiek izvestas pārstrādei ārzemēs (skat. 25.att.).

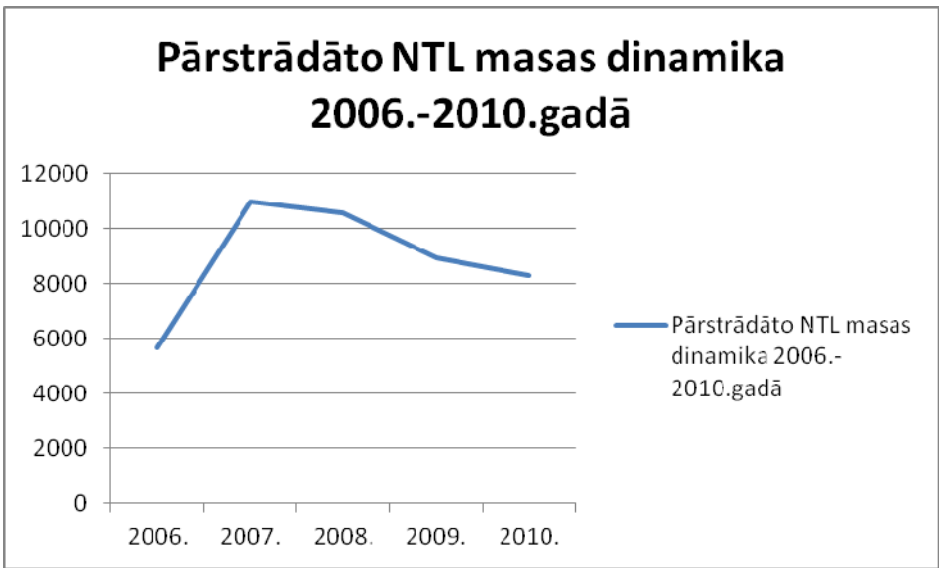

25.attēls. Pārstrādāto nolietoto transportlīdzekļu masas dinamika.
Datu avots: LVĢMC

2.6.6. Būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumi

Būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumi ir tādi atkritumi kā betons, ķieģeļi, flīzes, kārniņi, keramika, koks, stikls, plastmasa asfalts, darva un darvas produkti, augsne (ieskaitot augsni no piesārņotām vietām), akmeņi un gultnes padziļināšanas dūņas, izolācijas materiāli un azbestu saturoši būvmateriāli, kā arī būvmateriāli uz ģipša bāzes, u.c.

Saskaņā ar būvniecību reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem, renovējot, rekonstruējot vai nojaucot būvi, ja iespējams, veic būvmateriālu pārstrādi. Visus būvgružus, kas klasificējami kā bīstamie atkritumi, apglabā atbilstoši bīstamo atkritumu apglabāšanai noteiktajām prasībām. Normatīvajos aktos par atkritumu dalītu savākšanu, sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādi un materiālu reģenerāciju ir ietverti plānā minētie būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumu apsaimniekošanas mērķi un metodes mērķu izpildes novērtēšanai. Saskaņā ar DRN likumu, DRN likme par 1 tonnas būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumu apglabāšanu kopš 2009.gada ir pakāpeniski palielinājusies, 2012.gadā sasniedzot 15 latus par tonnu.

Informācija par būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumu apsaimniekošanu 2006.-2010.gadā ir sniegta 26.attēlā. Kā redzams, samazinājusies būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumu apglabāšana, bet palielinājies minēto atkritumu apjoms un to pārstrādes apjoms.

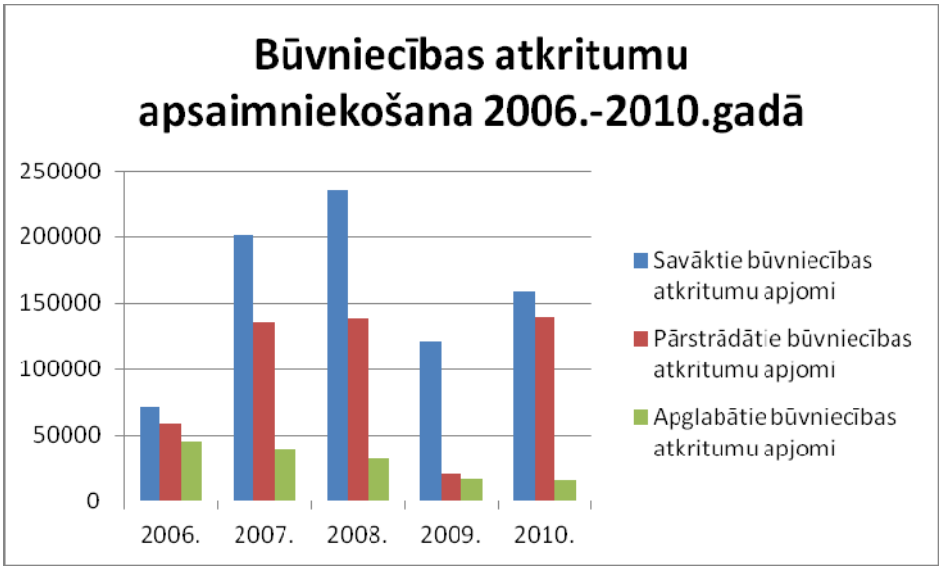

26.attēls. Būvniecības atkritumu apsaimniekošana 2006.-2010.gadā.
Datu avots: LVĢMC

Kopējais savāktais būvniecības atkritumu apjoms 2010. gadā ir 153 tūkstoši tonnas. Būvniecības atkritumu apjoms tiek savākts šķirotā veidā vai kā gabalatkritumi. 2010.gadā tika pārstrādāti apmēram 140 000 tonnu savākto būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumi, bet apglabātas tika apmēram 13 000 tonnu savākto atkritumu.

Atsevišķi jārunā par azbestu saturošiem atkritumiem, kas tiek apglabāti azbesta atkritumu poligonā „Dūmiņi". Līdz 2010.gada beigām poligonā bija apglabātas apmēram 4000 tonnas azbestu saturošo būvniecības atkritumu. Vairākos sadzīves atkritumu apsaimniekošanas poligonos arī ir paredzēta iespēja apglabāt azbestu saturošos būvniecības atkritumus. Turpmāk paredzēts, ka visi bīstamie atkritumi tiks apglabāti vienā poligonā (Zebrene).

Kopumā vērtējot būvniecības atkritumu apsaimniekošanas nozari attiecībā uz reģenerācijas mērķu sasniegšanu, var apgalvot, ka prasības ir izpildītas jau šobrīd, un turpmāk galvenā uzmanība būtu jāpievērš tieši savākšanas un pārvadāšanas posma kontrolei ar mērķi nepieļaut vides aizsardzības prasībām neatbilstošu būvniecības atkritumu apsaimniekošanu, iespējams jāievieš stigrā šādu atkritumu pārvadājumu uzskate līdzīgi kā BAPUS sistēma.

Būvniecības atkritumu ievešana no citām Eiropas Savienības dalībvalstīm ir atļauta tikai reģenerācijas nolūkos. Latvijā netiek ievesti būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumi reģenerācijai no citām valstīm.

2.7.Atkritumu sastāva novērtējums

Novērtējot sadzīves atkritumu sastāvu, pamatā ir izmantoti dati par iedzīvotāju radīto atkritumu sastāvu, kas vidēji veido 50- 70 % no kopējā valstī savāktā atkritumu daudzuma, tā kā Latvijā nav izstrādāta atkritumu sastāva noteikšanas sistēma un nav regulāri uzkrāti dati, kas raksturotu atkritumu sastāvu, ko rada atkritumu radītāji – iedzīvotāji, komersanti, kas ražo preces vai sniedz pakalpojumus, u.c., un pakalpojumu sniedzēji. Ņemot vērā, ka liela daļa Latvijas uzņēmumu radīto atkritumu tiek izmantoti atkārtoti vai pārstrādāti attiecīgo uzņēmumu ražošanas procesos[25], sadzīves atkritumu poligonos pamatā tiek apglabāti iedzīvotāju radītie sadzīves atkritumi.

[25] Atkritumu saimniecība, Rīga, 2007
VARAMPl_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020.gadam

Laikā no 1998. gada līdz 2008. gadam ir veikti vairāki atkritumu sastāva pētījumi, kuros ir analizēts iedzīvotāju radīto sadzīves atkritumu sastāvs, kura sadalījumā ir ietverti sekojoši atkritumu veidi – papīrs un kartons, bioloģiski sadalāmie atkritumi, kas aptver pārtikas atkritumus un zaļos atkritumus, plastmasa, metāls, stikls un citi - pārējie atkritumu veidi, kuri neietilpst šajās kategorijās.[26] Sadzīves atkritumu sastāva izmaiņas attiecīgajā laika posmā ir raksturotas 27.attēlā.

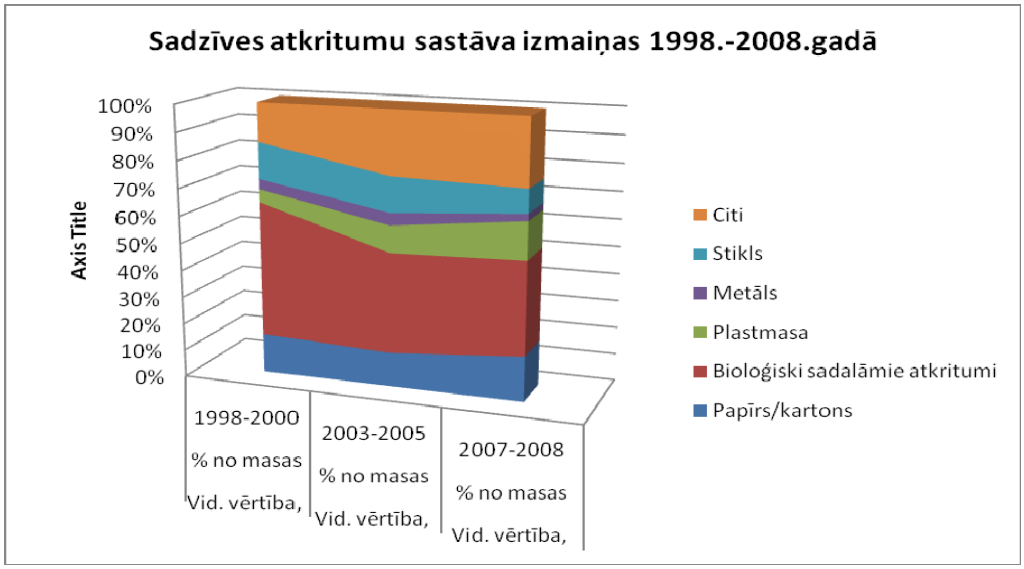

27. attēls. Sadzīves atkritumu sastāva izmaiņas 1998.g. - 2008.gadā.
Datu avots: Atkritumu saimniecība, Rīga, 2007

2011.gadā tika noteikts sadzīves atkritumu sastāvs četros sadzīves atkritumu poligonos. Sadzīves atkritumu poligonos apglabāto atkritumu sastāvs ir raksturots 28.attēlā.

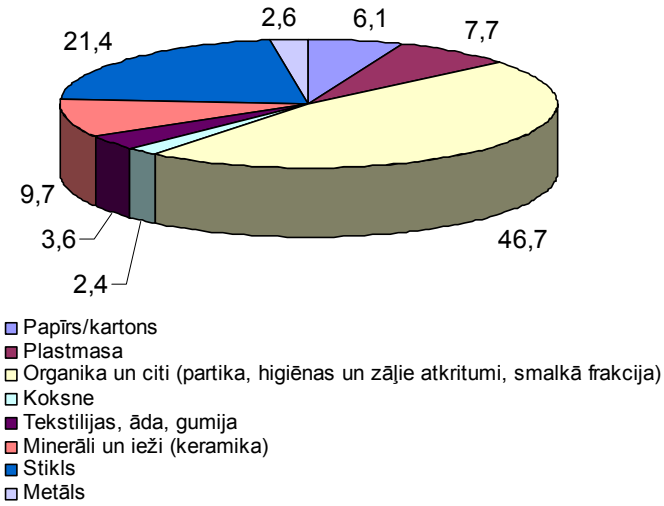

28.atttēls. Atkritumu sastāva mērījumi 2011. gada četros atkritumu poligonos (atkritumu paraugu, vidējais sastāvs, %)
Datu avots: Atskaite „Degradējamā organiskā oglekļa daļas noteikšana apglabātos atkritumos", Rīga 2011

[26] Atkritumu saimniecība, Rīga, 2007
VARAMPl_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020.gadam

Sadzīves atkritumu sastāva novērtēšana sadzīves atkritumu poligonos sniedz precīzu ainu par poligonos nonākošo atkritumu sastāvu un ļauj izdarīt secinājumus par pārstrādātajiem atkritumiem, tāpēc izvērtējams, vai nākošajā plānošanas periodā šādu novērtēšana nav uzliekama par pienākumu katram poligonam.

2.8. Atkritumu ievešana un izvešana

Atkritumu ievešana un izvešana Latvijā notiek atbilstoši Konvencijai par kontroli pār kaitīgo atkritumu robežšķērsojošo transportēšanu un to aizvākšanu (turpmāk – Bāzeles konvencija), Eiropas Parlamenta un Padomes 2006.gada 14.jūnija regulai Nr.1013/2006 par atkritumu sūtījumiem (turpmāk - regula Nr.1013/2006), kā arī Atkritumu apsaimniekošanas likumam.

Atkritumus, kuru sagatavošana atkārtotai izmantošanai, atkārtota izmantošana, reģenerācija vai apglabāšana Latvijā nav iespējama ekonomisku vai tehnisku apsvērumu dēļ, attiecīgo darbību veikšanai var izvest uz citām valstīm atbilstoši Bāzeles konvencijai un regulai Nr.1013/2006.

Latvijas teritorijā **aizliegts ievest atkritumus apglabāšanai, arī sadedzināšanai**, ja minētā darbība ir klasificējama kā atkritumu apglabāšana, vai arī ilgstošai uzglabāšanai. Atkritumus reģenerācijai vai sadedzināšanai, ja sadedzināšana klasificējama kā atkritumu reģenerācija, ir atļauts ievest tikai tādā gadījumā, ja valsts teritorijā darbojas atkritumu reģenerācijas iekārtas, kurām ir atbilstoša jauda un kuru īpašnieks ir saņēmis atļauju attiecīgo atkritumu reģenerācijai, un atkritumu ievešanas rezultātā netiek apdraudēta atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna vai reģionālajos plānos noteiktā Latvijas teritorijā radīto atkritumu apstrāde un reģenerācija.

29.attēlā ir atspoguļota informācija par sadzīves atkritumu ievešanu un izvešanu laika posmā no 2006.līdz 2010.gadam.

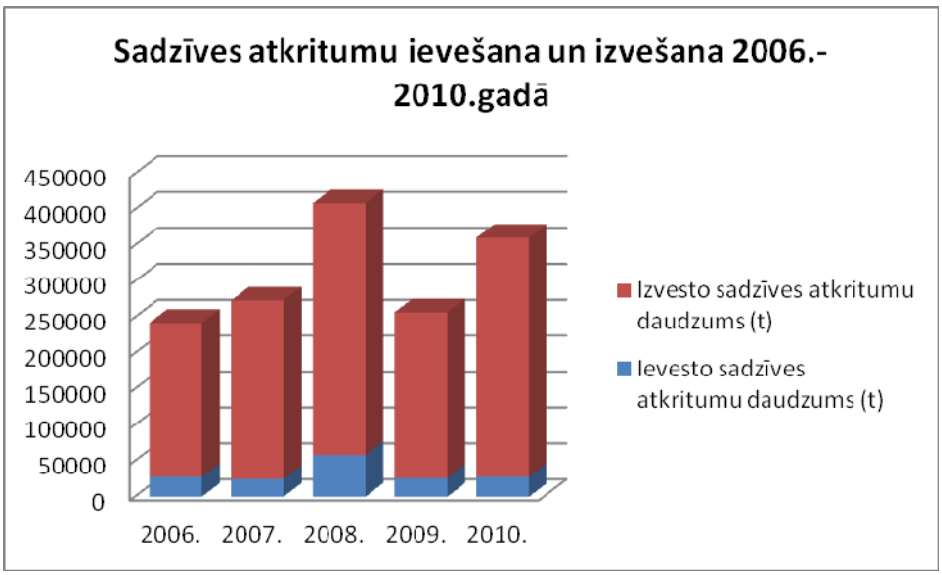

29.attēls. Sadzīves atkritumu ievešana un izvešana.
Datu avots: LVĢMC

Lielākās no Latvijas izvesto sadzīves aktritumu plūsmas ir metāli, papīrs un kartons,plastmasas, kas tiek izvestas reģenerācijai un pārstrādei citās valstīs. Latvijā ievesto

sadzīves atkritumu apjoms ir salīdzinoši neliels, pārsvarā Latvijā tiek ievesti papīra, stikla un plastmasas atkritumi pārstrādei.

Arī attiecībā uz bīstamo atkritumu ievešanu un izvešanu jākonstatē, ka no Latvijas izvesto bīstamo atkritumu apjoms ievērojami pārsniedz Latvijā ievesto bīstamo atkritumu daudzumu (sk. 30.attēlu). Tas saistīts ar to, ka Latvijā nav iekārtu visu veidu bīstamo atkritumu reģenerācijai vai apglabāšanai. Savukārt ievesti Latvijā tiek tikai tādi atkritumu veidi, kurus Latvijā ir iespējams pārstrādāt, piemēram, dienasgaismas spuldzes, infekciozi ārstniecības atkritumi, piesārņota augsne.

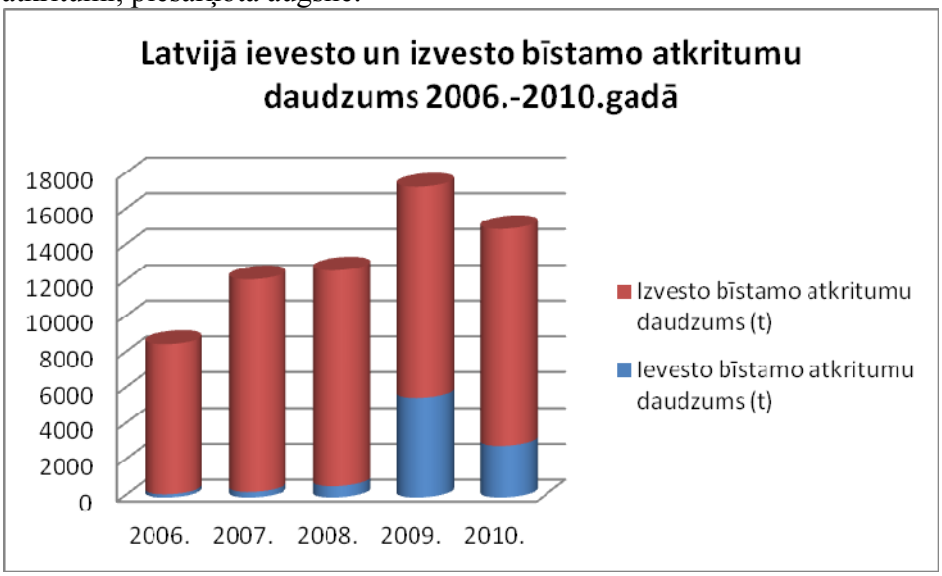

30.attēls. Latvijā ievesto un izvesto bīstamo atkritumu daudzums.
Datu avots: LVĢMC

3.Pasākumi plānā noteikto mērķu sasniegšanai

3.1. Prognoze par atkritumu apsaimniekošanas plānā ietverto atkritumu plūsmu attīstību plāna darbības laikā

9.tabula. IKP un iedzīvotāju skaita prognoze

Gads	Iedzīvotāju skaits* (milj.)	IKP pieaugums (%)
2006	2,24	11,2
2007	2,21	9,6
2008	2,18	-3,3
2009	2,16	-17,7
2010	2,12	-0,3
2011	2,07	5,5
2012	2,05	5,0
2013	2,03	3,7
2014	2,01	5,0
2015	2,00	5,0
2016	1,99	5,0
2017	1,98	4,5
2018	1,97	4,5
2019	1,96	4,0
2020	1,95	4,0

Datu avots: 2006.g. – 2011.g – fakts, no 2012.g – EM prognoze

* – iedzīvotāju skaits pēc 2011.g tautas skaitīšanas datiem

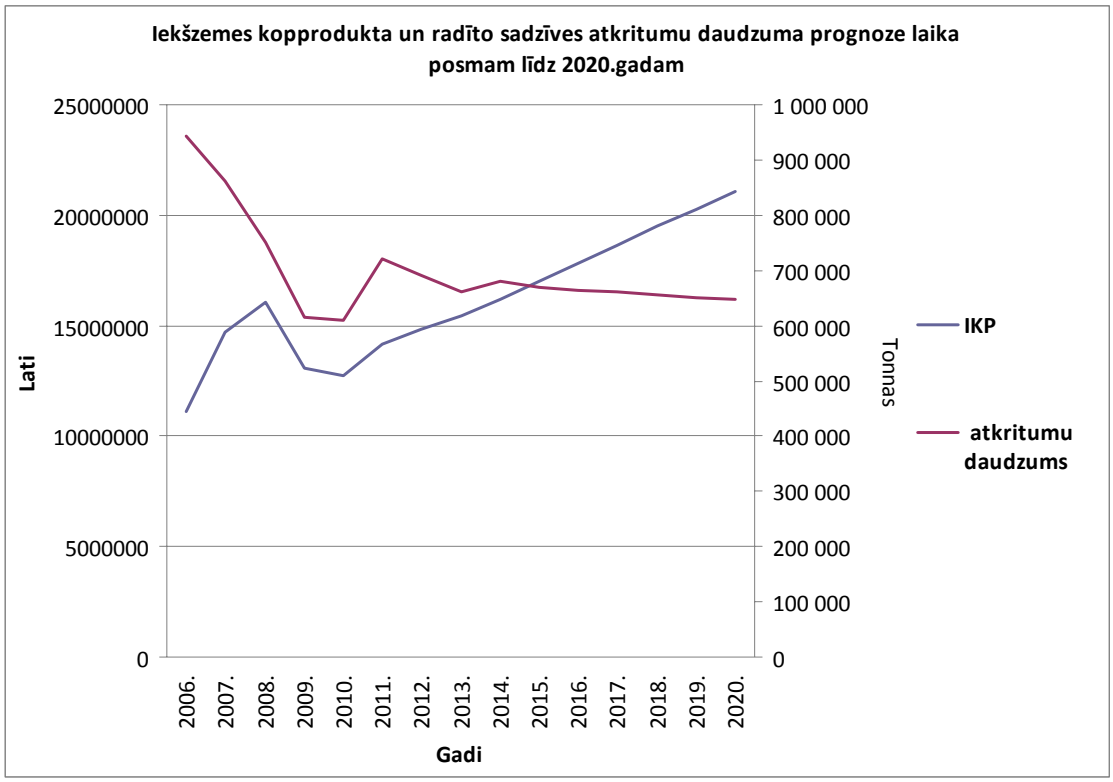

31.attēls. Kopsakarība starp iekšzemes kopprodukta pieaugumu un radīto atkritumu daudzumu
Datu avots: LVĢMC un Ekonomikas ministrijas dati par IKP

Sagatavojot prognozi par radīto atkritumu daudzumu, tika ņemti vērā šādi rādītāji un pieņēmumi:

- demogrāfiskā prognoze laika periodam no 2008. līdz 2020. gadam;
- faktiskais radītais atkritumu apjoms 2008.-2010. gadam;
- saražoto atkritumu apjoms uz vienu iedzīvotāju, aprēķinot vidējo radīto atkritumu daudzumu uz vienu iedzīvotāju laika posmā no 2008. līdz 2010.gadam;
- IKP pieaugums laika posmā līdz 2020.gadam nepārsniegs 5% gadā;
- Latvijas iedzīvotāju skaita samazināšanās prognoze;
- nenotiks radikālas izmaiņas ES un Latvijas normatīvajos aktos attiecībā uz plānā iekļauto atkritumu plūsmu savākšanu, šķirošanu, uzglabāšanu, reģenerāciju vai apglabāšanu attiecībā pret esošajām prasībām;
- patēriņa struktūra un apjoms radikāli nemainīsies.

Sagatavojot prognozi, tika ņemtas vērā ES un nacionālo normatīvo aktu prasības, kuras var samazināt vai palielināt atkritumu apjomu (sk.1.pielikumu).

Sadzīves atkritumu apjoms samazināsies atkarībā no IKP pieauguma, jo iedzīvotāju skaits krītas un plānā ir iekļauti pasākumi atkritumu rašanās novēršanai.

Atkritumu rašanās novēršanas programmas piemērošana, kā arī atkritumu statusa piemērošanas izbeigšanas nosacījumu un ražošanas procesa blakusproduktu statusa piemērošana varētu samazināt radīto atkritumu apjomus un veicināt radīto atkritumu pārstrādi.

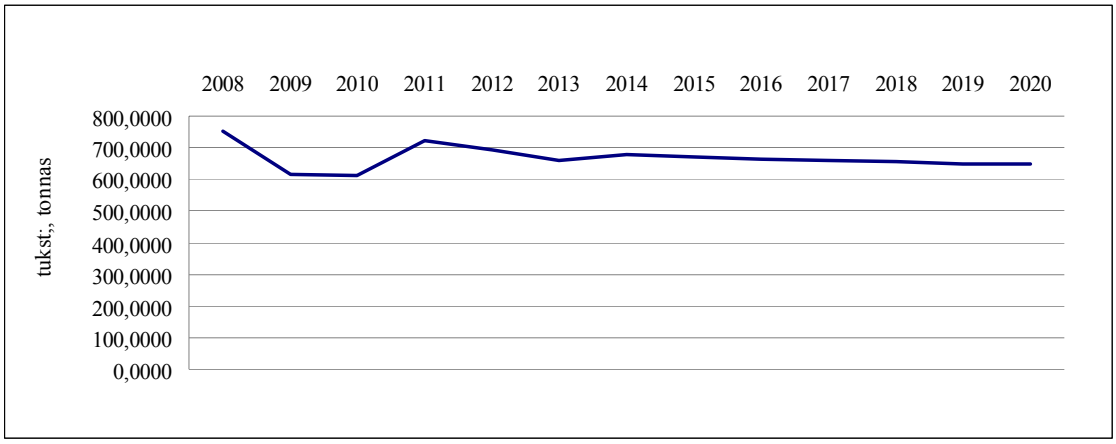

32.attēls.Radīto sadzīves atkritumu daudzuma prognoze (tonnas)
Datu avots: LVĢMC un Ekonomikas ministrijas dati par IKP

Pēc Latvijas Iepakojuma asociācijas sniegtās prognozes, kopējais izlietotā iepakojuma apjoms vidēji būtiski plānošanas periodā nepalielināsies Palielināsies savāktā izlietotā iepakojuma apjomi saistībā ar ES direktīvas izvirzītajām prasībām (sk.1.pielikumu).

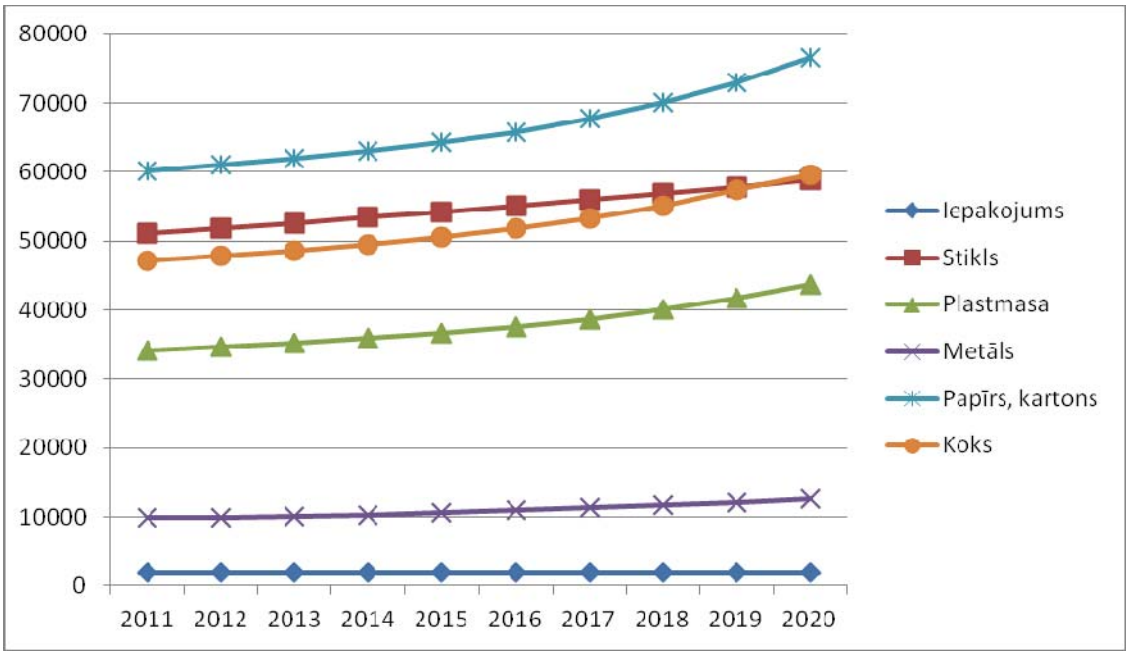

33.attēls.Izlietotā iepakojuma daudzuma prognoze 2011.-2020. gadā
Datu avots: Latvijas Iepakojuma asociācijas novērtējums

Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu apsaimniekošanu ietekmēs Direktīvas 2012/19/EK prasības, tā kā ievērojami tiks palielināta EEIA dalītā vākšana un pārstrāde.

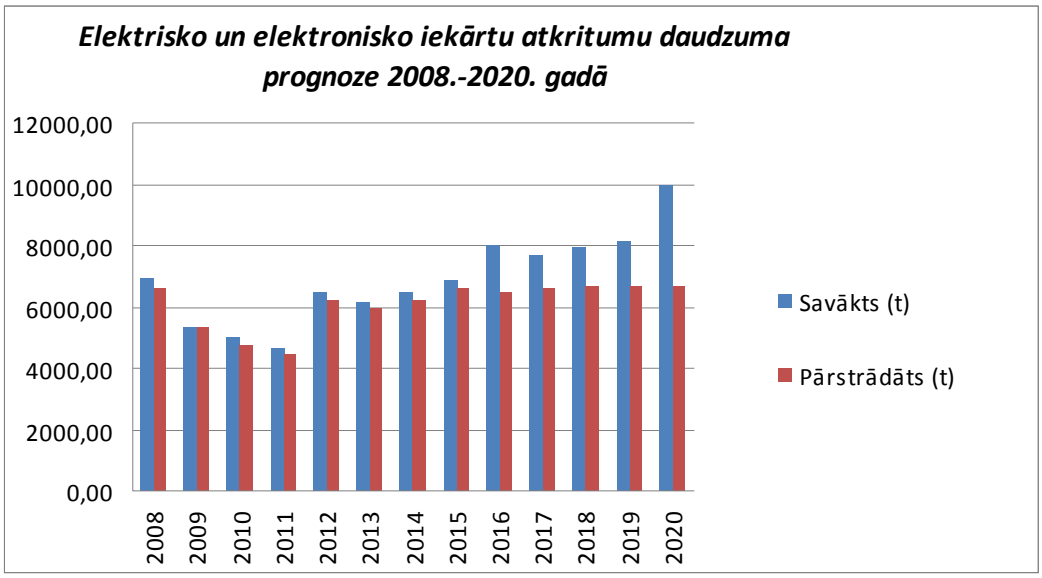

34.attēls. Elektrisko un elektronisko iekārtu apsaimniekoto atkritumu daudzuma prognoze 2008.-2020. gadā
Datu avots: VARAM

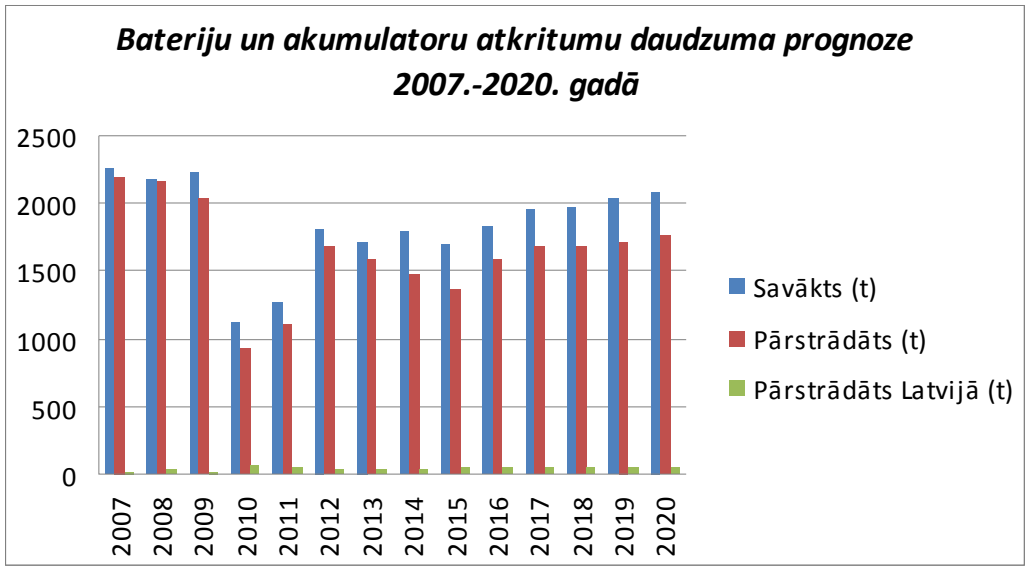

35. attēls. Bateriju un akumulatoru apsaimniekoto atkritumu daudzuma prognoze 2007.-2020. gadā
Datu avots: VARAM

Tā kā plānā ietvertie pasākumi veicinās videi kaitīgo preču atkritumu dalīto vākšanu, palielināsies arī savākto un pārstrādāto smēreļļu un eļļas filtru daudzums.

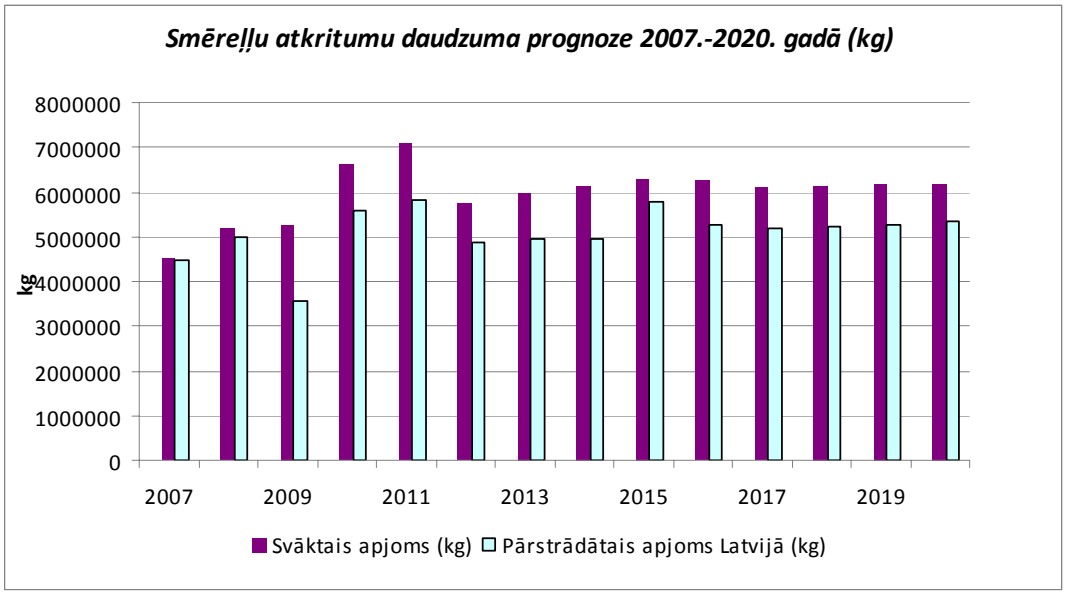

36.attēls. Smēreļļu apsaimniekoto atkritumu daudzuma prognoze 2007.-2020. gadā
Datu avots: VARAM

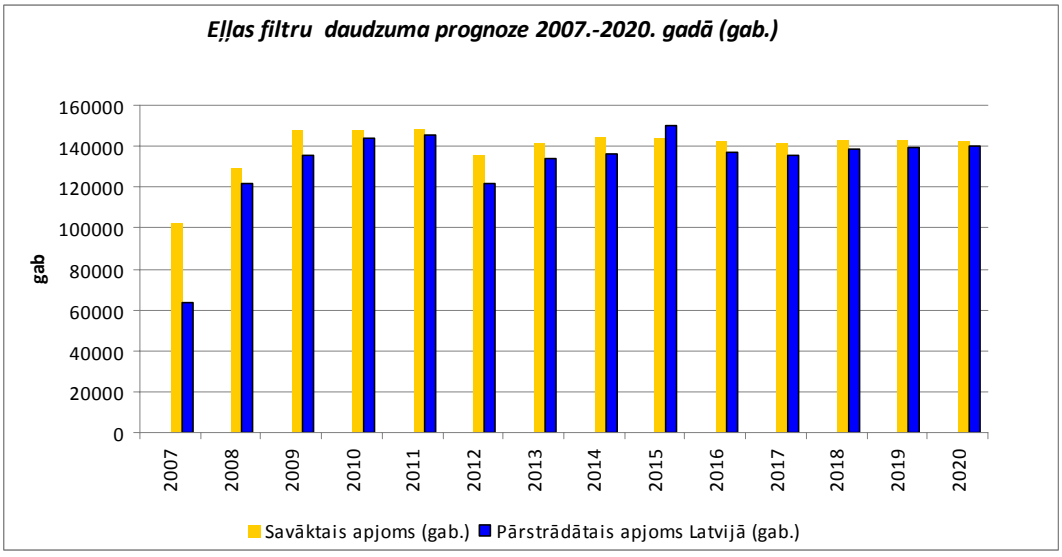

37.attēls. Eļļas filtru apsaimniekoto atkritumu daudzuma prognoze 2007.-2020. gadā
Datu avots: VARAM

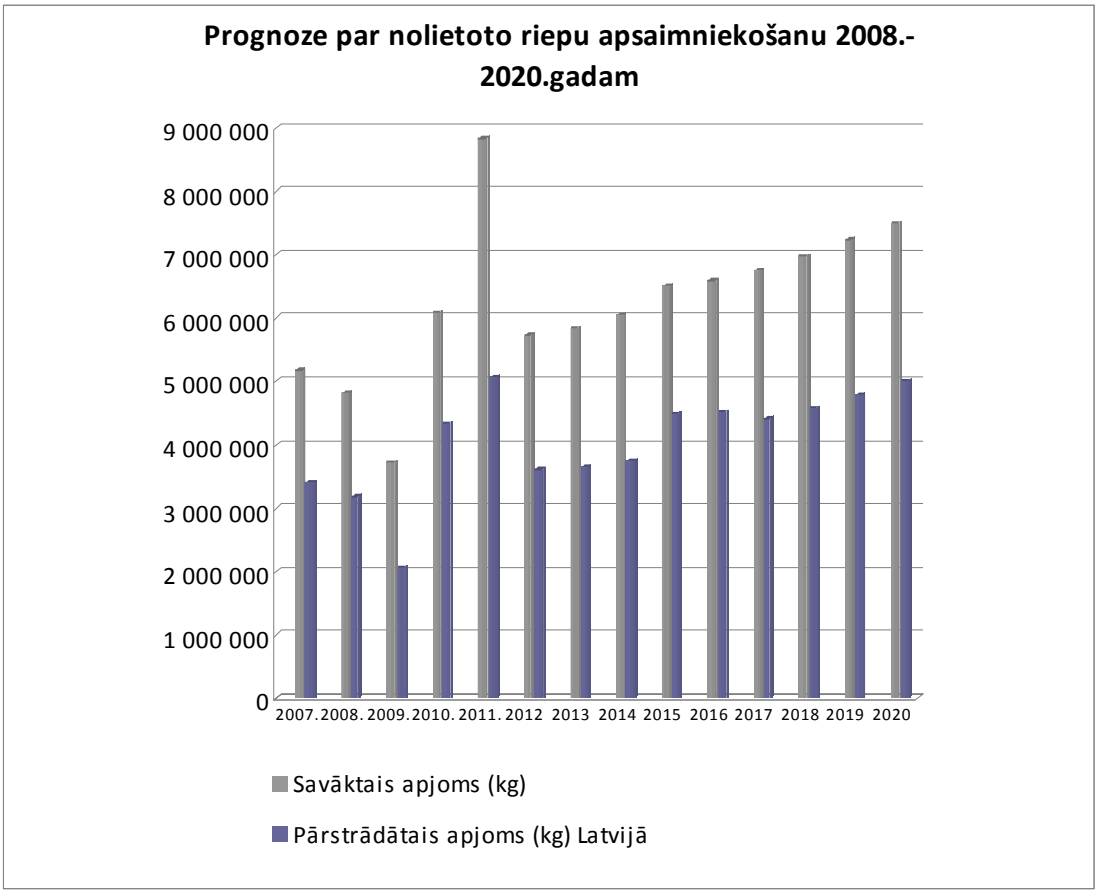

38.attēls. Nolietoto apsaimniekoto riepu daudzuma apjomu prognoze 2007.-2020. gadā
Datu avots: VARAM

Palielinoties nolietoto transportlīdzekļu pārstrādei, palielināsies arī nolietoto autoriepu daudzums. Tā kā plānā ietvertie pasākumi veicinās videi kaitīgo preču atkritumu dalīto vākšanu, palielināsies arī savākto un pārstrādāto autoriepu daudzums.

Atbilstoši ES direktīvu prasībām laika posmā līdz 2020.gadam būvniecības un ēku nojaukšanas atkritumu pārstrāde pieaugs līdz 70% apmēram no radīto atkritumu apjoma.

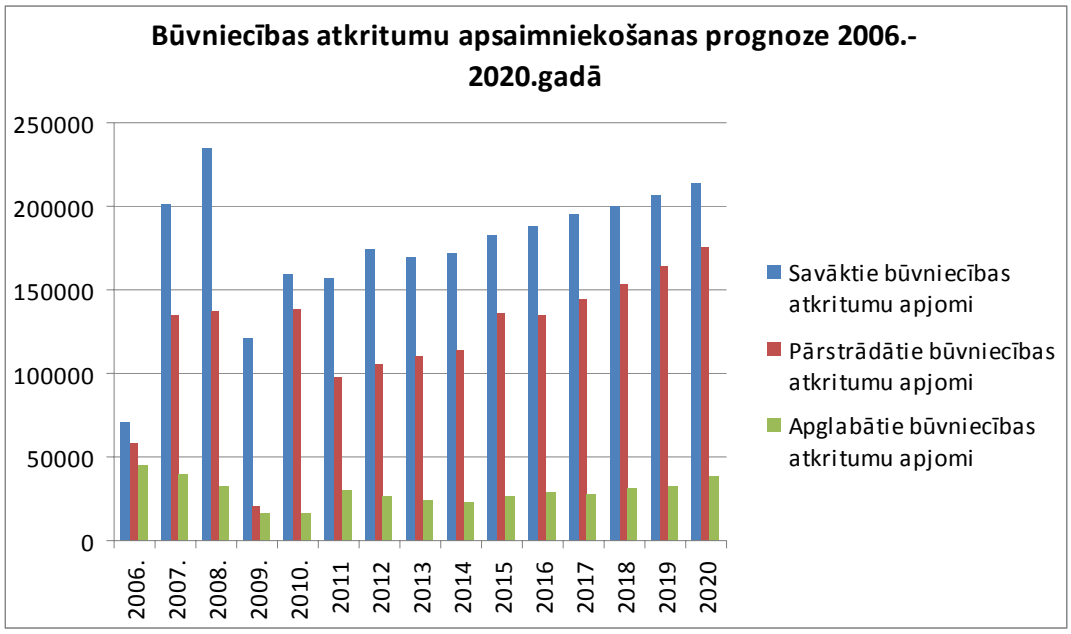

39.attēls. Apsaimniekoto būvniecības atkritumu apjoma prognoze 2007.-2020. gadā
Datu avots: VARAM

Nav paredzams, ka būtiski palielināsies radītais bīstamo atkritumu apjoms. Atkritumu rašanās novēršanas programmas piemērošana, kā arī atkritumu statusa piemērošanas izbeigšanas nosacījumu un ražošanas procesa blakusproduktu statusa piemērošana varētu samazināt radīto bīstamo atkritumu apjomus un veicināt radīto bīstamo atkritumu pārstrādi.

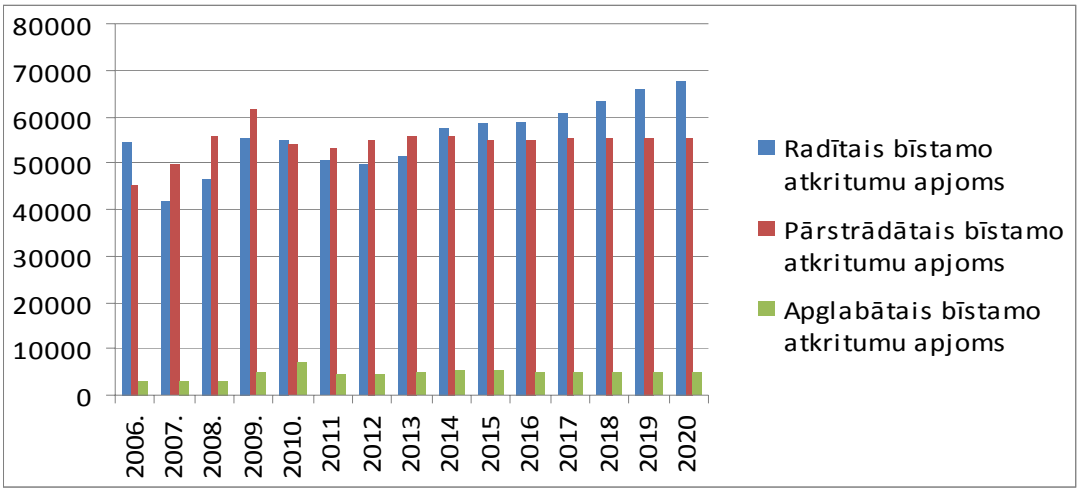

40.attēls. Bīstamo atkritumu apsaimniekošanas prognoze 2006.-2020. gadā (tonnas)
Datu avots: VARAM

Pakāpeniski palielināsies NTL pārstrāde, tā kā, sākot no 2015.gada, tiks pārstrādāti 95% no transportlīdzekļa pašmasas. Ja tiks palielināts DRN par transportlīdzekļa pirmreizējo reģistrāciju palielināsies savākto NTL apjoms.

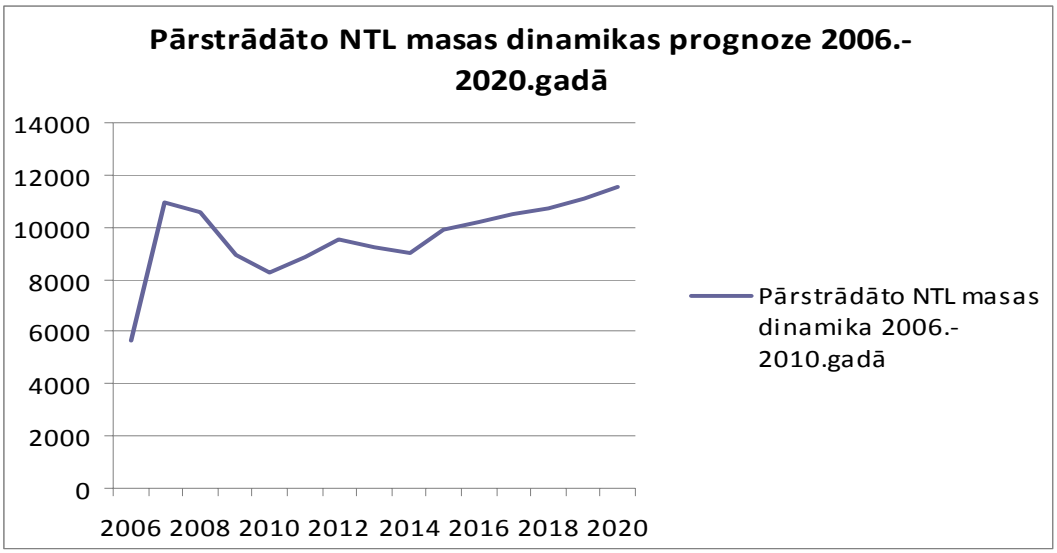

41.attēls. Pārstrādāto NTL masas dinamikas prognoze 2006.-2020. gadā (tonnas)
Datu avots: VARAM

Lai panāktu bīstamo atkritumu apglabāšanas apjoma pieaugumu poligonā (tiem atkritumu veidiem, kuru pārstāde nav iespējama) jāveic šādas darbības:

- Valsts vides dienestam jāpārskata pieļaujamās normas bīstamo atkritumu uzkrāšanai komersantu teritorijās, nosakot to samazinājumu, attiecīgi komersanti būs motivēti iepriekš veidotos bīstamo atkritumu uzkrājumus nodot apglabāšanai poligonā;
- valsts SIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs":
  - atkārtoti ievietos mājas lapā informāciju ar aicinājumu nodot poligonā bīstamos atkritumus,
  - atkārtoti vērsīsies rakstiskā veidā pie komersantiem un aicinās tos samazināt uzkrāto bīstamo atkritumu apjomu, nododot tos poligonā apglabāšanai; tiks aptaujāti komersanti, kas minēti projekta iesniegumā kā galvenie plānotie bīstamo atkritumu nodrošinātāji.

Iepriekšminēto darbību rezultātā tiek plānots, ka pakāpeniski palielināsies poligonā apglabājamo bīstamo atkritumu apjoms.

3.2. Plānotās atkritumu apsaimniekošanas metodes

3.2.1. Atkritumu dalītā vākšana

Prasības atkritumu savākšanas un šķirošanas vietām ir noteiktas Ministru kabineta noteikumos par atkritumu savākšanas un šķirošanas vietām.

Plāna darbības laikā līdz 2014.gada 31.decembrim, katrā pašvaldībā jānodrošina dalītās savākšanas iespējas sadzīves atkritumos esošajam papīram (arī kartonam), plastmasai, stiklam un metālam. Minētās savākšanas iespējas nodrošinās pašvaldības sadarbībā ar atkritumu apsaimniekotājiem, kas veic sadzīves atkritumu apsaimniekošanu attiecīgo pašvaldību administratīvajās teritorijās. Šīs atbildības īstenošanai būs pievērsta īpaša uzmanība.

Ņemot vērā noteiktos mērķus elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu savākšanai, laika posmā līdz 2020.gadam EEIA dalītā vākšana tiks palielināta no 25% no gadā tirgū laistā

elektrisko un elektronisko iekārtu apjoma līdz 60% 2020.gadā. Tāpat tiks veicināti dalītā vākšana izlietotajam iepakojumam, baterijām un akumulatoriem.

Atkritumu dalītās savākšanas pakalpojums tiks nodrošināts visiem atkritumu radītājiem, izmantojot visas iespējamās atkritumu savākšanas metodes:

- atkritumu dalītās vākšanas attīstība, it īpaši nodrošinot metāla, plastmasas, stikla un papīra dalīto savākšanu;
- atkritumu savākšana un izvešana pēc pieprasījuma;
- atkritumu savākšanas pakalpojumu uzlabošana vasaras mītnēs un vasarnīcās;
- atkritumu savākšanas uzlabošana piekrastē, gar iekšzemes ūdeņiem un atpūtas vietās.

3.2.2. Atkritumu sagatavošana atkārtotai izmantošanai, reģenerācija un pārstrāde

Atkritumu sagatavošanai atkārtotai izmantošanai, reģenerācijai un pārstrādei izmantojamās metodes ir noteiktas Ministru kabineta noteikumos par atkritumu reģenerācijas un apglabāšanas veidiem.

Plāna darbības laikā no valsts puses tiks atbalstīta:

- atkritumu sagatavošanai atkārtotai izmantošanai, ja turpmākā atkārtotā izmantošana būs zināma;
- atkritumu sagatavošana pārstrādei vai reģenerācijai;
- esošo atkritumu pārstrādes vai reģenerācijas uzņēmumu jaudu palielināšana;
- atkritumu pārstrādi vai reģenerāciju atbalstošās infrastruktūras veidošana (loģistika);
- jaunu atkritumu pārstrādes vai reģenerācijas uzņēmumu izveide, ja tas ir tehniski un ekonomiski pamatoti.

Netiks atbalstīti tādi atkritumu pārstrādes veidi, kas saistīti ar atkritumu uzglabāšanu pirms citu pārstrādes un reģenerācijas darbību veikšanas, ja nebūs pietiekamu apliecinājumu tam, ka minētā pārstrāde un reģenerācija tiešām notiks.

Prioritārās pārstrādājamo atkritumu plūsmas:

1) sadzīves atkritumos esošais papīrs, metāls, stikls un plastmasa;
2) bioloģiski noārdāmie atkritumi un pārtikas atkritumi;
3) būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumi;
4) elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi;
5) izlietotais iepakojums;
6) nolietoti transportlīdzekļi.

3.2.3. Atkritumu sadedzināšana

Atkritumu sadedzināšanu tam īpaši paredzētās atkritumu sadedzināšanas iekārtās klasificē kā R1 kodam atbilstošu atkritumu reģenerācijas veidu, ja šo iekārtu energoefektivitāte ir atbilstoša normatīvo aktu prasībām. Arī atkritumu līdzsadedzināšana, aizstājot ar atkritumiem degvielu, arī ir uzskatāma par atkritumu reģenerāciju.

Savukārt atkritumu sadedzināšana īpaši paredzētās iekārtās, kurās netiek sasniegta iepriekšminētā energoefektivitāte, ir uzskatāmas par atkritumu apglabāšanas iekārtām un **netiks atbalstīta** arī nākošajā plānošanas periodā.

Atkritumu sadedzināšanai, tos reģenerējot, un arī kurināmā iegūšanai no atkritumiem ir ievērojama loma, lai nodrošinātu plāna 1.pielikumā noteiktos rezultatīvos rādītājus attiecībā uz bioloģiski noārdāmo atkritumu apglabājamo apjomu samazināšanu. Tāpat minētie atkritumu reģenerācijas viedi ir nozīmīgi arī izlietotā iepakojuma rezultatīvo rādītāju sasniegšanā, kā arī nolietotu transportlīdzekļu un EEIA rezultatīvo rādītāju sasniegšanā.

Sadzīves atkritumu sadedzināšanas iekārtas būtu jāizmanto apglabājamo bioloģiski noārdāmo atkritumu apjoma samazināšanai. Pārējo direktīvās noteikto mērķu izpildē sadedzināšanas izmantošana ir ierobežota, ja tā neatbildīs energoefektivitātes kritērijiem.

Atkritumu gazifikācija un pirolīze, kā atkritumu reģenerācijas metodes vēl nav pietiekami labi izpētītas, līdz ar to šādu reģenerācijas metožu izmantošana nākamajā plānošanas periodā ir pieļaujama tad, ja minētās darbības atbilst normatīvajos aktos noteiktajām prasībām un tajās radītie atkritumu reģenerācijas produktu turpmākā izmantošana ir zināma un tā atbilst normatīvo aktu prasībām (robežvērtības pirolīzes eļļas sadedzināšanai, gazifikācijas produktu atbilstība tehniskajām prasībām, kas noteiktas iekārtām, kur tos pārstrādās).

Ņemot vērā to, ka visos atkritumu apsaimniekošanas reģionos ir uzstādītas vai līdz reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu darbības perioda beigām (līdz 2013.gada beigām) paredzēts uzstādīt atkritumu mehāniski – bioloģiskās pārstrādes iekārtas (šķirošanas līnijas), NAIK ražošana varētu attīstīties plāna darbības periodā.

NAIK tirgu ietekmē direktīva 1999/31/EK par atkritumu poligoniem, it īpaši šīs direktīvas prasība samazināt poligonos apglabājamo bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu apjomus. Tas nozīmē, ka ir jāievieš vai nu atkritumu šķirošana to rašanās vietās, vai arī atkritumi jānovirza uz cita veida apstrādes iekārtām, piemēram, atkritumu sadedzināšana, atkritumu kompostēšana. NAIK ražošanā ir iespējams izmantot atkritumu šķirošanas vai pārstrādes procesu pārpalikumus, tāpēc NAIK ražošana nodrošina zināmu elastību atkritumu apsaimniekošanas sistēmai.

3.2.4. Atkritumu apglabāšana un rekultivēto izgāztuvju izmantošanas ierobežojumi

Atkritumu apglabāšanai izmantojamās metodes ir noteiktas Ministru kabineta noteikumos par atkritumu reģenerācijas un apglabāšanas veidiem. Apsvērumi par atkritumu sadedzināšanu kā atkritumu apglabāšanas metodi ir iekļauti plāna 3.2.3.nodaļā.

Lai nodrošinātu bīstamo atkritumu apglabāšanu videi un cilvēka dzīvībai un veselībai drošā veidā, netiks pieļauta bīstamo atkritumu uzglabāšana to rašanās vietās, ja šādas uzglabāšanas laiks pārsniedz 1 gadu pirms atkritumu galīgās apglabāšanas un 3 gadus pirms atkritumu galīgās pārstrādes. Plāna darbības periodā **nav paredzēta jaunu atkritumu poligonu būvniecība**, bet uzcelto poligonu paplašināšana līdz to projektētajai jaudai, ņemot vērā ekonomisko pamatojumu un lietderību. Minētā pasākuma izmaksas tiks segtas no atkritumu poligonus apsaimniekojošo komersantu līdzekļiem.

Biogāzes ieguve **rekultivētās izgāztuvēs**:

- pieļaujama tikai III kategorijas izgāztuvēs, kurās ir ierīkota poligona gāzes savākšanas sistēma un ir veikts pētījums par to, ka poligona gāzes apjoms ir tāds, ka tās ieguve ir ekonomiski pamatota;
- nav atbalstāma no ES struktūrfondu līdzekļiem, jo tie ir tikuši ieguldīti izgāztuves rekultivācijā.

Rekultivēto atkritumu izgāztuvju pārrakšana atkritumos esošo izejvielu (melno un krāsaino metālu lūžņi, u.c.) ieguvei:

- netiks atbalstīta no ES struktūrfondiem, tā kā minētās darbības veicējs gūst labumu/peļņu, realizējot pārrakšanas procesā iegūtos atkritumus;
- ja tiek pārrakta atkritumu izgāztuve, kas ir finansēta par ES līdzekļiem, minētās izgāztuves rekultivācijas projekta iesniedzējs atlīdzina projekta realizācijai piešķirtos ES līdzekļus.

Rekultivētu izgāztuvju pārrakšana pieļaujama tikai tādā gadījumā, ja pēc pārrakšanas pārpalikušie atkritumi tiek nogādāti atkritumu poligonā un pārrakšanas darbību veicējs sedz šo atkritumu apglabāšanas izmaksas un nodrošina izgāztuves rekultivāciju atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Diskutējams ir vēl viens izvirzāmais nosacījums rekultivēto izgāztuvju pārrakšanai - atkritumos visu esošo izejvielu (melno un krāsaino metālu lūžņi, u.c.) ieguvei, nevis tikai vienam veidam.

3.2.5. Depozīta sistēmas piemērošana iepakojumam

Latvijā kopš 2004.gada noteikta depozīta sistēmas piemērošana atkārtoti lietojamam dzērienu iepakojumam. Sistēmas adekvātas piemērošanas gadījumā tiek ievērojami samazināts radīto atkritumu apjoms, jo attiecīgais iepakojums tiek lietots vairākkārt un tiek samazināts iepakojuma patēriņš un resursu patēriņš jauna iepakojuma ražošanai. Sistēmas piemērošana noteikta kā brīvprātīga sistēma, kas, bet praksē netiek atbilstoši īstenota.

Veiktajā pētījumā[27] ir novērtēti ekonomiskie ieguvumi un izmaksas depozīta sistēmas ieviešanai Latvijā. Tas parāda galvenos ieguvumus un izmaksas, kas rastos papildus esošajai konteineru sistēmai ieviešot obligāto depozīta sistēmu vienreiz un atkārtoti lietojamai stikla, plastmasas un metāla dzērienu tarai. Modelējot potenciālo depozīta sistēmu Latvijā, zinātnieki spējuši noteikt galvenos ieguvumus un izmaksas dažādām depozīta sistēmā iesaistītajām pusēm. Bāzes scenārijā depozīta likme tika noteikta 4 santīmi par vienu iepakojuma vienību, taras atgriešanas rādītāju paredzot 80 % līmenī, ar tendenci pieaugt līdz 92 % desmit gadu laikā.

Galvenā naudas plūsma sistēmā saistās ar depozīta maksas plūsmu no tirgotājiem pie ražotājiem, no ražotājiem pie sistēmas operatora un no patērētājiem pie tirgotājiem. Savukārt patērētāji no tirgotājiem saņem depozīta maksu par nodoto taru, ko tirgotājiem kompensē operators. Savukārt galvenās izmaksas sistēmā saistās ar taras savākšanu, kas gulstas uz tirgotāju pleciem, un tālāku transportēšanu, skaitīšanu, šķirošanu un uzglabāšanu, ko operatora uzdevumā veic apakšuzņēmumi. Operators tirgotājiem sedz ar taras savākšanu saistītās izmaksas. Patērētāju neatgūtais depozīts palīdz nodrošināt operatora darbību, līdz ar to būtiski izveidot sistēmu, kas būtu pēc iespējas mazāk atkarīga no neatgūtās taras īpatsvara.

Izmantotais modelis uzrāda, ka, ieviešot depozīta sistēmu, kopējie ieguvumi 10 gados sasniedz 20 miljonus latu un pārsniedz sistēmas ieviešanas izmaksas. Galvenie ieguvēji no sistēmas ieviešanas ir ražotāji, patērētāji un sabiedrība kopumā. Taču depozīta sistēmas ieviešana atstātu atšķirīgas ietekmes uz dažādiem uzņēmumiem, atkarībā no to darbības efektivitātes, spējas pielāgoties jaunajiem apstākļiem, vietas piegādes ķēdē un izveidotās depozīta sistēmas administrācijas shēmas.

Depozīta sistēmas attīstība un rentabilitāte lielā mērā būs atkarīga no tā, kā mainīsies dzērienu patēriņa apjoms, struktūra (starp stiklu, PET un skārdenēm), un iepakojuma izvēle (piem., 0,5 vai 2 l pudeles), jo no tā ir atkarīga gan depozīta maksas plūsma, gan otrreizējai lietošanai un pārstrādei atgūto resursu apjoms.

Jūtīguma analīze parādīja, ka būtiska ietekme uz sistēmu ir noteiktajai depozīta likme – pieaugot depozīta likmei, palielinās taras atriešanas rādītāji, kas palielina patērētāju ieguvumus un ražotāju sistēmas uzturēšanas izmaksas. Šai sakarā vērojama vēl viena sakarība, kas izlīdzina ražotāju izmaksu pieaugumu - jo augtāki taras atgriešanas rādītāji, jo augstāka apsaimniekošanas maksa; jo augstāka taras likme, jo zemāka administratīvā maksa.

Piemērojot depozīta sistēmu vienreiz lietojamam iepakojumam, tiek veicināta un nodrošināta dabas resursu taupīšana, novirzot pārstrādei kā otrreizējās izejvielas plastmasas, stikla un metāla dzērienu iepakojumus un samazinot apglabājamo atkritumu apjomu, kā arī samazinot līdz minimumam mežu, ūdenstilpju apkārtnes un ceļmalu piesārņošanu ar dzērienu iepakojumu. VARAM 2010.gadā izstrādāja Koncepciju par depozīta sistēmas piemērošanu dzērienu iepakojumam, kuras mērķis ir izvērtēt iespējamos risinājumus depozīta sistēmas ieviešanai un piemērošanai dzērienu iepakojumam un ko izskatīja Ministru kabineta komitejā. Līdz 2012.gada beigām paredzēts koncepciju iesniegt izskatīšanai Ministru kabinetā lēmuma pieņemšanai, jo valdības rīcības plāna 99.5.p. kā indikatīvais depozīta sistēmas ieviešanas termiņš ir norādīts 2015.gada 1.janvāris[28].

---

[27] Biedrība „Zaļā brīvība". Depozīta sistēmas ieviešanas ekonomiskais novērtējums Latvijā. 2012.gada septembris.

[28] http://www.mk.gov.lv/lv/mk/darbibu-reglamentejosie-dokumenti/ricibas-plans-dv/VARAMPl_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020.gadam

Lai depozīta sistēmu varētu piemērot valdības deklarācijas noteiktajā termiņā, līdz 2013.gada pirmajai pusei nepieciešams pieņemt atbilstošus normatīvos aktus, lai varētu veikt nepieciešamos priekšdarbus sistēmas ieviešanai un piemērošanai.

Plāna darbības periodā ir nepieciešams nodrošināt gala lēmuma pieņemšanu saistībā ar depozīta sistēmas ieviešanu Latvijā, tai skaitā nepieciešamības gadījumā precizējot ieviešanas termiņus.

3.3. Atkritumu veidi un daudzumi ievešanai un izvešanai

Latvijas teritorijā aizliegts ievest atkritumus apglabāšanai, arī sadedzināšanai, ja minētā darbība ir klasificējama kā atkritumu apglabāšana, vai ilgstošai uzglabāšanai.

Atkritumus reģenerācijai vai sadedzināšanai, ja sadedzināšana klasificējama kā atkritumu reģenerācija, ir atļauts ievest tikai tādā gadījumā, ja valsts teritorijā darbojas atkritumu reģenerācijas iekārtas, kurām ir atbilstoša jauda un kuru īpašnieks ir saņēmis atļauju attiecīgo atkritumu reģenerācijai, un atkritumu ievešanas rezultātā netiek apdraudēta atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna vai reģionālajos plānos noteiktā Latvijas teritorijā radīto atkritumu apstrāde un reģenerācija.

Atkritumus, kuru sagatavošana atkārtotai izmantošanai, atkārtota izmantošana, reģenerācija vai apglabāšana Latvijā nav iespējama ekonomisku vai tehnisku apsvērumu dēļ, attiecīgo darbību veikšanai var izvest uz citām valstīm atbilstoši 1989.gada 22.marta Bāzeles konvencijai par kontroli pār kaitīgo atkritumu robežšķērsojošo transportēšanu un to aizvākšanu un regulai Nr. 1013/2006.

3.4. Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi

Ievērojama loma sabiedrības aktīvākai iesaistīšanai atkritumu apsaimniekošanā ir komunikācijas pasākumiem. Vides izglītības sadaļa jau šobrīd ir iekļauta skolu programmās. Latvijas vides aizsardzības fonds projektu ietvaros piešķir finansējumu plašsaziņas līdzekļu darbībai un izdevējdarbībai vides izglītības un audzināšanas jomā. Atbilstoši normatīvo aktu prasībām, atkritumu apsaimniekotāji īsteno vides komunikācijas aktivitātes. Tomēr līdzšinējā darbība ir sadrumstalota, un tā netiek centralizēti pārraudzīta un koordinēta. Tāpēc tiks izvērtēta iespēja veikt valsts koordinētus vides komunikācijas pasākumus, piemēram, atbalstot atkritumu apsaimniekošanas aktualitāšu atspoguļošanu plašsaziņas līdzekļos, izdodot informatīvos materiālos, atbalstot vides izglītības pasākumus atkritumu apsaimniekošanas jomā.

Īpaša uzmanība tiks pievērsta iedzīvotāju regulārai informēšanai par aktualitātēm atkritumu apsaimniekošanas jautājumos, kā arī tam, kā pašvaldības īstenos savu pienākumu šajā jautājumā. VARAM vērtēs iespējas izstrādāt vadlīnijas pašvaldībām, kā optimāli veikt sabiedrības izglītošanu un informēšanu atkritumu apsaimniekošanas jautājumos.

3.5. Plānotās likumdošanas iniciatīvas

10.tabula. Plānotās likumdošanas iniciatīvas atkritumu apsaimniekošanas jomā periodā no 2013.-2020.gadam

Plāna darbības joma	Veicamais pasākums	Termiņš	Atbildīgā institūcija
Atkritumu apsaimniekošanas sistēma	Noteikt normatīvajos aktos, ka atkritumu apsaimniekošanas reģionālo plānu izstrādi veic attiecīgā AAR pašvaldības, ja nepieciešams	2013.	VARAM, LPS, pašvaldības
	Nodrošināt diskusiju, vai ir nepieciešams ieviest nodevu par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, ņemot vērā, ka par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu īstenojums princips – maksa jāveic par faktisko savākto atkritumu daudzumu	2013.	VARAM, LPS, pašvaldības
	Izstrādāt metodiku atkritumu sastāva noteikšanai un noteikt, ka poligonu apsaimniekotājiem jāveic regulāri atkritumu sastāva novērtēšana	2013.-2014.	VARAM
	Ieviest būvniecības atkritumu pārvadāšanai stingrās uzskaites sistēmu	2013.-2014.	VARAM
	Noteikt AAR robežas, norādot AAR ietilpstošās pašvaldības vai to daļas	2013.	VARAM, LPS, pašvaldības
Atkritumu rašanās novēršana	Ietvert Ministru kabineta rīkojuma projektā par prioritāriem zinātnes virzieniem fundamentālo un lietišķo pētījumu finansēšanai pētījumus attiecībā uz inovatīvām ražošanas tehnoloģijām, kuru mērķis ir panākt, ka preču un produktu ražošanā pēc iespējas mazāk tiek izmantoti dabas resursi un tos aizstāj ar atkārtoti izmantojamām izejvielām;	2013.	IZM, VARAM
Atkritumu dalītā vākšana	Normatīvajos aktos noteikt atkritumu apsaimniekošanas komersantu pienākumu informēt atkritumu radītājus par tiem pieejamām atkritumu dalītās vākšanas iespējām (internets, informatīvie materiāli)	2013.	VARAM, pašvaldības
Atkritumu dalītā vākšana	Pārskatīt un noteikt stingrākus nosacījumus, uz kādiem tiek piemēroti nodokļa atbrīvojumi, kā arī izvērtēt nepieciešamību noteikt augstākus reģenerācijas mērķus tiem, kas saņem nodokļa atbrīvojumus.	2013.-2015.	VARAM
	Izvērtēt nepieciešamos grozījumus	2013.-2014.	VARAM, LPS,

Plāna darbības joma	Veicamais pasākums	Termiņš	Atbildīgā institūcija
	normatīvajos aktos, lai noteiktu, ka pašvaldības ir atbildīgas par dalītās savākšanas mērķu sasniegšanu		pašvaldības
	Izvērtēt, vai nosakāmi administratīvie sodi, ja nav sasniegti atkritumu dalītās savākšanas mērķi	2014.	VARAM
	Normatīvajos aktos paredzēt administratīvos sodus par to, ka netiek šķiroti atkritumi	2014.-2015.	VARAM
Atkritumu sagatavošana reģenerācijai, atkritumu reģenerācija un pārstrāde	Noteikt kvalitātes kritērijus kompostam/digestātam, lai to varētu izmantot citur tautsaimniecībā (lauksaimniecība, būvniecība, mežsaimniecība, ceļu būve, u.tml.)	2013.-2015.	VARAM, ZM
	Noteikt stingrākus kritērijus DRN piemērošanai par atkritumu apglabāšanu (piemēram, bioloģiski noārdāmo atkritumu apsaimniekošanai);	2013.-2015.	VARAM, EM
	Izvērtēt nepieciešamību paplašināt ražotāju atbildības sistēmas piemērošanu (piemēram, preses izdevumiem un reklāmām), piemērojot tiem DRN	2015.	VARAM
	Palielināt DRN videi kaitīgām precēm, iepakojumam, nolietotiem transportlīdzekļiem	2013.-2015.	VARAM
	Ieviest depozīta sistēmu iepakojumam	2014.-2015.	VARAM
Atkritumu apglabāšana	Normatīvajos aktos noteikt aizliegumu apglabāt bioloģiski noārdāmos atkritumus poligonos;	2013.-2014.	VARAM
	Normatīvajos aktos noteikt, ka poligonu apsaimniekotājiem ir jāveic regulāri apglabājamo atkritumu sastāva pētījumi	2013.	VARAM
	Pakāpeniski palielināt DRN par atkritumu apglabāšanu poligonos	2013.-2015.	VARAM
	Izvērtēt iespējas noteikt izliegumus/ierobežojumus apglabāt tādus atkritumus, kuriem pastāv pārstrādes iespējas	2013.-2015.	VARAM

4. Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā paredzēto pasākumu īstenošanai pieejamais un nepieciešamais finansējums un tā avoti

4.1. Pārskats par atkritumu apsaimniekošanas sistēmas valsts finansējumu un ES fondu ietekmi uz atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstību

Laikā no 1995. līdz 2011. gadam sadzīves atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras attīstībā un normatīvo aktu prasībām neatbilstošo izgāztuvju rekultivācijā ieguldīti 99,1 milj. latu. Ārvalstu finanšu palīdzība, ieskaitot ES fondus, šo gadu laikā sasniegusi 65,61 milj. latu, valsts budžeta dotācija – 10,08 milj. latu, projektu īstenotāju ieguldītie līdzekļi – 23,41 milj. latu (42.attēls).

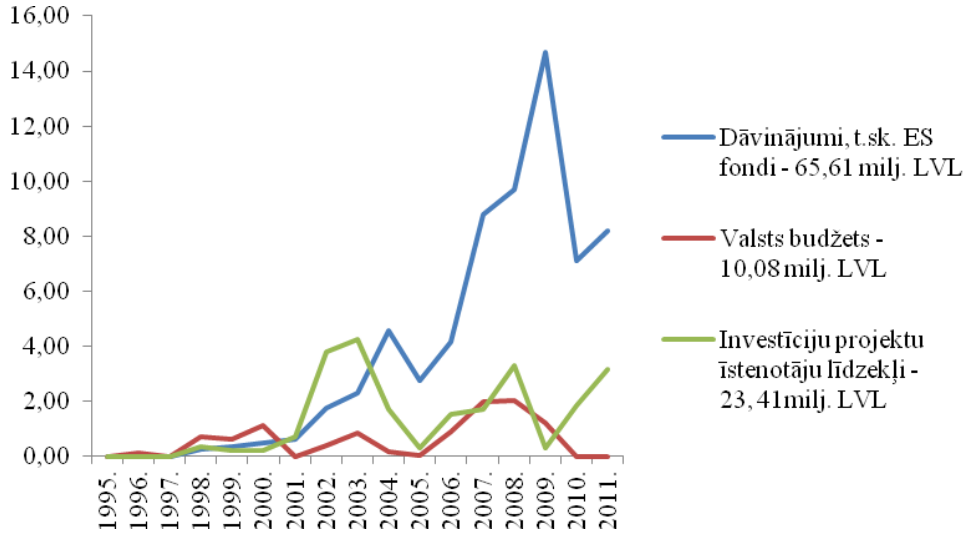

42. attēls. Investīcijas atkritumu apsaimniekošanas attīstībā, 1995-2011, milj. LVL
Datu avots: VARAM

Investīcijas ieguldītas, normatīvo aktu prasībām neatbilstošo sadzīves atkritumu izgāztuvju rekultivācijā – 8,04 milj. latu, atkritumu dalītās vākšanas infrastruktūrā – 4,78 milj., bet lielākā daļa no investīcijām ieguldītas sadzīves atkritumu apglabāšanas poligonu izveidē un attīstībā – 86,29 milj. latu, lai nodrošinātu atkritumu apglabāšanu iedzīvotājiem un videi nekaitīgā veidā (43. attēls).

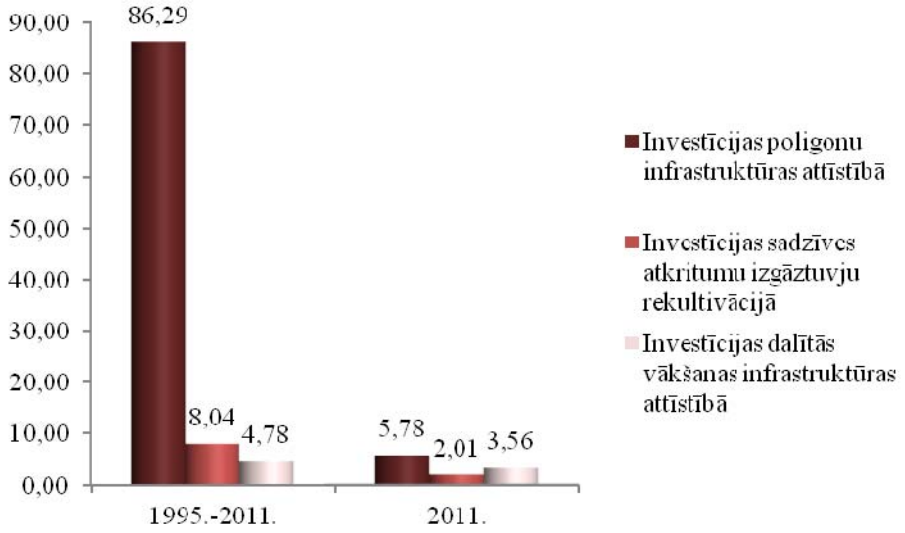

43. attēls. Investīcijas atkritumu apsaimniekošanas attīstības jomās, 2011, milj. LVL
Datu avots: VARAM

2011. gadā sadzīves atkritumu apsaimniekošanas projektos ieguldīti 11,353 milj. latu, t.sk. Kohēzijas fonda līdzekļi ir 8,175 milj. jeb 72% un projektu īstenotāju līdzekļi – 3,179 milj. latu jeb 28% no kopējām investīcijām (44. attēls).

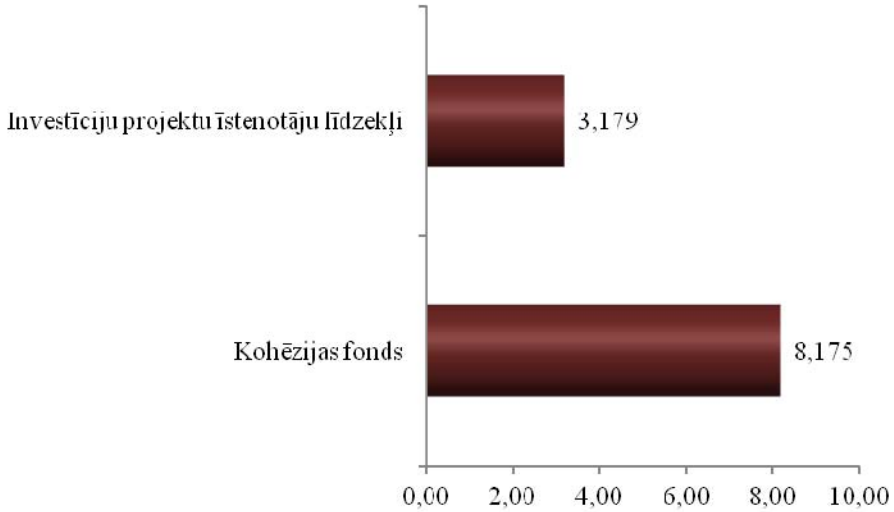

44. attēls. Investīcijas atkritumu apsaimniekošanas attīstībā, 2011, milj. LVL
Datu avots: VARAM

Izveidojot valstī normatīvo aktu prasībām atbilstošus atkritumu apglabāšanas poligonus, tiek radīti priekšnoteikumi, lai slēgtu un rekultivētu likumdošanas prasībām neatbilstošās atkritumu izgāztuves. Līdz 2011. gada beigām, piesaistot 2007. – 2013. gada Eiropas Savienības finanšu plānošanas perioda finanšu līdzekļus, rekultivētas 30 sadzīves atkritumu izgāztuves ~51 ha platībā, no tām 7 izgāztuves 18,185 ha platībā 2011. gadā (45. attēls).

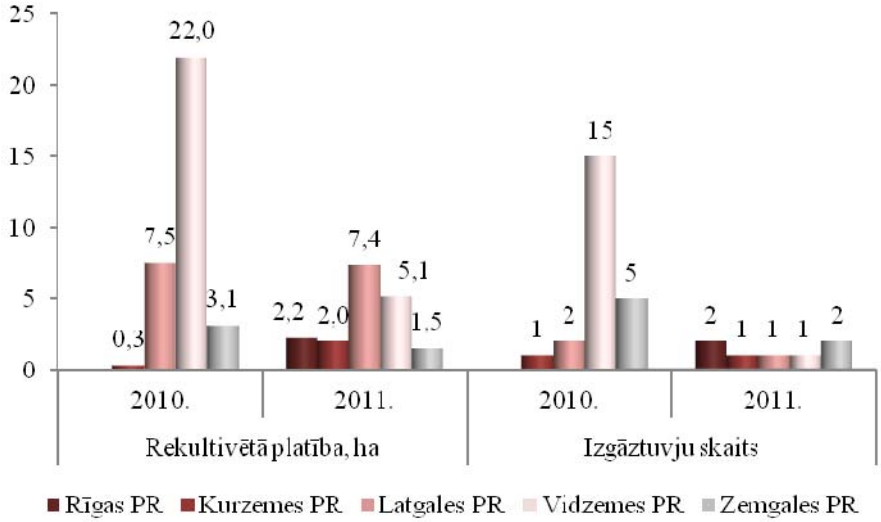

45. attēls. Rekultivēto izgāztuvju skaits un platība, 2011, milj. LVL
Datu avots: VARAM

Kopumā kopš 2000. gada ar ISPA, Kohēzijas fonda un ERAF atbalstu rekultivētas 305 normatīvo aktu prasībām neatbilstošas atkritumu izgāztuves ~435 ha platībā, attiecīgi Kohēzijas fonda līdzfinansēto projektu ietvaros rekultivētas 258 izgāztuve ~366 ha platībā un ERAF projektos – 47 izgāztuves 80 ha platībā.

Pilnveidojot sadzīves atkritumu poligonu infrastruktūru, tika paredzēts, ka samazināsies apglabāto atkritumu daudzums (par 10 tūkst. t pret iepriekšējo gadu). Situācijas analīze liecina, ka neskatoties uz to, ka plānotās aktivitātes dalītās atkritumu vākšanas attīstībā vēl nav īstenotas (projektu īstenošanas maksimālais laiks ir 4 gadi), ir būtiski samazinājies kopējais apglabāto sadzīves atkritumu daudzums, t.i., būtisks ir kopējā apglabāto sadzīves atkritumu daudzuma samazinājums pret iepriekšējo gadu. (46.attēls).

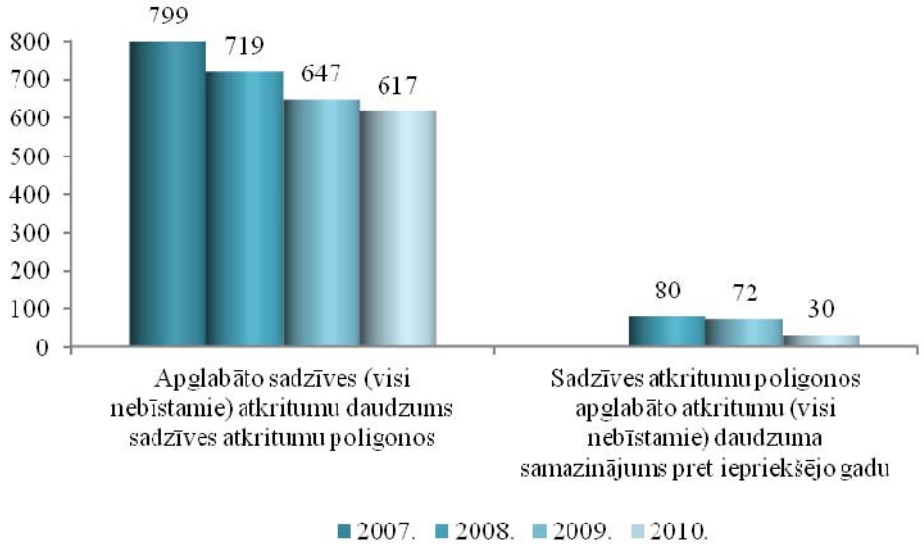

46. attēls. Apglabāto sadzīves atkritumu daudzums sadzīves atkritumu poligonos, tūkst.t.[29]
Datu avots: VARAM

[29] VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un hidrometeoroloģijas centrs" dati VARAMPl_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020.gadam

4.2. Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstības finansēšana

Plānā minētie pasākumi tiks finansēti:

1) 2007. –2013. gada Eiropas Savienības finanšu plānošanas perioda ietvaros
2) 2014. –2020. gada Eiropas Savienības finanšu plānošanas perioda ietvaros[30].

Informācija par Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas 2014. –2020. gada Eiropas Savienības finanšu plānošanas perioda darbības programmā iekļaujamajiem VARAM kompetencē esošajiem uzdevumiem atbilstoši izstrādes procesā esošās Nacionālās attīstības programmas rīcības virzieniem ir iekļauta plāna 4.pielikumā.

11.tabula. Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstības finansēšana

Plāna darbības joma	Veicamais pasākums	Termiņš	Atbildīgā iestāde/ organizācija/ privātpersonas	Finansējuma avots
Atkritumu apsaimniekošanas sistēma	Kontrolēt atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu atbilstību normatīvo aktu prasībām	Visā plāna darbības laikā	VVD	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros
	Nodrošināt, ka kvalitatīvi atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumi ir pieejami visiem iedzīvotājiem	Visā plāna darbības laikā	Pašvaldības, atkritumu apsaimniekošanas komersanti	Budžeta līdzekļu ietvaros, Komersantu līdzekļi
	Pašvaldībām, kuras nav noslēgušas atkritumu apsaimniekošanas līgumus ar atkritumu apsaimniekotājiem, atbilstoši normatīvo aktu prasībām, veikt atbilstošās darbības un noslēgt atbilstošus līgumus	2013.	Pašvaldības	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros
	Veicināt zaļais publiskais iepirkuma, vides pārvaldības un tām līdzīgo sistēmu un ekomarķējumu izmantošanu atkritumu apsaimniekošanas politikas īstenošanā un atkritumu apsaimniekošanas jomā	Visā plāna darbības laikā	VARAM, pašvaldības	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros
	Pilnveidot un nodrošināt kvalitatīvu atkritumu statistikas vākšanu un apkopošanu	Visā plāna darbības laikā	VARAM LVĢMC,	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros

[30] Atbilstoši Nacionālā attīstības plāna finansējuma prioritātēm, kuras uz plāna izstrādes brīdi nav apstiprinātas VARAMPl_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020.gadam

Plāna darbības joma	Veicamais pasākums	Termiņš	Atbildīgā iestāde/ organizācija/ privātpersonas	Finansējuma avots
Atkritumu rašanās novēršana	Izmantojot dažādu pieejamo finanšu instrumentu finansējumu, atbalstīt programma „zaļās" ražošanas sekmēšanu, piemēram: ➢ tehnoloģiju inkubatora izveide, kurā „zaļajiem" komersantiem būs pieejams atbalsts pirms-inkubācijas un inkubācijas pakalpojumiem, lai novērtētu biznesa potenciālu un izstrādātu biznesa plānu, palielinātu jaundibināto komersantu dzīvotspēju ➢ atklāts projektu konkurss, kura ietvaros komersantiem būs pieejams atbalsts iekārtu iegādei, lai ieviestu ražošanā jaunus, videi draudzīgus produktus un risinājumus un palielinātu „zaļo" komersantu konkurētspēju Latvijā.	2013.-2016.	EM, VARAM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros
	Sadarboties ar augstākās izglītības iestādēm, veicinot pētījumus par atkritumu rašanās novēršanas pasākumiem un par resursu atguvi no atkritumiem.	Visā plāna darbības laikā	VARAM, IZM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros
	Pēc iespējas piedalīties Eiropas Savienības mēroga pasākumos par atkritumu rašanās novēršanas un atkritumos esošo resursu atguvi.	Visā plāna darbības laikā	VARAM, EM, komercsabiedrības (ražošana, atkritumu apsaimniekošana, nevalstiskās organizācijas, profesionālās asociācijas	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros, Komersantu līdzekļi
	Veicināt videi draudzīgu izejvielu izmantošanu	Visā plāna darbības	EM, VARAM, ZM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros

Plāna darbības joma	Veicamais pasākums	Termiņš	Atbildīgā iestāde/ organizācija/ privātpersonas	Finansējuma avots
	ražošanā, kā arī veicināt resursu taupīšanu, iniciēt pasākumus, kas popularizē videi draudzīgu tehnoloģiju attīstību, tajā skaitā bioloģiskās lauksaimniecības attīstību	laikā		
	Atbalstīt ražošanas metožu ieviešanu, kas veicina atkritumu rašanās novēršanu	Visā plāna darbības laikā	EM, VARAM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros
	Veicināt pārtikas produktu atlikumu racionālu izmantošanu – piemēram, iespējas tos nodot dzīvnieku barošanai u.c.	Visā plāna darbības laikā	ZM, VARAM,	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros
	Nodrošināt iespējas vākt no iedzīvotājiem un tekstilapstrādes uzņēmumiem ražošanas atlikumus un nevajadzīgās tekstila preces, nododot tās pārstrādei vai atkārtotai izmantošanai.	Visā plāna darbības laikā	pašvaldības, atkritumu apsaimniekošanas komersanti, VARAM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros, Komersantu līdzekļi
	Izvērtēt iespēju atbalstīt no ES struktūrfondiem komersantus (it īpaši MVU), kuri veic atkritumos izmestu produktu vai lietotu produktu atkārtotu izmantošanu vai labošanu	Visā plāna darbības laikā	EM, VARAM, pašvaldības	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros
	Izglītot atkritumu radītājus, aicinot izvēlēties videi draudzīgākus produktus, samazināt lieku preču iegādi un patēriņu, atbrīvoties no atkritumiem atbilstoši normatīvo aktu prasībām.	Visā plāna darbības laikā	VARAM, LVAFA, pašvaldības	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros
	Atbalstīt atkritumu rašanās novēršanas pasākumus ārstniecības iestādēs (slimnīcas, doktorāti, veselības	2014.	VM, VARAM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros

Plāna darbības joma	Veicamais pasākums	Termiņš	Atbildīgā iestāde/ organizācija/ privātpersonas	Finansējuma avots
	centri, rehabilitācijas centri)[31]			
	Veicināt eko-dizaina jautājumu iekļaušanu specializētajās augstākās izglītības iestāžu, kā arī profesionālo izglītības iestāžu mācību programmās.	2014.	IZM, EM, VARAM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros
	Atbalstīt tādu ražošanas tehnoloģiju izstrādi un ieviešanu, kas radītu mazāku atkritumu daudzumu radošas preces, kā arī racionalizācijas priekšlikumu izstrādi ražošanas atkritumu otrreizējai izmantošanai un to pārstrādei	Visā plāna darbības laikā	EM, VARAM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros
Atkritumu dalītā vākšana	Nodrošināt sadzīves atkritumu dalītas vākšanas pakalpojuma pieejamību iedzīvotājiem	Visā plāna darbības laikā	Pašvaldības, atkritumu apsaimniekošanas komersanti	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros, atkritumu apsaimniekošanas komersantu līdzekļi
	Informēt un izglītot sabiedrību par atkritumu dalīto vākšanu	Visā plāna darbības laikā	Pašvaldības, Atkritumu apsaimniekošanas komersanti, VARAM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros, Atkritumu apsaimniekošanas komersantu līdzekļi
	Konsultēties ar profesionālajām asociācijām un citām interešu grupām par iespējām palielināt atkritumu dalīto vākšanu un attīstīt jaunas iespējas	Visā plāna darbības laikā	Pašvaldības, VARAM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros,
	Nodrošināt atkritumu dalītās savākšanas vietu izveidi, paredzot iespēju nodot lietotas preces to atkārtotai izmantošanai vai sagatavošanai atkārtotai izmantošanai	Visā plāna darbības laikā	Pašvaldības, Atkritumu apsaimniekošanas komersanti, VARAM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros, Atkritumu apsaimniekošanas komersantu līdzekļi
	Nodrošināt informācijas pieejamību mājsaimniecībām un	Visā plāna darbības laikā	Pašvaldības, Atkritumu apsaimniekošanas	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros, Atkritumu

[31] Veselības ministrijas priekšlikums (2012.05.04. vēstule Nr. 2.18-1e/6147)
VARAMPl_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020.gadam

Plāna darbības joma	Veicamais pasākums	Termiņš	Atbildīgā iestāde/ organizācija/ privātpersonas	Finansējuma avots
	citām interešu grupām par atkritumu dalītās vākšanas vietu izvietojumu un iespējām nodot atkritumus šajās savākšanas vietās		komersanti	apsaimniekošanas komersantu līdzekļi
	Nodrošināt, ka sadzīves atkritumu apsaimniekošanas maksa tiek noteikta, ievērojot principu, ka atkritumu radītājam jāmaksā par faktiski radīto atkritumu apjomu	Visā plāna darbības laikā	Pašvaldības	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros
Atkritumu sagatavošana reģenerācijai, atkritumu reģenerācija un pārstrāde un apglabājamo atkritumu apjoma samazināšana	Piedalīties ES vai citās starptautiskās darba grupās un forumos par bioloģiski noārdāmo atkritumu apsaimniekošanu	Visā plāna darbības laikā	Atkritumu apsaimniekošanas komersanti, VARAM, ZM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros, Atkritumu apsaimniekošanas komersantu līdzekļi
	Izmantot un izplatīt pilotprojektos iegūto pieredzi un materiālus par bioloģiski noārdāmo atkritumu apsaimniekošanu	Visā plāna darbības laikā	Atkritumu apsaimniekošanas komersanti, nevalstiskās organizācijas	
	Atbalstīt ieguldījumus: ➢ atkritumu sagatavošanai atkārtotai izmantošanai ➢ atkritumu sagatavošanai pārstrādei vai reģenerācijai ➢ esošo atkritumu pārstrādes vai reģenerācijas uzņēmumu jaudu palielināšanā ➢ atkritumu pārstrādi vai reģenerāciju atbalstošās infrastruktūras veidošanā (loģistika) ➢ jaunu atkritumu pārstrādes vai reģenerācijas uzņēmumu izveidē, ja tas ir tehniski un ekonomiski pamatoti.	Visā plāna darbības laikā	VARAM, EM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros, Atkritumu apsaimniekošanas komersantu līdzekļi; ES fondu projektu finansējums

Plāna darbības joma	Veicamais pasākums	Termiņš	Atbildīgā iestāde/ organizācija/ privātpersonas	Finansējuma avots
	Izvērtēt NAIK ražošanas un turpmākās izmantošanas iespējas	2013.-2015.	VARAM, EM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros, Atkritumu apsaimniekošanas komersantu līdzekļi
	Novērtēt bioloģisko noārdāmo atkritumu izmantošanas potenciālu, kas izmantojams enerģijas ražošanai	2015.	VARAM, EM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros
	Nodibināt balvu par atraktīvāku, augstākas pievienotas vērtības produktu izgatavošanu no atkritumos esošiem materiāliem, lai stimulētu atkritumu izmantošanu dažādu jaunu produktu attīstībā, t.sk., vides objektos.	2014.	EM, VARAM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros
	Nodrošināt, ka pašvaldības un pašvaldību iestādēs tiek dalīti vākts izlietotais papīrs, nolietotās elektriskās un elektroniskās iekārtas un nolietotās baterijas un akumulatori un nodots pārstrādei	2013.	Pašvaldības	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros
	Popularizēt otrreizējo izejvielu „biržu”- viena uzņēmuma atkritumi vai blakusprodukti ir otra uzņēmuma izejviela.	Visā plāna darbības laikā	Komersanti	Komersantu līdzekļi
	Izanalizēt un novērtēt attiecīgās atkritumu plūsmas (apjomi, rašanās avoti u.c.), iespējas atbalstīt pārstrādes jaudas izveidi vai attīstību, ņemot vērā novērtējumu par esošajām pārstrādes jaudām tuvākajās kaimiņvalstīs un tur radītajām attiecīgajām atkritumu plūsmām	2013.-2015.	VARAM, ZM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros

5. Stratēģija apglabājamo bioloģiski noārdāmo atkritumu apjomu samazināšanai

5.1. Direktīvas 1999/31/EK par atkritumu poligoniem prasības attiecībā uz bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu apsaimniekošanu

Saskaņā ar Direktīvu Nr.1999/31/EK par atkritumu poligoniem (turpmāk – Direktīva 1999/31/EK), par bioloģiski noārdāmiem atkritumiem uzskata atkritumus, kuru bioloģiskā noārdīšanās var notikt gan aerobos, gan anaerobos apstākļos, piemēram, pārtikas atkritumi, parku un dārzu atkritumi, papīrs un kartons.

Saskaņā ar Direktīvu 1999/31/EK, "sadzīves atkritumi" nozīmē mājturības atkritumus vai jebkurus citus atkritumus, kas pēc to īpašībām vai sastāva ir līdzīgi sadzīves atkritumiem.

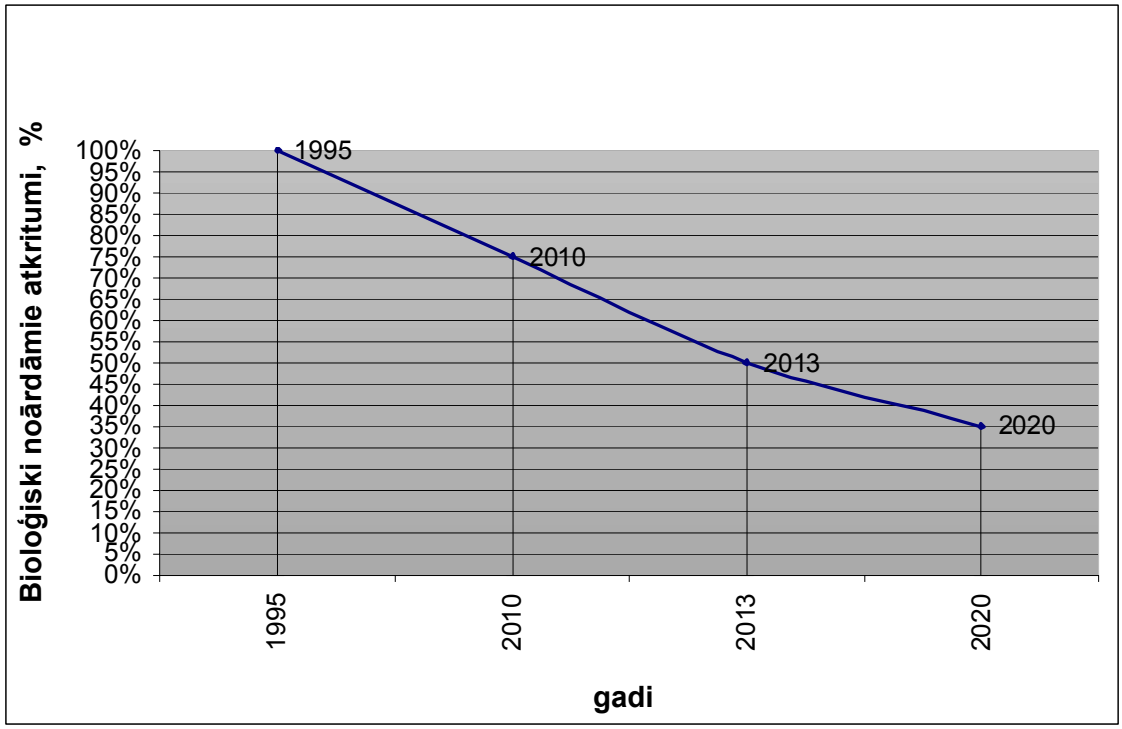

47.attēls. Sasniedzamie rezultāti apglabājamiem bioloģiski noārdāmajiem sadzīves atkritumiem
Datu avots: VARAM

Saskaņā ar Direktīvas 1991/31/EK 5.panta 1.punktu, dalībvalstīm ir jāizveido nacionāla līmeņa stratēģija, lai samazinātus tos bioloģiski noārdāmu atkritumu daudzumus, kuri tiek apglabāti poligonos. Stratēģijai ir jāsatur pasākumi, lai sasniegtu direktīvā noteiktos mērķus, it īpaši, izmantojot atkritumu pārstrādi, kompostēšanu, biogāzes ieguvi vai materiālu/enerģijas reģenerāciju.

Direktīvas 1999/31/EK 5.panta 2.punktā ir noteiktie mērķi ir iekļauti šī plāna 1.pielikumā.

Dalībvalstis, kuras 1995.gadā vai pēdējā gadā pirms 1995.gada, par kuru ir atbilstoši standartizēti EUROSTAT dati, vairāk nekā 80% no savāktajiem sadzīves atkritumiem ir apglabājušas poligonos, var atlikt šo mērķu sasniegšanu uz laika posmu, kas nav garāks par 4 gadiem. Dalībvalstis, kuras ir paredzējušas izmantot šo nosacījumu, par to informē EK.

Atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likumam, bioloģiskie atkritumi ir bioloģiski noārdāmi dārzu vai parku atkritumi, mājsaimniecību, restorānu, sabiedriskās ēdināšanas iestāžu un mazumtirdzniecības telpu pārtikas un virtuves atkritumi un citi tiem pielīdzināmi pārtikas ražošanas atkritumi. Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā un reģionālajos plānos paredz pasākumus, kas veicina no bioloģiskajiem atkritumiem ražotu videi nekaitīgu materiālu izmantošanu, bioloģisko atkritumu atsevišķu savākšanu to reģenerācijai, kompostēšanai un pārstrādei, kā arī pasākumus bioloģisko atkritumu apstrādei. Bioloģiskos atkritumus kompostē sadzīves atkritumu poligonos vai vietās, kuras speciāli ierīkotas bioloģisko atkritumu kompostēšanai.

5.2. Latvijā radītais bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu daudzums 1995.gadā

Atbilstoši Padomes Direktīvā 1999/31/EK 5.2.pantā minētajam, bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu apglabāšanai poligonā mērķi tiek noteikti, izmantojot datus par bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu daudzumu, kas ir radies 1995.gadā vai pēdējā gadā pirms 1995.gada, par kuru ir pieejami standartizēti Eurostat dati.

Tā kā statistikas par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu vākšana un apkopošana tika uzsākta tikai 2001.gadā, tad Latvijā nav pieejami oficiāli dati par 1995.gadā radīto bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu daudzumu. Tāpēc, lai varētu novērtēt poligonos apglabājamo bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu daudzumu un to bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu daudzumu, kuru poligonos apglabāt nevarēs, ir izmantotas Eurostat sagatavotās standarta vērtības (skatīt 12.tabulu).

EUROSTAT sagatavotās standarta vērtības par bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu daudzumiem Latvijā 1995.gadā.

12.tabula. EUROSTAT sagatavotās standarta vērtības par bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu daudzumiem Latvijā 1995.gadā.

	Iedzīvotāju skaits uz 1995.gada 31.decembri	Savāktais sadzīves atkritumu daudzums	Radītais sadzīves atkritumu daudzums	Bioloģiski noārdāmie sadzīves atkritumi			Apglabāti sadzīves atkritumi
	X1000	1000 tonnas	1000 tonnas	%	1000 tonnas	Kg/iedz	%
Latvija	2501,7	328	657	70	460	184	100

Datu avots: Eurostat

Prognozes sagatavošanā tika pieņemts, ka bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzums ir 62,5% no radītā sadzīves atkritumu daudzuma.

Pamatojoties uz pieejamo informāciju un prognozēm, var secināt, ka Direktīvā 1999/31/EK noteikto prasību sasniegšanai var tikt pieļauta šādu bioloģisko noārdāmo sadzīves atkritumu daudzumu apglabāšana sadzīves atkritumu poligonos (skatīt 13.tabulu):

13.tabula. Apglabājamie bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu daudzumi

Gads	Prognozētais radītais bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu daudzums, tonnas	Bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu daudzums, kuru drīkst apglabāt poligonā,	Bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu daudzums, kuru nedrīkst apglabāt

		tonnas	poligonos, tonnas
2010	607 000	345 000	262 000
2013	632 000	230 000	402 000
2020	691 000	161 000	530 000

Datu avots: Eurostat

5.3. Bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu apsaimniekošana Latvijā

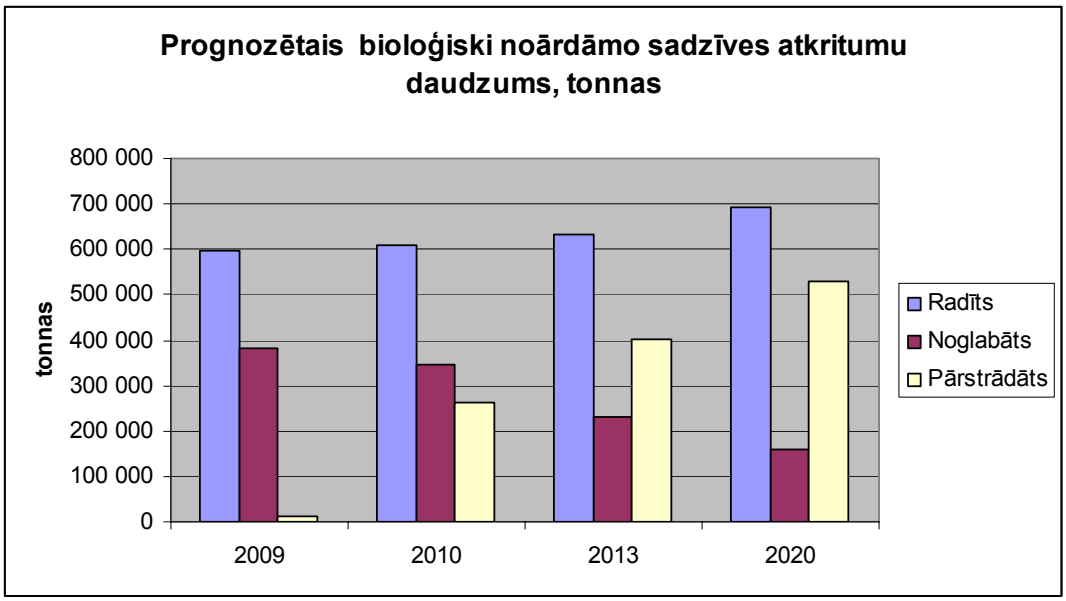

48.attēls. Prognozētais bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu daudzums, tonnas
Datu avots**:** Pētījuma („Degradējamā organiskā oglekļa daļas noteikšana apglabātos atkritumos", 2011.g.) dati

Izvērtējot citu valstu pieredzi bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu apsaimniekošanas jomā, ir redzams, ka dažādām šo atkritumu frakcijām tiek izmantotas dažādas atkritumu pārstrādes metodes. It īpaši tiek uzsvērta bioloģisko noārdāmo atkritumu šķirošanas nozīmē to rašanās vietās. Šādā veidā tiek nodrošināta kvalitatīva pārstrādājama materiāla sagatavošana, kas atbilst atkritumu pārstrādes komercsabiedrību prasībām un kas nav piesārņots tādā mērā, lai kavētu pārstrādi. Bioloģiski noārdāmos sadzīves atkritumu dažādu frakciju pārstrādes iespējas ir apkopotas 14.tabulā.

14.tabula. Bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu dažādu frakciju pārstrādes iespējas

Atkritumu klase	Sadedzināšana	Pārvēršana gāzē	Pirolīze	Centrālā kompostēšana liela apjoma samazināšanai	Kompostēšana	Anaerobā pārstrāde	Otrreizējā pārstrāde	Otrreizēja izmantošana	Šķirošana ar rokām vai mehāniska
Jauktie (nešķirotie	x			x		x			x

VARAMPl_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020.gadam

atkritumi)									
Atkritumi kā enerģijas avots	x	x	x						
Pārtika un dārza atkritumi					x	x			
Virtuves pārtikas atkritumi					x	x		x	
Dārza atkritumi					x	x			
Papīrs	x	x	x		x	x	x		
Tekstilatlikumi	x	x	x				x	x	
Koksne	x	x	x				x	x	

Datu avots: VARAM

Pamatojoties uz veikto bioloģiski noārdāmo atkritumu pārstrādes iespēju izvērtējumu, un ņemot vērā Latvijā veiktos sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pasākumus, bioloģiski noārdāmo atkritumu apsaimniekošanas mērķu sasniegšanai būtu jāveic gan tehniski pasākumi, kā arī jāpieņem vairāki normatīvie akti un jāveic sabiedrības izglītošanas pasākumi.

6. Atkritumu rašanās novēršanas valsts programma

Atkritumu rašanās novēršanas programmai ir šādi mērķi:

1) saraut saikni starp ekonomikas izaugsmi un ar atkritumu radīšanu saistīto ietekmi uz vidi;
2) samazināt radīto atkritumu apjomu, veicinot produktu atkārtotu izmantošanu vai ilgāku izmantošanu;
3) samazināt materiālu un produktu ražošanā izmantoto kaitīgo vielu daudzumus.

Latvijas atkritumu apsaimniekošanas politikas plānošanas dokumentos agrāk nav tikuši iekļauti konkrēti pasākumi atkritumu rašanās novēršanai, bijis nepieciešams nodrošināt cilvēku veselībai un videi drošas atkritumu apglabāšanas, pārstrādes un savākšanas iespējas.

Atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likuma 11.panta pirmajai daļai atkritumu rašanās novēršana ir tādu pasākumu komplekss, kurus piemēro, kamēr viela, materiāls vai produkts nav uzskatāms par atkritumiem, un kuru piemērošanas rezultātā samazinās:

1) radītais atkritumu apjoms, tai skaitā produkta atkārtotas izmantošanas vai produkta ilgākas izmantošanas rezultātā;

2) radīto atkritumu negatīvā ietekme uz vidi, cilvēku dzīvību un veselību, kā arī personu mantu;

3) materiālos un produktos esošo kaitīgo vielu daudzums

Atkritumu rašanās novēršanas pasākumi ir jāveic jau tad, kad produkta (preces) ražotājs izlemj par to, kā konkrētais produkts tiks ražots, cik un kādi materiāli tiks izmantoti produkta ražošanā, u.tml. Arī patērētāju uzvedība un paradumi ir faktori, kas jāņem vērā, izstrādājot un ieviešot atkritumu rašanās novēršanas programmā ietvertos pasākumus.

Galvenie atkritumu rašanās novēršanas programmas izaicinājumi:

- Patērētāju sabiedrība, kura ir fokusējusies uz ērtībām, modes tendencēm, augstu produktu apgrozījumu;
- Šķietams pieeju trūkums atkritumu rašanās novēršanai un apsaimniekošanai;
- Tirgū pieejamie produkti (preces) nav paredzēti ilgstošai lietošanai vai labošanai (tendence izmest un pirkt jaunu produktu, nevis labot un atkārtoti izmantot).
- Izpratnes trūkums par atkritumu rašanās novēršanu.

Kopumā netiek novērtēts, ka produkts (prece), kas tiek izmesta atkritumos, ir vērtīgs, jo to ir iespējams salabot, izmantot atkārtoti vai dot citiem sabiedrības locekļiem iespējas izmantot attiecīgo produktu (preci).

Atkritumu apglabāšana nav ilgtspējīgs atkritumu apsaimniekošanas risinājums, un to likvidēšanai nav apmierinošu rezultātu ar to saistīto izmešu un ļoti koncentrētu un piesārņojošu pārpalikumu dēļ. Labākais risinājums ir nepieļaut atkritumu ražošanu un tos atkārtoti atgriezt ražošanas ciklā, pārstrādājot to komponentus, ja pastāv ekoloģiski un ekonomiski ilgtspējīgi paņēmieni, kā to izdarīt.

Lai parādītu vēlamos attīstības virzienus atkritumu apsaimniekošanā, ir izstrādāta atkritumu hierarhijas sistēma. Tā norāda secību, kādā vislabāk realizēt atkritumu apsaimniekošanu, kas nosaka, kādi būtu vēlamākie veidi kā apsaimniekot atkritumus.

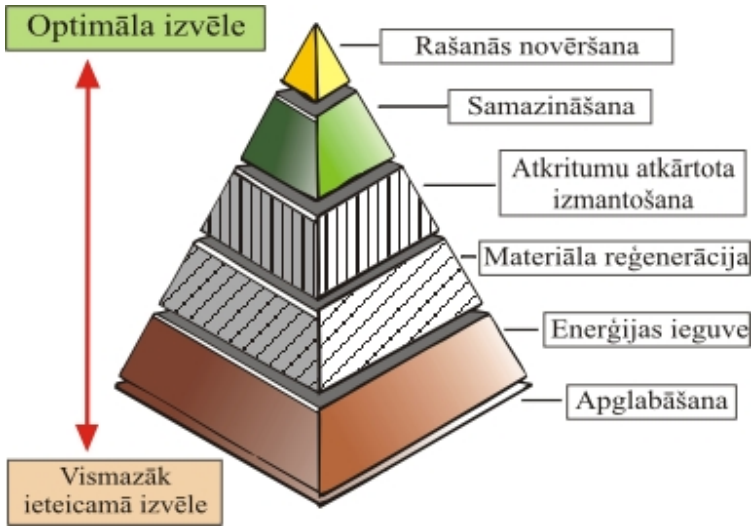

49.attēls. Atkritumu hierarhijas sistēma

Informācija par spēkā esošajiem atkritumu rašanās novēršanas pasākumiem un par plānotajiem atkritumu rašanās novēršanas pasākumiem ir apkopota plāna 5.pielikumā.

Atkritumu rašanās novēršanas valsts programmā minēto pasākumu efektivitāte tiks izvērtēta atbilstoši šādiem kvalitatīvajiem indikatoriem:

- atkritumu rašanās novēršanas pasākumu ietekme uz atkritumu radīšanu un atkritumu radītājiem (socioloģisks novērtējums);
- potenciālo atkritumu atkārota izmantošana.

Atkritumu rašanās novēršanas pasākumu efektivitāte tiks izvērtēta atbilstoši šādiem kvantitatīvajiem indikatoriem (skat.15.tab.).

15.tabula. Atkritumu rašanās novēršanas pasākumu efektivitātes novērtēšanas kvantitatīvie indikatori

Nr. p.k.	Kvantitatīvais indikators	Mērvienība	2020.gads
1.	Sadzīvē radītais atkritumu daudzums	kilogrami uz iedzīvotāju gadā	Ne vairāk kā 400
3.	Kopējais radītais sadzīves atkritumu daudzums	tonnas gadā	Ne vairāk kā 650 000
2.	Kopējais radītais bīstamo atkritumu daudzums	tonnas gadā	Ne vairāk kā 50 000
4.	Kopējais pārstrādātais sadzīves atkritumu apjoms	procenti no gadā radītā apjoma	50
5.	Kopējais pārstrādātais bīstamo atkritumu apjoms	procenti no gadā radītā apjoma	75
6.	Kopējais pārstrādātais ražošanas atkritumu apjoms	procenti no gadā radītā apjoma	75
7.	Kopējais apglabāto sadzīves atkritumu daudzums	procenti no gadā radītā apjoma	Ne vairāk kā 50%
8.	Kopējais apglabāto ražošanas	procenti no gadā	Ne vairāk kā 25%

	atkritumu apjoms	radītā apjoma	
9.	Kopējais apglabāto bīstamo atkritumu apjoms	procenti no gadā radītā apjoma	Ne vairāk kā 25%

Datu avots: VARAM

7. Noslēguma jautājumi

Plānā ietvertie pasākumi, īpaši likumdošanas iniciatīvas, ir Vides aizsardzības un reģionālās ministrijas izstrādātie priekšlikumi, kuri detalizēti tiks apspriesti normatīvo aktu projektu izstrādes laikā, līdz ar to plāna apstiprināšana nenozīmē to, ka visas ierosinātās pārmaiņas stājas spēkā ar plāna apstiprināšanu.

Plāna pārskatīšana tiek plānota 2017.gadā. Gadījumā, ja plāna darbības laikā tiks ierosināta pasākumu īstenošana, kuri nav paredzēti plānā, to ietekme uz plāna mērķiem tiks analizēta atsevišķi.

Pielikumi

1. pielikums. Sasniedzamie rezultāti atsevišķiem atkritumu veidiem un atkritumu plūsmām 2013.-2020.gadā, kas izriet no ES direktīvu prasībām

Direktīva	Sasniedzamais rezultāts	Sasniedzamie termiņi
(Direktīva 2008/98/EK)	Attīstīt un pilnveidot dalītas savākšanas sistēmu papīram, metālam, plastmasai un stiklam, nodrošinot sistēmas darbību un pakalpojuma pieejamību visā valsts teritorijā	2014.gada 31.decembris
	Sagatavot otrreizējai izmantošanai un pārstrādāt vismaz 50% (pēc svara) mājsaimniecības atkritumos un citās līdzīgās atkritumu plūsmās esošos papīra, metāla, plastmasas un stikla atkritumus	2019.gada 31.decembris
	Palielināt līdz vismaz 70 % pēc svara sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādei un citai materiālai reģenerācijai, tostarp aizbēršanai, izmantojot atkritumus kā citu materiālu aizstājējus	2019.gada 31.decembris
Atkritumu poligonos apglabājamie bioloģiski noārdāmie atkritumi (Direktīva 1999/31/EK)	Samazināt apglabājamo bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzumu līdz 50% no 1995.gadā apglabātā bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma	2013.gada 16.jūlijs
	Samazināt apglabājamo bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzumu līdz 35 % no 1995.gadā apglabātā bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma	2020.gada 16.jūlijs
Izlietotais iepakojums (Direktīva 94/62/EEK)	Reģenerēt 60% no izlietotā iepakojuma un sasniegt šādus minimālos reģenerācijas mērķus: - 65% pēc svara stiklam; - 83% pēc svara papīram un kartonam; - 50% pēc svara metāliem; - 41% pēc svara plastmasām, uzskaitot tikai tādus materiālus, kas pārstrādāti plastmasā; - 29% pēc svara kokam.	2015.gada 31.decembris
	Pārstrādāt 55% no izlietotā iepakojuma un sasniegt šādus minimālos reģenerācijas mērķus: - 60% pēc svara stiklam;	2015.gada 31.decembris

Direktīva	Sasniedzamais rezultāts	Sasniedzamie termiņi
	- 60% pēc svara papīram un kartonam; - 50% pēc svara metāliem; - 22.5% pēc svara plastmasām, uzskaitot tikai tādus materiālus, kas pārstrādāti plastmasā; - 15% pēc svara kokam.	
Nolietoti transportlīdzekļi (Direktīva 2000/53/EK)	Visus nolietotos transportlīdzekļus atkārtoti izmantot un reģenerēt vismaz 95% apmērā no transportlīdzekļa vidējās masas gadā. Visus nolietotos transportlīdzekļus atkārtoti izmantot un pārstrādāt vismaz 85% apmērā no transportlīdzekļa vidējās masas gadā.	2015.g.1.janvāris
Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi (Direktīva 2002/96/EK un Direktīva 2012/19/EK)	Nodrošināt, ka uz vienu iedzīvotāju gadā tiek savākti četri kilogrami māsaimniecības EEIA	No 2013.gada 1.janvāra līdz 2016. gada 13. augustam
	Palielināt elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu savākšanas apjomu līdz 40-45 % gadā, no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados.	2016.gada 14.augusts
	Palielināt elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu savākšanas apjomu līdz 65 % no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados, vai arī 85 % no Latvijas teritorijā radītajiem EEIA.	2021.gada 14.augusts
	Nodrošināt EEIA reģenerāciju un pārstrādi atbilstoši Direktīvas 2012/19/EK I pielikumā un III pielikumā noteiktajiem reģenerācijas un pārstrādes rādītājiem	Visā plāna darbības laikā
Bateriju un akumulatoru atkritumi (Direktīva 2006/66/EK)	Savākt 45 % no iepriekšējos trīs gados tirgū laistā pārnēsājamo bateriju un akumulatoru vidējā svara.	2016.gada 26.septembris

2.pielikums. Institucionālā struktūra atkritumu apsaimniekošanā

Sadzīves atkritumi ir mājsaimniecībā, tirdzniecībā, pakalpojumu sniegšanas procesā vai citur radušies atkritumi, ja tie īpašību ziņā ir pielīdzināmi mājsaimniecībās radītajiem atkritumiem.

Atkritumu apsaimniekošanā iesaistītās institūcijas

Institūcija	Atbildība, galvenās funkcijas
Pašvaldības atbild par sadzīves atkritumu apsaimniekošanas organizēšanu savā administratīvajā teritorijā	➢ organizē sadzīves atkritumu, to skaitā sadzīvē radušos bīstamo atkritumu, apsaimniekošanu atbilstoši atkritumu apsaimniekošanas valsts un reģionālajiem plāniem savā administratīvajā teritorijā; ➢ izdod saistošus noteikumus, kas reglamentē sadzīves atkritumu apsaimniekošanu savā administratīvajā teritorijā, savas administratīvās teritorijas dalījumu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas zonās, prasības atkritumu apsaimniekošanai, kā arī kārtību, kādā veicami maksājumi par šo atkritumu apsaimniekošanu; ➢ organizē atkritumu dalītu vākšanu savā administratīvajā teritorijā; ➢ slēdz līgumu ar atkritumu apsaimniekotāju, kuru izraugās publisko iepirkumu vai publisko un privāto partnerību regulējošos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu attiecīgajā sadzīves atkritumu apsaimniekošanas zonā; ➢ veic atkritumu savākšanas un izvešanas uzraudzību; ➢ pieņem lēmumus par jaunu sadzīves atkritumu pārstrādes objektu un poligonu izvietošanu (IVN process); ➢ piedalās reģionālajos sadzīves atkritumu apsaimniekošanas projektos; ➢ organizē slēgto izgāztuvju rekultivāciju un poligonu slēgšanu un rekultivāciju; ➢ var ieguldīt līdzekļus atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveidē un uzturēšanā; ➢ organizē, ja nepieciešams, sadzīves atkritumu apsaimniekošanas plānu izstrādāšanu savām administratīvajām teritorijām un apstiprina tos. Pašvaldības administratīvajās teritorijā radītos sadzīves atkritumus apglabā tikai attiecīgā atkritumu apsaimniekošanas reģiona sadzīves atkritumu poligonā vai nodod tos attiecīgajās pārkraušanas stacijās. **Pašvaldība neorganizē** tās administratīvajā teritorijā savākto atkritumu pārstrādi.
VARAM	➢ izstrādā valsts (arī reģionālos) atkritumu apsaimniekošanas plānu; ➢ koordinē atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna īstenošanu; ➢ izstrādā normatīvo aktu projektus un politikas plānošanas dokumentus atkritumu apsaimniekošanas jomā; ➢ apkopo informāciju par atkritumu apsaimniekošanu; ➢ koordinē bīstamo atkritumu apsaimniekošanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām; ➢ organizē bīstamo atkritumu pārstrādes objektu, sadedzināšanas

Institūcija	Atbildība, galvenās funkcijas
	iekārtu un poligonu ierīkošanu un apsaimniekošanu; ➢ koordinē sadzīves atkritumu poligonu ierīkošanu; ➢ izvērtē pašvaldību saistošo noteikumu atbilstību normatīvo aktu prasībām; ➢ sagatavo ziņojumus EK par atkritumu apsaimniekošanu; ➢ apstiprina maksu par bīstamo atkritumu apglabāšanu poligonos; ➢ pieņem lēmumu par dabas resursu nodokļa atbrīvojuma piemērošanu, ja tiek izveidota un īstenota iepakojuma, videi kaitīgo preču atkritumu vai nolietotu transportlīdzekļu apsaimniekošanas sistēma.
Valsts vides dienests un tā reģionālās vides pārvaldes	➢ kontrolē normatīvajos aktos par atkritumu apsaimniekošanu noteikto prasību ievērošanu; ➢ izdod atļaujas, tehniskos noteikumus un citus administratīvos aktus atkritumu apsaimniekošanas darbību veikšanai; ➢ pilda regulā Nr. 1013/2006 par atkritumu pārrobežu pārvadājumiem minētos kompetentās iestādes un korespondenta pienākumus un izsniedz apstiprinājumu vai piekrišanu atkritumu pārrobežu pārvadājumiem; ➢ izsniedz licences melno un krāsaino metālu atgriezumu un lūžņu iepirkšanai Latvijā.
Valsts kapitālsabiedrība "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs"	➢ veic bīstamo atkritumu pārvadājumu uzskaites valsts informācijas (BAPUS) sistēmas pārziņa funkciju; ➢ apkopo informāciju par sadzīves un bīstamo atkritumu apsaimniekošanu; ➢ nodrošina bīstamo atkritumu pārstrādes valsts objektu, sadedzināšanas iekārtu, poligonu un citu infrastruktūras valsts objektu drošu, apsaimniekošanu; ➢ apkopo un analizē informāciju par komersantiem, kuri rada vai apsaimnieko bīstamos atkritumus, to radīto vai pārstrādāto atkritumu veidiem un daudzumu; ➢ apsaimnieko bīstamo atkritumu pārstrādes valsts objektus, sadedzināšanas iekārtas, poligonus, kā arī citus ar bīstamo atkritumu apsaimniekošanu saistītos valsts objektus; ➢ sagatavo un īsteno valsts investīciju projektus bīstamo atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras sistēmas izveidei. ➢ organizē bezsaimnieka bīstamo atkritumu apsaimniekošanu saskaņā ar šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem; ➢ organizē valsts nozīmes bīstamo atkritumu reģenerācijas vai apglabāšanas iekārtu un atkritumu poligonu ierīkošanu un apsaimniekošanu; ➢ nodrošina ar atkritumu apsaimniekošanu saistītās informācijas sniegšanu sabiedrībai, kā arī Eiropas Savienības un starptautiskajām institūcijām.
Vides pārraudzības valsts birojs	➢ sagatavo ietekmes uz vidi novērtējuma programmu atkritumu apsaimniekošanas iekārtām; ➢ uzrauga ietekmes uz vidi procedūras norisi; ➢ izvērtē sagatavoto ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumu un sagatavo rekomendācijas; ➢ reģistrē iepakojuma apsaimniekošanas komercsabiedrības; ➢ pieņem lēmumus par apstrīdētajiem reģionālo vides pārvalžu

Institūcija	Atbildība, galvenās funkcijas
	izdotajiem administratīvajiem aktiem atkritumu apsaimniekošanas jomā.
Latvijas Vides aizsardzības fonda administrācija	➢ izvērtē dokumentus, kas apliecina dabas resursu nodokļa maksātāja vai apsaimniekotāja izveidotās iepakojuma, videi kaitīgo preču atkritumu vai nolietotu transportlīdzekļu apsaimniekošanas sistēmas piemērošanu; ➢ slēdz līgumu ar nodokļa maksātāju vai apsaimniekotāju par iepakojuma, videi kaitīgo preču atkritumu vai nolietotu transportlīdzekļu apsaimniekošanas sistēmas īstenošanu.
Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija	➢ apstiprina tarifus sadzīves atkritumu apglabāšanai atkritumu poligonos.
Atkritumu apsaimniekošanas komersanti (arī metāllūžņu pieņemšanas punkti un „taras" punkti)	➢ saņem piesārņojošām darbībām un atkritumu apsaimniekošanai noteiktās atļaujas pirms atkritumu apsaimniekošanas darbības uzsākšanas; ➢ veic atkritumu apsaimniekošanu; ➢ sniedz valsts iestādēm un pašvaldībām informāciju par atkritumu apsaimniekošanu.
Atkritumu poligona, izgāztuves, citu atkritumu apglabāšanas vai reģenerācijas iekārtu īpašnieks vai apsaimniekotājs	➢ saņem piesārņojošām darbībām noteiktās atļaujas pirms atkritumu poligona, citas atkritumu apglabāšanas vai reģenerācijas iekārtas darbības uzsākšanas; ➢ apsaimnieko atkritumu poligonu, citu atkritumu apglabāšanas vai reģenerācijas iekārtu saskaņā ar atļauju piesārņojošās darbības veikšanai un normatīvajiem aktiem; ➢ veic pasākumus un sedz izdevumus, kas saistīti ar atkritumu poligona slēgšanu, kā arī atkritumu apglabāšanas vai reģenerācijas iekārtas darbības izbeigšanu.
Biedrība „Latvijas Atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumu asociācija"	➢ izsniedz atzinumu (ieteikuma raksturs) par tāda komersanta tehniskajām iespējām veikt atkritumu savākšanu, pārvadāšanu, pārkraušanu, šķirošanu vai uzglabāšanu, kurš ir paredzējis veikt minētās darbības; ➢ izveido neatkarīgu ekspertu komisiju iepriekš minētā atzinuma sniegšanai.
Latvijas Elektrotehnikas un elektronikas rūpniecības asociācija	➢ reģistrē elektrisko un elektronisko iekārtu ražotājus; ➢ reģistrē bateriju vai akumulatoru ražotājus; ➢ ir tiesīga izdot administratīvos aktus par elektrisko un elektronisko iekārtu ražotāja un bateriju vai akumulatoru ražotāja izslēgšanu no reģistra; ➢ nodrošina elektrisko un elektronisko iekārtu ražotāju un bateriju vai akumulatoru ražotāju datu uzturēšanu; ➢ nodrošina elektrisko un elektronisko iekārtu, bateriju un akumulatoru atkritumu apsaimniekošanas uzraudzībai nepieciešamās informācijas apriti.
Ražotāju atbildības sistēmas (Latvijas Zaļais punkts, Latvijas Zaļā josta, Zaļais elektrons u.c.)	➢ organizē un koordinē iepakojuma, videi kaitīgu preču atkritumu un nolietotu transportlīdzekļu savākšanu un pārstrādi vai reģenerāciju vai arī izvešanu pārstrādei vai reģenerācijai uz citām valstīm, ievērojot noteiktos pārstrādes vai reģenerācijas apjomus.
Valsts un pašvaldību Valsts un pašvaldību	➢ veic sadzīves atkritumu savākšanas un pārvadāšanas publisko iepirkumu, ievērojot pašvaldības saistošo noteikumu prasības, ja pašvaldība

Institūcija	Atbildība, galvenās funkcijas
iestādes - pasūtītāji normatīvo aktu par publisko iepirkumu izpratnē	normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā nav noslēgusi līgumu par sadzīves atkritumu savākšanu, pārvadāšanu, pārkraušanu vai uzglabāšanu.
Sadzīves atkritumu sākotnējie radītāji	➢ piedalās pašvaldības organizētajā sadzīves atkritumu apsaimniekošanā, noslēdz līgumu ar atkritumu apsaimniekotāju, kurš ir noslēdzis attiecīgu līgumu ar pašvaldību, sedz visas izmaksas, kas saistītas ar viņa radīto sadzīves atkritumu, tai skaitā sadzīvē radušos bīstamo atkritumu, apsaimniekošanu.
Bīstamo atkritumu vai ražošanas atkritumu sākotnējie radītāji	➢ atdala bīstamos atkritumus vai ražošanas atkritumus no citu veidu atkritumiem; ➢ uzglabā bīstamos atkritumus tā, lai tie neapdraudētu vidi, cilvēku dzīvību un veselību, kā arī personu mantu; ➢ nogādā bīstamos atkritumus vai ražošanas atkritumus speciāli aprīkotās bīstamo atkritumu vai ražošanas atkritumu savākšanas vietās vai slēdz līgumu ar attiecīgo atkritumu apsaimniekotāju par šo atkritumu apsaimniekošanu; ➢ sedz visas bīstamo atkritumu vai ražošanas atkritumu apsaimniekošanas izmaksas.
Veselības inspekcija	➢ kontrolē ārstniecības iestādēs radīto atkritumu apsaimniekošanu.

3.pielikums. Kopsavilkums par Eiropas Savienības direktīvu un Valsts atkritumu apsaimniekošanas plānā 2006.-2012.gadam noteikto pasākumu izpildi

1. tabula Kopsavilkums par Eiropas Savienības direktīvu prasību izpildi 2006.-2012. gadā

Atkritumu veids/plūsma	Sasniedzamais rezultāts	Sasniedzamais termiņš	Komentāri par izpildi
Atkritumu poligonos apglabājamie bioloģiski noārdāmie atkritumi (Direktīva 1999/31/EK)	Apglabājamo bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma samazināšana līdz 75% no 1995.gadā apglabātā bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma	2010.gada 16.jūlijs	Izpildīts
	Esošo izgāztuvju slēgšana	2009. gads 31. decembris	Izpildīts
	Izgāztuvju pilnīga rekultivācija	2012. gads 31. decembris	Izpildīts daļēji, ņemot vērā to, ka visām pašvaldībām nebija iespējams savlaicīgi nodrošinātu līdzfinansējumu izgāztuvju rekultivācijai atbilstoši MK 2008.gada 30.jūnija noteikumi Nr.490 "Noteikumi par darbības programmas "Infrastruktūra un pakalpojumi" papildinājuma 3.5.1.2.1.apakšaktivitāti "Normatīvo aktu prasībām neatbilstošo izgāztuvju rekultivācija"".
	Aizliegt apglabāt riepas, šķidros atkritumus infekciozus medicīniskos atkritumus un atsevišķus bīstamo atkritumu veidus	---	Izpildīts
Izlietotais iepakojums (Direktīva 94/62/EEK)	Izlietotā iepakojuma reģenerācija ne mazāk kā 50% apmērā no saimnieciskajā apritē esošā iepakojuma apjoma	2007.gada 31.decembris	Izpildīts

Atkritumu veids/plūsma	Sasniedzamais rezultāts	Sasniedzamais termiņš	Komentāri par izpildi
	Atkritumos esošo iepakojuma materiālu pārstrāde ne mazāk kā 15% apmērā katram atsevišķam iepakojuma veidam (stikls, kartons un papīrs, plastmasa, metāls)	2007.gada 31.decembris	
	Nodrošināt, ka tiek reģenerēti 54% no izlietotā iepakojuma un ka tiek sasniegti šādi minimāli pārstrādes mērķi: - 50% pēc svara stiklam; - 77% pēc svara papīram un kartonam; - 44% pēc svara metāliem; - 35% pēc svara plastmasām, uzskaitot tikai tādus materiālus, kas pārstrādāti plastmasā; - 24% pēc svara kokam.	2010.gada 31.decembris	
PCB/PCT atkritumi (Direktīva 96/59/EEK)	Inventarizēto PHB/PHT saturošo iekārtu un to atkritumu iznīcināšana	2010.gada 31.decembris	Izpildīts

Atkritumu veids/plūsma	Sasniedzamais rezultāts	Sasniedzamais termiņš	Komentāri par izpildi
Nolietoti transportlīdzekļi (Direktīva 2000/53/EK)	Nolietotu transportlīdzekļu sastāvdaļu un materiālu otrreizēja izmantošana un pārstrādi gadā vismaz 85% apmērā no nolietotu transportlīdzekļu vidējās pašmasas Nolietotu transportlīdzekļu sastāvdaļu un materiālu otrreizējā izmantošana un reģenerācija gadā vismaz 80% apmērā no nolietotu transportlīdzekļu vidējās pašmasas. Sastāvdaļas un materiāli transportlīdzekļiem, kas ražoti pirms 1980.gada 1.janvāra, vismaz 75% apmērā otrreizējai izmantošanai un pārstrādei un vismaz 70% apmērā otrreizējai izmantošanai un reģenerācijai.	2006.gada 1.janvāris[1]	Izpildīts
Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi (Direktīva 2002/96/EK)	Nodrošināt, ka gadā uz vienu iedzīvotāju tiek savākti 4 kg mājsaimniecības elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu (turpmāk – EEIA).	2009.gada 1.janvāris	Minētais mērķis netika sasniegts, ņemot vērā ekonomiskās situācijas pasliktināšanos, Latvijas iedzīvotāju zemo pirktspēju un patēriņa paradumus (elektrisko un elektronisko iekārtu ilgstoša lietošana un uzglabāšana mājsaimniecībās arī pēc tam, kad minētās iekārtas ir kļuvušas par atkritumiem).
	Pārstrādāt vismaz 80% no 1.kategorijas (lielās	2009.gada 1.janvāris	Izpildīts

Atkritumu veids/plūsma	Sasniedzamais rezultāts	Sasniedzamais termiņš	Komentāri par izpildi
	mājsaimniecības iekārtas) un 10.kategorijas (tirdzniecības automāti) elektrisko un elektronisko iekārtu vidējās masas, ieskaitot vismaz 75% šo atkritumu sastāvdaļu, materiālu un vielu atkārtotu izmantošanu un reģenerāciju		
	Pārstrādāt vismaz 75% no 3.kategorijas (informācijas tehnoloģijas un elektrosakaru iekārtas) un 4.kategorijas (patērētāju iekārtas) elektrisko un elektronisko iekārtu vidējās masas, ieskaitot vismaz 65% šo atkritumu sastāvdaļu, materiālu un vielu atkārtotu izmantošanu un reģenerāciju;	2009.gada 1.janvāris	Izpildīts
	Pārstrādāt vismaz 70% no 2.kategorijas (mazās mājsaimniecības iekārtas), 5.kategorijas (apgaismošanas iekārtas), 6.kategorijas (elektriskie un elektroniskie instrumenti, izņemot liela izmēra stacionāras iekārtas), 7.kategorijas (rotaļlietas, atpūtas un sporta iekārtas) un 9.kategorijas (monitoringa un kontroles instrumenti) elektrisko un elektronisko iekārtu vidējās masas, ieskaitot vismaz 50% šo atkritumu sastāvdaļu, materiālu un vielu atkārtotu izmantošanu un reģenerāciju;	2009.gada 1.janvāris	Izpildīts
	Atkārtoti izmantot un reģenerēt vismaz 80% no	2009.gada 1.janvāris	Izpildīts

Atkritumu veids/plūsma	Sasniedzamais rezultāts	Sasniedzamais termiņš	Komentāri par izpildi
	gāzu izlādes spuldzēs esošajām sastāvdaļām, materiāliem un vielām.		

2. tabula Kopsavilkums par Valsts atkritumu apsaimniekošanas plānā 2006.-2012. gadam noteikto pasākumu izpildi

Nr. p.k.	Uzdevums	Uzdevuma veikšanas laiks	Atbildīgā institūcija	Informācija par pasākuma izpildi
1.	Nodrošināt atkritumu apsaimniekošanas normatīvo aktu ieviešanu, uzlabojot inspekcijas un monitoringa procedūras	2006.-2007.	VARAM	Pasākums ir realizēts.
2.	Sagatavot budžeta līdzekļu piesaisti "bezsaimnieka" bīstamo atkritumu un maksātnespējīgo uzņēmumu bīstamo atkritumu apsaimniekošanai	Katru gadu	VARAM, Bīstamo atkritumu pārvaldības valsts aģentūra (turpmāk – BAPA)	2009.gadā ir pieņemti 2 lēmumi par piesārņoto vietu - Inčukalna sērskābie gudrona dīķi un Jelgavas šķidro bīstamo atkritumu izgāztuves „Kosmoss" sanāciju atbilstoši Ministru kabineta 2008.gada 30.septembra noteikumiem Nr.817 "Noteikumi par darbības programmas "Infrastruktūra un pakalpojumi" papildinājuma 3.4.1.4.aktivitāti "Vēsturiski piesārņoto vietu sanācija""
3.	Pilnveidot sadzīves atkritumu apsaimniekošanas tarifa aprēķināšanas metodiku	2006.	VARAM, Ekonomikas ministrija	Minētais pasākums ir realizēts. Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2011.gada 9.marta lēmums Nr.1/1 "Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifa aprēķināšanas metodika
4.	Sagatavot priekšlikumus par dabas resursa nodokļa likmes palielināšanu apglabājamiem atkritumiem periodam 2006.-2012.	2006.	VARAM	Minētais pasākums ir realizēts 2007. un 2008.gadā
5.	Izstrādāt tiesību aktus, kas atļautu pašvaldībām noteikt atkritumu apsaimniekošanas nodevu atkritumu ražotājiem, kas	2006.	Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija, Latvijas	Pārskata periodā šādi tiesību akti nav sagatavoti.

Nr. p.k.	Uzdevums	Uzdevuma veikšanas laiks	Atbildīgā institūcija	Informācija par pasākuma izpildi
	nodrošinātu nepieciešamos līdzekļus atkritumu apsaimniekošanas sistēmas ierīkošanai un uzturēšanai.		Pašvaldību savienība	
6.	Izveidot "ražotāja atbildības" shēmas atsevišķu produktu veidu pārstrādei (tajā skaitā, pieņemšanai atpakaļ, savākšanai un nodošanai pārstrādei)	2006. – 2007.	VIDM	Pasākums realizēts paredzētajā termiņā.
7.	Veicināt sadarbību ar NVO atkritumu apsaimniekošanas jomā	Visā plāna darbības laikā	VARAM	Pārskata periodā darbu turpināja Atkritumu apsaimniekošanas konsultatīvā padome. Ar atkritumu apsaimniekošanu saistītie jautājumi regulāri tika izskatīti Vides konsultatīvās padomes sēdēs.
8.	Veicināt vides vadības sistēmu ieviešanu/pielietošanu atkritumu apsaimniekošanas pasākumiem (ISO14001, EMAS)	Visā plāna darbības laikā	Atkritumu apsaimniekošanas komercsabiedrības, VARAM	Pārskata periodā minētais pasākums nav realizēts.
9.	Ieviest/paplašināt diferencēta dabas resursu nodokļa piemērošanu specifiskiem produktiem, veicinot produktu, kuru patēriņš rada nelielu atkritumu daudzumu, izmantošanu	2006.-2012.	VARAM	Pārskata periodā minētais pasākums nav realizēts. Ir palielinātas likmes dabas resursu nodoklim par atkritumu apglabāšanu poligonos, kā arī par videi kaitīgo preču realizāciju.
10.	Ieviest dalītu iepakojuma atkritumu savākšanas sistēmu, pašvaldībām sadarbojoties ar atkritumu savākšanas un iepakojuma apsaimniekošanas komercsabiedrībām	2006.-2012.	Atkritumu savākšanas komercsabiedrības, iepakojuma apsaimniekošanas komercsabiedrības, pašvaldības	Pasākuma realizācija notiek atbilstoši Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra noteikumiem Nr. 1487 „Noteikumi par darbības programmas "Infrastruktūra un pakalpojumi" papildinājuma 3.5.1.2.3.apakšaktivitāti "Dalītas atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstība"".
11.	Sniegt finansiālu atbalstu, izmantojot	Visā plāna darbības	VARAM	Pasākuma realizācija notiek atbilstoši Ministru kabineta

Nr. p.k.	Uzdevums	Uzdevuma veikšanas laiks	Atbildīgā institūcija	Informācija par pasākuma izpildi
	valsts budžeta programmu "Latvijas vides aizsardzības fonds" un Latvijas Vides investīciju fonda līdzekļus, projektiem, kuri ietver inovatīvas tehnoloģijas atkritumu uzglabāšanai, savākšanai un pārvadāšanai	laikā		2009.gada 15.decembra noteikumiem Nr. 1487 „Noteikumi par darbības programmas "Infrastruktūra un pakalpojumi" papildinājuma 3.5.1.2.3.apakšaktivitāti "Dalītas atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstība".
12	Pašvaldībām pēc jaunu poligonu izveidošanas atkritumu apsaimniekošanas nodokļu/maksājumu rezultātā iegūtos līdzekļus novirzīt citu atkritumu apsaimniekošanas pasākumu realizēšanai	2006. – 2012.	Pašvaldības	Atkritumu apsaimniekošanas likuma 8.panta pirmās daļas 5.punkts paredz, ka pašvaldība var ieguldīt līdzekļus atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveidē un uzturēšanā atbilstoši atkritumu apsaimniekošanas valsts plānam un reģionālajiem plāniem.
13	Veicināt speciālu savākšanas vietu ierīkošanu lielgabarīta /bīstamo pārstrādājamo sadzīves atkritumu savākšanai	2006. -2009.	VARAM	Pasākuma realizācija notiek atbilstoši Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra noteikumiem Nr. 1487 „Noteikumi par darbības programmas "Infrastruktūra un pakalpojumi" papildinājuma 3.5.1.2.3.apakšaktivitāti "Dalītas atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstība".
14.	Slēgt visas atkritumu izgāztuves, kuras neatbilst normatīvo aktu prasībām	2006.- 2009.	VARAM, pašvaldības	Pārskata periodā ir slēgtas visas atkritumu izgāztuves, izņemot 30 Vidusdaugavas reģiona izgāztuves.
15.	Veikt rekultivāciju slēgtajās izgāztuvēs	2006.-2012.	Pašvaldības	Pārskata periodā ir veikta rekultivācija 63 izgāztuvēs, 25 apakšaktivitātes 3.5.1.2.1. ietvaros, un 40 izgāztuvēs Piejūras reģionā.
16.	Nodrošināt bīstamo atkritumu sadedzināšanas iekārtu Olainē darbību	2006.	VARAM	Bīstamo atkritumu sadedzināšanas iekārta Olainē pārskata periodā nedarbojas.
17.	Izveidot poligonu bīstamo atkritumu apglabāšanai Dobeles rajona Zebrenē	2007.	VARAM	Bīstamo atkritumu poligons Dobeles rajona Zebrenē nodots ekspluatācijā 2008.gada 17.decembrī

Nr. p.k.	Uzdevums	Uzdevuma veikšanas laiks	Atbildīgā institūcija	Informācija par pasākuma izpildi
18.	Izveidot bīstamo atkritumu savākšanas sistēmu	2011.	VARAM	Pasākuma realizācija notiek atbilstoši Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra noteikumiem Nr. 1487 „Noteikumi par darbības programmas "Infrastruktūra un pakalpojumi" papildinājuma 3.5.1.2.3.apakšaktivitāti "Dalītas atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstība"".
19.	Finansiāli un informatīvi atbalstīt bīstamo atkritumu pārstrādes iekārtu izveidi	2006.-2009.	VARAM, Komercsabiedrības	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības mājas lapā ir izvietota informācija par iespējām apsaimniekot bīstamos atkritumus http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/apsaimniekosana/, kā arī attiecīgā informācija ir sniegta vortālā www.atkritumi.lv.
20.	Izveidot reģionālos atkritumu poligonus iepriekš apstrādātu, neinertu, nebīstamu atkritumu apglabāšanai atbilstoši ES normatīviem un labākajām tehnoloģijām, tai skaitā iekārtas bioloģiski noārdāmo atkritumu (tai skaitā arī atūdeņotu notekūdeņu dūņu) pieņemšanai, apstrādei/ pārstrādei	2009.	VARAM, pašvaldības	Pasākums ir izpildīts 2009.gada 26.augustā darbību uzsāka sadzīves atkritumu poligons „Janvāri” Piejūras atkritumu apsaimniekošanas reģionā. 2009.-2010.gadā . apstiprināti 3 reģionālie atkritumu apsaimniekošanas projekti (Ziemeļvidzeme, Ventspils, Vidusdaugavas), kuru ietvaros tiek izbūvētas iekārtas atkritumu sagatavošanai apglabāšanai. Aktivitāte tiek realizēta atbilstoši Ministru kabineta 2008.gada 18.augusta noteikumiem nr.667 „Noteikumi par darbības programmas “Infrastruktūra un pakalpojumi” papildinājuma 3.5.1.2.2.apakšaktivitāti “Reģionālu atkritumu apsaimniekošanas sistēmu attīstība””
21.	Finansiāli un informatīvi atbalstīt inovatīvus projektus bioloģiski noārdāmo atkritumu pārstrādei	2006.-2008.	VARAM, komercsabiedrības	Pasākuma realizācija notiek atbilstoši Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra noteikumiem Nr. 1487 „Noteikumi par darbības programmas "Infrastruktūra un pakalpojumi" papildinājuma 3.5.1.2.3.apakšaktivitāti "Dalītas atkritumu apsaimniekošanas

Nr. p.k.	Uzdevums	Uzdevuma veikšanas laiks	Atbildīgā institūcija	Informācija par pasākuma izpildi
				sistēmas attīstība"". Šo pasākumu īstenošanai plānots piesaistīt Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta līdzekļus.
22.	Informatīvi atbalstīt atkritumu apsaimniekošanā iesaistīto institūciju personāla kvalifikācijas un apmācības programmas atkritumu apsaimniekošanā	Visā plāna darbības laikā.	VARAM	Pasākums tiek realizēts, sadarbojoties ar Latvijas Universitātes Ekonomikas un vadības fakultātes maģistrantūras programmu „Vides vadība", kā arī ar citām augstākās izglītības iestādēm, kuras mācību programmās ir iekļāvušas atkritumu apsaimniekošanas jautājumus.
23.	Uzlabot atkritumu apsaimniekošanas informācijas vākšanas, apkopošanas un analīzes metodiku	Visā plāna darbības laikā	VARAM	Pasākums tiek realizēts atbilstoši Ministru kabineta 2008.gada 22.decembra noteikumi Nr.1075 "Noteikumi par vides aizsardzības valsts statistikas pārskatu veidlapām", ar grozījumiem līdz 01.01.2010.
24.	Veikt PHB/PHT atkritumu apsaimniekošanu un pārstrādi	2006.-2011.	VARAM, komercsabiedrības	ANO Attīstības programmas finansēta Projekta ietvaros sadarbojoties ar Valsts vides dienestu, 111 uzņēmumi Latvijā izmantoja iespēju iznīcināt to rīcībā esošās 595 tonnas polihlorētos bifenilus (PHB) saturošās iekārtas, vienlaicīgi nodrošinot uzņēmuma pāreju uz videi draudzīgāku iekārtu lietošanu. Tika identificēti ap 40 uzņēmumus, kuru rīcībā pēc Projekta beigām ir palikušas aptuveni 55 tonnas PHB saturošo iekārtu. Līdz ar to iznīcināšanai ārpus Latvijas Projekta ietvaros tika izvesti aptuveni 90% no visa Latvijā identificētā PHB saturošo iekārtu apjoma. Normatīvajos aktos noteiktais termiņš PHB saturošu iekārtu iznīcināšanai ir 2010.gada 31.decembris. Minētais projekts tika pabeigts 2009.gada aprīlī.
25.	Izveidot sistēmu elektrisko un elektronisko iekārtu	2006.-2007.	VARAM,	No 2006.gada 1.jūlija elektrisko un elektronisko iekārtām tiek piemērots dabas resursu nodoklis.

Nr. p.k.	Uzdevums	Uzdevuma veikšanas laiks	Atbildīgā institūcija	Informācija par pasākuma izpildi
	atkritumu savākšanai un pārstrādei		komercsabiedrības	Līdz 2009.gada 1.janvārim ir izveidotas 6 komercsabiedrības, kas organizē elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu apsaimniekošanu. 2006.gada jūnijā darbību uzsāka elektrisko un elektronisko iekārtu ražotāju reģistrs. Līdz 2009.gada 1.jūlijam ir reģistrēti 1015 elektrisko un elektronisko iekārtu ražotāji.
26.	Izvērtēt "zaļā iepirkuma" principa ieviešanu valsts un pašvaldību vajadzībām	2006.	VARAM	VIDM ir realizēts projekts „Vides kritēriju jeb „zaļā iepirkuma" kritēriju (prasību) piemērošanas nosacījumu izstrāde un priekšlikumi "zaļā iepirkuma" ieviešanas pasākumu plānam ES līdzfinansēto atkritumu saimniecības sektora projektu ietvaros". Informatīvie ziņojumi ir pieejami interneta vietnē http://www.vidm.gov.lv/lat/darbibas_veidi/zalais_publiskais_iepirkums/
27.	Izstrādāt tiesību aktus, kuros noteiktu prasības medicīnas atkritumu apsaimniekošanai, tajā skaitā, specifiskās prasības to savākšanai, uzglabāšanai, transportēšanai, kā arī noteiktu prasības personālam, kam ikdienā jāsaskaras ar medicīnas atkritumiem.	2006.-2008.	Veselības ministrija	2010.gada 18.novembrī stājās spēkā Atkritumu apsaimniekošanas likums, kura 6.panta 6.punktā ir ietverts deleģējums Ministru kabinetam izdot noteikumus par ārstniecības iestādēs un veterinārmedicīniskās aprūpes iestādēs radīto atkritumu apsaimniekošanas prasībām. Noteikumi ir jāpieņem līdz 2011.gada 1.decembrim (Pārejas noteikumu 4.punkts).
28.	Veicināt bioloģiski noārdāmo atkritumu kompostēšanu mājas apstākļos, informējot atkritumu radītājus par izmantojamām metodēm.	2008.-2010.	Pašvaldības, VARAM	Pasākums ir realizēts, pieņemot Ministru kabineta 2009.gada 1.septembra noteikumus Nr.985 "Noteikumi par atkritumu savākšanas, šķirošanas un bioloģiski noārdāmo atkritumu kompostēšanas vietām"
29.	Papildināt pašvaldību saistošos noteikumus ar sadaļu par bioloģiski	2008.-2010.	Pašvaldības	Pasākums ir realizēts. Atkritumu apsaimniekošanas likuma 39.panta otrā un trešā daļa

Nr. p.k.	Uzdevums	Uzdevuma veikšanas laiks	Atbildīgā institūcija	Informācija par pasākuma izpildi
	noārdāmu sadzīves atkritumu apsaimniekošanu			nosaka, ka atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā un reģionālajos plānos paredz pasākumus, kas veicina no bioloģiskajiem atkritumiem ražotu videi nekaitīgu materiālu izmantošanu, bioloģisko atkritumu atsevišķu savākšanu to reģenerācijai, kompostēšanai un pārstrādei, kā arī pasākumus bioloģisko atkritumu apstrādei atbilstoši šā likuma 4.panta prasībām. Bioloģiskos atkritumus kompostē sadzīves atkritumu poligonos vai vietās, kuras speciāli ierīkotas bioloģisko atkritumu kompostēšanai.
30.	Normatīvajos aktos noteikt prasības bioloģiski noārdāmu sadzīves atkritumu dalītai vākšanai, kompostēšanai un iegūtā komposta kvalitātei	2010.-2013.	VARAM	Pasākums ir realizēts, pieņemot Ministru kabineta 2009.gada 1.septembra noteikumus Nr.985 "Noteikumi par atkritumu savākšanas, šķirošanas un bioloģiski noārdāmo atkritumu kompostēšanas vietām".
31.	Palielināt dabas resursu nodokli par bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu apglabāšanu poligonos.	2010.-2013.	VARAM	Dabas resursu nodokļa likumā ir palielinātas dabas resursu nodokļa likmes par atkritumu apglabāšanu (ar 2009.gada 12.jūnja un 2010.20.decembra likumu)
32.	Paplašināt ražotāja atbildības iniciatīvas un pienākumus – noteikt ražotāja atbildību par, piemēram, drukātiem izdevumiem (avīzes, žurnāli, reklāmas materiāli);	2010.-2013.	VARAM	Pasākuma realizācija paredzama 2011.un 2012.gadā.
33.	Nodot ekspluatācijā jaunas sadzīves atkritumu apglabāšanas šūnas sadzīves atkritumu apglabāšanas poligonos	2013.-2020.	Sadzīves atkritumu poligonu apsaimniekotāji	Pasākuma realizācija notiek atbilstoši Ministru kabineta 2008.gada 18.augusta Ministru kabineta noteikumiem Nr. 667 "Noteikumi par darbības programmas "Infrastruktūra un pakalpojumi" papildinājuma 3.5.1.2.2.apakšaktivitāti "Reģionālu atkritumu apsaimniekošanas sistēmu attīstība"", šīs apakšaktivitātes ietvaros 2009.-2010.gadā ir

Nr. p.k.	Uzdevums	Uzdevuma veikšanas laiks	Atbildīgā institūcija	Informācija par pasākuma izpildi
				apstiprināti 3 reģionālie atkritumu apsaimniekošanas projekti (Ziemeļvidzeme, Vidusdaugava, Liepāja), kuru ietvaros tiek izbūvētas jaunas atkritumu apglabāšanas šūnas.
34.	Palielināt kompostēšanas un citu bioloģiski noārdāmo atkritumu pārstrādes iekārtu jaudu.	2013.-2020.	Kompostēšanas un citu bioloģiski noārdāmo atkritumu pārstrādes iekārtu apsaimniekotāji	Pasākuma realizācija notiek atbilstoši Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra noteikumiem Nr. 1487 „Noteikumi par darbības programmas "Infrastruktūra un pakalpojumi" papildinājuma 3.5.1.2.3.apakšaktivitāti "Dalītas atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstība"”
35.	Normatīvajos aktos noteikt aizliegumu bioloģisko noārdāmu sadzīves atkritumu vai atsevišķu to frakciju apglabāšanai poligonos.	2013.-2020.	VARAM	Pasākums ir realizēts. Ministru kabineta 2006.gada 13.jūnija noteikumu Nr.474 „Atkritumu poligonu ierīkošanas, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanas**,** slēgšanas un rekultivācijas noteikumi” 34.punktā ir noteikts aizliegums sadzīves atkritumu poligonos pieņemt apglabāšanai atsevišķu veidu bioloģiski noārdāmos atkritumus.

4. pielikums Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas informācija par 2014. –2020. gada Eiropas Savienības finanšu plānošanas perioda darbības programmā iekļaujamajiem VARAM kompetencē esošajiem uzdevumiem atbilstoši izstrādes procesā esošās Nacionālās attīstības programmas rīcības virzieniem

NAP rīcības virziens un ministrijas definētais pakārtotais uzdevums	**NAP rīcības virziens „Dabas un kultūras kapitāla efektīva apsaimniekošana"** *Mērķis:* Samazināt apglabājamo atkritumu plūsmu, palielinot atkritumu pārstrādi 50% līdz 80% apmērā atkarībā no atkritumu veida. *Uzdevums:* Atgūt un atgriezt ekonomiskajā apritē tautsaimniecībā atkritumu plūsmā esošos resursus un izejvielas, attīstot dalīti savākto atkritumu pārstrādi un reģenerāciju, attīstot un radot jaunas iekārtas atkritumu sagatavošanai atkārtotai izmantošanai, atkritumu pārstrādei un atkritumu reģenerācijai. 2010. gadā kopējais pārstrādāto atkritumu apjoms saskaņā ar datu bāzē pieejamo informāciju ir 647 tūkstoši tonnu. Ne visi atkritumi tiek pārstrādāti uz vietas Latvijā – daļa savākto atkritumu tiek nosūtīta pārstrādei uz ārvalstīm. Analizējot datus par atkritumu eksportu, konstatēts, ka lielāko īpatsvaru sastāda dažādās atkritumu nodaļās ietilpstošie krāsainie un melnie metāli – kopumā nepilni 245 tūkstoši tonnu, 40 tūkstošus tonnu sastāda papīra un kartona, plastmasas, metāla un stikla atkritumi, kas faktiski ir otrreizējās izejvielas, līdz ar to var secināt, ka pārstrādes jaudas uz vietas Latvijā nav pietiekamas vai arī saimnieciski izdevīgāka ir atkritumu transportēšana pārstrādei uz ārzemēm. Importa apjoms ir salīdzinoši neliels – kopā 27,7 tūkstoši tonnu. Tāpat kā eksportā, arī importā lielāko īpatsvaru veido pārstrādei derīgi materiāli – papīrs, kartons, plastmasa, metāls, stikls, kas kopā sastāda 25,7 tūkstošus tonnu jeb 92,3%. Lai nodrošinātu plašāku atkritumu pārstrādi, t.i., atkritumu atgriešanu saimnieciskajā apritē nepieciešams palielināt un, ja tas ir ekonomiski un tehniski pamatoti, radīt jaunas atkritumu reģenerācijas, pārstrādes un atkritumu sagatavošanas atkārtotai izmantošanai jaudas, uzlabot pielietotās tehnoloģijas un ieviest jaunākās tehnoloģijas atkritumu pārstrādē. Pēc minētā uzdevuma ieviešanas tiks racionāli izmantoti atkritumos esošie resursi un izejvielas, nodrošinot to racionālu un ilgtspējīgu izmantošanu. Vienlaikus, attīstoties atkritumu dalītajai savākšanai, uzlabosies atkritumu apsaimniekošanas pakalpojuma pieejamība un kvalitāte. Būs nodrošinātas pietiekamas atkritumu reģenerācijas, pārstrādes un sagatavošanas atkārotai izmantošanai jaudas. Tiks sagatavoti normatīvie akti attiecīgo ES Struktūrfondu apguvei.
Plānotās atbalstāmās darbības	<u>Ieguldījumi:</u> – atkritumu sagatavošanā atkārtotai izmantošanai, – atkritumu sagatavošanai pārstrādei vai reģenerācijai, – esošo atkritumu pārstrādes vai reģenerācijas uzņēmumu jaudu palielināšanā, – atkritumu pārstrādi vai reģenerāciju atbalstošās infrastruktūras veidošanā (loģistika), – jaunu atkritumu pārstrādes vai reģenerācijas uzņēmumu izveidē, ja tas ir tehniski un ekonomiski pamatoti.

Uzdevuma mērķa grupa	*Mērķa grupa*: Komersanti visā Latvijas teritorijā *Labuma guvēji*: Atkritumu radītāji, pašvaldības *Finansējuma saņēmēji*: Komersanti, kas darbojas atkritumu apsaimniekošanas, atkritumu reģenerācijas, atkritumu pārstrādes vai atkritumu sagatavošanas atkārtotai izmantošanai jomā
Sagaidāmie iznākuma un	*Iznākuma rādītāji*

rezultāta rādītāji	• valsts atbalstu saņēmušo vidējo atkritumu pārstrādes vai reģenerācijas komersantu skaits (2022.g. – 250 komersanti, kas saņēmuši A un B kategorijas atļaujas atkritumu apsaimniekošanā) *Rezultāta rādītāji* • Pārstrādei un reģenerācijai nodoto atkritumu papilddaudzums salīdzinājumā ar 2010. gadu, tonnas gadā (2010.g. – 376 tūkst.t – bāzes vērtība; 2022.g. – 530 tūkst.t) (*informācija no statistiskajiem pārskatiem, plānotais atbilstoši atbilstošo direktīvu prasībām*) *Piezīme: dati par 2011. gadu būs pieejami š.g. augustā; 2022. gadā norādīts papildu apjoms 2010. gadam*

KF

Finansējums	Norādīt indikatīvo plānoto finansējumu (LVL) un % pret kopējo summu								
	Kopējais finansējums 100%	ES fondu līdzfin.	%	Pašvaldību fin.	%	Privātais fin.	%	Cits	%
	264 000 000	152 000 000	60			112 000 000	40		
Bioloģiski sadalāmo atkritumu apjoma samazināšana (kompostēšanas laukumi, bioreaktori, dūņu pārstrāde, elektroenerģijas ieguve koģenerācijā poligona apsaimniekošanai)	50 000 000	30 000 000	60			20 000 000	40		
Papīra, metāla, plastmasas un stikla otrreizēja izmantošana un pārstrāde	50 000 000	30 000 000	50			20 000 000	50		
Nebīstamo būvgružu un ēku nojaukšanas atkritumu atkārtota izmantošana, pārstrāde	32 000 000	16 000 000	60			16 000 000	40		
Izlietotā iepakojuma reģenerācija	32 000 000	16 000 000	50			16 000 000	50		
Nolietoto transportlīdzekļu un materiālu otrreizēja izmantošana un pārstrāde	50 000 000	30 000 000	60			20 000 000	40		
Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu pārstrāde	50 000 000	30 000 000	60			20 000 000	40		

Uzdevuma atbilstība ES fondu regulējumā minētām investīciju prioritātēm	3. pants c) aizsargāt vidi un veicināt resursefektivitāti, rīkojoties šādi: i) pievēršoties būtiskajai nepieciešamībai veikt ieguldījumus atkritumu apsaimniekošanas nozarē, lai būtu ievērotas Savienības vides *acquis* prasības;
Uzdevumam atbilstošie ES/LV līmeņa dokumenti un atbilstošo ex-ante nosacījumu	ES normatīvie akti: Direktīva1999/31/EK par atkritumu poligoniem; Direktīva 2008/98/EK par atkritumiem; Direktīva 94/62/EEK (par izlietoto iepakojumu); Direktīvas 2002/96/EK un 2012/19/ES (elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi); Direktīva 2000/53/EK (nolietotie transportlīdzekļi) Direktīva 2006/66/EK par bateriju un akumulatoru atkritumiem Latvijas normatīvie akti: Atkritumu apsaimniekošanas likums Iepakojuma likums Nolietoto transportlīdzekļu apsaimniekošanas likums Latvijas politikas plānošanas dokumenti: Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2014.- 2020. gadam, tajā skaitā atkritumu rašanās novēršanas programma 2014.-2020. gadam (izstrādes stadijā, tiks pieņemti līdz 2012.gada beigām). *ex-ante nosacījumi:* ir īstenota Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada19. novembra Direktīva 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu, un jo īpaši ir izstrādāti atkritumu apsaimniekošanas plāni saskaņā ar minēto direktīvu un atkritumu hierarhiju.
Iepriekš saņemtais ES fondu atbalsts	Nav bijušas aktivitātes atkritumu pārstrādes atbalstam
Atbildīgais par uzdevuma izpildi	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Investīciju departaments, Ekonomikas ministrija

ERAF

NAP rīcības virziens un ministrijas definētais pakārtotais uzdevums	NAP rīcības virziens „Dabas un kultūras kapitāla efektīva apsaimniekošana” *Mērķis*: Saglabāt augstu vides kvalitāti, samazinot upju baseinu vides piesārņojumu, ko izraisa vēsturiski piesārņotās vietas. *Uzdevums:* Vēsturiski piesārņoto vietu sanācija. Latvijas teritorijā ir saglabājušās intensīva vēsturiskā piesārņojuma zonas, no kurām piesārņojums izplatās tālāk, nonākot gruntī, pazemes ūdeņos, virszemes ūdeņos, apdraud vides objektus un cilvēku veselību. Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu reģistrā ir reģistrētas 3 527 vietas, no kurām 238 ir klasificētas kā piesārņotas vietas, bet 2 620 – kā potenciāli piesārņotas vietas. Nozīmīgākās piesārņojuma avotu grupas ir rūpniecisko atkritumu izgāztuves; sadzīves atkritumu izgāztuves; degvielas uzpildes stacijas un naftas bāzes; bijušās ķimikāliju un pesticīdu noliktavas; lopbarības kompleksi, cūku un putnu fermas; bijušās PSRS armijas teritorijas. No piesārņojuma sanācijas viedokļa problemātiskākās ir tās piesārņotās vietas, kurās sastopams augsts piesārņojuma līmenis, un vēsturiski veidojusies situācija, ka piesārņojuma radītājs vairs nav pieejams. Atkritumu radītāji parasti ir uzņēmumi un struktūras, kas mūsdienās vairs nepastāv un nav arī tieša tās saistību un pienākumu pārņēmēja. Šādas vietas ir, piemēram, bijušās PSRS armijas teritorijas un agrāko laiku rūpniecisko atkritumu izgāztuves. Augstais piesārņojuma līmenis, kā arī specifiskā un dārgā attīrīšanas tehnoloģija, ir šķērslis pašvaldības vai privātām investīcijām šo vietu sakopšanā un tālākā izmantošanā. Likuma „Par piesārņojumu” 43. pantā noteikts, ka gadījumos, ja nav iespējams noteikt personas, kuras sedz ar sanāciju saistītos izdevumus, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija vai Aizsardzības ministrija izskata iespēju sanācijas veikšanai piesaistīt valsts budžeta vai citus līdzekļus. Augstais vides piesārņojums liedz šīs teritorijas izmantot saimnieciskajā (lauksaimniecībā un mežsaimniecībā) darbībā, kā arī ierobežo tūrisma attīstību it sevišķi piejūras teritorijās. Netiks atbalstīta to vēsturiski piesārņoto vietu sanācija, arī sadzīves atkritumu izgāztuvju rekultivācija, kur var piemērot principu „piesārņotājs maksā”.
Plānotās atbalstāmās darbības	Vēsturiski piesārņoto vietu – rūpniecisko bīstamo atkritumu izgāztuvju, un lauksaimniecisko ķimikāliju noliktavu sanācija: piesārņojuma avota likvidācija; piesārņotā areāla sanācija; sanācijas procesā izņemtā piesārņojuma utilizācija.
Uzdevuma mērķa grupa	*Mērķa grupa un labumu saņēmēji*: Iedzīvotāji, pašvaldības *Finansējuma saņēmēji*: pašvaldība, valsts vai pašvaldības iestāde, kas ir atbildīga par vēsturiski piesārņotās vietas sanāciju

Sagaidāmie iznākuma un rezultāta rādītāji	*Iznākuma rādītāji* Sanēto vēsturiski piesārņoto vietu skaits (2022. g. – 20) *Rezultāta rādītāji* Kopējā sanētās augsnes platība, ha (2011.g. – 50 ha, 2022. g. – 70 ha – *Indikatīvās 1 ha sanācijas izmaksas 2007. –2013. gadā – 4,8 milj. LVL*)

ESF

Finansējums	Norādīt indikatīvo plānoto finansējumu (LVL) un % pret kopējo summu								
	Kopējais finansējums 100%	ES fondu līdzfin.	%	Pašvaldību fin.	%	Privātais fin.	%	Cits	%
	55 000 000	46 750 000	85					8 250 000	15
Uzdevuma atbilstība ES fondu regulējumā minētām investīciju prioritātēm	5. pants (6) Vides aizsardzība un resursu izmantošanas efektivitātes veicināšana c) aizsargājot, veicinot un attīstot kultūras un dabas mantojumu;								
Uzdevumam atbilstošie ES/LV līmeņa dokumenti un atbilstošo ex-ante nosacījumu	Ūdens struktūrdirektīva (2000/60/EK); Eiropas Parlamenta un padomes 2010.gada 24.novembra direktīva 2010/75/EK par rūpnieciskām emisijām, likums "Par piesārņojumu", Ministru kabineta 25.10.2005. noteikumi Nr. 804 „Noteikumi par augsnes un grunts kvalitātes normatīviem", Ministru kabineta 12.03.2002. noteikumi Nr. 118 „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti". *ex-ante nosacījumi:* nav noteikti								
Iepriekš saņemtais ES fondu atbalsts	*Plānotais:* 2007.-2013. vēsturiski piesārņoto vietu sanācijā: kopējās investīcijas 46,4 milj. LVL, ERAF – 23,4 milj. LVL, KF – 11,1 milj. LVL Atkritumu izgāztuvju rekultivācijā: kopējās investīcijas 20,3 milj. LVL, KF – 13,8 milj. LVL Sanētas 4 nacionālas nozīmes vēsturiski piesārņotas vietas 50 ha platībā, rekultivētas ~85 atkritumu izgāztuves, indikatīvi 120 ha platībā. *Līdz 2011.gadam sasniegtais* – projekti īstenošanā Vēsturiski piesārņoto vietu sanācijā: kopējās investīcijas 6,937 LVL, ERAF – 4,856 milj. LVL Atkritumu izgāztuvju rekultivācijā: kopējās investīcijas 4,073 milj. LVL, KF – 3,583 milj. LVL Rekultivētas 30 sadzīves atkritumu izgāztuves 50 ha platībā								
Atbildīgais par uzdevuma izpildi	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Investīciju departaments; Valsts vides dienests								
NAP rīcības virziens un ministrijas definētais pakārtotais uzdevums	NAP rīcības virziens „Dabas un kultūras kapitāla efektīva apsaimniekošana" *Mērķis*: Attīstīt sabiedrības vides apziņu un „zaļo" domāšanu, lai panāktu dabas un energoresursu patēriņa un vides piesārņojuma samazināšanu. *Uzdevums:* Sabiedrības zaļās apziņas veidošana ilgtspējīgai dzīves veida veicināšanai, īpaši klimata pārmaiņu novēršanas un dalītas atkritumu vākšanas jomā; vides izglītības pasākumu integrācija starpdisciplinārajā līmenī. Ieguldot investīcijas vides aizsardzības infrastruktūrā, būtiski nodrošināt, ka direktīvu prasības tiktu ieviestas arī praktiski, t.i., veidojamā infrastruktūra ir jāsaista ar pasākumiem sabiedrības attieksmes maiņai. Atkritumu šķirošana praksē netiks ieviesta, ja sabiedrība nesaskatīs tās ieguvumus, piemēram, izdevumu samazināšanos par atkritumu apglabāšanu poligonos; energotaupības pasākumi cieši saistīti ar klimata pārmaiņām, ko praktiski izjūt ikviens u.c. Atbalstot gan izglītības programmu uzlabošanu, gan informatīvās kampaņas plašai sabiedrībai un konkrētām mērķgrupām, iespējams mainīt sabiedrības attieksmi par būtiskiem vides aizsardzības jautājumiem.								
Plānotās atbalstāmās darbības	Vides izglītības attīstība – kursu sagatavošana atbilstošajiem izglītības līmeņiem – vides izglītības programmas, semināru organizēšana dažādām sabiedrības grupām; Informatīvie pasākumi plašai sabiedrībai (kampaņas, materiāli) par atbilstošajām vides aizsardzības sfērām (atkritumu apsaimniekošana, klimata pārmaiņu novēršana, dabas daudzveidības vērtības, dabas resursi un to izmantošanas iespējas, kā arī mūsdienu ģeoloģiskie procesi u.c.)								

Uzdevuma mērķa grupa	*Mērķa grupa un labumu saņēmēji*: izglītojamie (skolēni, studenti) un iedzīvotāji kopumā *Finansējuma saņēmēji*: valsts pārvaldes iestādes, nevalstiskās organizācijas

Atbildīgais par uzdevuma izpildi	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Investīciju departaments; Valsts vides dienests, Dabas aizsardzības pārvalde
Sagaidāmie iznākuma un rezultāta rādītāji	*Iznākuma rādītāji* Izstrādāto un aprobēto izglītības un apmācības programmu skaits (2022. g. – 10) *Rezultāta rādītāji* Apmācībā un informēšanā iesaistīto iedzīvotāju skaits (2011.g. – 0, 2022. g. – 500 000)

Iepriekš saņemtais ES fondu atbalsts	Nav bijušas aktivitātes								
Atbildīgais par uzdevuma izpildi	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Investīciju departaments; Nacionālais botāniskais dārzs; Latvijas Dabas muzejs								
Finansējums	Norādīt indikatīvo plānoto finansējumu (LVL) un % pret kopējo summu								
	Kopējais finansējums 100%	ES fondu līdzfin.	%	Pašvaldību fin.	%	Privātais fin.	%	Cits	%
	10 000 000	8 500 000	85					1 500 000	15
Uzdevuma atbilstība ES fondu regulējumā minētām investīciju prioritātēm	3.pants 2) Izmantojot 1. pantā uzskaitītās ieguldījumu prioritātes, ESF sekmēs Regulas (ES) Nr. [..] 9. pantā minēto citus tematisko mērķu sasniegšanu: (e) atbalsts pārejai uz ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni, pret klimata pārmaiņām noturīgu, resursefektīvu, ekoloģiski ilgtspējīgu ekonomiku, reformējot izglītības un apmācības sistēmas, kā arī prasmju un kvalifikāciju pielāgošanu, darbaspēka kvalifikācijas celšanu un jaunu darba vietu izveidi ar vidi un enerģētiku saistītās nozarēs;								

Uzdevumam atbilstošie ES/LV līmeņa dokumenti un atbilstošo ex-ante nosacījumu	Orhūsas konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem (UNECE); LR Likums Par 1998.gada 25.jūnija Orhūsas konvenciju par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem; Stratēģija Izglītība ilgtspējīgai attīstībai (ANO Ekonomiskās Komisijas Eiropai). *ex-ante nosacījumi:* *Augstākā izglītība:* Ir izstrādātas valsts vai reģionu stratēģijas augstākās izglītības apguves rādītāju, kvalitātes un efektivitātes paaugstināšanai saskaņā ar Komisijas 2006. gada 10. maija Paziņojumu "Īstenojot universitāšu modernizācijas programmu: izglītība, pētniecība un jauninājumi
Iepriekš saņemtais ES fondu atbalsts	*Plānotais:* 2007.-2013. kopējās investīcijas 8,1 milj. LVL, KF – 7,3 milj. LVL Iegādāts 4 ES direktīvu prasību ieviešanai nepieciešamais tehniskais nodrošinājums *Līdz 2011.gadam sasniegtais* – projekti īstenošanā Kopējās investīcijas 2,366 milj. LVL, KF – 2,117 milj. LVL Iegādāts 2 ES direktīvu prasību ieviešanai nepieciešamais tehniskais nodrošinājums

ERAF

<table>
<tr><td>NAP rīcības virziens un ministrijas definētais pakārtotais uzdevums</td><td colspan="9">NAP rīcības virziens „Pakalpojumu pieejamība līdzvērtīgu dzīves un darba apstākļu radīšanai”
Mērķis: Latvijas uzņēmumu konkurētspējas paaugstināšana ES tirgū, resursu un izejvielu ekonomija, vides piesārņojuma samazināšana.
Uzdevums: Atbalsts vides aizsardzības infrastruktūras izveidei uzņēmējiem ražošanas emisiju samazināšanai gaisā, ūdenī un augsnē
Šobrīd vides aizsardzības pamatprasības, galvenokārt, ir īstenotas lielajos uzņēmumos, kas, tai skaitā, nodrošina šo uzņēmumu iespējas konkurēt ES tirgū. Sakarā ar ierobežotajiem uzņēmumu vietējiem un iekšējiem resursiem, daudzi mazie un vidējie uzņēmumi vēl atrodas šo prasību ieviešanas procesā vai arī līdzekļu trūkuma dēļ nevar veikt pasākumus ražošanas emisiju samazināšanai un darbības efektivitātes paaugstināšanai, kā arī atbilstoša darbības vides monitoringa nodrošināšanai, lai kontrolētu un vadītu uzņēmuma vides izpildījumu.
Saskaņā ar ES stratēģiju „ES – 2020”, kuras ievērojams akcents likts uz MVU uzņēmumu lomas stiprināšanu, un ņemot vērā to, ka Latvijas Ekonomikā MVU uzņēmu skaits joprojām ir dominējošs, nepieciešamas rast risinājumu, kā ilgtermiņā atbalstīt uzņēmumus, lai arī to vides izpildījums atbilstu vides aizsardzības normu prasībām, kā arī tiktu veicināta iespēja tiem rast savu nišu ES kopējā tirgū. Vides prasības kā viens no ES tirgus izlīdzināšanas nosacījumiem turpinās pieaugt attiecībā uz emisiju robežlielumiem un kopējiem apjomiem vidē.
Atkritumu rašanās novēršanai ir visaugstākā vietā ES atkritumu apsaimniekošanas hierarhijā (direktīvas 2008/98/EK 4.pants).
Atkritumu rašanās novēršana ietver radītā atkritumu apjoma samazināšanos, tai skaitā produkta atkārtotas izmantošanas vai produkta ilgākas izmantošanas rezultātā; radīto atkritumu negatīvās ietekmes uz vidi, cilvēku dzīvību un veselību, kā arī personu mantu samazināšanu, kā arī materiālos un produktos esošo kaitīgo vielu daudzumu samazināšanu.
Atkritumu rašanās novēršanas pasākumi ražošanas uzņēmumos ietver:
Ekodizaina veicināšana (vides aspektu sistemātiska iestrāde preces konstrukcijā, lai mazinātu tās ietekmi uz vidi visā tās aprites ciklā);
Atkritumos izmestu produktu vai to sastāvdaļu atkārtotas izmantošanas un/vai labošanas veicināšana, izmantojot tādus pasākumus kā izglītošana, ekonomiski, loģistiski vai citi pasākumi, piemēram, izveidojot vai atbalstot akreditētus labošanas un atkārtotas izmantošanas centrus un tīklus, jo īpaši blīvi apdzīvotos reģionos.</td></tr>
<tr><td>Plānotās atbalstāmās darbības</td><td colspan="9">Atbalsts MVU ražošanas tehnoloģiju uzlabošanai un vides aizsardzības infrastruktūras izveidei un uzlabošanai
Sniegts atbalsts Latvijas uzņēmējiem ražošanas tehnoloģiju uzlabošanai, resursu un izejvielu ekonomijai, tīrākas ražošanas tehnoloģiju ieviešanai, kā arī esošo tehnoloģiju pārstrukturēšanai atbilstoši labākajiem pieejamajiem tehniskajiem paņēmieniem.</td></tr>
<tr><td>Uzdevuma mērķa grupa</td><td colspan="9">Mērķa grupa un labumu saņēmēji: Komersanti un MVU darba ņēmēji
Finansējuma saņēmēji: MVU komersanti</td></tr>
<tr><td>Sagaidāmie iznākuma un rezultāta rādītāji</td><td colspan="9">Dotēto uzņēmumu skaits
Darba vietu skaits atbalstītajos uzņēmumos
Ražošanā izmantojamo resurusu daudzuma(apjoma) samazināšanās, (datu avorts:CSP) (Nacionālais rādītājs).
Radīto atkritumu daudzuma samazināšanās (datu avots: LVĢMC) (Nacionālais rādītājs)</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Finansējums</td><td colspan="9">Norādīt indikatīvo plānoto finansējumu (LVL) un % pret kopējo summu</td></tr>
<tr><td>Kopējais finansējums 100%</td><td>ES fondu līdzfin.</td><td>%</td><td>Pašvaldību fin.</td><td>%</td><td>Privātais fin.</td><td>%</td><td>Cits</td><td>%</td></tr>
<tr><td>100 000 000</td><td>50 000 000</td><td>50</td><td></td><td></td><td>50 000 000</td><td>50</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Uzdevuma atbilstība ES fondu regulējumā minētām investīciju prioritātēm</td><td colspan="9">Pants
(6) Vides aizsardzība un resursu izmantošanas efektivitātes veicināšana
f) veicinot inovatīvas tehnoloģijas, lai uzlabotu vides aizsardzību un resursu efektivitāti atkritumu apsaimniekošanas nozarē,</td></tr>
</table>

	ūdensapgādes nozarē, lai uzlabotu augsnes aizsardzību vai lai samazinātu gaisa piesārņojumu;
Uzdevumam atbilstošie ES/LV līmeņa dokumenti un un atbilstošo ex-ante nosacījumu	ES direktīva 2008/98/EK par atkritumiem. Atkritumu apsaimniekošanas likums Atkritumu apsaimniekošanas plāns 2013.-2020.gadam (tajā skaitā atkritumu rašanās novēršanas valsts programma). *ex-ante* nosacījums Ir veiktas īpašas darbības, lai efektīvi īstenotu Mazās uzņēmējdarbības aktu (MUA) un tā 2011. gada 23. februāra pārskatīto versiju43, tostarp principu "vispirms domāt par mazajiem uzņēmumiem.
Iepriekš saņemtais ES fondu atbalsts	
Atbildīgais par uzdevuma izpildi	Ekonomikas ministrija

5.pielikums. Pasākumi, kuru mērķis ir saraut saikni starp ekonomisko izaugsmi un ar atkritumu rašanu saistīto ietekmi uz vidi

Nr. p.k.	Pasākumi, kuru mērķis ir saraut saikni starp ekonomisko izaugsmi un ar atkritumu rašanu saistīto ietekmi uz vidi	Latvijā realizētie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi	Latvijā nākotnē realizējamie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi
1.	Plānošanas pasākumu vai citu ekonomisko instrumentu izmantošana, kas veicina resursu efektīvu izmantošanu.	1. Atkritumu rašanās novēršana kā prioritāra darbība ir norādīta Atkritumu apsaimniekošanas likumā, kā arī Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā 2006.-2012.gadam. 2. Dabas resursu nodokļa piemērošana atkritumu apglabāšanai, vienreiz lietojamiem plastmasas maisiņiem, iepakojumam, transportlīdzekļiem un videi kaitīgām precēm.	1. Iekļaut Atkritumu rašanās novēršanas programmu un pasākumus valsts attīstības dokumentos, Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā 2013.-2020.gadam, Vides aizsardzības pamatnostādnēs laika posmam līdz 2020.gadam. 2. Novērtēt bioloģisko noārdāmo atkritumu izmantošanas potenciālu, kas izmantojams enerģijas ražošanai. 3. Izvērtēt iespēju diferencēt dabas resursu nodokli, lai veicinātu resursu efektīvu izmantošanu.
2.	Pētniecības un attīstības veicināšana, lai izstrādātu tīrākus un mazāku atkritumu daudzumu radošas preces un tehnoloģijas, un tādas pētniecības un attīstības rezultātu izplatīšana un izmantošana.	1. Lai ciešāk sasaistītu zinātniskos pētījumus ar tautsaimniecības nozaru vajadzībām, 2009.gada 31.augustā ar Ministru kabineta rīkojumu Nr.594 ir apstiprināti pieci prioritārie zinātnes virzieni fundamentālo un lietišķo pētījumu finansēšanai 2010.-2013.gadam un ar Ministru kabineta 2010.gada 29.maija rīkojumu Nr.294 šajos piecos prioritārajos zinātnes virzienos atbilstoši ir apstiprinātas valsts pētījumu programmas. Ar dabas resursiem ir saistīti divi prioritārie zinātnes virzieni un attiecīgi arī valsts pētījumu programmas: - prioritārajā zinātnes virzienā „Enerģija un vide (atjaunojamo enerģijas resursu ieguves un izmantošanas tehnoloģijas, klimata izmaiņas samazinošās tehnoloģijas un bioloģiskā daudzveidība)” valsts pētījumu programmas	1. Kā prioritārus zinātnes virzienus fundamentālo un lietišķo pētījumu finansēšanai noteikt: ➢ Inovatīvas ražošanas tehnoloģijas, kas paredz, ka saražotajā precē pēc iespējas mazāk tiek izmantoti dabas resursi, bet tos ir iespējams aizstāt ar atkārtoti izmantojamām izejvielām; ➢ Inovatīvas atkritumu pārstrādes un reģenerācijas metožu izstrāde un ieviešana tautsaimniecībā, lai palielinātu atkritumos esošo materiālu un enerģētisko resursu atgūšanu un izmantošanu tautsaimniecībā. 2013.gadā tiks izstrādāts jauns Ministru kabineta rīkojuma projekts „Par prioritārajiem zinātnes virzieniem fundamentālo un lietišķo pētījumu finansēšanai 2014.-2017.gadā”. Prioritāro zinātnes virzienu noteikšanai tiks izveidota starpinstitucionāla darba grupa, kurā tiks iekļauts arī Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pārstāvis. Pēc prioritāro zinātnes virzienu apstiprināšanas Ministru kabinetā, tiks izsludināts priekšlikumu konkurss valsts pētījumu programmu 2014.-2017.gadam

Nr. p.k.	Pasākumi, kuru mērķis ir saraut saikni starp ekonomisko izaugsmi un ar atkritumu rašanu saistīto ietekmi uz vidi	Latvijā realizētie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi	Latvijā nākotnē realizējamie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi
		„Inovatīvas enerģijas resursu ieguves un izmantošanas tehnoloģijas un zema oglekļa emisiju nodrošināšana ar atjaunojamiem energoresursiem, atbalsta pasākumi vides un klimata degradācijas ierobežošanai" (jeb LATENERGI) ietvaros tiek īstenoti 8 projekti ar mērķi izstrādāt metodes, modeļus un risinājumus jaunu inovatīvu tehnoloģiju radīšanai enerģētikas nozarē, kas veicinātu enerģētikas resursu diversifikāciju, energoapgādes sistēmas attīstību ar atjaunojamo enerģijas resursu reģionālo pieejamību un to integrāciju valsts energoapgādes sistēmā, būtiski paplašinot Latvijā izmantojamo atjaunojamo energoresursu apjomu un veidus, sniedzot ieguldījumu klimata izmaiņu samazināšanā un nodrošinot bioloģisko daudzveidību un pamatojoties uz integrētu energosistēmas un patēriņa attīstības pētījumu un novērtējot energoefektivitātes pasākumu un energoefektivitātes tehnoloģiju attīstības dinamiskās tendences ietekmi uz resursu pieprasījumu, vides kvalitāti un sociālekonomisko attīstību, radīt zinātniski metodoloģisku pamatojumu valsts energosistēmas attīstībai un prioritārajā zinātnes virzienā „Vietējo resursu (zemes dzīļu, meža, pārtikas un transporta) ilgtspējīga izmantošana – jauni produkti un tehnoloģijas" (jeb NatRes) tāda pat nosaukuma valsts pētījumu programmas	mērķu un uzdevumu definēšanai, un saskaņā ar Ministru kabineta 2006.gada 30.maija noteikumiem Nr.443 „Valsts pētījumu programmu pieteikšanas, ekspertīzes un finansēšanas kārtība" tiks noteiktas valsts pētījumu programmas un to projekti.[32] 2.Pētniecības un attīstības veicināšanai, lai izstrādātu un ieviestu tīrākas un mazāku atkritumu daudzumu radošas preces un pakalpojumus, veicinātu resursu efektīvu izmantošanu, piesaistot Norvēģijas finanšu instrumenta finansējumu, tiek plānota jauna atbalsta programma „zaļās" ražošanas sekmēšanai. Tās ietvaros tiks īstenotas divas aktivitātes: • Tehnoloģiju inkubatora izveide, kurā „zaļajiem" komersantiem būs pieejams atbalsts pirms-inkubācijas un inkubācijas pakalpojumiem, lai novērtētu biznesa potenciālu un izstrādātu biznesa plānu, palielinātu jaundibināto komersantu dzīvotspēju • atklāts projektu konkurss, kura ietvaros komersantiem būs pieejams atbalsts iekārtu iegādei, lai ieviestu ražošanā jaunus, videi draudzīgus produktus un risinājumus un palielinātu „zaļo" komersantu konkurētspēju Latvijā. Kopējais programmas finansējums ir 7,9 milj. Ls, no tiem 246 tūkst.Ls plānots novirzīt pirms-inkubācijas pasākumu atbalstam, 1,3 milj.Ls inkubatora pakalpojumu atbalstam un 4,6 milj.Ls – iekārtu iegādei. Kopumā programmas ietvaros plānots atbalstīt vismaz 120 uzņēmumus. Tehnoloģiju inkubators darbību uzsāks 2012.gada nogalē, un projekti tiks īstenoti, vēlākais, līdz 2016.gada martam.[33] 3. Atbalstīt augstākās izglītības iestāžu veiktos pētījumus par atkritumu rašanās novēršanas pasākumiem un par resursu atguvi no atkritumiem.

[32] Izglītības un zinātnes ministrija (2012. 24.05 Nr. 2.18-1e/8235)
[33] Ekonomikas ministrijas priekšlikums (2012. 27.04. Nr. 322-1-4337)

Nr. p.k.	Pasākumi, kuru mērķis ir saraut saikni starp ekonomisko izaugsmi un ar atkritumu rašanu saistīto ietekmi uz vidi	Latvijā realizētie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi	Latvijā nākotnē realizējamie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi
		ietvaros tiek īstenoti 4 projekti ar mērķi pētīt un izstrādāt jaunus produktus un to ražošanas tehnoloģijas, izmantojot Latvijas zemes dzīļu resursus, meža nozares resursus, vietējo augu un dzīvnieku izejvielas, un izstrādāt priekšlikumus transporta ilgtermiņa attīstībai.	
3.	Tādu efektīvu un nozīmīgu rādītāju izstrāde, kas ļauj konstatēt ar atkritumu radīšanu saistītu ietekmi uz vidi un kas vērsta uz atkritumu rašanās novēršanu visos mērogos, piemēram, Eiropas Savienības mērogā veikti preču salīdzinājumi, valsts un pašvaldību iestāžu darbības un valsts mērogā veikti pasākumi.	1. Ietekmes uz vidi novērtējumu regulējošajos normatīvajos aktos ir paredzēts, ka, veicot ietekmes uz vidi novērtējumu, tiek novērtētas arī dažādas iespējamās alternatīvas, piemēram, dažādiem ražošanas procesiem, izejvielām. 2. Atbilstoši normatīvajiem aktiem par piesārņojumu, piesārņojošo iekārtu operatoriem ir jāizmanto tādi labākie tehniskie paņēmieni, kas nodrošina iespējami mazāku atkritumu rašanos.	Apstiprināt atkritumu rašanās novēršanas novērtēšanas indikatorus
4.	Ekodizaina veicināšana (vides aspektu sistemātiska iestrāde preces konstrukcijā, lai mazinātu tās ietekmi uz vidi visā tās aprites ciklā).	1. Atkritumu apsaimniekošanas likumā, Iepakojuma likumā un Nolietoto transportlīdzekļu apsaimniekošanas likumā ir noteiktas prasības atsevišķu preču veidu ekodizainam, it īpaši attiecībā uz dažādu bīstamo ķīmisko vielu lietošanas ierobežojumiem. 2. Pašreiz ekodizaina prasības ir iekļautas Ministru kabineta 2011. gada 6. decembra noteikumos Nr. 941 "Noteikumi par ekodizaina prasībām ar enerģiju saistītām precēm (produktiem)".	1. Tiks pieņemti Ministru kabineta noteikumi par atsevišķu bīstamo ķīmisko vielu lietošanas ierobežojumiem elektriskajās un elektroniskajās iekārtās 2. Nodibināt balvu par atraktīvāku, augstākas pievienotas vērtības produktu izgatavošanu no atkritumos esošiem materiāliem, lai stimulētu atkritumu izmantošanu dažādu jaunu produktu attīstībā, t.sk., vides objektos. 3. veicināt eko dizaina jautājumu iekļaušanu specializētajās augstākās izglītības iestāžu, kā arī profesionālo izglītības iestāžu mācību programmās.

Nr. p.k.	Pasākumi, kuru mērķis ir saraut saikni starp ekonomisko izaugsmi un ar atkritumu rašanu saistīto ietekmi uz vidi	Latvijā realizētie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi	Latvijā nākotnē realizējamie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi
		Īstenojot Ekodizaina direktīvā (2009/125/EK) noteiktās ekodizaina prasības ar enerģiju saistītiem ražojumiem, Ekonomikas ministrija veic informatīvus pasākumus un sadarbojas ar maziem un vidējiem uzņēmumiem, arodbiedrībām, asociācijām, patērētāju organizācijām u.tml., lai nodrošinātu pilnīgu iesaistīto pušu līdzdalību Ekodizaina direktīvā noteikto pasākumu izvērtēšanā, noteikšanā un pārskatīšanā. Ekonomikas ministrija informē visas iesaistītās/ieinteresētās puses par plānotajiem apspriežu forumiem un Eiropas Komisijas izstrādātajiem izpētes un ietekmes novērtējumiem, lai kopīgi sagatavotu viedokli par Latvijas interesēm. Eiropas Komisija īstenošanas pasākumus pieņem regulatīvās kontroles procedūras ietvaros. 3.Ekonomikas ministrijas un valsts aģentūras „Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra" iedibinātā Eksporta un inovācijas balva (kategorijas „Inovatīvākais produkts" un „Rūpnieciskais dizains"; http://www.liaa.gov.lv/lv/eksportetajiem/eksporta_un_inovacijas_balva/) 4. Latvijas Iepakojuma asociācijas konkurss „Labākais iepakojums Latvijā"(http://www.packaging.lv/index.php?option=com_content&task=blogsection&id=7&Itemid=38&lang=lv)	

Nr. p.k.	Pasākumi, kuru mērķis ir saraut saikni starp ekonomisko izaugsmi un ar atkritumu rašanu saistīto ietekmi uz vidi	Latvijā realizētie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi	Latvijā nākotnē realizējamie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi
5.	Informācijas sniegšana par atkritumu rašanās novēršanas metodēm, lai rūpniecībā ieviestu labākās pieejamās metodes.	1. Labākie pieejamie tehniskie paņēmieni (latviešu valodā – LPTP, angļu valodā – BAT) un to izvēle attiecībā uz A kategorijas piesārņojošām darbībām noteikta likuma "Par piesārņojumu" 21.pantā. Minētajos LPTP ir ieteiktas metodes atkritumu rašanās novēršanai dažādās ražošanas jomās (http://www.vpvb.gov.lv/lv/piesarnojums/informacija) 2. Normatīvajos aktos ir noteiktas prasības iekļaut atkritumu rašanās novēršanas pasākumu iekļaušanu atļaujās A kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai (MK 30.11.2010. noteikumi Nr.1082 "Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai")	1. Veicināt videi draudzīgu tehnoloģiju un izejvielu izmantošanu ražošanā, kā arī veicināt resursu taupīšanu, un pārdomāt izmantošanu; 2. Ilgtspējīgu ražošanas metožu ieviešana un darbinieku apmācība darbam ar jaunākām tehnoloģijām; 3. Iniciēt pasākumus, kas popularizē videi draudzīgās bioloģiskās lauksaimniecības attīstību.
6.	Mācību organizēšana Valsts vides dienesta darbiniekiem saistībā ar atkritumu rašanās novēršanas prasību ietveršanu atļaujās piesārņojošo darbību veikšanai un atkritumu apsaimniekošanas atļaujās saskaņā ar normatīvajiem aktiem par piesārņojumu un par atkritumu		Nodrošināt Valsts vides dienesta darbinieku apmācību par atkritumu rašanās novēršanas jautājumiem. Iekļaut atkritumu rašanās novēršanas pasākumus ārstniecības iestāžu (slimnīcas, doktorāti, veselības centri, rehabilitācijas centri) atbildīgo darbinieku apmācību programmās. [34]

[34] Veselības ministrijas priekšlikums (2012. 05.04. Nr. 2.18-1e/6147)

Nr. p.k.	Pasākumi, kuru mērķis ir saraut saikni starp ekonomisko izaugsmi un ar atkritumu rašanu saistīto ietekmi uz vidi	Latvijā realizētie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi	Latvijā nākotnē realizējamie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi
	apsaimniekošanu.		
7.	Atkritumu rašanās novēršanas pasākumu ieviešana iekārtās, uz ko neattiecas normatīvie akti par piesārņojumu, ietverot atkritumu rašanās novēršanas izvērtējumus vai plānus.	Normatīvajos aktos ir noteiktas prasības iekļaut atkritumu rašanās novēršanas pasākumu atļaujās A vai B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai (MK 30.11.2010. noteikumi Nr.1082 "Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai")	Turpināt piemērot normatīvajos aktos noteiktās prasības.
8.	Informētības veicināšanas kampaņu izmantošana vai finansiāla, lēmumu pieņemšanas vai citāda atbalsta sniegšana uzņēmumiem, it īpaši, maziem un vidējiem uzņēmumiem vai pielāgoti tiem.	1. VARAM un Latvijas Tirgotāju asociācijas organizētais konkurss „Videi draudzīgākais tirgotājs” 2. Ekonomikas ministrijas un valsts aģentūras „Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra” iedibinātā Eksporta un inovācijas balva (kategorijas „Inovatīvākais produkts” un „Rūpnieciskais dizains”; http://www.liaa.gov.lv/lv/eksportetajiem/eksporta_un_inovacijas_balva/) 3. Latvijas Iepakojuma asociācijas konkurss „Labākais iepakojums Latvijā”(http://www.packaging.lv/index.php?option=com_content&task=blogsection&id=7&Itemid=38&lang=lv 4. Izlietotā iepakojuma un videi kaitīgo preču atkritumu apsaimniekotāju veiktie sabiedrības izglītošanas pasākumi: -www.zalais.lv	1. Turpināt minētos pasākumus, ietverot tajos arī atkritumu rašanās novēršanas un atkritumos esošo atkritumu racionālas izmantošanas kritērijus. 2. Ražotāju izglītošana par videi draudzīgāku materiālu izmantošanu, piemēram, par materiālietilpību. 3. Veicināt eko-dizaina jautājumu iekļaušanu specializētajās augstākās izglītības iestāžu, kā arī profesionālo izglītības iestāžu mācību programmās.

Nr. p.k.	Pasākumi, kuru mērķis ir saraut saikni starp ekonomisko izaugsmi un ar atkritumu rašanu saistīto ietekmi uz vidi	Latvijā realizētie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi	Latvijā nākotnē realizējamie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi
		- www.zalajosta.lv; - www.lze.lv - http://www.kuusakoski.lv/ - http://www.ekogaisma.lv/	
9.	Brīvprātīgu vienošanos, patērētāju un ražotāju diskusiju vai nozares apspriežu izmantošana, lai attiecīgie uzņēmumi vai rūpniecības nozares izstrādātu atkritumu rašanās novēršanas plānus vai mērķus, vai uzlabotu preci vai iepakojumu, kas rada lielu daudzumu atkritumu.	Latvijā nav šādas prakses.	Plāna darbības laikā izvērtēt nepieciešamību slēgt šādas vienošanās. ja atkritumu rašanās novēršanu nav iespējams nodrošināt ar citiem šajā pielikumā minētajiem pasākumiem.
10.	Vides vadības un audita sistēmu izmantošanas veicināšana, lai novērtētu un uzlabotu publisko un privāto tiesību subjektu (iestāžu, komersantu, biedrību, saimniecisko darbību veicēju u.tml.) veikumu atkritumu rašanās novēršanas jomā.	Eiropas Savienības Vides pārvaldības un audita sistēma (EMAS) izveidota un ieviesta kā pārvaldības instruments, kas veicina vides aizsardzības, resursu racionālas izmantošanas un sabiedrības informēšanas pasākumu pilnveidošanu un uzlabošanu uzņēmumos un organizācijās, kuras brīvprātīgi iesaistās EMAS sistēmā vai līdzvērtīgām. ES dalībvalstīs šī sistēma darbojas kopš 1995. gada atbilstoši Regulai EEC Nr. 1836/93 un sākotnēji tajā iesaistījās rūpniecības uzņēmumi. Kopš 2001. gada, pēc jaunas ES Regulas EK Nr. 761/2001 “Ar ko organizācijām atļauj brīvprātīgi piedalīties Kopienas vides pārvaldības un audita sistēmā (EMAS)” pieņemšanas, sistēma ir	Turpināt piemērot esošos pasākumus.

Nr. p.k.	Pasākumi, kuru mērķis ir saraut saikni starp ekonomisko izaugsmi un ar atkritumu rašanu saistīto ietekmi uz vidi	Latvijā realizētie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi	Latvijā nākotnē realizējamie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi
		atvērta visām organizācijām. Veicot nepieciešamo sagatavošanos, tajā var iekļauties jebkurš komersants, komercsabiedrība, iestāde un pašvaldība. Uzņēmumu un organizāciju, kuri ir iekļauti EMAS reģistrā, reģistrāciju veic nacionālā kompetentā institūcija. Atbilstoši Regulā noteiktajam, Vides pārraudzības valsts birojs izvērtēs pretendenta atbilstību Regulas prasībām, reģistrēs organizācijas, kā arī lems par to izslēgšanu no reģistra.	
11.	Ekonomiskie instrumenti, piemēram, veicinot "videi draudzīgu iepirkšanos" vai ieviešot obligātu maksājumu, kas pircējiem jāmaksā par konkrētu preci vai iepakojuma elementu, ko citādi nodrošinātu bez maksas.	Dabas resursu nodoklis par plastmasas iepirkuma maisiņiem. Sākot no 2008.gada plastmasas iepirkuma maisiņiem noteikts diferencēts DRN likmes, par tradicionālajiem plastmasas maisiņiem noteiktas augstākas DRN likmes atkarībā no maisiņu pielietošanas iespējām, iepakojumam vienlaikus, no bioplastmasas un oksi-sadalošās plastmasas noteiktas ievērojami zemākas nodokļu likmes.	Turpināt īstenot uzsākto pasākumu un novērtēt tā efektivitāti un nepieciešamo tālāko instrumentu piemērošanas attīstību.
12.	Informētības veicināšanas kampaņu izmantošana un informācijas sniegšana, kas vērsta un sabiedrību kopumā vai konkrētu patērētāju grupu.	1. Ministru kabineta 2006.gada 19.decembra noteikumi Nr.1027 „Noteikumi par valsts standartu pamatizglītībā un pamatizglītības mācību priekšmetu standartiem” nosaka, ka visās pamatizglītības programmās iekļauj vides tēmas. Mācību priekšmeta standarts „Dabaszinības 1.-6.klasei” nosaka, ka, beidzot 3.klasi, skolēni zina galvenos sadzīves atkritumu veidus un piedalās sadzīves atkritumu	Atbalstīt informatīvos pasākumus, lai veicinātu ilgtspējīgu patēriņu un resursu izmantošanas efektivitāti.

Nr. p.k.	Pasākumi, kuru mērķis ir saraut saikni starp ekonomisko izaugsmi un ar atkritumu rašanu saistīto ietekmi uz vidi	Latvijā realizētie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi	Latvijā nākotnē realizējamie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi
		savākšanā un šķirošanā. Beidzot 6.klasi, skolēni izprot atkritumu savākšanas un pārstrādes nozīmi, kā arī piedalās atkritumu savākšanā un šķirošanā. Mācību priekšmeta „Ķīmija" standarts nosaka, ka beidzot 9.klasi, skolēni izprot sadzīves atkritumu pārstrādes nepieciešamību, zina par atkritumu apsaimniekošanu Latvijā un piedalās atkritumu savākšanā un šķirošanā. Mācību priekšmeta „Ķīmija" programmas paraugā ir parādīti skolēnam sasniedzamie rezultāti par atkritumu pārstrādes jautājumiem. Piemēram, skolēni izvērtē informāciju par atkritumu pārstrādes iespējām Latvijā un pasaulē, kā arī izprot fizikālos, ķīmiskos un fizikāli ķīmiskos procesus atkritumu pārstrādē. Izglītības satura un eksaminācijas centra ESF projektā „Mācību satura izstrāde un skolotāju tālākizglītība dabaszinātņu, matemātikas un tehnoloģijas priekšmetos" tika izveidotas mācību filmas „ Atkritumu pārstrāde – SIA Getliņi EKO" un „Bīstamo atkritumu glabāšana un pārstrāde", kuras 2008.gadā saņēma visas Latvijas vispārizglītojošās skolas. Filmas un vēl citi skolotāju atbalsta materiāli ir pieejami mājas lapā www.dzm.lu.lv . Ministru kabineta 2000.gada 27.jūnija noteikumi Nr.211 „Noteikumi par valsts profesionālās vidējās izglītības standartu un valsts arodizglītības standartu" nosaka, ka visās izglītības programmās attiecīgajos mācību	

Nr. p.k.	Pasākumi, kuru mērķis ir saraut saikni starp ekonomisko izaugsmi un ar atkritumu rašanu saistīto ietekmi uz vidi	Latvijā realizētie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi	Latvijā nākotnē realizējamie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi
		priekšmetos iekļaujamas vides izglītības tēmas, kas ietver arī jautājumus par atkritumu apsaimniekošanu. 2. VARAM un Latvijas Tirgotāju asociācijas organizētais konkurss „Videi draudzīgākais tirgotājs” 3. Ekonomikas ministrijas un valsts aģentūras „Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra” iedibinātā Eksporta un inovācijas balva (kategorijas „Inovatīvākais produkts” un „Rūpnieciskais dizains”; http://www.liaa.gov.lv/lv/eksportetajiem/eksporta_un_inovacijas_balva/) 4. Latvijas Iepakojuma asociācijas konkurss „Labākais iepakojums Latvijā”(http://www.packaging.lv/index.php?option=com_content&task=blogsection&id=7&Itemid=38&lang=lv 5. Izlietotā iepakojuma un videi kaitīgo preču atkritumu apsaimniekotāju veiktie sabiedrības izglītošanas pasākumi: -www.zalais.lv - www.zalajosta.lv; - www.lze.lv - http://www.kuusakoski.lv/ - http://www.ekogaisma.lv/ 6. Latvijas Tirgotāju asociācija ir izveidojusi videi draudzīgo preču zīmolu „Zaļais pirkums”.	

Nr. p.k.	Pasākumi, kuru mērķis ir saraut saikni starp ekonomisko izaugsmi un ar atkritumu rašanu saistīto ietekmi uz vidi	Latvijā realizētie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi	Latvijā nākotnē realizējamie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi
13.	Ekomarķējuma izmantošanas veicināšana.	Pašreiz šādi pasākumi Latvijā netiek realizēti.	Veicināt un atbalstīt ekomarķējuma piemērošanu un izmantošanu.
14.	Vienošanās starp Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju un biedrību vai nodibinājumu, kas pārstāv rūpniecības vai tirdzniecības nozari, par preču ražošanu vai izmantošanu, piemērojot integrēto produktu politiku, vai par atkritumu rašanās novēršanas informācijas un tādu preču pieejamību, kas mazāk ietekmē vidi;	Šādas vienošanās nav noslēgtas.	Plāna darbības laikā izvērtēt nepieciešamību slēgt šādas vienošanās. par preču ražošanu vai izmantošanu, piemērojot integrēto produktu politiku, vai par atkritumu rašanās novēršanas informācijas un tādu preču pieejamību, kas mazāk ietekmē vidi, ja atkritumu rašanās novēršanu nav iespējams nodrošināt ar citiem šajā pielikumā minētajiem pasākumiem.
15.	Vides un atkritumu rašanās novēršanas kritēriju ietveršana valsts un pašvaldību iestāžu un komersantu veikto iepirkumu dokumentācijā saskaņā ar Zaļā iepirkuma nacionālajiem un Eiropas Savienības ieteikumiem	Vides ministrijas vadībā 2008. gadā izstrādāts informatīvais ziņojums par ieteikumiem zaļā publiskā iepirkuma veicināšanai valsts un pašvaldību institūcijās un ieteikumiem videi draudzīgas būvniecības veicināšanai. 1) *„Ieteikumi zaļā publiskā iepirkuma veicināšanai valsts un pašvaldību institūcijās”* 2) *„Ieteikumi videi draudzīgas būvniecības veicināšanai”* (http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/zalais_publiskais_iepirkums/?doc=8011; http://www.iub.gov.lv/node/61)	Turpināt piemērot ieteikumus.
16.	Atkritumos izmestu produktu vai to sastāvdaļu	Pašreiz Ministru kabineta 2010.gada 23.jūlija rīkojums Nr.422 "Par izlietotā papīra, nolietoto elektrisko un elektronisko iekārtu un	1. Pārtikas produktu atlikumu racionāla izmantošana – iespējas tos nodot dzīvnieku barošanai uc. 2. Iespējas vākt no iedzīvotājiem un tekstilapstrādes uzņēmumiem

Nr. p.k.	Pasākumi, kuru mērķis ir saraut saikni starp ekonomisko izaugsmi un ar atkritumu rašanu saistīto ietekmi uz vidi	Latvijā realizētie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi	Latvijā nākotnē realizējamie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi
	atkārtotas izmantošanas un/vai labošanas veicināšana, izmantojot tādus pasākumus kā izglītošana, ekonomiski, loģistiski vai citi pasākumi, piemēram, izveidojot vai atbalstot akreditētus labošanas un atkārtotas izmantošanas centrus un tīklus, jo īpaši blīvi apdzīvotos reģionos.	nolietoto bateriju un akumulatoru apsaimniekošanu" nosaka, ka valsts iestādēm ir jānodrošina rīkojuma minēto atkritumu dalītā savākšana un nodošana pārstrādei.	ražošanas atlikumus un nevajadzīgās tekstila preces, nododot tās pārstrādei vai atkārtotai izmantošanai. 3. Atbalsts no ES struktūrfondiem komersantiem (it īpaši MVU), kas veic atkritumos izmestu produktu vai lietotu produktu atkārtotu izmantošanu vai labošanu 4. Pašvaldībām izdot rīkojumus par izlietotā papīra, nolietoto elektrisko un elektronisko iekārtu un nolietoto bateriju un akumulatoru apsaimniekošanu pašvaldību iestādēs 5. Izvērtēt, vai ir iespējams valsts un pašvaldības iestāžu rīcībā bijušās elektriskās un elektroniskās iekārtas vai to daļas nodot atkārtotai izmantošanai vai izmantošanai par rezerves daļām. 6. iedzīvotāju izglītošana, aicinot izvēlēties videi draudzīgāku produktu, samazināt lielu preču patēriņu, pareizi atbrīvoties no atkritumiem.

6. pielikums. Informācija par plāna izstrādes laikā notikušajām sanāksmēm

1. **Sanāksme par būvniecības atkritumu apsaimniekošanu (*2012. gada 31 .maijs)***

Sanāksmes dalībnieki: VVD, SIA" VEOLIA" vides serviss", LASA, SIA „Meliorators J", SIA „RSC/ Eko Serviss", LPS, Ekonomikas ministrija, LASUA, VARAM
Sanāksmē apspriestie jautājumi:
1) Būvniecības atkritumu sagatavošanas atkārtotai izmantošanai un pārstrādei regulējums
2) Vai būvniecības darbos ir iespējams izmantot kompostu, kas iegūts no atkritumiem? Kāds ir normatīvo aktu regulējums?
3) Vai būtu nepieciešams noteikt aizliegumu apglabāt būvgružus atkritumu poligonos un/vai palielināt dabas resursu nodokli par būvniecības atkritumu apglabāšanu poligonos? Vai šādi pasākumi veicinātu būvniecības atkritumu pārstrādi? Vai arī gluži pretēji – pieaugtu nelegāla būvniecības atkritumu apglabāšana?
4) Prognozes par būvniecības atkritumu apjomu un apsaimniekošanu 2013.-2020.gadā;
5) Priekšlikumi par veicamajiem pasākumiem, lai sasniegtu atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā noteiktos mērķus attiecībā uz būvniecības atkritumiem

Sanāksmes kopsavilkums:

- Vispārējos būvnoteikumos noteikt -pasūtītāja pienākums nodrošināt, ka būvgruži ir jāsavāc.
- Eiropas Parlamenta un Padomes regula (ES) Nr.305/2011, 2011.gada 9.marts, ar ko nosaka saskaņotus būvizstrādājumu tirdzniecības nosacījumus un atceļ Padomes Direktīvu 89/106/EEK . Regula stājas spēkā 2013.gada 1.jūlijā, šobrīd ir noteikts pārejas periods http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:088:0005:0043:LV:PDF

  Regulas I pielikumā ir noteiktas pamatprasības būvēm, kas kā jauna prasība ir– ilgtspējīga dabas resursu izmantošana (7.prasība)

  7. Ilgtspējīga dabas resursu izmantošana
  Būves jāprojektē, jābūvē un jānojauc tā, lai dabas resursi tiktu izmantoti ilgtspējīgi un jo īpaši nodrošinātu:
  a) būves, tās materiālu un tās daļu atkārtotu izmantošanu vai pārstrādi pēc nojaukšanas;
  b) būves izturīgumu;
  c) videi nekaitīgu izejvielu un otrreizējo izejvielu izmantošanu būvē.

  Sešas pirmās prasības jau ir noteiktas Būvniecības likuma 3.panta trešajā daļā un Latvijas būvnormatīvā LBN 006-01 „Būtiskas prasības būvēm", jaunajā Būvniecības likumprojektā tiks norādītas visas . 7 pamatprasības būvēm

- Ir nepieciešams paredzēt tādu sistēmu kā BAPUS. Citādi rodas negodīga konkurence - kravas, kas nenonāk uz pārstrādi, pastāv arī nelegāla būvgružu apsaimniekošana;
- Pārstrādes veicināšana. Stimulēt ES fondu piesaisti pārstrādes iekārtu iegādei (lielo pilsētu tuvumā). ES struktūrfondu atbalsts graustu nojaukšanai.
- Jāpalielina DRN likmi apglabāto būvgružu apjomam.
- Jāstimulē pārstrādāto materiālu realizācija.
- Nepieciešama stingrāka kontrole, bet jāizvērtē, vai B kategorijas atļaujās ir jānosaka tik stingras prasības -no 2014. visam ir jābūt nobetonētam? Prasības nobetonēt visus būvgružu pieņemšanas laukumus vai visu platību?
- Latvijā var pārstrādāt 90%. Būvgružus var pārstrādāt visus.
- Var prognozēt, ka mainīsies atkritumu sastāvs, jo mainās būvniecības tehnoloģijas un būs cita veida būvniecības atkritumi (piemēram, pildītie paneļi vairs nebūs no dzelzsbetona), tātad arī citas pārstrādes tehnoloģijas.
- Brocēnu poligonā "Dūmiņi" tiek minimāli ievesti azbesta saturošie atkritumi, jo izmaksas ir dārgas (50 Ls/ tonna), un attālumi ir lieli, jo var uzglabāt arī citos poligonos.

2. <u>Sanāksme par nolietoto transportlīdzekļu apsaimniekošanas perspektīvām 2013.-2020.gadā (*2012. gada 1.jūnijs)*</u>

Sanāksmes dalībnieki: LVAFA, VSIA „LVĢMC, VVD, LPAA, MASOC, LPS, VARAM
Sanāksmē apspriestie jautājumi:
1.NTL otrreizējās izmantošanas un pārstrādes regulējums;
2. Prognozes par NTL apjomiem un apsaimniekošanu 2013.-2020.gadā;
3. Priekšlikumi par veicamajiem pasākumiem, lai sasniegtu atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā noteiktos mērķus NTL apsaimniekošanā.

<u>*Sanāksmes kopsavilkums:*</u>

- Atļaujas pārstrādes uzņēmumiem un darbības kontrole ir pietiekami attīstītas, bet ir jāprecizē normatīvo aktu bāze, lai uzlabotu uzskaiti.
  Ir tādi NTL pārstrādes uzņēmumi, kuri grib saņemt nevis B kategorijas atļauju, bet gan „mazo" atkritumu atļauju uzglabāšanai un uzglabāšanu jauc ar pārstrādi. Veicināt dažādu pārstrādes metožu izmantošanu.
- Likuma un MK noteikumu regulējums par VVD kompetenci. Par atmestajiem transportlīdzekļiem ir atbildīgas: Valsts policija→VVD→pašvaldība. Būtu nepieciešams pārskatīt šo jautājumu, jo VVD nekādā veidā nevar nodrošināt minētās normas izpildi.

VVD nav kapacitātes šādus transportlīdzekļus izsekot . Bieži ir gadījumi, kad griezās uz VVD lai apliecināt, ka transportlīdzeklis ir atmests . Nestrādā šī procedūra. NTL neiet kā viena vesela vienība, bet gan kā detaļu komplekts. Viens cipars, kad transportlīdzeklis ir reģistrēts un paradās uzskaitē, ir jau cits cipars, cik aiziet līdz pārstrādei? Pārskatīt VVD kompetences kontroles jomā

- NTL pārstrāde nav rentabla- 14-15 LS/viena mašīna. Ar 13 000 mašīnu pārstādi strādā 150 uzņēmumi, kuriem ir atļaujas, un cik vel uzņēmumi, kuriem nav šādas atļaujas. Ir izdotas pārāk daudz atļauju transportlīdzekļu pārstrādei. Būtu jābūt lielākai šo komersantu kontrolei no VVD puses. Tomēr minēto sistēmu būtiski uzlabos pieejas izmaiņa DRN piemērošanā par NTL.
- Būtiski ir uzlabot statistikas un atskaišu sistēmu par NTL. Latvijā būtu nepieciešams veikt pētījumus par metāllūžņu smalcinātāja – šrēdera – darbības efektivitāti. Tādi ir veikti Igaunijā, bet tas ir komercnoslēpums.
- Ievērojama ir arī „pelēkās zonas" darbība – komersanti, kas pieņem automašīnas sadalīšanai detaļās, vai arī ieved sasistas mašīnas no ārzemēm.
- Būtu nepieciešami automašīnu mobilie savākšanas un atkritumu savākšanas punkti~30 000 LVL, pati vienkāršākā iekārta. Tomēr te var būt juridiskas problēmas, jo mobilām iekārtām nevar izdot atļauju piesārņojošo darbību veikšanai. Būtu nepieciešams atbalsts arī NTL pārstrādei.
- DRN palielināšana varētu būtiski ietekmēt NTL savākšanu un pārstrādi.

3. Sanāksme par bīstamo atkritumu un veterinārmedicīnas un ārstniecības iestāžu atkritumu apsaimniekošanas perspektīvām 2013.-2020.gadā (*2012. gada 7 .jūnijs)*

Sanāksmes dalībnieki: LVĢMC, VVD, SIA"Lautus", VSIA „P. Stradiņa KUS", LASA , LASUA, AS „BAO", SIA „Vent EKO", Veselības ministrija, Zemkopības ministrijas, VARAM

Sanāksmē apspriestie jautājumi:

1. Bīstamo atkritumu un veterinārmedicīnas un ārstniecības iestāžu atkritumu apsaimniekošanas regulējums. Iespējamie uzlabojumi, ieviešana un kontrole. Statistika, BAPUS.
2. Prognozes par bīstamo atkritumu un veterinārmedicīnas un ārstniecības iestāžu atkritumu apsaimniekošanu 2013.-2020.gadā;
3. Priekšlikumi veicamajiem pasākumiem, lai sasniegtu atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā noteiktos mērķus.
4. Infrastruktūra bīstamo atkritumu apsaimniekošanai – poligona darbības perspektīvas, bīstamo atkritumu apstrāde un pārstrāde;
5. Bīstamo atkritumu savākšana;
6. Sadzīves bīstamo atkritumu apsaimniekošana.

Sanāksmes kopsavilkums:

- Ir izdoti jauni noteikumi par - Ārstniecības iestādēs radušos atkritumu apsaimniekošanas prasībām . Noteikumi aptver visu esošo jomu. Šī ir normāla sistematizēta aktu sistēma . Atskaites un tendences atkritumu plūsmu neviens līdz šim nav īpaši kontrolējis. ANO programmas ietvaros izstrādāta rokasgrāmata un materiāli par ārstniecības atkritumu apsaimniekošanu, kuri būtu jāizplata un jāpopularizē. Jāturpina
  ES Kohēzijas fonda līdzekļu izmantošana slimnīcās ārstniecības atkritumu apsaimniekošanai.
- Vajadzētu uzlabot statistiku par savāktajiem atkritumiem
- Lielas problēmas ar BAPUS sistēmas tehnisko izpildījumu. Ir jāsalāgo ziņošanas sistēmas, un jāvienkāršo to lietošana. Arī statistiku var apskatīt, kad mērvienības reizinās automātiski, jo lielumi ir dažādi. Salāgot Statistiku un BAPUS. Daudzas sadaļas nedarbojās.. Izveidot lietotājam draudzīgu statistikas sistēmu, un datu ievadīšanas sistēmu. Lai šī sistēma darbojās, ka uzskaites sistēma, nevis, ka pārvadājumu uzskaite.
- Par veterinārmedicīnu – arī ir vadlīnijas rīcībai ar atkritumiem veterinārmedicīniskās aprūpes prakses darba vietās. Bet nav skaidrs, kur griezties veterinārārstiem pēc informācijas par veterinārmedicīnas aprūpes atkritumiem.

- Uzlabot sadzīves bīstamo atkritumu savākšanas sistēmu.
- Mazs bīstamo atkritumu sadedzinātājs būtu nepieciešams. Sadedzinātājs būtu vajadzīgs, piemēram, sadzīves bīstamiem atkritumiem un zālēm.
- Aizliegts ievest bīstamos atkritumus apglabāšanai, bet BAO grib to atcelt. Gardenes bīstamo atkritumu uzglabāšanas efektivitāte. – Valsts turpina uzturēt?
- Noteikt un definēt prioritārās plūsmas. Tikt skaidrībā ar definīcijām. Pakāpeniski sakārtot sistēmu.

4. Sanāksme par iepakojuma apsaimniekošanas perspektīvām 2013.-2020.gadā (*2012. gada 7 .jūnijs)*

Sanāksmes dalībnieki: LASA,,AS "Latvijas Zaļais punkts", SIA L&T, RTU, LASA, Ekonomikas ministrija, LVAFA, SIA" Zaļais Centrs", SIA „Corvus company", SIA „Zaļa josta", VVD, SIA "Latvijas iepakojuma sertifikācijas centrs", LIA, VARAM

Sanāksmes kopsavilkums:

- Izlietotā iepakojuma savākšanas sistēmas attīstība – jāprecizē savākšanas vietu skaits, ja vienā iepakojuma savākšanas vietā ir vairāki operatori un kādā viedā notiek atskaitīšanās. Likumdošana paredz savākšanu, bet netiek kontrolēts, vai tiek savākts un pārstrādāts.
- Konteineriem ir jābūt pēc iespējas tuvāk mājām.
- Ir neskaidrības, lai kontrolētu kas ir savākšanas punkts un kas ir laukums. Normatīvo aktu pārskatīšana ar kvantitatīviem radītājiem Varētu būt arī laukumu saraksts – kuri laukumi ir atbilstoši. Vajadzētu pārbaudīt laukumu noslodzi.

- Depozīta sistēmas attīstība: šis jautājums ir jāiekļauj plānā. Jāparedz, cik % no iepakojuma aizies uz depozītsistēmu un vai atkritumu savākšanas laukumiem būs atdeve? Uz visu iepakojumu depozīts neattiecās. Dalīta iepakojuma vākšanas punkti un kontrole ir jāsaglabā.
- Jāveicina iepakojuma atkārtota izmantošana, jānodrošina kvalitatīvs materiāls pārstrādei. Process ir jāsāk ar pārbaudītām lietām, bet var tikt iekļauti ari citi iepakojuma veidi.
- Sabiedrības izglītošana un informēšana par dalīto vākšanu.- kas to darīs? Kāds ir iedzīvotāju finansiālais labums no sistēmas?
- Kādi ir esošie laukumi ? kā tie tiek izmantoti? Kāda ir pašreiz pārstrāde? Vai ir nepieciešamas jaunas pārstrādes jaudas? Stikla pārstrādes veicināšana. Latvijā nav jaudas. Būtu jākoncentrējas uz stiklu Depozīta sistēmas taras savākta stikla izmantošana .Kā stimulēt vietējos uzņēmumus? To visu nosaka cena! Piemēram: cik kvalitatīva ir riepu iestrāde ceļos?
- No kādiem iepakojuma veidiem būtu jāatbrīvojas?

5. Sanāksme par Videi kaitīgo preču atkritumu apsaimniekošanu (*2012. gada 12 .jūnijs*)

Sanāksmes dalībnieki: VVD, SIA „Ragn-Sells”, AS „BAO”, LASUA, SIA ”Zaļai Latvijai „, AS „Latvijas Zaļais elektrons”, AS ”Latvijas Zaļais punkts”, LVĢMC , SIA „Corvus company”, SIA” Zaļais Centrs”, SIA „Zaļa josta”, LIA, SIA „ZAAO Systems”, LETERA, LASA, LVAFA.

Sanāksmē apspriestie jautājumi:

1. Videi kaitīgo preču atkritumu apsaimniekošanas regulējums.
2. Iespējamie uzlabojumi, ieviešana un kontrole.
3. Prognozes par videi kaitīgo preču atkritumu apsaimniekošanu 2013.-2020.gadā;
4. Priekšlikumi veicamajiem pasākumiem, lai sasniegtu atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā noteiktos mērķus.
5. Infrastruktūra videi kaitīgo preču atkritumu apsaimniekošanai – savākšana, apstrāde un pārstrāde. Imports, eksports, ievešana un izvešana.

Sanāksmes kopsavilkums:

- Tikt skaidrība, kas ir savākšanas punkts un savākšanas laukums. Apzināt tos laukumus, kas jau ir izveidoti
  Pretrunas starp VKP vākšanas sistēmu un sadzīves atkritumu vākšanas sistēmu – abas sistēmas pārklājas. Vajadzīga normatīvo aktu pilnveidošana un sakārtošana.
- Jānodrošina savākšanas laukumu un punktu pietiekams skaits . Uz cik laukumiem kur virzāmies? - savākšanas sistēmas darbība + apjomi un savākto apjomu pārstrādes kontrole
- Laukumu saraksta uzturēšana un papildināšana.
- Nepieciešams kontrolēt arī VKP pārstrādi - cik tiek pārstrādāts un cik aiziet atkritumos (uz kuru poligonu)?
- Sabiedrības Informēšanas pasākumi

6. Sanāksme par sadzīves atkritumu, bioloģiski noārdāmo atkritumu apsaimniekošanas perspektīvām 2013.-2020.gadā, kā arī par poligonu apsaimniekošanu (*2012. gada 19 .jūnijs)*

Sanāksmes dalībnieki: SIA"Eko Terra", SIA „Eiroprojekts", SIA „Zemgales EKO", VVD, SPRK , SIA"ZAAO" , SIA „Getliņi Eko", SIA "Zaļa josta", LASA, SIA „L&T", SIA "Liepājas RAS", VVD, Ekonomikas ministrija, LPS, SIA""Cemex", RTU, SIA AAS „Piejūra", Latvijas darba devēju konfederācija, SIA „Ragn-Sells"', SIA „Vidusdaugavas SPAAO", LVĢMC, SIA" Meliorators-J", AS "Latvijas Zaļais punkts", VARAM

<u>*Sanāksmes kopsavilkums:*</u>

- Vajadzīga situācijas analīze un novērtējums.
- EM- vajadzīgas atbalsta sistēmas. ES fondu regulējums un efektivitātes novērtējums. DRN ieņēmumu izlietojums. Atkritumu plūsmu dinamiku pa grupām. Kāpēc netiek pārstrādāts uz vietas? Karte ar atkritumu dalītas vākšanas infrastruktūru. Reģionālo jaudu salīdzinājums .
- Šķirošanas komponentes, kas tieši izmantojamas šķirošanas kvalitātes uzlabošanai.
- Nav neviena pētījuma par izmantojamām tehnoloģijām, tāpēc nekādas iekārtas nav izmantojamas.
- Jāizvērtē, kam ir nepieciešami līdzekļi.-plāna mērķi par pārstrādi.Ir jāizvērtē tās tehnoloģijas kas ir
- DRN piemērošana proporcionāli tam, kas tiek apglabāts. Diferencēt DRN dažādām atkritumu plūsmām. DRN samazinājums par atkritumu apjomu samazinājumu poligonam , ražojot biogāzi. Gāzes pārstrāde elektrībā.
- Plāna jāiestrādā prasība, paredzamiem pasākumiem, lai pagarinātu poligona mūžu, piemēram , nodrošināt 40 gadu ietilpību. Poligonu darbība tomēr ir jānodrošina, tie tiek aizpildīt, tā kā ir plānots. Samazinās poligonos apglabātas plūsmas, tehnoloģijas ir jāattīsta.
- Maksimāli ātri atkritumus izejvielu plūsmās.
- Eksportējamās plūsmas arī jānosaka.
- Kādas ir pārstrādes uzņēmumu jaudas, kāda ir šo jaudu noslodze? Vai ir nepieciešamas papildus jaudas?
- Par reģionālajiem plāniem būtu jāpaskatās katra reģiona specifiskie aspekti –piem.. DRN par stikla šķiedras atkritumiem.
- Bioloģisko atkritumu, rašanās, izmantošana, kā mēslošanas līdzekli.
- Varētu būt nodeva par atkritumu apsaimniekošanu. .
- Vai īpašie pasākumi ir jāparedz piekrastei?
- Atkritumu sagatavošana pārstrādei. Normatīvajos aktos jāprecizē, kas ir apstrāde, pārstrāde un pirmapstrāde?

7. Sanāksme par atkritumu sadedzināšanas un no atkritumiem iegūta kurināmā ražošanas perspektīvām 2013.-2020.gadā (*2012. gada 22 .jūnijs)*

Sanāksmes dalībnieki: LASA, Ekonomikas ministrija, SIA „Ragn Sells", VVD, SIA "Zaļa josta", AS „Latvijas zaļais punkts", PSIA „VLK", SIA"ZAAO" , SIA „Getliņi Eko", SIA „ALAAS", SIA „Eko Baltija", SIA „Vent EKO", AS „Latvenergo", SIA" Zaļais Centrs", SIA „Corvus company", LVAFA, SIA"CEMEX", SIA"Getliņi Eko", SIA"Eiroprojekts" , SIA"ZAAO" , SIA„Geokonsultants „, LPS, VAK, VARAM

Sanāksmē apspriestie jautājumi:

1) Atkritumu sadedzināšanas iespējas un perspektīvas Latvijā;
2) NAIK ražošanas no atkritumiem iespējas, priekšnoteikumi

<u>*Sanāksmes kopsavilkums:*</u>

- Ir jānošķir atkritumu sadedzināšana kā atkritumu pārstrādes metode (R1 kods) un atkritumu apglabāšanas metode (D10 kods).
- NAIK (turpmāk- no atkritumiem iegūts kurināmais) tiek izmantots galvenokārt cementa ražošanas procesos.
- NAIK kvalitāte ir atkarīga no tā, vai NAIK ražo no iepriekš šķirotiem vai nešķirotiem atkritumiem. Lieli izdevumi saistās ar NAIK ražošanā izmantojamo atkritumu izžāvēšanu, kā arī, lai nodrošinātu atkritumu uzglabāšanu tā, lai nepiekļūst mitrums (konteineros, zem nojumes, u.c.)
- Problēma ar PVC un hlorīdu saturu. Tāpēc mazās sadedzināšanas iekārtas hloru saturošu atkritumus nevar sadedzināt.
- Sadedzināšanai ir nepieciešami kvalitātes standarti. NAIK nav atšķirotas līnijas produkcija, tur rodas tikai izejvielas. Atkritumi ir \īpaši rūpīgi jāšķiro, lai sagatavotu kvalitatīvu materiālu. Atkritumu importa/eksporta kvalitāte nešķirotu sadzīves atkritumu imports. Jautājums ir arī par NAIK ražošanas iekārtām. NAIK ražošana ir tikai neliela sadaļa no visa plāna. Vai ir vērtēts, , kāda būs ietekme uz poligonu darbību, ja atkritumus sadedzina vai ražo NAIK. Nav jāparedz sadedzināšanas iekārtu celtniecība. Pamatlieta ir CEMEX noteiktās prasības. Vai LV sagatavot tādu materiālu, kuru var sadedzināt līdzsadedzināšanas iekārtas.
- CEMEX, būvējot jauno būvniecību ir paredzēta RDF izmantošana, sadedzinot 2500-2000 °C. Nepārtraukta atkritumu sastāva kontrole. 250 000 tonnas/ gadā. Vai 600 tonnas/mēnesī. LV nav nepieciešama jaunas sadedzināšanas intereses. NAIK visu saražoto var sadedzināt. NAIK satur daudz biomasas. Saistība ar CO2 kvotām. Materiālu var pārdot jebkuram.
- Latvenergo- jau 2005. gada veica izpēti kas atkritumus sadedzināšanu pie TEC2. 24t/st. Par Igaunijas koģenerācijas staciju- vēlās savākt visus atkritumus no Baltijas. Vai šobrīd netiek lobēts?
- Ārzemju pieredze - NAIK ir poligonam visloģiskākais gala produkts. 40 % no savāktiem atkritumiem var pārstrādāt NAIK . Bet ir svarīgi pateikt, ka NAIK ir pagātnes tehnoloģijas. Nevajag radīt monopolu.

- vai tiek plānots par atvieglojumiem NAIK pārrobežu pārvadājumiem? Pārvadājumi notiek saskaņa ar regulu 1013/2006, ir jāpiemēro ES Bāzeles konvencijas prasības.
- NAIK noietu ietekmē atšķirīgās nodokļu likmes LV un citās valstīs. Palielināt DRN apglabāšanai. Netiek piemērots CEMEX nodoklis par atkritumu sadedzināšanu. Citās valstīs ir dārgāk. NAIK maisīšana kopā ar bioloģisko daļu –poligona intereses, kas saistītas ar biogāzes ieguvi.
- Jāatbalsta reģionālu NAIK iekārtu būvniecību. Būtu jābūt lielām iekārtām, kas nodrošina kvalitāti un stabilas piegādes.
- MBT metodes- pārstrādātam materiāla ir jābūt drošam. Vides un veselības drošība ir jāņem vērā.
- Latvenergo varēs izmantot NAIK. Koksnes granulas, šķelda dedzināt tuvāk sadedzināšanas vietām. Varbūt šāda rūpnīca varētu būt Rīgas ražotne. Bija vērtējuši iespēju dedzināt 200 000 t/ gadā. Arī nav gatavi veidot ražotni, bet varētu izskatīt dažādus variantus. 120 milj. EUR. EE tikpat, LT- Fortum. Latvenergo būtu gatavs dedzināt šķirotus atkritumus, bet bez žāvēšanas.
- Nevar atgūt materiālu un vienlaikus dedzināt.
- Ņemot vērā tehnoloģiju attīstību, vajag paredzēt pēc iespējas atvērtus formulējumus.
- Enerģētikas stratēģija 2-30. g- atkritumu potenciāls enerģijas ražošanai no atkritumiem. Atkritumu potenciāla novērtējums līdz 2020 un 2030. gadam.
- Var padomāt par pirolīzi. Līdz šim LV pirolīze nebija sekmīga. Eiropā arī pirolīze sevi ir izsmēlusi, savukārt gazifikācijai varētu būt sekmīgāk.
- Latvenergo- no enerģētikas viedokļa pirolīze varētu būt interesanta, iegūstot gāzi un degvielu. Lielas problēmas ir gāzes izmantošana, gāzes izmantošana nav vel stabila un droša. Jāņem vērā tehnoloģiju daudzveidība. Nevajag atbalstīt tikai 1 tehnoloģiju.
- LZC- nevar atbalstīt, rada dažādus citus atkritumus.
- Par visu samaksā beigās patērētāji. Jāskatās attīstības tendences citās valstīs.

8.Sanāksme par atkritumu rašanās novēršanas programmu (*2012. gada 26 .jūnijs)*

Sanāksmes dalībnieki: LASUA, biedrība „LASA", Zemkopības ministrija, Veselības ministrija, VVD, Ekonomikas ministrija, AS „Latvijas Zaļais elektrons", SIA „Ragn Sells", LVAFA, AS „Latvijas Zaļais punkts", VARAM

Apspriestie jautājumi:

1. Atkritumu rašanās novēršanas programmas mērķi
2. Informācija par *realizētajiem* atkritumu rašanās novēršanas pasākumiem;
3. Izvērtējums par *nepieciešamajiem* pasākumiem programmā noteikto mērķu sasniegšanai;
4. Atkritumu rašanās novēršanas pasākumu kvalitatīvie un kvantitatīvie indikatori.

Sanāksmes kopsavilkums:

- Atkritumu rašanās novēršanas programmas mērķi:
- saraut saikni starp ekonomikas izaugsmi un ar atkritumu radīšanu saistīto ietekmi uz vidi;
- samazināt radīto atkritumu apjomu, veicinot produktu atkārtotu izmantošanu vai ilgāku izmantošanu;
- samazināt materiālu un produktu ražošanā izmantoto kaitīgo vielu daudzumus.
- Atkritumu apglabāšana nav ilgtspējīgs atkritumu apsaimniekošanas risinājums, un šādai likvidēšanai nav apmierinošu rezultātu ar to saistīto izmešu un ļoti koncentrētu un piesārņojošu pārpalikumu dēļ.
- Būtu vairāk jāveicina dažādas iniciatīvas atkritumu rašanās novēršanā – piemēram, pašreiz ir balva „Labākais iepakojums". Ērtība ražotājiem par videi draudzīgu iepakojumu.- materiāls stimuls. Ir nepieciešama izglītošana un materiāls atbalsts tiem, kas veic atkritumu rašanas novēršanu.
- Jānodala ražotāja atbildība par ražoto produktu un par pareizo tehnoloģiju izvēli.
- Veicināt pārstrādāto atkritumu un ražošanas blakusproduktu izmantošanu par izejvielām. Piemēram, Nišas produkts –atkritumu 2* izejvielu izmantošanu produktos- RTU Tekstilmateriālu tehnoloģiju un dizaina institūts- iepakojums, arī citi rūpniecības uzņēmumi un institūti. *Jāparedz nodaļa par to, ka viena procesa atkritumi ir cita procesa izejviela , kad atkritumi vairs nav atkritumi. Atkritumu statuss un blakusproduktu statuss.*
- Standartu ieviešana uzņēmumos +EMAS ieviešana, atbalsta iespējas.
- Ir jānodala atsevišķi pasākumi iedzīvotājiem (sabiedrībai kopumā) un ražotājiem.
- Atkārtota izmantošana-par šo arī būtu nepieciešams grozīt DRN likumu. Šis būtu jāuzskaita, jārada motivācija. Nepieciešama papildus kontrole par atkārtoto izmantošanu. Pētījumi par otrreizējo izejvielu pārstrādi. Materiālu taupīšana izmantošana, piem. ceļu būvē.
- Programmā būtu jābūt iekļautai arī juridiskiem instrumentiem – kā veicināt atkritumu apjoma samazināšanu.
- Nepieciešami risinājumi arī pārtikas racionālai izmantošanai. Vai var pārtikas atkritumus atdot fermām vai zoodārzam? Pārtika, kam beidzās derīguma termiņš, problēma ir maziem veikaliem , it īpaši laukos. Biogāzes iekārtās drīkst izmantot arī pārtiku bez īpašas apstrādes. Vislielākais uzsvars uz iedzīvotāju un ražotāju izglītošanu.
- Kādas ir iespējas atbalstīt uzņēmumus, kas vēlas marķēt iepakojumu? Finanšu instrumentu izmantošana. Radītais atkritumu daudzums salīdzinājumā ar citām valstīm.

7.pielikums. Sadzīves atkritumu apsaimniekošanas jomā īstenotie projekti laikposmā no 2004. gada līdz 2011. gadam

Nosaukums, AA reģions	Izveides gads	Īstenotie projekti, nosaukums	Platība, ha	Plānotais kalpošanas laiks, gados	Plānotais atkritumu apjoms (apglabāšanai), t	Papildus infrastruktūras elementi (tehnika, šķirošanas stacijas utt.)	Savāktās gāzes izmantošanas veids	Komposta izmantošanas veids (ja tiek ražots)	Operators	Rekultivētās izgāztuves	Dalītās vākšanas punkti
Zemgale[35]	2008	2004/LV/16/C/PE/005 „Zemgales reģiona sadzīves atkritumu apsaimniekošana Latvijā”	Krātuve - 2, 5 ha	6-7	210000	Zaļo atkritumu un lielgabarīta atkritumu uzglabāšanas laukums; šķiroto atkritumu savākšanas laukums iedzīvotājiem; dažāda tehnika: ekskavators/iekrāvējs; koksnes smalcinātājs ar transportēšanas piekabi šķirošanas lauk. Jelgavā	Sadedzināšana lāpā		SIA "Zemgales EKO"	22	313
Dienvidlatgale	2008	2002/LV/16/P/PE/011, „Sadzīves atkritumu apsaimniekošana Dienvidlatgales reģionā, Latvijā”	Krātuve – 5,9 ha	9 gadi	210000	Šķirošanas laukums; Šķiroto atkritumu savākšanas laukums iedzīvotājiem. Dažāda tehnika: kompaktors ar cilindra veida ruļļiem, riteņu frontālais iekrāvējs, kravas automašīna cisterna, kravas automašīna pašizgāzējs. Tika arī piegādāta reversās osmozes tipa infiltrāta attīrīšanas iekārta.		Kompostēšanas laukums (BNA kompostēšana netiek veikta, kam par iemeslu ir atbilstošas komposta smalcināšanas un maisīšanas tehnikas trūkums)	SIA “Atkritumu apsaimniekošanas Dienvidlatgales starppašvaldību organizācija”	31	-
		3DP/3.5.1.2.2/11/IPIA /VARAM/003 „Papildus				Paplašināts lielgabarīta atkritumu īslaicīgās	Sadedzināšana lāpā	Poligona iekšējām vajadzībām			

[35] Projekta 2004/LV/16/C/PE/005 „Zemgales reģiona sadzīves atkritumu apsaimniekošana Latvijā” ietvaros

VARAMPl_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020.gadam

		infrastruktūras izveide sadzīves atkritumu poligonā ,,Cinīši""				uzglabāšanas laukums; izveidots priekšapstrādes iecirknis; palielināta infiltrāta savākšanas un attīrīšanas sistēmas kapacitāte; izbūvēta poligona gāzu savākšanas sistēma; gāzes sadedzināšanas lāpa; paplašināts kompostēšanas laukums; izveidota poligona tehnikas mazgātava; izbūvēta poligona iekšējo pievedceļu būvniecības II kārta; izveidots ugunsdzēsības un apsardzes prasībām atbilstošs kontūrceļš					
Ziemeļvidzeme	2004	2001/LV/16/P/PE/006, „Sadzīves atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveide Ziemeļvidzemes reģionā, Latvija”	Krātuve 3,16 ha	7	280000	Š stacija, šķiroto atkritumu savākšanas laukums iedzīvotājiem; tehnika: atkritumu kompaktors, frontālais iekrāvējs u.c., piegādātas divas atkritumu savācējmašīnas un konteineri	siltumenerģijas ieguve poligona ēķu apsildei	Kompostēšanas laukums (notiek, izmanto poligona vajadzībām)	SIA „Ziemelvidzemes atkritumu apsaimniekošanas organizacija”	12	9
		2006/LV/16/C/PE/001 , „Sadzīves atkritumu apsaimniekošana Ziemeļvidzemes reģionā, II kārta”				RO iekārtas					
		3DP/3.5.1.2.2./09/IPIA/VIDM/002, „Ziemeļvidzemes reģiona sadzīves atkritumu apsaimniekošanas	Krātuve - 3,45 ha	līdz 13	ap 500000	atkritumu mehāniskās priekšapstrādes centrs Piegādāta atkritumu smalcināšanas un sijāšanas tehnika ar jaudu līdz 15 t/h.					

		projekta III kārta. Poligona "Daibe" infrastruktūras pilnveidošana”				Plānotais tehnikas izmantošanas laiks 7 gadi					
		3DP/3.5.1.2.2./11/IPIA/ VARAM/005, „Ziemeļvidzemes reģiona sadzīves atkritumu apsaimniekošanas projekta IV kārta”				Personāla ēka šķirošanas līnijas personālam					
Vidusdaugava	2011	3DP/3.5.1.2.2./09/IPIA/VIDM/003, „Vidusdaugavas reģiona sadzīves atkritumu apsaimniekošanas projekts. SA poligona "Dziļā vāda" būvniecība Mežāres pagastā”	Krātuve – 6,4	15,5	595854	Šķirošanas laukums ar šķirošanas līniju, šķiroto atkritumu savākšanas laukums iedzīvotājiem; Specializētas tehnikas un aprīkojuma piegādes (atkritumu kompaktors, frontālais iekrāvējs, universālie iekrāvēji, dakšveida iekrāvēji ar teleskopisko strēli, lieljaudas atkritumu savākšanas mašīnas, pašpresējošie konteineri, komposta vējrindu jaucēji, komposta sijāšanas iekārtas u.c.).	Sadedzināšana lāpā, nav uzsākta	Kompostēšanas laukums	SIA „Vidusdaugavas starppašvaldību atkritumu apsaimniekošanas organizācija”	---	PŠ stacijas Aizkrauklē un Madonā, Š stacija Jēkabpilī un kompostēšanas laukums Madonā, daudz tehnikas visa šī kompleksa apkalpošana
		3DP/3.5.1.2.2./11/IPIA/ VARAM/004, „Vidusdaugavas reģiona atkritumu apsaimniekošanas projekts. II kārta. Saimnieciskās kanalizācijas izbūve atkritumu PSŠ Aizkrauklē līdz kanalizācijas kolektoram Jaunceltnes ielā Aizkrauklē. SA				Kanalizācijas izbūve līdz kolektoram Aizkrauklē (70 m), 21 dažāda SA konteinera iegāde poligonam un stacijām					

		konteineru iegāde”									
Pierīga		3DP/ 3.5.1.2.2/10/IPIA/ VIDM/002, ,,Papildus infrastruktūras izveide sadzīves atkritumu poligonā „Getliņi””				Ugunsdzēsības un apsardzes prasībām atbilstoša kontūrgrāvja un kontūrceļa ar apgriešanās laukumiem izveide; Poligona teritorijas norobežošana ar žogu; Mehānismu remonta darbnīcas ēkas piebūves un ēkas sasaistes ceļu būvniecība; Mehānismu un autotransporta novietnes ēkas un ēkas sasaistes ceļa un palīglaukuma būvniecība; Materiālu un lielgabarīta tehnikas atklātās novietnes, iekšējo tīklu un sasaistes ceļa būvniecība; Poligona ekstrakcijas un mitrināšanas sistēmas attīstība; Mobilas kompaktēšanas tehnoloģiskās iekārtas iegāde; Mobilas laistāmās tehnoloģiskās iekārtas iegāde; Mobilas konteineru pārvadāšanas iekārtas iegāde; Poligona iekšējo pievedceļu būvniecības II kārta Infiltrāta savākšanas	Elektro un siltumenerģija		SIA „Getliņi EKO”		

						un attīrīšanas sistēmas uzlabošana					
		3DP/3.5.1.2.2/11/IPIA /VARAM/ 006, „Atkritumu pieņemšanas un apstrādes zonas attīstība sadzīves atkritumu poligonā „Getliņi””				Atkritumu pieņemšanas un reģistrācijas procesa uzlabošana: optiskie kabeļi 1200 m 18 komunikācijas skapji					
Zemgale[36]	2008	2004/LV/16/C/PE/005 , „Zemgales reģiona sadzīves atkritumu apsaimniekošana Latvijā”	Krātuve - 1,091 ha	6-7	78000	Zaļo atkritumu un lielgabarīta atkritumu uzglabāšanas laukums; šķiroto atkritumu savākšanas laukums iedzīvotājiem	Sadedzināša na lāpā		SIA "Zemgales EKO"	22	313
Piejūra	2009	2005/LV/16/C/PE/004 „Sadzīves atkritumu apsaimniekošana Piejūras reģionā, Latvijā”	Krātuve - 6,223 ha	7	490000	Š stacija, šķiroto atkritumu savākšanas laukums iedzīvotājiem; poligona darbībai nepieciešamais transports un iekārtas: universālais ekskavators, kompaktors, konteineri atkritumu pieņemšanai no iedzīvotājiem; Atkritumu šķirošanas līnija un tas darbībai nepieciešamais autotransports un iekārtas: konteineri, hidrauliskais manipulators, frontālais iekrāvējs, traktors ar satvērējkausu; Celtniecības		Kompostēša nas laukums (daļēja noslodze, jo šobrīd nav tehnoloģisko iekārtu bioloģiski noārdāmo atkritumu atdalīšanai no nešķirotiem atkritumiem), izmanto poligonā atkritumu pārsegšanai	SIA „Atkritumu apsaimniekoša nas sabiedrība „Piejūra””	40	366; PŠK stacija Jūrmalā, Tukumā, PŠ stacija Rojā, P stacija Kandavā;

[36] Projekta 2004/LV/16/C/PE/005 „Zemgales reģiona sadzīves atkritumu apsaimniekošana Latvijā” ietvaros VARAMPl_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020.gadam

						atkritumu pārstrādes komplekss					
		„Piejūras reģiona atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstība - II kārta"[37]				Tehnoloģisko iekārtu iegāde atkritumu sagatavošanai noglabāšanai; Poligona gāzes savākšanas un utilizācijas sistēmas izveide; Infiltrāta attīrīšanas iekārtu jaudas palielināšana; Poligona un pārkraušanas – šķirošanas staciju darbības nodrošināšanai nepieciešamās tehnikas un aprīkojuma piegādes un būvdarbi	Sadedzināšana lāpā, nav uzsākta				
Maliena	2008	2004/LV/16/C/PE/006 "Malienas reģiona sadzīves atkritumu apsaimniekošana, Latvijā"	Krātuve – 5,61 ha	20	620697	Š stacija, šķiroto atkritumu savākšanas laukums iedzīvotājiem	Sadedzināšana lāpā (plānots)	Kompostēšanas laukums, BNA apstrāde tiek veikta daļēji, izmanto poligonā atkritumu pārklāšanai	SIA „Alba5"	59	115
		3DP/3.5.1.2.2/11/IPIA /VARAM/002,"Atkritumu apglabāšanas poligona „Kaudzītes" infrastruktūras attīstība"				Sadzīves atkritumu mehāniskās priekšapstrādes komplekss; RO iekārtas					
Austrumlatgale	2007	2002/LV/16/P/PE/010, „Sadzīves atkritumu apsaimniekošana	Krātuve - 5,6 ha	20	510 000	Šķirošanas laukums; kompaktors ar cilindra veida ruļļiem,		Kompostēšanas laukums (BNA	SIA „Austrumlatgales atkritumu	26	-

[37] Projekts nav apstiprināts

		Austrumlatgales reģionā, Latvijā”				riteņu frontālais iekrāvējs, kravas automašīna cisterna, kravas automašīna pašizgāzējs		kompostēša na netiek veikta, kam par iemeslu ir atbilstošas komposta smalcināšan as un maisīšanas tehnikas trūkums)	apsaimniekoša nas sabiedrība”		
		3DP/3.5.1.2.2/11/IPIA /VARAM/001, ”Austrumlatgales reģiona atkritumu apglabāšanas poligona ,,Križevniki” infrastruktūras attīstība II kārta"				atkritumu šķirošanas un pirmapstrādes kompleksa izbūve; konteineru transportēšanas iekārta un lielizmēra konteineri; Infiltrāta attīrīšanas iekārtu jaudas palielināšana; Poligona gāzes savākšanas un utilizācijas sistēmas izveide	Sadedzināša na lāpā, nav uzsākta				
Liepāja	2006	2001/LV/16/P/PE/005, ,,Sadzīves atkritumu apsaimniekošana Liepājas reģionā, Latvijā”	Energošūna s 5,6 ha	20	1800000	Šķirošanas laukums; Šķiroto atkritumu savākšanas laukums iedzīvotājiem	Elektro un siltumenerģi ja, pārdod Latvenergo		SIA ,,Liepājas RAS”	26 izgāztuvju rekultivācija , bet bez ISPA atbalsta; Škēdes rekultivācija ar gāzes ieguvi	
		3DP/3.5.1.2.2/10/IPIA /VIDM/001 ,,Sadzīves atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstība Liepājas reģioni – poligona Ķīvītes infrastruktūras pilnveidošana”	5,6 ha			energošūnu optimizācija; inerto atkritumu noglabāšanas laukuma I kārtas (2,6 ha) izbūve un pamatnes sagatavošana pārējai teritorijai 4,1 ha platībā;					

						infiltrāta attīrīšanas iekārtu jaudas palielināšanas, baseina un saistītās infrastruktūras izbūve; kompaktora iegāde; priekšapstrādes iekārtas un apkalpojošās tehnikas iegāde; atkritumu konteineru transportēšanas automašīnas iegāde; 20 lielgabarīta konteineru iegāde; tehnikas un materiālu novietnes un saistītās infrastruktūras izbūve;					
Ventspils	2004	2000/LV/16/P/PE/004, "Cieto sadzīves atkritumu apsaimniekošanas izveide Ventspils reģionā"	Krātuve 4,48 ha	15	297000	Šķiroto atkritumu savākšanas laukums iedzīvotājiem			Pašvaldības SIA „Ventspils labiekārtošanas kombināts"	14	
		3DP/3.5.1.2.2/10/IPIA / VIDM/003, „Sadzīves atkritumu apsaimniekošanas Ventspils reģionā II kārta - poligona "Pentuļi" infrastruktūras pilnveidošana"				Mehāniska atkritumu priekšapstrādes centra izveidi SA poligonā „Pentuļi" un gāzes savākšanas sistēmas un sadedzināšanas lāpas izbūvi (iekļaujot sistēmas komponentēs segtu kompostēšanas laukumu ar dekanteri).	Sadedzināšana lāpā				
		3DP/3.5.1.2.2/11/IPIA /VARAM/007, „Sadzīves atkritumu apsaimniekošana				Gāzes padeves iekārtas, apsaistes, tehnoloģisko cauruļvadu, sūkņu un					

		Ventspils reģionā III kārta – poligona „Pentuļi" infrastruktūras pilnveidošana"				kompresoru uzstādīšana. Gāzes tehnoloģijas kontroles un vadības sistēmas uzstādīšana un elektroapgādes tīklu izbūve.					
Rīga	2005		27,35 ha	Atkarībā no ietilpības	16000000		Uzstādīta koģenerācijas iekārta (kurināmais – atkritumu gāze), pārdod Latvenergo un izmanto sev siltināšanai (siltumnīcai un ēkām)			Vecais rekultivētais kalns 32 ha	

Izmantotie saīsinājumi: P – pārkraušana, Š – šķirošana, K – kompostēšana